DÖNEM : 17 CİLT : 16 YASAMA YILI : 2

T. B. M. M.
TUTANAK DERGİSİ

102 nci Birleşim

22 . 5 . 1985 Çarşamba

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ 429:430

II. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI 431

A) Gündem Dışı Konuşmalar *431*

1. — Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun, Mısır Arap Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek'in 15-18 Mayıs 1985 tarihleri arasında ülkemize yaptığı resmî ziyaret konusunda gündem dışı konuşması 431:433

B) Tezkereler ve Önergeler *433*

1. — Konya Milletvekili Sabri Irmak'ın, 25.10.1985 Tarihli ve 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 28 inci Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifini geri çektiğine dair önergesi (2/232, 4/111) 433:434

III. — SORULAR VE CEVAPLAR 434

A) Sözlü Sorular ve Cevapları *434*

1. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, bakanlıkların dış ülkelerdeki teşkilatına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/357) 434

2. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Türkiye Kömür İşletmelerinin kömür üretim ve satışlarına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/358) 434

3. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, işsizlik sorununa ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/308) 434

4. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, memur ve işçi emeklilerinin maaşlarına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/309) 434

5. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, asgarî ücrete ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/312) 434

6. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Türkiye Kömür İşletmelerine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/359) 434

7. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, çarşı ve mahalle bekçilerine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/317) 434

Sayfa

8. — İçel Milletvekili Ali İhsan Elgin'in, tasfiye halindeki bazı bankaların eski yönetim kurulu üyelerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/325) 434

9. — Ankara Milletvekili Seyfi Oktay'ın, sıkıyönetimce işlerine son verilen kamu personeline ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/326) 434

10. — Sinop Milletvekili Hilmi Biçer'in, Türkiye de F-16 uçaklarının yapılması projesine ortak olan firmaya ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/328) 435

11. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, Bakanlıkta zorunlu nakil yapıldığı iddialarına ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/331) 435

12. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, üst düzey yöneticilerinin ek görevlerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/336) 435

13. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, Çukurova Elektrik Anonim Şirketine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/340) 435

14. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, cezaevlerinde bulunan fikir suçlularına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/342) 435

15. — Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek'in, Atatürk Barajı göl alanında kalacak olan Samsat İlçesine İlişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/344) 435

16. — Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek'in, Adıyaman İli Gölbaşı İlçesinde kurulacağı iddia edilen termik santrala ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/345) 435

17. — Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, Anavatan Partisi büyük kongresinde bazı Devlet memurlarının parti çalışmalarına alet edildiği iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/350) 435

18. — Çanakkale Milletvekili Onural Şeref Bozkurt'un, Katma Değer Vergisinden elde edilen gelirlere ilişkin sözlü sorusu ve Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in cevabı (6/351) 435:436

Sayfa

19. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, Türkiye Sakatları Koruma Millî Koordinasyon Kuruluna ait paranın amaç dışı kullanıldığı iddiasına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/353) 436

20. — Çanakkale Milletvekili Onural Şeref Bozkurt'un, millî gelir dağılımını gösteren istatistikî verilere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/354) 436

21. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, muhtarların birikmiş ödeneklerine ilişkin Maliye ve Gümrük ve İçişleri bakanlarından sözlü soru önergesi (6/355) 436

22. — Eskişehir Milletvekili Münir Sevinç'in, Kütahya İli eski Gediz İlçesinin belediye hizmetlerinden faydalanabilmesine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/356) 436:437

23. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Cihanbeyli İlçesi entegre süt mamulleri ve soğuk hava deposuna ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/361) 437

24. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Beyşehir İlçesinin iç ve dış turizme açılmasına ilişkin Kültür ve Turizm Bakanından sözlü soru önergesi (6/362) 437

25. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İlindeki telefon santral sistemine ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/363) 437

26. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Beyşehir İlçesi linyit kömürü rezervlerine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/364) 437

27. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Beyşehir İlçesindeki spor tesislerine ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/365) 437

28. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya ili Cihanbeyli İlçesi Devlet Hastanesine ilişkin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü soru önergesi (6/366) 437

29. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, işkence yaptıkları iddiası ile yargılanan

Sayfa

resmî görevlilere ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/367) 437

B) Yazılı Sorular ve Cevapları *463*

1. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, sigortalıların 18 yaşından büyük çocuklarının tedavi sorununa ilişkin sorusu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli'nin yazılı cevabı (7/516) 463:464

2. — Erzincan Milletvekili Veysel Varol'un, Erzincan İli Vakıflar Çarşısına ilişkin sorusu ve Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ın yazılı cevabı (7/526) 464:468

3. — İstanbul Milletvekili İbrahim Ural'ın, Bulgaristan'ın soydaşlarımıza reva gördüğü muameleler nedeniyle Hükümetin alacağı tedbirlere ilişkin sorusu ve Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun yazılı cevabı (7/529) 468:469

Sayfa

4. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İstanbul - Şişli İlçesi Maslak mevkiindeki gecekondulara ilişkin Başbakandan sorusu ve Bayındırlık ve İskân Bakanı İsmail Safa Giray'ın yazılı cevabı (7/546) 469:470

IV. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER 437

1. — Antalya Milletvekili Ali Dizdaroğlu'nun, Türk Ceza Kanununun 175, 176, 177 ve 178 inci Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/102) (S. Sayısı : 82 ve 82'ye 1 inci ek) 437

2. — Maden Kanunu Tasarısı ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/662) (S. Sayısı : 319) 437:463, 471:474

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 15.00'te açıldı.

Ankara Milletvekili Nejat Abdullah Resuloğlu, siyasî af konusu üzerinde gündem dışı bir konuşma yaptı.

Japonya'ya gidecek olan:

Başbakan Turgut Özal'ın dönüşüne kadar Başbakanlığa, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı İsmet Kaya Erdem'in (3/795)

Devlet Bakanı Ahmet Karaevli'nin dönüşüne kadar Devlet Bakanlığına, Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ın (3/796),

Belçika'ya gidecek olan Millî Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk'ün dönüşüne kadar Millî Savunma Bakanlığına da Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı Sudi Türel'in (3/797);

Vekillik etmelerine dair Cumhurbaşkanlığı tezkereleri Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Aynı Kanuna Bir Ek Madde İlavesiyle 1177 Sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Hakkındaki Kanunun 44 üncü Maddesinin (a) Bendinin ve 3078 Sayılı Tuz Kanununun 27 nci Maddesinin Değiştirilmesine Dair 3197 sayılı ve Bazı Suç Failleri Hakkında Uygulanacak Hükümlere Dair 3198 sayılı;

Kanunların bir daha görüşülmek üzere geri gönderildiğine dair Cumhurbaşkanlığı tezkereleri de Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

Cenevre'de yapılacak olan Uluslararası Çalışma Konferansına katılacak heyete, Bitlis Milletvekili Rafet İbrahimoğlu'nun dahil edilmesine dair Başbakanlık tezkeresi kabul edildi.

Bursa Milletvekili Ahmet Sabahattin Özbek'in, soğuk nedeniyle zarara uğrayan çiftçilerin zararlarının tespitine ilişkin (6/341) sözlü sorusuna Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı H. Hüsnü Doğan cevap verdi,

Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun (6/357), (6/358), (6/359),

İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün (6/308), (6/309), (6/312), (6/317),

İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın (6/331),

Konya Milletvekili Salim Erel'in (6/336),

Adana Milletvekili Cüneyt Canverin (6/340), (6/343),

Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek'in (6/344), (6/345),

Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un (6/350) ve Çanakkale Milletvekili Onural Şeref Bozkurt'un (6/351), (6/354),

Sözlü soru önergeleri, ilgili bakanlar Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından,

İçel Milletvekili Ali İhsan Elgin'in (6/325) ve Sinop Milletvekili Hilmi Biçer'in (6/328)

Sözlü soru önergeleri, soru sahipleri görevli olduklarından,

Ankara Milletvekili Seyfi Oktay'ın (6/326) ve Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in (6/353),

Sözlü soru önergeleri de soru sahipleri izinli olduklarından;

Ertelendiler.

Maddeleri Komisyona geri verilen; Antalya Milletvekili Ali Dizdaroğlu'nun Türk Ceza Kanununun 175, 176, 177 ve 178 inci Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi (2/102) (S. Sayısı : 82 ve 82'ye 1 inci ek), Komisyondan gelmediğinden görüşmeleri ertelendi.

1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda Değişiklik yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (1/676) (S. Sayısı : 312) görüşülerek kabul edildi.

22 Mayıs 1985 Çarşamba günü saat 15.00'te toplanılmak üzere birleşime saat 18.29'da son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Halil İbrahim Karal

Kâtip Üye	Kâtip Üye
Kırklareli	Çankırı
Cemal Özbilen	*Saffet Sakarya*

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN : Başkanvekili Halil İbrahim Karal

KÂTİP ÜYELER : Durmuş Fikri Sağlar (İçel), Saffet Sakarya (Çankırı)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 102 nci Birleşimini açıyorum. Toplantı yetersayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

II. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) GÜNDEM DIŞI KONUŞMLAR

1. — Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun, Mısır Arap Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek'in 15 - 18 Mayıs 1985 tarihleri arasında ülkemize yaptığı resmî ziyaret konusunda gündem dışı konuşması.

BAŞKAN — Gündeme geçmeden evvel Sayın Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun gündem dışı söz isteği vardır.

Mısır Arap Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek'in 15 - 18 Mayıs 1985 tarihleri arasında ülkemize yaptığı resmî ziyaret hakkında konuşmak üzere Sayın Halefoğlu; buyurun efendim.

DIŞİŞLERİ BAKANI VAHİT HALEFOĞLU — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek, Sayın Cumhurbaşkanımızın daveti üzerine 15 - 18 Mayıs 1985 tarihleri arasında ülkemize resmî bir ziyarette bulunmuştur.

İki ülke arasında devlet başkanı düzeyinde vuku bulan bu ilk resmî ziyaret sırasında cumhurbaşkanları çok yararlı görüşmeler yapmışlardır. Mısır Cumhurbaşkanına refakat eden Dışişleri ve Ekonomi bakanlarıyla da ülkelerimiz arasındaki ilişkiler ve bölgesel sorunlar hakkında etraflı görüş teatisinde bulunduk.

Mısır Arap Cumhuriyeti, ekonomik ve ticarî potansiyeli ile olduğu kadar, sahip olduğu zengin kültür ve siyasî birikim ile de Arap âleminin önde gelen ülkelerinden biridir. 1 milyon kilometrekareyi aşan yüzölçümü ve 48 milyona varan nüfusu, Asya - Avrupa kıtalarını birleştiren coğrafî konumu ve Süveyş Kanalı vasıtasıyla Akdenize açılan başlıca su yollarından birini kontrol etmesi, Mısır'ın bir yandan bölgesel önemini ortaya koyarken, diğer yandan da Türkiye ile benzer yönlerini vurgulamaktadır. Tabiatıyla bu unsurlara bir de 2 milletin tarihteki beraberliğini ve bundan kaynaklanan manevî ve kültürel yakınlığını eklemek gerekmektedir. Yakın tarihinde Ortadoğudaki siyasî gelişmelerde daima önemli bir rol oynayan Mısır, işgal altındaki topraklarını geri almak amacıyla büyük gayret göstermiş ve İsrail ile 1978'de imzaladığı barış anlaşması uyarınca 25 Nisan 1982'de İsrail işgalinde bulunan Sina Yarımadasının tahliyesinin tamamlanmasıyla bu hedefine ulaşmıştır. Halen Mısır güç iç ve dış şartlar altında görevi devir alan Cumhurbaşkanı Mübarek'in önderliğinde dahilî istikrarını tesis etmiş bulunmakta ve Arap ve İslam âlemi içindeki yerini tekrar kazanmak yolunda kayda değer adımlar atmaktadır.

1984 yılı başında, İslam Konferansı Teşkilatı üyeliğine tekrar kabul edilen Mısır'ın gerçi bugün için Arap Birliği üyeliğine ve böylelikle Arap âlemi içindeki yerine dönüşünün resmen tescili bakımından bazı güçlükler bulunmaktadır. Ancak, bu güçlüklerin zamanla ortadan kalkması beklenmelidir.

Değerli milletvekilleri, şunu açıkça arz edeyim ki, Türkiye - Mısır ilişkileri geçmiş dönemlerde müstakar bir görüntü sergileyememiştir. İki ülkenin genel dış politika tercihleri arasında zaman zaman ortaya çıkan farklılıklar ve bölgesel sorunlara değişik yaklaşımlarının ikili ilişkilere olumsuz yönde yansımaları, Türkiye ile Mısır arasında sürekli dostluk ilişkilerinin tesisini güçleştirmiştir. Bu olumsuz ortam 1967 Arap - İsrail savaşından sonra çeşitli faktörlerin bir araya gelmesinin etkisiyle dağılmaya ve ilişkilerde müspet bir düzelme kaydedilmeye başlanmıştır.

Son yıllarda Türkiye'nin Arap ve İslam ülkeleriyle bağlarını güçlendirmesi Mısır ile ilişkilerimizi de olumlu bir mecraya sokmuş ve her düzeyde yoğunlaşan temaslar, Sayın Cumhurbaşkanımızın Mısır Cumhurbaşkanına yaptığı davetin kabulüyle gerçekleşen bu ziyaretle en üst düzeye ulaşmıştır. Bu ziyareti Türk - Mısır ilişkilerinde yeni bir dönemin başlangıcı olarak nitelendirmek yanlış olmayacaktır.

Memnuniyetle kaydetmek gerekir ki, devlet başkanları düzeyinde ve heyetler arasında cereyan eden görüşmeler bu yeni dönemde her iki ülkenin de yararına, en iyi şekilde hizmet edecek verimli bir işbirliğinin sağlanması hususunda karşılıklı siyasî iradenin ve kararlılığın mevcut olduğunu göstermiştir.

Muhterem milletvekilleri, bu ziyaret sırasında Sayın Cumhurbaşkanımızla Mısır Cumhurbaşkanı arasında, Sayın Başbakanımızın da katıldığı görüşmeler yapılmıştır. Buna paralel olarak Sanayi ve Ticaret Bakanımız Sayın Cahit Aral ile birlikte Mısır Dışişleri ve Ekonomi bakanlarıyla heyetler halinde etraflı görüşmelerde bulunduk. Olumlu bir atmosfer içinde geçen bütün bu görüşmelerde ikili ilişkilerimizi daha da geliştirmek imkânları üzerinde durulmuş ve her iki ülkeyi ilgilendiren bölge meseleleri hakkında geniş görüş teatisinde bulunulmuştur.

İkili ilişkiler alanında Türkiye ile Mısır arasında herhangi bir sorun bulunmadığı memnuniyetle müşahede edilmiştir. İki ülkenin benzer ve birbirlerini tamamlayan yönleriyle işbirliği potansiyelinin en iyi şekilde değerlendirilmesi gereği devlet başkanları düzeyinde ortaklaşa tespit edilerek bu müsait zeminden en iyi şekilde yararlanmak için karşılıklı gayret gösterilmesi üzerinde mutabakata varılmıştır.

Bu vesileyle Sayın Başbakanımızın Türkiye'de uygulanmatka olan ekonomi ve yatırım politikası hakkında verdiği bilgiler Mısır Cumhurbaşkanı tarafından büyük ilgiyle karşılanmıştır.

Sayın Mübarek, Sayın Cumhurbaşkanımızı ve Sayın Başbakanımızı Mısır'a resmî ziyarette bulunmaya davet etmiştir. İkili ilişkilerimizin geliştirilmesi bakımından ekonomik sahada imkânların en iyi şekilde araştırılması için Sanayi ve Ticaret Bakanımız Sayın Cahit Aral ile Mısır Ekonomi Bakanı Sayın Doktor Sultan Ebu Alli Başkanlıklarında kurulan komitede ticaretin artırılması ve diğer işbirliği konuları üzerinde ayrıntılı incelemeler yapılmıştır.

Sayın milletvekilleri, 2 ülke arasındaki ticaret devamlı olarak Türkiye lehine bakiye vermektedir. Nitekim, geçen yıl Mısır'a 140 milyon doları aşkın mal ihraç ederken, bu ülkeden ithalatımız sadece 4 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Tabiatıyla bu durum ödeme imkânları yönünden Mısır için güçlük yaratmaktadır. Mısır tarafı bu çerçevede Tür-

kiye'den ithalatını artırabilmek için ülkemize daha fazla mal ihraç etmek arzusunda olduğunu belirtmiştir. Mısır'ın bu önerisi tarafımızdan olumlu karşılanmış ve 2 ülke arasındaki ekonomik ve ticarî ilişkilerin geliştirilmesi için kısa ve orta vadede bazı önlemler alınması hususunda mutabık kalınmıştır. Kısa vadede Mısır'dan bir miktar petrol ile uzun elyaflı pamuk alınması üzerinde durulacaktır. Orta ve uzun vadede ise otomotiv sanayii, dayanıklı tüketim malları, gıda ve tekstil gibi sanayi dallarında bu ülkede Türk müteşebbislerinin Mısırlılarla ortaklaşa kuracakları sanayi işletmelerinde Mısır'ın hem dahilî ihtiyaçlarının karşılanmasına, hem de ihracat gücünün artırılmasına katkıda bulunmaları öngörülmektedir. Bu şekilde ticarette görülen dengesizliğin sermaye hareketleri ve teknoloji transferiyle telafi edilmesi yoluna gidilecektir.

Görüşmelerde ekonomik ilişkilerimizin geliştirilmesinde kolaylık sağlamak ve ticarî mübadelelerimizi teşvik etmek için 2 ülke arasında bir bankacılık düzenlemesi yapılması hususunda da prensip mutabakatına varılmıştır. Önümüzdeki aylarda 2 ülke merkez banka yetkilileri söz konusu düzenlemeyi gerçekleştirmek amacıyla bir araya geleceklerdir. Ayrıca, Türkiye ile Mısır arasında ortak bir banka kurulması için görüşmeler sürdürülecektir.

Türk ve Mısır heyetleri, ikili ekonomik ilişkilerimiz dışında, uygulanmakta olan ekonomik politikalar hakkında da etraflı görüş teatisinde bulunmuşlardır. Bu çerçevede, Mısır tarafı, 24 Ocak kararları ve uygulaması, ihracatı teşvik, yabancı sermaye ve serbest bölgeler uygulamalarımız hakkında bilgi almıştır. Bu konularda Sayın Sanayi ve Ticaret Bakanımız, almış olduğumuz kararlar ve tedbir hakkında izahatta bulunmuştur. Mısır Ekonomi Bakanı da, halen Mısır'da tatbik edilmekte olan ekonomik politika hakkında etraflı bilgi vermiştir. İki ülkenin kalkınma politikalarıyla ilgili olarak, birbirleriyle daha yakın istişarelerde bulunmaları hususunda görüş birliğine varılmıştır.

Diğer taraftan, Mısır tarafı, bilhassa Türk müteahhitlik firmalarının tecrübelerinden yararlanmak istediğini belirtmiş ve bu alanda işbirliği yapılması hususunda da mutabakata varılmıştır.

Muhterem milletvekilleri, uluslararası konularda Mısır tarafıyla yapılan görüş teatisi, doğal olarak, her iki ülkeyi de ortaklaşa ilgilendiren bölge sorunları üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu çerçevede, bölgede hüküm süren bütün ihtilaf ve gerginlik konularına değinilmiş, karşılıklı tutumlar ve görüşler açıklanmıştır. İki ülkenin, bu konulara temel yaklaşımlarında benzerliklerin mevcut olduğu memnuniyetle müşahede olunmuştur. Bu benzerliklerin başında, bölgede hüküm süren gerginlik ve istikrarsızlıklarda, her iki ülkenin de endişe duymaları ve meselelere ilgili bütün tarafların hak ve çıkarlarını gözeten görüşmeler ve diyalog yoluyla barışçı ve adil çözümler araştırılmasının lüzumunu paylaşmaları gelmektedir.

Halen Ortadoğuda Filistin meselesinin barışçı bir çözüme kavuşturulmasını hedef alan bir müzakere sürecini başlatmak için bazı gayretler sarf edilmektedir. Ürdün ve Filistin Kurtuluş Teşkilatı arasında, İsrail işgalindeki Filistin topraklarının Ürdün ile konfederal bir yapı içinde birleştirilmesi ve bu suretle Filistin halkının self determinasyon hakkını kullanması yönündeki bir çözümü hedef alan ve bu amaçla yapılacak barış müzakerelerine Filistinlilerin Ürdün ile ortak bir heyet halinde katılmasını öngören bir mütabakata varılmış olması, bu gayretlerin zeminini teşkil etmektedir. Bu mutabakat Mısır tarafından desteklenmekte ve Başkan Mübarek Ürdün - Filistin ortak heyetinin önce Amerika Birleşik Devletleriyle görüşmelerde bulunmasını teklif etmek suretiyle sürdürülen gayretlere yeni bir boyut kazandırmış bulunmaktadır. Bu bakımdan, Mısır tarafının bu konudaki görüş ve tasavvurlarını en yetkili ağızdan dinleyip öğrenmek bizim için çok yararlı olmuştur. Bu hususta verilen izahattan Mısır'ın bölgede barış ve istikrarın tesisi için Filistin meselesinin adil ve kalıcı bir çözüme kavuşturulmasını istediği, bu çözümün Filistin halkının meşru haklarını kullanmasına imkân verecek bir çerçevede araştırılmasını desteklediği ve bu açıdan Ürdün - Filistin Kurtuluş Teşkilatı mutabakatında ifadesini bulan yaklaşımı azamî bir fedakarlık olarak mütalaa edip karşılıksız kalmamasını sağlamak amacında olduğu anlaşılmaktadır. Bizim de bölgeye temel yaklaşımımız aynı yöndedir. Bu çerçevede biz de Ürdün - Filistin Kurtuluş Teşkilatı mutabakatının ve Başkan Mübarek'in öne sürdüğü teklifin yeni bir durum ortaya çıkardığını ve bu durumun barış arayışları için yarattığı fırsattan en iyi şekilde yararlanılması gerektiğini düşünüyoruz.

İran - Irak savaşı konusunda Mısır da Türkiye gibi uzun süren bu kardeş kavgasının biran önce sonuçlanmasını arzu etmektedir. Bu hususlaki görüşmelerde Mısır tarafı Türkiye'nin tarafsız tutumunu ve

savaşa son verilmesi için sarf ettiği gayretleri takdirle karşıladığını belirtmiştir.

Bölgemizdeki barış ve istikrara etkisi açısından Türk - Yunan sorunları ve bunlara Yunan Hükümetinin yaklaşım tarzı tarafımızdan üzerinde durulan diğer bir konuyu teşkil etmiştir. Bu çerçevede Mısır tarafına Yunan Hükümetinin Türkiye'ye karşı izlediği mesnetsiz ve kısa vadeli bazı hesaplara dayanan politika izah edilmiştir. Yunan Hükümetinin olumsuz ve maceracı tutumuna karşılık tarafımızdan benimsenen ve mevcut meselelere diyalog yolu ile barışçı çözümler bulmayı amaçlayan sabırlı ve dengeli tutum Mısır tarafınca tasvip ve anlayışla karşılanmıştır.

Aynı şekilde Bulgaristan'daki soydaşlarımızın maruz kaldığı şiddet ve baskı uygulamaları ile ilgili olarak, Mısır tarafı, temel insan haklarının inkârı anlamına gelen bu durum karşısında Mısır'ın elinden gelen desteği göstermeye hazır olduğunu ifade etmiştir.

Değerli milletvekilleri, Mısır Cumhurbaşkanı ve beraberindeki heyetle yapılan görüşmeler, gerek ikili ilişkiler, gerek uluslararası sorunlar alanında iki ülkeyi birbirine yakınlaştıran unsurların ortaya konulması açısından olumlu ve yararlı bir şekilde sonuçlanmış bulunmaktadır. Diğer, kardeş İslam ve Arap ülkeleriyle olduğu gibi Mısır ile ilişkilerimizde de bundan böyle ülkelerimizi yakınlaştıran unsurların ön plana çıkarılması ve verimli bir işbirliğinin tesisi için müsait bir ortam yaratılmıştır. Esasen bu gibi ziyaretlerin en önemli yönünü de böyle bir ortamın yaratılması teşkil etmektedir. Bu şekilde Türk - Mısır ilişkilerinin daha üst düzeylere getirilmesi için yeni imkânlar yaratılmış bulunmaktadır. Bu imkânlardan en iyi şekilde yararlanmaya çalışmanın sadece Türkiye ve Mısır'ın menfaatlarına değil, aynı zamanda bölgede barış ve istikrarın tesisine de hizmet edeceğini düşünüyoruz.

Sayın milletvekilleri, hükümetimiz, İslam ve Arap ülkeleri ile uzun geçmişe dayanan tarihî dostluğumuzun ve bu kardeş milletlerle manevî ve kültürel bağlarımızın daha da güçlendirilmesi ve her alanda işbirliğimizin artırılması için çaba harcarken, bölgede mevcut görüş farklılıkları ile sorunların çözümü hususunda zaman zaman beliren çekişmelere taraf olmamaya bilhassa itina göstermektedir.

Biz her şeyden önce bölgemizde sağlam temeller üzerinde kalıcı bir barışın yerleşmesini arzu ediyoruz. Bölge milletlerinin hasret duydukları huzura kavuşmaları ve kalkınmalarını gerçekleştirebilmeleri için devamlı bir istikrarın sağlanmasını istiyoruz. İkinci Dünya Savaşından sonra birçok bölge, çatışmalardan masun ve iç sorunlarını çözümlemeye müsait bir ortamda yaşarken, Ortadoğu büyük can kayıplarına ve istiraba yol açan ve refaha ulaşma gayretlerine sekte vuran savaşlara maruz kalmış, savaş olmayan dönemlerde dahi tehlikeleri daima üzerinde hissetmiştir. Bölgede kronikleşen ağır sorunlar, karışıklık ve çalkantıları âdeta normal bir yaşam tarzı haline getirmiştir. Türkiye, bölgesindeki bu durumdan üzüntü duymakta, barış ve istikrarın sağlanması için büyük gayret sarf etmektedir.

Bütün bu sebeplerle Türkiye bölge sorunlarının müzakereler yoluyla barışçı ve uzlaşmacı bir şekilde çözümlenmesini savunmaktadır. Bu yönden de bizim Arap - İsrail anlaşmazlığı karşısındaki tutumumuz çok açıktır. Biz baştan beri Arap ve Filistin davalarını içtenlikle desteklemiş ve Filistinlilerin gasp edilmiş topraklarının ve haklarının iade edilmesi gerektiğini tekrarlamışızdır. Bu haklı davanın nasıl sonuca ulaştırabileceği hususunda Arap dostlarımız arasında bazı tutum farklılıkları mevcuttur. Biz Arap ülkelerinin soruna yaklaşımlarını yapıcı bir şekilde uzlaştırdıkları takdirde daha güçlü bir duruma geleceklerini ve sonuca daha kolay ulaşacaklarını söylüyoruz.

Siyasî eğitimi ve bölge meselelerine yaklaşımı ne olursa olsun bütün Arap ülkeleriyle tesisine çalıştığımız ve Sayın Hüsnü Mübarek'in ziyareti vesilesiyle Mısır ile de bir halkasını oluşturduğumuz yakın ilişkiler zincirinin, bölgede barış ve istikrarın sağlanmasına yardımcı olacağına inanıyoruz. Türkiye'nin bu yöndeki katkısının önem ve değerinin gittikçe daha iyi anlaşılıp takdir edildiğini müşahede etmekten de ayrıca kıvanç duymaktayız.

Yüce heyetinize saygılarla sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

B) TEZKERELER VE ÖNERGELER

1. — Konya Milletvekili Sabri Irmak'ın, 25.10.1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun, bakanlıkların dış ülkelerdeki teşkilatına ilişkin nun Teklifini geri çektiğine dair önergesi (2/232, 4/111)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, gündeme geçiyoruz.

Gündemin «Sunuşlar» kısmında, İçtüzüğün 76 ncı maddesine göre verilmiş bir önerge vardır, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Mecisi Başkanlığına

Başkanlığınıza sunmuş bulunduğum, 25.10.1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 28 inci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifimi geri alıyorum.

Gereğini arz ve rica ederim.

Saygılarımla.

Sabri Irmak
Konya

BAŞKAN — Plan ve Bütçe Komisyonunda bulunan teklif, geri verilmiştir.

III. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) SÖZLÜ SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, bakanlıkların dış ülkelerdeki teşkilatına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/357)

BAŞKAN — Gündemin «Sözlü Sorular» kısmına geçiyoruz.

1 inci sıradaki, Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, bakanlıkların dış ülkelerdeki teşkilatına ilişkin Başbakandan sözlü sorusunun görüşülmesine başlıyoruz.

Sayın Nalbantoğlu?... Buradalar.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?... Yoklar.

Soru ertelenmiştir.

2. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Türkiye Kömür İşletmelerinin kömür üretim ve satışlarına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/358)

BAŞKAN — 2 nci sıradaki sözlü soru önergesinin görüşülmesine başlıyoruz.

Sayın Nalbantoğlu?... Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?... Yok.

Soru ertelenmiştir.

3. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, işsizlik sorununa ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/308)

BAŞKAN — 3 üncü sıradaki sözlü soru önergesinin görüşülmesine başlıyoruz.

Sayın Öğünç?... Yok.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?... Yok.

Soru ertelenmiştir.

4. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, memur ve işçi emeklilerinin maaşlarına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/309)

BAŞKAN — 4 üncü sıradaki sözlü soru önergesinin görüşülmesine geçiyoruz.

Sayın Öğünç?... Şimdi burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?... Yok.

Bu soru da ertelenmiştir.

5. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, asgarî ücrete ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/312)

BAŞKAN — 5 inci sıradaki sözlü soru önergesinin görüşülmesine geçiyoruz.

Sayın Öğünç?... Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?... Yok.

Soru ertelenmiştir.

6. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Türkiye Kömür İşletmelerine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/359)

BAŞKAN — 6 ncı sıradaki sözlü soru önergesinin görüşülmesine başlıyoruz.

Sayın Nalbantoğlu?... Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?... Yok.

Soru ertelenmiştir.

7. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, çarşı ve mahalle bekçilerine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/317)

BAŞKAN — 7 nci sıradaki sözlü soru önergesinin görüşülmesine başlıyoruz.

Sayın Öğünç?... Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?... Yok.

Bu soru da ertelenmiştir.

8 .— İçel Milletvekili Ali İhsan Elgin'in, tasfiye halindeki bazı bankaların eski yönetim kurulu üyelerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/325)

BAŞKAN — 8 inci sıradaki sözlü soru önergesi, soru sahibi görevli olduğu için ertelenmiştir.

9. — Ankara Milletvekili Seyfi Oktay'ın, sıkıyönetimce işlerine son verilen kamu personeline ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/326)

BAŞKAN — 9 uncu sıradaki sözlü soru önergesi, soru sahibi izinli olduğu için ertelenmiştir.

10. — Sinop Milletvekili Hilmi Biçer'in, Türkiye'de F - 16 uçaklarının yapılması projesine ortak olan bir firmaya ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/328)

BAŞKAN — 10 uncu sıradaki sözlü soru önergesi, soru sahibi görevli olduğu için ertelenmiştir.

11. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, Bakanlıkta zorunlu nakil yapıldığı iddialarına ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/331)

BAŞKAN — 11 inci sıradaki sözlü soru önergesinin görüşülmesine geçiyoruz.

Sayın Sağlar?... Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?... Yok.

Soru ertelenmiştir.

12. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, üst düzey yöneticilerinin ek görevlerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/336)

BAŞKAN — 12 nci sıradaki sözlü soru önergesinin görüşülmesine geçiyoruz.

Sayın Erel?... Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?... Yok.

Soru ertelenmiştir.

13. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, Çukurova Elektrik Anonim Şirketine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/340)

BAŞKAN — 13 üncü sıradaki sözlü soruya geçiyoruz.

Sayın Canver?... Yok.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?... Yok.

Soru ertelenmiştir.

14. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, cezaevlerinde bulunan fikir suçlularına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/342)

BAŞKAN — 14 üncü sıradaki sözlü soru önergesine geçiyoruz.

Sayın Canver?... Yok.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?... Yok.

Soru ertelenmiştir.

15. — Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek'in, Atatürk Barajı göl alanında kalacak olan Samsat İlçesine İlişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/344)

BAŞKAN — 15 inci sıradaki sözlü soru önergesinin görüşülmesine geçiyoruz.

Sayın Özbek?... Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?... Yok.

Soru ertelenmiştir.

16. — Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek'in, Adıyaman İli Gölbaşı İlçesinde kurulacağı iddia edilen termik santrala ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/345)

BAŞKAN — 16 ncı sıradaki sözlü soruya geçiyoruz.

Sayın Sırrı Özbek?... Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?... Yok.

Soru ertelenmiştir.

17. — Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, Anavatan Partisi büyük kongresinde bazı Devlet memurlarının parti çalışmalarına alet edildiği iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/350)

BAŞKAN — 17 nci sıradaki sözlü soru önergesine geçiyoruz.

Sayın Tutum?... Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?... Yok.

Soru ertelenmiştir.

18. — Çanakkale Milletvekili Onural Şeref Bozkurt'un, Katma Değer Vergisinden elde edilen gelirlere ilişkin sözlü sorusu ve Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in cevabı (6/351)

BAŞKAN — 18 inci sıradaki sözlü soru önergesinin görüşmelerine geçiyoruz.

Sayın Bozkurt?... Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?... Burada.

Soruyu okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Maliye ve Gümrük Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Onural Şeref Bozkurt
Çanakkale Milletvekili

1. Katma Değer Vergisinden 1985 Malî Yılı içinde Hazineye ne kadar gelir elde edilmesi beklenmektedir?.

2. Nisan 1985 tarihi itibariyle Katma Değer Vergisi mükellefi beyannamesi verilmeyen illerimiz mevcut mudur? Bu illerin sayısı kaçtır?

3. Bugüne kadar defterdarlıklara verilen beyannamelere göre tahakkuk ettirilen toplam KDV miktarı ne kadardır? Bunun ne kadarı kamu kuruluşlarına aittir?

4. Tahakkuk ettirilen Katma Değer Vergisinin ne kadarı fiilî olarak ödenmiş ve Hazineye intikal ettirilmiştir? Bunun ne kadarı kamu kuruluşlarına aittir?

5. Hazineye intikal ettirilmeyen vergiler konusunda ne gibi önlemler alınmıştır? Yeni önlemler almayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üyeleri; Çanakkale Milletvekili Sayın Onural Şeref Bozkurt'un, Katma Değer Vergisinden elde edilen gelirlere ilişkin sözlü soru önergesine cevap vermek üzere söz almış bulunuyorum.

Değerli arkadaşlar, 1985 malî yılıyla ilgili bütçede, hepinizin hatırlayacağı üzere, 8 vergi çıkarılmış ve bu vergilerin yerine Katma Değer Vergisi konulmuştur. Bütçe hazırlıklarında, bu 8 vergiden toplam 762 milyar lira hâsılat elde edileceği öngörülmüş idi. Dolayısıyla Katma Değer Vergisinden de en az 762 milyar liralık bir tahsilat beklenilmektedir.

Katma Değer Vergisi Kanunu, hepinizin bildiği gibi, 1.1.1985 tarihinden itibaren uygulanmaya konulmuş ve 1.1.1985 tarihinden bu yana Katma Değer Vergisi beyannamesi vermeyen ilimiz yoktur. Az veya çok her ilimizde mutlaka Katma Değer Vergisi mükellefi vardır.

Sualin sorulduğu tarihe göre cevap hazırlandığı için, o tarihe göre cevabı verip, daha sonra rakamı düzelteceğim. 26 Nisan 1985 tarihi itibariyle toplam Katma Değer Vergisi tahakkuk miktarı 221 milyar 988 milyon liradır. Nisan ayı sonu itibariyle bu rakam 251 milyar 342 milyona ulaşmıştır.

Katma Değer Vergisi tahakkuklarının kamu kuruluşlarıyla, özel kuruluşlara ait paylarının tespitine dair çalışmalar devam etmektedir. Şu tarih itibariyle kesin rakamlar vermem mümkün değildir. Ancak ilerideki bir tarihte yine kısmet olursa bu kürsüden Katma Değer Vergisi dağılımını kamu kuruluşları ve özel kuruluşlar olarak arz etme imkânım olacaktır.

Gene cevabın hazırlandığı tarih itibariyle, yani 26 Nisan 1985 tarihi itibariyle yukarıda belirttiğim 221 milyar 988 milyon liralık tahakkuktan 147 milyar 678 milyonluk bölümü tahsil edilmiş ve Hazineye intikal ettirilmiştir. Bu rakam nisan ayı sonu itibariyle de daha yükselmiştir.

Katma Değer Vergisi konusunda mükelleflerin borçlarının tecile tabi tutulmayıp süratle Hazineye intikaline çalışılmaktadır. Başka vergilerde tecil söz konusu olmakla beraber, Katma Değer Vergisinde bu uygulamamız yoktur.

Bakanlığımızın vergi inceleme ve yoklama elemanları kadrolarındaki boşluklar süratle doldurulmaktadır. Vergi sistemimizi oluşturan diğer vergilerle birlikte Katma Değer Vergisinde de olması gereken tahakkukların denetlenmesine ve beyan edilmiş olan vergilerin süresinde tahsiline ilişkin çalışmalara ağırlık verilmektedir. Bu konuda özellikle tüm kamu kuruluşlarına, belediyelere Katma Değer Vergisi ve diğer vergilerin ödenmesi hususunda titizlik gösterilmesi bakımından bakanlığımızca yazılar gönderilmiştir. Vergi dairelerimiz büyük bir titizlikte konuyu takip etmektedirler.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın Bozkurt?..

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

19. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, Türkiye Sakatları Koruma Millî Koordinasyon Kuruluna ait paranın amaç dışı kullanıldığı iddiasına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/353)

BAŞKAN — 19 uncu sıradaki soruyu sahibi izinli olduğu için erteliyorum.

20. — Çanakkale Milletvekili Onural Şeref Bozkurt'un, millî gelir dağılımını gösteren istatistikî verilere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/354)

BAŞKAN — 20 nci sıradaki sözlü soruyu, Sayın Bozkurt'un bir sorusu cevaplandırıldığı için İçtüzüğe göre erteliyoruz.

21. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, muhtarların birikmiş ödeneklerine ilişkin Maliye ve Gümrük ve İçişleri bakanlarından sözlü soru önergesi (6/355)

BAŞKAN — 21 inci sıradaki sözlü soruya geçiyoruz.

Sayın Turan Bayezit?.. Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?.. Yok.

Soru ertelenmiştir.

22. — Eskişehir Milletvekili Münir Sevinç'in, Kütahya İli eski Gediz İlçesinin belediye hizmetlerinden faydalanabilmesine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/356)

BAŞKAN — 22 nci sıradaki sözlü soruya geçiyoruz.

Sayın Münir Sevinç?.. Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?.. Yok.

Soru ertelenmiştir.

23. — Konya Milletvekili Salim Erelin, Konya İli Cihanbeyli İlçesi entegre süt mamulleri ve soğuk hava deposuna ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/361)

BAŞKAN — 23 üncü sıradaki sözlü soruya geçiyoruz.

Sayın Erel?.. Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?.. Yok.

Soru ertelenmiştir.

24. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Beyşehir İlçesinin iç ve dış turizme açılmasına ilişkin Kültür ve Turizm Bakanından sözlü soru önergesi (6/362)

BAŞKAN — 24 üncü sıradaki sözlü soruya geçiyoruz.

Sayın Erel?.. Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?.. Yok.

Soru ertelenmiştir.

25. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İlindeki telefon santral sistemine ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/363)

BAŞKAN — 25 inci sıradaki sözlü soruya geçiyoruz.

Sayın Erel?.. Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?.. Yok.

Soru ertelenmiştir.

26. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Beyşehir İlçesi linyit kömürü rezervlerine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/364)

BAŞKAN — 26 ncı sıradaki sözlü soruya geçiyoruz.

Sayın Erel?.. Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?.. Yok.

Soru ertelenmiştir.

27. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Beyşehir İlçesindeki spor tesislerine ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/365)

BAŞKAN — 27 nci sıradaki sözlü soruya geçiyoruz.

Sayın Erel?.. Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?.. Yok.

Soru ertelenmiştir.

28. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Cihanbeyli İlçesi Devlet Hastanesine ilişkin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü soru önergesi (6/366)

BAŞKAN — 28 inci sıradaki sözlü soruya geçiyoruz.

Sayın Erel?.. Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?.. Yok.

Soru ertelenmiştir.

29. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, işkence yaptıkları iddiası ile yargılanan resmî görevlilere ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/367)

BAŞKAN — 29 uncu sıradaki sözlü soruya geçiyoruz.

Sayın Canver?.. Burada.

Bu soruyu cevaplandıracak sayın bakan?.. Yok.

Soru ertelenmiştir.

IV. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — Antalya Milletvekili Ali Dizdaroğlu'nun, Türk Ceza Kanununun 175, 176, 177 ve 178 inci Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/102) (S. Sayısı : 82 ve 82'ye 1 inci ek) (1)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri gündemin, «Kanun Tasarı ve Teklifleriyle Komisyonlardan Gelen Diğer İşler» kısmına geçiyoruz.

1 inci sıradaki teklifi, maddeleri komisyondan gelmediğinden geçiyoruz.

2. — Maden Kanunu Tasarısı ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/662) (S. Sayısı : 319) (1)

BAŞKAN — 2 nci sırada yer alan 319 sıra sayılı Maden Kanunu Tasarısının görüşmelerine başlıyoruz.

Komisyon ve hükümet yerlerini lütfen alsınlar.

Komisyon ve hükümet yerlerini almışlardır.

(1) 82 S. Sayılı Basmayazı 28.6.1984 tarihli 85 inci Birleşim Tutanağına, 82'ye 1 inci Ek S. Sayılı Basmayazı ise 11.10.1984 tarihli 11 inci Birleşim Tutanağına eklidir.

(1) 319 S. Sayılı Basmayazı Tutanağa eklidir.

Komisyon raporunun okunup okunmaması hususunu oylarınıza sunuyorum : Raporun okunmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Raporun okunması kabul edilmemiştir.

Tasarının tümü üzerinde söz isteyenleri okuyorum ve sırasıyla söz vereceğim :

Grupları adına : Milliyetçi Demokrasi Partisi Grubu adına Sayın Eşref Akıncı, Halkçı Parti Grubu adına Sayın Paşa Sarıoğlu, Anavatan Partisi Grubu adına Sayın Ahmet Ekici.

Şahısları adına söz isteyenler : 1 inci sırada Ayhan Fırat, 2 nci sırada Şeref Bozkurt, 3 üncü sırada Cafer Tayyar Sadıklar, 4 üncü sırada Seyfi Oktay, 5 inci sırada Hayrettin Elmas, 6 ncı sırada Mustafa Çorapçıoğlu, 7 nci sırada İbrahim Şahin.

Şimdi bu sıraya göre söz veriyorum.

Milliyetçi Demokrasi Partisi Grubu adına Sayın Eşref Akıncı; buyurun efendim.

Sayın Akıncı, süreniz 20 dakikadır efendim.

MDP GRUBU ADINA EŞREF AKINCI (Ankara) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1954 yılında çıkarılmış bulunan 6309 sayılı Maden Kanununun yerine kaim olacak olan kanun tasarısının tümü üzerinde MDP Grubu adına görüşmek için huzurunuzda bulunuyorum. Siz bütün arkadaşlarımı saygı ile selamlarım.

Yeraltı servetlerimizin geleceği hakkında hükümlere varmadan evvel hafızalarımızı biraz gerilere götürerek bu aşamaya nasıl gelindiğini düşünmek ve söze buradan başlamak istiyorum. Hatırlanacağı üzere Ekim 1978'de 2172 sayılı Kanun çıkarılarak, bütün madenlerimiz hemen hemen devletleştirilmişti. Rejimimiz bakımından çok önemli olan bu husus, 1979 yılındaki hükümet değişikliği ile yeniden ele alınmış ve yeniden gözden geçirilerek değerlendirilmesi çalışmalarına başlanmıştır.

12 Eylül 1980 Harekâtını müteakip Danışma Meclisi devrinde bu çalışmalara Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığınca yeniden hız kazandırılmış ve nihayet 10 Haziran 1983'te bunu tadil eden 2840 sayılı Kanun çıkarılmıştı. Bugün ise anakanunlarımızdan olan 6309 sayılı Kanunu tamamen hükümsüz kılan ve onun yerine geçecek olan yeni bir tasarı üzerinde görüşlerimizi sunacağız.

6309 sayılı Yasanın, günün koşullarına uymaması, teknik ve malî yönden ihtiyaçlara cevap vermekten uzak olması nedeniyle bir yeni yasanın çıkarılması zarureti doğmuştur, bizce de bu zaruret vardır ve şarttır. Ancak madencilik işlerini kontrol altında tutan Maden Dairesinin 31 yıldan beri istenilen hâsılayı veremediği de yüksek malumlarıdır. Bu itibarla maden işleriyle uğraşan dairenin mutlaka bu yasayı uygulayabilecek bir düzeye getirilmesinde zaruret vardır.

Tasarı üzerindeki partimizin görüşlerini, zamanın müsaadesi ölçüsünde arza çalışacağım.

Evvela bu tasarının madenle uğraş veren ilgili kamu kuruluşlarıyla işbirliği yapılarak hazırlanmadığı göze çarpmaktadır. Kanaatimize göre bu, hatalı bir tutumdur. Bu tasarının hazırlanması Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının bir dairesini aşan bir görevdir. Bu tasarı yeniden hazırlanırken madenle ilgili bütün kamu kurum temsilcilerinden karma bir komisyonun Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının nezaret, murakabe ve sorumluluğu altında çalışması daha uygun olurdu.

Madenle uğraşan kamu kurum ve kuruluşları ise, Maden Dairesi, MTA, Etibank, TKİ ve Demir-Çelik Genel Müdürlüğüdür. Bunların yalnız görüşlerini almak değil, bunlardan müteşekkil bir komisyon kurmak suretiyle, böyle bir komisyon aracılığı ile 6309 sayılı Kanunu yeniden ele alan tasarıyı hazırlaması daha uygun olurdu. Böyle yapılmadığını zannediyoruz.

Birkaç defa bu kuruluşların görüşlerinin alınması, kanaatimizce kifayetsizdir. Daha iyi bir yasa çıkarılabilmesi için, bu kuruluşların temsilcilerinden kurulu bir heyetin bu tasarıyı hazırlaması uygun olurdu. Birinci görüşümüz budur.

2. 6309 sayılı Yasa 160 maddeden ibarettir. Halbuki bu yeni hazırlanan tasarı, yürürlük maddeleri hariç olmak üzere, 50 madde ve 7 geçici maddeden ibarettir. Binaenaleyh, tasarının bu kadar az maddeye sıkıştırılması uygun değildir. Bilhassa tasarı metninde yer alması lazım gelen hususların yirmiye varan yönetmelikler içerisine aktarılması, türlü sakıncalar doğurabilir, idare ileride birçok tazyikler altında kalabilir. Bu itibarla bunların bir kısmının kanun metni içerisine alınmasında lüzum ve zaruret görüyoruz.

Tasarıda birçok hükümler (ki kanunda yer alması gereken hükümlerdir) yönetmeliklere atıf yapılarak hazırlanmıştır. Onu bilhassa burada belirtmek isterim.

3. Bu tasarıya, 6309 sayılı Kanunda bulunmayan yeni bir madde eklenmiştir, ki bu maddenin adı «Madencilik Fonu» dur. Gerçi hükümetin iki yılı aşkın icraatında birkaç kere bu gibi fonlarla karşılaş-

tık. Böylece idare Meclis murakabesi dışında birtakım tasarruflarda bulunabilecek demektir. Parti olarak bunun sakıncalarını mülahaza ederek karşısında bulunduğumuzu bilhassa arz etmek isterim.

Halen mer'î olan 6309 sayılı Yasada 90 ilâ 95 inci maddeler maden zabıtasına ait bazı hükümleri içerdiği halde bu tasarıda buna nedense yer verilmemiştir. Komisyon görüşmeleri sırasında hükümet, «Buna ait bir nizamname mevcuttur. Bu işler nizamnamede halledilmiştir. Bu itibarla biz, ayrı bir nizamname hazırlamayı uygun bulmuyoruz, bu kâfidir» diye bir cevapta bulundu. Halbuki, yeni bir tasarı hazırlanıyor, bu tasarıda da 6309 sayılı Yasada olduğu gibi maden zabıtasına ait hükümlerin yer almasında fayda vardı.

Tasarının bir maddesinde madenlerimizi hem özel teşebbüse, hem de yabancı sermayeye tamamen açıyoruz. Bunun hakkında görüşlerimizi ileride de arz edeceğimiz gibi, şimdi de kısaca şunu söyleyelim : Madenlerimizin, birkaç maden müstesna, yabancı sermayeye ve özel teşebbüse açılmasını parti olarak sakıncalı görmekteyiz. Biraz sonra bu konuya ait görüşlerimizi sırasıyla arz edeceğim.

Malumlarınız olduğu üzere madenlerimiz, bugün gayri safî millî hâsılaya yüzde 2,1 gibi çok cüzî bir katkıda bulunmaktadır. Bu katkı oranı, bizim parti olarak da hoşumuza gitmiyor; daha büyük rakamlara ulaşan bir katkıda bulunmasını isteriz. Bu yoldan giderek hakikaten biz de madenlerimizin yabancı sermayeye açılmasını uygun görüyoruz; ancak bazı madenler vardır ki, bizim bunların üzerinde takyidi kayıtlarımız olacaktır, onu da sebepleriyle birlikte arza çalışacağım.

Biraz evvel Madencilik Fonu üzerinde durdum. Biz, Madencilik Fonunun kuruluş amacını tasvip ediyoruz; yani «Şu şu işlerin başarılması için Madencilik Fonu kurulmuştur» deniyor, bu fikre iştirak ediyoruz; ancak bunun mutlaka, Meclis murakabesi dışında değil, Meclis murakabesi altında mütalaa edilmesine taraftarız.

Kanunun sonlarına doğru bir maddesinde, 2840 sayılı Kanun bir maddesi müstesna tamamen yerindedir deniyor, 2840 sayılı Kanun hükümleri saklıdır, deniyor; ama bir madde müstesna.

Bu husus, sayın bakana komisyon müzakereleri sırasında soruldu. Kendileri, «Biz 2 nci maddeyi istisna kılıyoruz, diğer hükümler saklıdır» dediler. Kaldırılmasını ileri sürdükleri 2 nci madde kanunun ruhunu teşkil ediyor. Orada bor tuzları, asfaltitler ve nükleer enerji hammaddelerinden bahsedilir. Sayın bakan, «Bunlar çıkacak kanunun şümulü içine girecektir» diyerek ifade buyurdular. Halbuki 2840 sayılı Kanunun yürürlükte kalan maddelerinde Devletleştirilen 62 kömür ocağı, 3 tane de demir sahasından bahsedilir. Demir sahası yine devlet elinde kalıyor. Halbuki kömür ocaklarımızın bütün Türkiye'deki mevcudu 622'dir. Bunun 62'si Devlet elinde kalıyor ki o da yapılmış ve yapılacak olan termik santralların kömür ihtiyacını karşılamak için düşünülmüştür. Bu itibarla 2840 sayılı Kanuna bunlar konmuş idi. Devletleştirilen demir ocakları ise 3 tanedir. Bu demir ocaklarından 2 tanesi Hekimhan'da, 1 tanesi de Aktepe bölgesindedir. Yani onlar Devlet elinde kalacak, geri kalanlar yine halk tarafından işletilecek demektir.

Sonlara doğru bir maddede 2 hüküm mevcut bulunmaktadır : Bir tanesi, arz ettiğim 2840 sayılı Kanunun 2 nci maddesini kaldıran bir hükümdür. İkincisi ise, ihracatını tanzim eden hükümdür. Bu Bakanlar Kuruluna bırakılıyor. Bu doğru olabilir. İhracını tanzim eden hükmün yerinde kalması doğru olabilir.

Şimdi sayın milletvekilleri, kaldırılacak olan 2840 sayılı Kanunun 2 nci maddesi içerisinde neler var? Başta bor tuzları gelir. Bor tuzları hakkında son aldığımız bilgiler şunlardır :

Biliyorsunuz borun dünya rezervi 160 milyon tondur. Bunun yüzde 60'dan fazlası Türkiye'de bulunmaktadır. Bir de şu rakamı vereyim : Bor dünyada yılda ancak 2 ilâ 2,5 milyon ton tüketilmektedir. Binaenaleyh, burada en mühim nokta; üretimin tüketime göre ayarlanması meselesidir.

Bor halen Devletin elindedir ve Etibank tarafından üretilmektedir. Etibank'ın üretimle ilgili bazı rakamlarını vermek istiyorum.

1984 yılı itibariyle, yani içinde bulunduğumuz yıl dahil değil, üretimi 762 bin tona çıkmıştır. Eğer pazar bulunabildiği takdirde, Etibank bu üretimi rahatlıkla iki misline çıkartabilecek niteliğe sahip hale gelmiştir. Biliyorsunuz 1970 yıllarında Etibankın üretimi 300 - 400 bin tondu; fakat bugün 762 bin tona kadar üretim varmıştır ve bu rakamı da iki misline çıkartabileceklerini belirtiyorlar.

Yalnız mühim olan mesele şudur : Biz dünya bor pazarının ancak yüzde 30'una sahip bulunuyoruz. Binaenaleyh, pazar bulma bakımından bir zafiyetimiz mevcuttur; ama pazar bulma zafiyeti boru yabancı sermayeye ve özel teşebbüse açmayı gerektirir mi?

Bunu takdirlerinize arz ederim. O halde borda satış imkânı sağlamak lazımdır.

Halen bir kamu kuruluşu olan Etibankın, Anvers' te yükleme ve boşaltma iskelesi ile antreposu mevcut bulunmaktadır ve bir yabancı şirketle de bor satışı bakımından anlaşmalı bulunmaktadır. Ayrıca, 2 yabancı şirket ile de bu konuda anlaşma çabaları içerisinde olduğunu ve yakında imza safhalarına geleceğini öğreniyoruz. Yani, demek istiyorum ki, kamu teşekkülü olan Etibank, pazarlama konusunda halen bir sıkıntı içerisindedir. Acaba, yabancı sermayeye açalım mı; açarsak bu pazar çoğalır mı, çoğalmaz mı; bunlar münakaşa edilebilir.

Borun üretimindeki hususiyetlerden bir tanesi de tonunun 5 ila 10 dolar arasında üretilmesidir; fakat bunun tonunu dışarıya, yani Batı Avrupa ülkelerine 250 ila 325 dolar arasında satıyoruz. Evsafına göre, içindeki bor miktarına göre bu rakam azalıyor veya çoğalıyor; fakat taban 250 dolar, bugün için fiyat budur; ama yarın düşer, çıkar onu bilemeyiz.

BAŞKAN — Sayın Akıncı, sürenizin dolmasına 3 dakikanız kalmıştır, lütfen toparlayın efendim.

EŞREF AKINCI (Devamla) — Peki efendim.

2172 sayılı Kanuna göre özel sektörden Etibank'a intikal eden 9 bor sahası vardır. Etibank, bu 9 bor sahasında 2 - 3 yıldan beri hem rezervi artırma bakımından, hem de madenin daha fennî usullerle çıkarılması bakımından yoğun gayret sarfetmektedir; bu hususu yüksek malumlarınıza arz ederim.

Şimdi burada bize ters düşen bir hususu dile getirmek istiyorum. Bir yandan bir kamu kuruluşu olan Etibank bunu tehalükle, gayretle ve rezervi artırarak, ürünü artırarak istihsal etmekte ve pazar bularak Avrupa'ya satmaktadır, bir yandan da daha mütemmim pazarlar bulmak üzere anlaşmalar yapmaktadır. Diğer taraftan, Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı yeni bir kanun getirmek suretiyle boru yabancı sermayeye ve özel teşebbüse açma gayreti içerisinde bulunuyorlar. Bu hakikaten 2 kamu teşekkülünün birbiriyle zıt çalışmasıdır. Devlet bir küldür. O itibarla gerek Etibank, gerek Devlet Planlama Teşkilatı ve diğer teşekküllerin ve gerekse Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığının görüşleri bir noktada mutlaka birleşmeli ve bu yasa içerisine girmiş bulunmalıdır.

Bu görüş, ya madenlerimizin tümünün yabancı sermayeye ve özel teşebbüse açılması neticesini doğurabilir veya bazı tahditler getirebilir. İşte bizim görüşümüz burada ayrılıyor. Bor madeni kolay üretilebilen, maliyetinin 25 - 30 misli fiyatına satılabilen bir madendir ve tüketimi senede azamî 2,5 milyon tondur. O halde bu rezervimizi mutlaka iyi değerlendirmek ve çok para kazanmak lazım. Çok para kazanmak için yegâne çare şüphesiz ki, pazar bulmaktır. Bunun için de evvela kamu teşekküllerinin bir noktada birleşmesi gerekir.

Bu kanun tasarısı tamamen Etibank yetkililerinin görüşü dışında hazırlanmıştır. Tahmin ederim Etibank yetkilileri bu hususta görüşlerini hükümete arz etmişlerdir; ama bilmiyorum nedense dikkate alınmamış; bor dahi tamamen yabancı sermayeye açılmıştır. Tasavvur edelim yabancı sermaye gelecek boru çıkaracak, bizim kontrolümüz altında satacak; ama alan ve satanın geçmişte olduğu gibi, hangi fiyatla birleştiği maalesef malum olamayacaktır. Geçmişte hakikaten bu madeni israf etmişiz ve Avrupa pazarlarına 40 - 50 dolara dahi satmışız. Bu tabiî büyük bir hatadır. Kanuna öyle hükümler koyalım ki, bunu gelecekte değerlendirelim, çok pahalı olarak satalım ve devlete çok kâr sağlayalım. Bizim gayemiz bu kârın sağlanmasıdır. Bor madenini hem Etibank satacak, hem yabancı sermaye satacak, hem de özel teşebbüs satacak... Peki ondan sonra ne olacak? Bor, pazarı mahdut olan bir madendir. Şüphesiz bu pazarı bir ölçüde artırabilir. Acaba, Etibank'ın bu çabaları kâfi gelmiyorda mı bu şekilde müracaat ediliyor? Bu hususta bizi aydınlatırlarsa memnun oluruz.

2840 sayılı Kanunun dışında devletten özel teşebbüse ve yabancı sermayeye intikal eden başka madenler de mevcuttur; asfaltit, nükleer enerji hammaddeleri gibi. Bunlardan başka bir de trona vardır, bunun hakkında pek öyle teferruatlı bilgiye sahip değiliz. Tabiî soda olarak nitelendirilen bu madenin bildiğimize göre, cam sanayiinde kullanılabileceği hesaplanmaktadır. Buna ait bir bilgiyi hükümetten bilhassa istirham edeceğim. Bilhassa trona yeni bulunmuş bir madendir ve bu madenden ne suretle istifade edilebileceği hakkında bize bir tamamlayıcı bilgi verirlerse memnun olurum.

Bir de şu rakamı vereyim heyeti âlinize : 1990 senesinde bor satışından Etibank'ın tahmini kârı, 1 milyar 300 milyon dolardır. Bugün satabildiğimiz miktar 150 milyon dolarlıktır. Etibank'ın bundan Türk parası olarak ettiği kâr, 47 milyar Türk Lirasıdır.

Şimdi, asfaltit hakkındaki görüşlerimizi - vakit de daralmıştır - bir cümle ile söylemeyi uygun buluyorum. Asfaltit Güneydoğu bölgemizde, evlerimizde ya-

kıt olarak kullanılmakta olan bir madendir. Bu bölge vaktiyle özel teşebbüs tarafından büyük yaralar aldığı için, şimdi TKİ tarafından onarılmaya çalışılmaktadır. Onarıldıktan sonra, açıp açmama yolunda bir karar şüphesiz hükümete ait olacaktır.

BAŞKAN — Sayın Akıncı, lütfen toparlamaya çalışın efendim.

EŞREF AKINCI (Devamla) — Lütfen bir iki dakika müsaade buyurun efendim. Notumda bulunan bir hususa temas etmek istiyorum.

Henüz işletmeye açılmamış, yatağı zengin bir gümüş madenimiz mevcuttur; 3 bin sene evvelinden. Kütahya'nın Gümüş köyündedir bu. Bunun etütleri tamamlanmıştır ve kısa zamanda işletmeye başlanacaktır. Acaba bu gümüş madenini de biz devretmeyi düşünüyor muyuz? Çünkü öyle anlaşılıyor bir maddeden; bundan sonra çıkacak madenlerin de özel teşebbüse ve yabancı sermayeye açtırılabileceği anlaşılmaktadır.

Tasarıda teferruat olarak verilecek sınır hakları için sınır tahdidine lüzum görülmemiştir. Kanaatimizce böyle bir şey düşünülemez. Tasavvur buyurun, bir vatandaş 67 ile müracaatta bulunsun, Türkiye'yi veya büyük bir bölgeyi tamamen kapatsın; o şahsa ne gibi bir işlem yapılacaktır? Bu itibarla sınır tahdidinin konmasına taraftarız.

Tek maden prensibinden vazgeçilerek tek saha kuralına geçilmesinin ciddî sakıncaları beraberinde getireceği iddiasındayız. En önemlisi, kapatılan sahada genellikle ruhsat sahibi gerçek veya tüzelkişinin uğraş alanına giren bir tek madenin aranıp işletilmesiyle yetinilecek ve 5 sene müddetle saha başkalarına kapalı kalacaktır. Bu da sakıncalıdır.

Devlet hakkı tasarının bir maddesinde yer almaktadır. Devlet hakkının brüt kâr üzerinden alınması yolunda bütçe görüşmeleri sırasında bir hayli müzakereler cereyan etti. Ben de bunların bir kısmına şahit oldum. Hiçbir madenci kâr göstermez, umumiyetle daima zarar gösterir. Binaenaleyh, bunun sonra brüt kârı nereden olacaktır? Bir de bunun KDV'nin alınması bakımından biz bu devlet hakkının daha ziyade satış üzerinden alınmasına taraftarız. Mururiyeden geçtikten, mururiye tezkeresinin verilmesinden ve satışını yaptıktan sonra maden sahibinden alınmasını arzu ederiz. Bu itibarla görüşümüz bu istikametedir.

Genelde tasarı hakkındaki görüşlerimizi madde başlıkları halinde arz etmiş bulunuyorum. Maddelere geçilince, bu maddelerin bazıları üzerinde görüşlerimiz olacaktır ve yeri geldiği zaman arz edilecektir.

Beni sabırla dinlediğiniz için hepinize şükranlarımı sunar, teşekkür ederim. (MDP sıralarından alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Akıncı.

Halkçı Parti Grubu adına konuşmak üzere Sayın Sarıoğlu; buyurun efendim.

Sayın Sarıoğlu, süreniz 20 dakikadır.

HP GRUBU ADINA PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Halkçı Parti Grubu adına, görüşülmekte olan Maden Yasa Tasarısı ile ilgili görüşlerimi bildirmek üzere söz almış bulunuyorum. Önce hepinizi grubum ve şahsım adına saygı ile selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, bugün hükümet tarafından getirilen, geçmişte üzerinde politik ve ideolojik bir konu olarak çok tartışılan, çok önemli ve kamuoyunun çok duyarlı olduğu bir konuyu, madenler konusunu bir defa daha görüşmek üzereyiz; ama bu tasarı son olmayacaktır. Başka bir sefer de başka bir tasarı getirerek bu tasarı ile kamu aleyhine bozulan maden dengesini, maden rejimini yeniden kuracağız. Daha önce basına sızan haberlerin aksine hükümet, bu tasarı ile ne istemektedir, gerçek niyeti nedir? Türkiye'de bugüne kadar çıkarılan maden yasaları ile neler yapılmak istenmiştir? Madenler üzerindeki gerçek anlaşmazlık nereden kaynaklanmaktadır? Bu iş neden yeniden kurcalanmıştır? Neden mevcut denge kamu aleyhine bozulmak istenmektedir? Bu yasa tasarısı ile kimlere göz kırpılmaktadır? Bu yasa tasarısı ile neyin ispatına çalışılmaktadır? Bu yasa tasarısı nasıl hazırlanmıştır, kimler hazırlamıştır? Anayasamızın bu konudaki amir hükmü nedir? Bu yasa tasarısına gerek var mıdır?

Değerli milletvekili arkadaşlarım, işte bu değindiğim konuların cevabını araştırırsak, bu yasa tasarısının neler getirip, neler götürdüğünü hep beraber anlamış olacağız.

Değerli arkadaşlarım, çeşitli uygarlıklara sahne olmuş Anadolu'da çok eski çağlardan beri maden işletmeciliği yapılmaktadır. Eğer imparatorluk dönemini bırakırsak, ülkemizde madenlerle ilgili olarak cumhuriyet döneminde de 3 önemli yasa veya yasa değişikliği ele alınmıştır veya çıkarılmıştır. Bunlardan 11 Mart 1954 tarihli 6309 sayılı Yasa o zamanki ekonomik görüşe göre hazırlanmış, madenlerin aranması ve işletilmesinde devlet ve kamu kuruluşları 2 nci plana itilerek, ağırlık özel kesim ve kuruluşlara ve-

rilmiştir. Buna rağmen, kamu kuruluşları dışında doğru dürüst yatırım yapılmayan madenleri, bazı aile ve şirketlerin yıllık gelir kaynağı haline getiren, çıkarılan bütün madenleri taş, toprak fiyatına hamolarak satan bir espri ve anlayışla bu yasa 1978 senesine kadar 24 yıl yürürlükte kalmıştır.

Sayın milletvekilleri, 6309 sayılı ve 1954 tarihli Maden Yasasının bazı maddelerini değiştiren 2172 sayılı Yasa ise, gerek çıkarılırken ve gerekse çıktıktan sonra büyük hücumlara uğramış, her türlü karalamaya girişilmiştir. Bu yasa ile bor, linyit ve demir madenlerinin arama ve işletilmesinin bu işlerle ilgili kamu kuruluşlarınca - yani Etibank, TKİ ve Demir - Çelik İşletmeleri gibi - yapılması öngörülmüştür. Ancak bu yasa ile çıkarları bozulanlar, devletin tekerleğine çomak sokarak, her türlü engellemeye girişmişlerdir, ama şunu hemen belirteyim ki, eğer sonradan çok kötülenen 2172 sayılı bu Yasa olmasa idi bugün Türkiye, enerji üretiminde tam bir kriz ve karanlıklar içinde olacaktı. Çünkü devlet ancak bu yasadan aldığı güçle ve yetkiyle, belirli linyit sahalarına el koymuş ve termik santralların inşaatına başlamıştır.

Sayın milletvekilleri, en son olarak da 10.6.1983 tarihinde 2840 sayılı madenlerle ilgili yasa çıkarılmış, bununla 2172 sayılı Yasanın bazı maddeleri yürürlükten kaldırılarak, bundaki bazı madde ve hükümler bu yasa içine alınmıştır.

Bu yasa ile bor tuzları, trona, asfaltit, uranyum ve toryum madenlerinin aranması ve işletilmesi ile bazı linyit ve demir madenlerinin işletilmesi devlete bırakılmıştır.

Denilebilir ki, 2840 sayılı Yasa; 6309 sayılı Yasa ile 2172 sayılı Yasa değişiklikleri arasında bir denge kurmuş ve böylece de bazı yönleriyle kamu aleyhine de olsa, madenler üzerindeki kavgada bir statüko teşkil etmiştir.

Sayın milletvekilleri, bu yasalar öncesi ve sonrasında madenlerle ilgili durum ve tespitler şöyledir :

1. Bor, trona, asfaltit gibi madenlerle bazı linyitler dışındaki bütün madenler kamu ve özel kesim arama ve işletmeciliğine açıktır.

2. Bugünkü durum itibariyle 9 bin ruhsat sahasından sadece 150 kadarı devlet kuruluşlarının elindedir.

3. Devletçe 33, özel kişi ve kuruluşlarca 43 maden sahası çalıştırılmaktadır. 30'dan fazla maden türünde ihracat yapılmaktadır.

4. 622 linyit sahasından sadece üzerinde termik santral yapılan ve halkın ısınma ihtiyacını karşılamak için çalıştırılan 62 linyit sahası kamu kuruluşlarının elindedir.

5. 2172 sayılı Yasa çıkmadan önce özel şahısların elinde bulunan linyit sahaları kamu kuruluşlarına geçince tespit edilen linyit rezervlerinin, Maden Dairesine bildirildiği gibi 123 milyon 806 bin ton değil, 1 milyar 676 bin ton olduğu saptanmıştır.

6. Bor sahalarından Etibanka devredilenin bir tanesi için bildirilen rezervin 8 milyon ton değil, 220 milyon ton olduğu; ayrıca Türkiye'de bor rezervlerinin 1 milyar ton ile dünya rezervlerinin yüzde 66'sı olduğu saptanmıştır.

7. 275 demir cevheri sahasından sadece 3'ü devletçe işletilmektedir.

8. Büyük bor, linyit ve demir sahalarını ellerinde bulunduranların öz sermayeleri yok denecek kadar küçüktür.

Bir örnek olarak sunmak isterim ki, her yıl milyonlarca dolar kazanan bor madeni işleten aile ve kişi şirketlerinin 9 adedi ile 2 yabancı şirketin öz sermayelerinin toplamı sadece 7,5 milyon liradır.

9. Linyit ve bor yatakları en ilkel yöntem ve işletmecilikle aşırı üretim yapılarak tahrip edilmişlerdir.

Bir örnek olarak söylemek isterim ki, özel kişi ve kuruluşlarca her yıl en fazla 1,8 milyon ton üretim yapılırken 2172 sayılı Yasanın çıkarılacağı 1978 yılında linyit üretimi birdenbire 6 milyon tona çıkarılarak ocaklar çok ciddî şekilde tahrip edilmişlerdir.

10. Bor üretimi de yine buna paralel şekilde aşırı derecede yapılarak çok düşük fiyatlarla ihraç edilmiş ve bu sebeple Amerika Birleşik Devletleri 5 yıllık ihtiyacını stoklayarak Etibankın ürettiği bora talebi düşürmüştür.

11. Kamu kuruluşları dışında madencilikle uğraşan küçük - büyük kişi ve şirketlerin, elde ettiği kârlardan en gerekli olan yatırımları dahi yapmadığı, kârlarını ekonomiye hiçbir yararı olmayan ölü yatırımlara aktardığı anlaşılmıştır.

12. TKİ ve Etibank, devir aldıkları linyit ve bor havzalarında iki yılı aşkın bir süre onarım ve işletme hazırlıkları yaparak, ancak bu ocak ve havzaları ekonomik işletilebilir duruma getirmişlerdir. Sadece Etibank bu sahalar için 4,5 milyar lira harcama yapma durumunda kalmıştır.

13. Etibank, maden sahalarını işletmek üzere 100 milyar liralık yatırım yapmış, 70 milyar liralık yatırımı da planlamıştır.

14. Etibank bor üretimini, pazar ihtiyacını karşılayacak miktarın iki misline çıkaracak kapasite gücüne sahip olup, yatırım ve üretimde herhangi bir sıkıntı içinde değildir.

15. Bor sahalarının Etibanka devredilmesiyle özel şahıslarla Etibank arasındaki rekabet sona ermiş ve özel madenciler tarafından tonu 17 ilâ 30 dolar arasında satılan borları Etibank 180 ilâ 325 dolardan pazarlayarak bor piyasasına girmeye başlamıştır.

Sayın milletvekilleri, unutmayınız ki, bu piyasada uzun yıllar tekel kurmuş dev firmalarla mücadele etmek ve pazarı ele geçirmek, öyle kısa sürede olacak bir iş değildir. Sadece Türk borlarını vaktiyle işleten Boraks Consolidated Limited Şirketinin değişik ülkelerde 21 adet bağlı ve kendisine ait şirketi bulunmaktadır.

16. Benden önceki sayın sözcü de ifade ettiler, Etibankın 1984'teki bor geliri 180 milyon dolardır. Bu, ileride 1990'larda 1,8 milyar dolara çıkacaktır.

Sayın milletvekilleri, borlar üzerinde geçmişte çok konuşulduğu ve kamuoyu önünde bunun politik ve ideolojik olarak birçok yönleriyle tartışıldığı malumunuzdur. Şimdi sizlere, şimdiye kadar açıklanmayan çok önemli bir konuyu sunmak istiyorum. Bu, ifade edebiliriz ki, bor senaryosunun ilginç bir bölümünü sizlere sergileyecektir.

Sayın milletvekilleri, ülkemizde bor minerali, Latin İmparatorluğu devrinde bugünkü Balıkesir İlinin Sultançayırı mevkiinde çıkarılmaya başlanmış, 1872 yılında ise, İngilizler madenin işletme imtiyazını alarak, «Pandermit» adı altında 1950 yılına kadar ihraç etmişlerdir. Yıllık üretim 1930 yılına kadar 30 bin tona ulaşmış ve dünya ihtiyacının büyük bir kısmı karşılanmıştır.

Aynı tarihlerde Kalifornia'da yeni bir bor yatağı bulununca, borları işleten Boraks Consolidated Limited Şirketi, Türkiye'deki üretimini önce 3 bin tona düşürmüş, sonra da 1950 yılında «Rezervler tükendi» diyerek üretimi durdurmuş; fakat Türkiye'deki şubesi Türk Boraks Limited Şirketini tasfiye etmeyerek beklemiş, 6225 sayılı Yabancı Sermaye Kanunu ile şirketi Türk Boraks Anonim Şirketi haline getirerek yerli madencilerin çalışmalarını kontrol ve frenleme çabasına girmiştir.

Ayrıca, bor ruhsatı alanlardan ruhsatlarını satın alarak, bunları devre dışı tutmak istemiş ve 320 yeni ruhsat alarak 6 400 kilometrekarelik muhtemel bütün bor sahalarını kapatmıştır. 20 bin lira gibi küçük bir ücretle devir aldığı Eskişehir Kırka'da, MTA'nın 600 milyon ton olarak tespit ettiği rezervi de, devletin maden dairesine 8 milyon ton olarak bildirmiştir.

Etibank, bor mineralini işletme konusuna 1956 yılında Kütahya'nın Emet İlçesinde MTA'nın bulduğu Kolemanit yatakları ile girmiş; fakat karşısında yine yabancı firmayı bulmuştur. Yabancı firma bu yatakları işlettirmemek için Danıştaya davalar açtırmıştır. Sonuçta, bu yatakların Etibank tarafından işlettirilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisinden, Maden Yasasıyla ilgili tefsir çıkartılmak zorunda kalınmıştır. Yabancı firma bu önleme girişimlerinde başarılı olamayınca, yüzde 51 hissesi kendinde kalmak koşuluyla Etibanka ortaklık teklif etmiştir.

Yabancı firma bu arada İtalyan Larderello Firmasına bor pazarına girmemesi için bor satışını durdurmuş; bu firma da tonu 40 dolardan Etibank ile anlaşma yapınca bu sefer yabancı firma yerli firmaların ürettiği bor cevherini tonu 17 dolardan alarak Etibankı fiyat kırmaya zorlamış ve Etibankın kurmak istediği Bandırma Rafinerisine Batılı firmaların teklif vermesini önlemiştir. İmalatçı firmalar bu işle ilgili tesislerin İngiliz Firmasının patenti altında olduğunu öne sürerek Etibankın isteklerini reddetmişlerdir.

Sonuçta Etibank, Boraks ve Asitborik Fabrikasını, karşılığını ham bor cevheriyle ödenmek üzere Polonya'da bir firmaya yaptırmak zorunda kalmıştır. Ancak bu sefer de Etibankın karşısına başka bir engel çıkarılmıştır. NATO Koordinasyon Komitesince alınan bir (COCOM) - İngilizce koordinasyon komitesinin baş harfleridir - karara gelince Türkiye'nin Doğu bloku ülkelerine ham bor cevheri ihracı yasaklanmıştır. Halbuki bu arada İngiliz firmaları mamul veya ham cevherleri Doğu bloku ülkelerine satıyorlardı.

Türkiye kendi ürettiği malı satmak için nihaî satış yeri «End Use Ceftificate» almakla yükümlü kılınmıştır. Bu arada bir yerli madenci firmanın Yunanistan üzerinden Doğu bloku bir ülkeye göndermek istediği 4 bin tonluk gemi Çanakkale Boğazından çıkınca NATO makamlarınca kontrol ettirilerek, Yunanistan'da bor rafinerisi bulunmadığı ve nihaî kullanma yeri belirlenmediği gerekçesiyle zaptedilmiş ve mal sahibi yerli firma malını kurtarmak için 10 yıl uğraşmıştır. Bu engeller nedeniyle Etibankın yaptırmak istediği rafineri de 3 yıl geciktirilmiştir.

Bütün bunlara rağmen, Etibank rafineriyi yaptırmışsa da, bu sefer İngiliz firmasının girişimleri sonucu yerli firmalar birbirleriyle rekabete girince, dışarıda fiyatlar düşürülmüş ve Etibanka rakip hale gelmişler. Bu sebeple Etibankın satışları duraklamış ve mamul depoları dolduğu için rafineriyi zaman zaman durdurmuştur.

Sayın milletvekilleri, madalyonun içe dönük yüzünde ise, borları elinde bulunduran 9 adet aile ve şirket de, hem ellerinde bulundurdukları havzalardaki cevherin en kalitelisini çıkarıp Etibank ile kıyasıya rekabet etmişler, hem de ocakları tahrip etmişlerdir. Pasa, curuf, işe yaramaz, artık diye, dağlar gibi cevheri atmışlar, borlar ellerinden alınınca da, «Bunlarda yüzde 25 nispetinde cevher var» diyerek feryat etmişlerdir.

Sayın milletvekilleri, bu söylediklerim ile Türkiye'de borlar üzerinde nasıl korkunç bir oyunun oynandığının bir kesitini sizlerin bilgisine, dikkatlerine sunuyor, sayın hükümet ile bor severlere de hitap ediyorum.

Bu anlattıklarımdan sonra, bütün bu birbirinin noksanlarını ve kusurlarını gidererek, bir yerde kamu ve özel kesim arasında denge kuran ve 100 yıldan fazla bir birikime dayanan bütün bu yasaları bir kalemde ortadan kaldıran bu yasa tasarısına gelelim.

Sayın milletvekilleri, bu yasa tasarısı :

1. Dili ve üslubu itibariyle Anayasa ve yasaların gerisinde; sözü ve özü birbirinden farklıdır.

2. Bu yasa tasarısı hazırlanırken, bu işlerle ilgili hiçbir kamu kuruluşunun; mesela Etibank, TKİ, MTA, Demir - Çelik, Odalar, Maden İşçileri Sendikası ve ilgili diğer kuruluşların görüşleri alınmamıştır. Hatta öyle olmuştur ki, bu tasarıdan, ilgili bakanlık veya maden dairesinin haberi bile olmamış, tasarı Devlet Planlama Teşkilatında dar bir kadro ile hazırlandıktan sonra, Enerji Bakanlığına emrivaki şeklinde sunulmuştur. Özetle, bu işlerin uygulamasını yapan veya bilen ne kadar kurum, kuruluş, kişi varsa devre dışı bırakılmış, kimsenin deneyim ve birikiminden istifade edilmemiştir.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Harika çocuklar yapmıştır.

PAŞA SARIOĞLU (Devamla) — Halbuki, gerek 6309 sayılı Yasa ve gerekse 2840 sayılı Yasa çıkarılmadan önce bütün kuruluşların görüşü alınarak hazırlanmıştır.

3. Bu tasarının Anayasa Komisyonuna havalesi ve çok önemli bir konuda görüş alınması da engellenmiştir.

4. Bu tasarı 6309 ve 2840 sayılı Yasaları yürürlükten kaldırarak şimdiye kadarki uygulamalarda bu yasalarda açıkça yer alan birçok hususun düzenlenmesini 20'ye yakın yönetmeliğe bırakmıştır.

Bilindiği gibi, Anayasamızın 124 üncü maddesi, idarenin kanun ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere, yönetmelikler çıkarabileceğini ve bunların dayanağının yasa ve tüzüğe aykırı olamayacağını hükme bağlamıştır.

Kuralları yasada belirtilmemiş bir husus hakkında yasaya aykırılık denetimi yapılamayacağı gibi, yasada olmayan yeni bir hükmün yönetmelikte yer alması, o yönetmeliğe kanun kuvveti verir ki, bu durum da idarenin yasama yetkisini gasbetmesi olur. Bu ise, bu yönüyle Anayasa teorisine aykırıdır.

5. Tasarıyla tek ruhsat için alan sınırlandırması kaldırılmakta, böylece Anayasanın 10 uncu maddesindeki eşitlik ilkesine aykırı olarak arama işleri belli kişilerin tekeline sokulmaktadır.

6. Maden haklarıyla ilgili faaliyetlerin ve yükümlülüklerin yürütülmesi, kontrol ve denetimini yapmak üzere, tasarı Maden Dairesini her türlü yetki ve güçle donatarak aslî fonksiyonunun yerine getirilmesine yardım edeceği yerde, bu işi ihtisaslaşmış da olsa, yan görev şeklinde bazı devlet kuruluşlarıyla yeminli teknik bürolara bırakmakla şimdiye kadar en çok şikâyet konusu olan denetim ve maden yataklarının teknik ve ekonomik gereklere göre işletilmesi görevini dikkate bile almamıştır.

Bilindiği gibi, Maden Yasasından bugüne kadar yapılan şikâyetler Maden Dairesinin taşra teşkilatının bulunmayışı ve işlerin Türkiye'nin bir ucundan diğer ucuna kadar hep merkezden idare edilmeye çalışılmasından kaynaklanmıştır. Bu çok önemli gerçek ortada iken, tasarıda buna ait hiçbir hüküm mevcut değildir.

Diğer taraftan, başka kuruluşlara Enerji Bakanlığınca görev verilmesi de İdare Hukuk ilkelerine aykırıdır. Halbuki, tasarının ilk şeklinde, 45 inci maddede bu konu ele alınmış ve kanunun çıkmasından 6 ay sonra olmak üzere, Enerji Bakanlığı Maden Dai-

resinin teknik ve idarî yönden organize edilmesi öngörülmüştür.

7. Bu tasarı ile devlet hakkı kavramı değiştirilmekte ve devlet hakkı, işletmecinin kâr - zarar durumuna bağlanmaktadır. Gerçekte ise, devlet hakkı, mülkiyeti devlete ait olan ve kendisine işletme için verilen sahalardan çıkarılan madenlerin doğayı istismarı karşılığıdır.

8. Tasarının arama ve ön işletme ruhsat süresi boyunca görünür rezervin 1/10'una kadar cevher çıkarmaya izin vermesi ve bunu ruhsat sahibi için bir finans kaynağı yapması, birçok halde gerekli işletme yatırımı yapmadan rezervin en zengin kısımlarının yağmalanmasını teşvik etmek olacaktır.

9. Halen geçerli olan yasalarda genel olarak biri arama, diğeri işletme olmak üzere, 2 safha var iken, yeni tasarıda geçici kapatma arama ruhsatı, ön işletme ruhsatı, işletme ruhsatı, işletme izni gibi, yeni birçok safhalar öngörülmüş ve bu safhaların her birinde rapor, plan, program, proje, bilanço gibi belgelerin düzenlenmesi istendiği için, gerekçede söylenilenin aksine formaliteler azaltılmamış, daha çok artırılmıştır.

10. Bütün bunların en önemlisi olarak da tasarı, 2840 sayılı Yasa ile aranması ve işletilmesi kamu kuruluşları eliyle yapılacak bor, trona, asfaltit, uranyum, toryum gibi çok önemli stratejik madenlerin (bu tasarının yasa haline gelip yürürlüğe girmesinden sonra) eski hakları saklı kalmak üzere arama ve işletmesini serbest bırakmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, sonuç olarak bu yasa tasarısı, genel esprisi ticarî olan ve yapısı itibariyle tam bir geriye dönüşü ve dolayısıyla bazı kişi ve ailelerin özlemlerini temsil etmektedir.

Bu yasa tasarısı Anayasanın 168 inci maddesindeki; «Tabiî servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir» temel görüşü ve önceliği bir kenara iterek, kamu yararı ve devletin ekonomik kaynaklarını devlete fazla görmekte, devlet eliyle aranması ve işletilmesi öngörülen birkaç madenî mevcut durumuyla dondurarak, bu yasanın çıkmasından sonra bunların aranması ve işletilmesi yerli ve yabancı herkese açılmaktadır. Bütün tuzak, bor madenleri ile tronalar ve diğer stratejik madenler içindir. Devletin, Anayasanın bu açık hükmüne rağmen, bor gibi bazı stratejik madenlerin işletilmesindeki öncelik hakkı, millete hiçbir ek yarar getirmeyeceği, biline biline elinden alınmaktadır.

Sayın milletvekilleri, bu gibi yasalarla devletin ekonomik gücü elinden alınarak, devlet sosyal devlet olmaktan çıkarılıp jandarmalık görevine itilmektedir. İşler sarpa sarınca, gelsin devlet, batık şirketleri, bankaları kurtarsın; sonra işler düze çıkınca, gitsin devlet ve devlet, devlet diye şikâyet etmek olmaz. Devlet 50 milyona ekmek yediriyor. Devlet, devlet diye şikâyet edenlerin başına bir gün devletin taşı düşecektir değerli arkadaşlarım. (HP sıralarından alkışlar)

Şimdi buraya kadarki sunuşlarımdan sonra hükümete soruyorum : Bazı zorlukları giderici -o da şüpheli ya- yanları dışında bu tasarı ülkeye ne kazandıracaktır?

Hükümet, bu yasa tasarısını Meclise sevk etmeden önce neden ilgili kuruluşların görüşlerini almaktan özenle kaçınmıştır; neden bu yasa tasarısını ilgili bakanlığın maden dairesine hazırlatmak istememiştir?

Neden devletin elinde bulunan birkaç önemli madeni tekrar yerli ve yabancı herkesin arama ve işletmesine açmaya gerek duymuştur? Bundan ne beklemektedir?

Devletin yatırım ve üretimde herhangi bir sıkıntısı yok iken, neden bor madenlerini devletin elinden alıp birkaç aile işletmesine açmaktadır?

Bor rezaletinin içyüzünü sizlere sundum. Şimdi devlet neden bu durumlarla karşı karşıya getirilmek istenmektedir? Kimdir bu senoryonun yazarları, akıl hocaları? Bu trajedi neden bir defa daha sergilenmek istenmektedir? Türk Ulusu bu çirkin oyunları çok mu sevdi de tekrar edilmesi isteniyor? Hükümetin sıkıntısı nedir; neden kâr getiren kuruluşları satmak kompleksine girmiştir? Bununla ekonomiyi liberalleştirmedeki rüştünü mü içeride ve dışarıda göz kırptıklarına ispat etmektedir? Bununla Dünya Bankasının Türkiye'de enerji stratejileri konusundaki gizli raporunda istenilen «Linyit başta olmak üzere, madenlerinizi özel sektör işletmeciliğine açınız» emrini mi yerine getirmek istemektedir?

Şimdi soruyorum, saat yelkovanını geriye getirip bu eski duruma dönmek isteyenlere ve hükümete; acaba bu eski kanun bu kadar iyiydi de neden 24 yıl içinde kamu kuruluşları dışında herhangi bir madenci kazandığı paralarla önemli bir kuruluş haline gelememiştir? Bunlar hangi fabrika ve teknolojik tesisleri kurmuşlardır?

BAŞKAN — Sayın Sarıoğlu toparlıyorsunuz değil mi?

PAŞA SARIOĞLU (Devamla) — Evet.

Hangi önemli yatırımları yaparak ocak işletmeciliğinden havza işletmeciliğine geçmişlerdir? Hangi teknolojik yenilikleri ve üretim tekniğini getirmişlerdir? Neden maden ihracatı hâlâ cevher olarak yapılmaktadır? Neden bor dışında maden ihracatı hâlâ 50, 60 milyon dolardan yukarı çıkarılamamıştır? Bu şirketlerin öz sermayeleri nedir? Ne kadar vergi vermektedirler?

Değerli arkadaşlarım, biz stratejik bazı madenlerle büyük linyit havzaları hariç, diğer madenlerin, yatırım yapan, üretim yapan, kârından vergi veren madenciler tarafından işletilmesine karşı değiliz. Biz madenlerin küçük ve denetimsiz yatırımlarla yağma edilmesine karşıyız.

Sonuç olarak söylemek isterim ki, hükümet piyasa tekellerini görmemezlikten gelerek emri altındaki devlet kuruluşlarını, devleti devlet yapan kuruluşları bir özenti uğruna harcamaktadır.

Sayın milletvekilleri, bundan hükümet ve bazı iştahı kabaranlar memnun olabilir; ama biliniz ki, millet asla memnun olmayacaktır ve biz milletin arzusuna uygun olarak, gelecek ilk sosyal demokrat iktidarımızda taşları yerliyerine oturtup, stratejik bütün madenleri, milletin malı olan kamu kuruluşlarına iade edeceğiz.

Hepinize sevgi ve saygılar sunuyorum. (HP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Sarıoğlu.

Anavatan Partisi Grubu adına Sayın Ahmet Ekici; buyurunuz efendim.

ANAP GRUBU ADINA AHMET EKİCİ (Kütahya) — Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üyeleri; görüşmekte olduğumuz Maden Kanunu Tasarısı hakkında grubumun görüşlerini arz etmek için huzurunuzda bulunmaktayım. Grubum ve şahsım adına hepinizi hürmetle selamlarım.

Değerli milletvekilleri, görüşmekte olduğumuz Maden Kanunu Tasarısının önemi, ekonomimiz açısından ve kalkınma çabası içerisinde olan memleketimiz açısından inkâr edilemez bir özellik arz etmektedir. Toplumların gelişmesinde, çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşmasında tabiî servetlerin değerlendirilmesinin önemli rolü olduğu bilinmektedir. Tarih boyunca toplumlar daima ilerlemek, refah düzeyini yükseltmek, milletçe zengin olmak için çalışmışlar ve her türlü imkânlardan yararlanmayı amaç edinmişlerdir. Böylece, daima varlıklarını sürdürerek canlı toplum olarak kalmışlar, hâkimiyetlerini devam ettirmişlerdir. Tarihî medeniyetlerin başlangıcı, elden ele değişmesi sanayideki gelişmelere ve bu gelişmelerin tabiî maddesi olan yeraltı servetlerinin değerlendirilmesine bağlı olmuştur.

Dünyadaki bütün sanayi kolları, hammadde ve enerji ihtiyacını karşılayan maden sektörüne ve madenlere muhtaçtır.

Bütün dünya devletlerinde olduğu gibi, bir devletin ekonomik alanda ilerlemesinin de sanayinin gelişmesi, maden sahalarının keşfi ve fazla miktarda maden üretimiyle paralel olduğu görülmektedir.

Ekonominin öz kaynağı olan madenleri en iyi şekilde değerlendiren ülkelerin ekonomik gücü dünya piyasalarında ileri düzeydedir. Dünya ekonomisinin ve sanayinin ihtiyacı olan hammaddelerin yüzde 70'ini madencilik sektörü vermektedir. Sanayi hammaddelerinin büyük bir kısmını karşılayan, büyük istihdam imkânları sağlayan, tabiî değer olan madenleri değerlendiren bu sektörde maalesef ülkemiz bugüne kadar başarılı olamamış, gereğince yararlanamamıştır. Eğer bir memlekette madencilik sektörü gelişmemiş ise, sanayii ve ekonomisi darboğazda demektir. Ülkemiz maden bakımından kendi kendine yetecek ve hatta ihraç edebilecek bir zenginliğe sahiptir. Belirli madenlerde de çok şanslı sayılabilecek düzeydedir. Gelişmekte olan ülkemiz sanayinin temel ihtiyacı olan hammadde ve enerji kaynaklarını kendi ülkemizde üretme imkânı varken, dışa bağımlı olarak kalkınacağını düşünmek herhalde hayalcilikten başka bir şey değildir.

Değerli milletvekilleri, ülkemiz madenciliğine baktığımızda, bu sektörde tam anlamıyla kamu sektörünün hâkimiyetini görüyoruz. 7,9 milyon ton olduğu tespit edilen kömür rezervinin 6,3 milyon tonu kamu kuruluşlarının elindedir. Bor madeninin yüzde 100'ü; demir, bakır, kurşun gibi metal madenlerinde de bu böyledir. 1978 yılı ile 1982 yılı arasındaki 5 yıllık bir dönemin bu sektördeki sabit yatırımlarına göz attığımız zaman bunu daha açıklıkla görebiliriz. Devlet Planlama Teşkilatı verilerine göre, 1978 yılı kamu sabit yatırımı 95,5 milyar, aynı yıl özel sektör yatırımı 11,1 milyar. 1982 yılında kamu sabit yatırımı 99,9 milyar, aynı yılda özel sektör sabit yatırımı ise 6,1 milyar olmuştur. 1983 yılı yatırımlarında ise, kamu sektörü sabit yatırımı 119,3 milyar, özel sektörün ise 6,4 milyar. Bu rakamlardan da görüleceği gibi, yurdumuzdaki özel sermayeden faydalanamıyoruz. Özel sermaye gittikçe bu sektörden uzaklaşmaktadır. Kamu sektörü yatırımlarında yüzde 5 gibi

bir artış olurken, özel sektör yatırımlarında yüzde 50'ye varan düşüşler olmaktadır.

Bu konuda kamu yatırımlarını da yeterli bulmuyoruz. Kamu - özel, her 2 sektörün beraber bu sektöre ehemmiyet vererek, yeraltı servetlerimizi, enerji kaynaklarımızı milletimizin, memleketimizin emrine sunmalarının gerekli olduğuna inanmaktayız.

Yabancı sermaye durumuna baktığımızda, bu sektöre itibarın daha da az olduğunu görüyoruz. Ülkemize giren yabancı sermaye toplamının ancak ve ancak yüzde 1'i bu sektöre yatırım yapmaktadır. Bu yüzde 1'in karşılığı da ancak 500 milyon lira civarındadır.

Madencilik sektörümüzün 1968 yılı faktör fiyatlarıyla gayri safî millî hâsılamıza katkısı gittikçe azalmaktadır. Devlet İstatistik Enstitüsüne göre, 1982 yılında gayri safî millî hâsılaya katkısı yüzde 5,8, 1983 yılında ise, yüzde 6,1 oranında azalmıştır.

Tarımda, sanayide ve diğer sektörlerde, gayri safî millî hâsılamız içinde pay habire artarken, madencilik sektörümüzün oranının azalması veya yerinde sayması düşündürücüdür. Madencilik sektörü, sanayi sektörü hâsılası içinde yüzde 10'luk bir paya sahiptir. İhracatımızın yüzde 5'ini madencilik sektörü karşılamaktadır. Gayri safî millî hâsılamızdaki payı ise yüzde 2'ler mertebesindedir.

Değerli milletvekilleri, ülkemiz coğrafî konumu itibariyle avantajlı durumundan faydalanarak ham, yarı ham ve mamul maddelere büyük ihtiyacı olan Avrupa ve Ortadoğu ülkelerinin bu ihtiyaçlarını karşılayabilecek, millî gelirini ve dövizini artırabilecek durumda iken, maalesef bu imkândan yararlanamamaktayız.

Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre, madencilik sektörümüzün ihracatı, toplam ihracatımız içindeki payı şöyledir : 1979 yılında yüzde 5,9; 1980 yılında yüzde 6,6; 1981 yılında yüzde 4,1; 1982 yılında yüzde 3,1; 1983 yılında ise yüzde 3,3 civarındadır. Ülke içindeki madencilik sektörünün gerilemesi ihracatımızı da menfi yönde etkilemektedir. Buna rağmen, ithalatımız artış göstermektedir.

Petrol ve ürünlerini bir kenara bırakarak, maden cevherleri olarak 1983 yılında 1982 yılına nazaran ithalatımız yüzde 19,2, metalik olmayan taş ocakları ürünlerindeki ithalatımızda da yine aynı dönem içinde yüzde 2,7'lik bir artış olduğu görülmektedir. İthalatımız artmakta, ihracatımız ise azalmaktadır. Bunun en önemli sebebinin, madencilik sektörümüzdeki olumsuz gelişmelerin olduğu aşikârdır.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Onu Silopi'de ve Şırnak'taki maden ocaklarını körelten bakana söyle.

BAŞKAN — Lütfen, lütfen; Sayın Bozkurt lütfen.

Siz devam edin efendim.

AHMET EKİCİ (Devamla) — Maddelere geçtiğimizde tek tek hepsinin cevabını vereceğim. Ben de buradayım.

Bugün madencilik sektörüne dayalı hammadde, yarı mamul madde ithalatımız petrol dahil 5 milyar dolar civarındadır. İthal ettiğimiz madenler arasında petrol, taşkömürü, kokkömürü, demir - çelik, demir cevheri -dikkatinizi çekerim- bakır, ferro alaşımları, sunî gübreler, fosfat, kükürt, kalay, titan, aspest, amonyak, sülfirik asit, sutkostik, sodyum fosfat, ateş tuğlası gibi her türlü madencilik sektörüne dayalı hammadde ve maddeler bulunmaktadır.

Değerli milletvekilleri, hiçbir sanayi ülkesi enerji ve hammadde yönünden dışa bağımlı bir modelle kalkınamaz. Mamul madde maliyetlerinin yüzde 75'ini enerji ve hammadde giderlerinin oluşturduğunu da unutmamak gerekir. Ülkemiz için önemli olan, ekonomimizin enerji ve hammadde ihtiyaçlarının yerli kaynaklardan karşılanmasıdır. Bugün için sanayimize, dolayısıyla ekonomimize büyük katkıları olacak olan yeraltı kaynaklarımızı harekete geçirmemiz için yasal, idarî ve ekonomik tedbirlerin alınması zamanının geldiğine inanıyoruz.

Değerli milletvekilleri, bugüne kadar madencilik sektörümüzün diğer sanayi sektörlerimizden geri kalması tesadüfi, bilgi eksikliği, yeraltı kaynaklarımızın azlığı veya işletme zorluklarından değildir. Sermaye olmamasından da değildir. Tek sebebi vardır, o da istikrarsız bir madencilik politikası izlememizden kaynaklanmaktadır.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Sayenizde.

AHMET EKİCİ (Devamla) — Daha oraya geleceğim.

Günlük siyasî ve ideolojik kaynaklı politikalarla bu sektörün bir yere varamayacağı kanaatindeyiz. Bu sektörün geri kalmasının veya yeterli düzeye çıkarılamamasının sebebinin, sağlıklı, gerçekçi, memleket menfaatına uygun uzun vadeli güven verici bir politikanın izlenmemesi olduğu kanaatindeyiz.

Hatırlarsınız, 1978 yılında çıkarılan ve tamamen ideolojik yaklaşımla bu sektöre yaklaşan bir zihni-

yetin uygulaması Türkiye'yi hangi noktalara getirmiştir. (ANAP sıralarından alkışlar)

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Siz ne ile yaklaşıyorsunuz.

AHMET EKİCİ (Devamla) — O zihniyetin eseridir ki, bugün hâlâ kömür, demir gibi madenleri dışarıdan ithal etmekteyiz.

Madencilik zor bir iştir, zor; büyük sermaye ister, büyük riski göze almak ister. Her şeyden önce, yatırımcı uzun vadeli güven ister. Sağlam, emin ve istikrarlı politika ister. Her kim olursa olsun, yerli veya yabancı sermayedarlar, yarın ne olacak korkusu içinde oldukları zaman hiçbir sektöre yatırım yapmazlar. Hele madenler gibi, mülkiyeti devlete ait, her türlü yaklaşımlara müsait bir konuda daha dikkatle davranmak mecburiyetindeyizdir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Madenler 30 senedir özel mülkiyet altındadır. Bugüne kadar ne yapıldı?

AHMET EKİCİ (Devamla) — Onun içindir ki, biz Anavatan Partisi Grubu olarak.

BAŞKAN — Lütfen efendim, Sayın Bozkurt lütfen.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Bugüne kadar ne yapıldı?

BAŞKAN — Siz devam edin efendim.

AHMET EKİCİ (Devamla) — Onu içindir ki, biz Anavatan Partisi Grubu olarak gerçekçi, akılcı, memleket menfaatlerini üstün tutan, ideolojik yaklaşımlardan uzak, siyasî tartışma ortamı dışında tutularak, güven sağlayıcı ve yatırımları teminat altına alıcı bir maden yasasından yana olduğumuzu belirtmek itseriz. Hem de üstüne varu vura belirtmek isteriz. (ANAP sıralarından alkışlar)

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Onun için yabancı sermayeye açıyorsunuz.

AHMET EKİCİ (Devamla) — Yerli yabancı bütün sermayenin bu sektöre yatırım yapmaları sağlanmalıdır.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Bu yasa ile mi?

AHMET EKİCİ (Devamla) — Yeraltı kaynaklarımız üzerindeki eğemenlik kavramı 1982 Anayasamızın teminatı altındadır.

1982 Anayasamızın ruh ve felsefesine uygun, olarak devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan ve doğal kaynaklarımızdan olan bu madenlerin, memleket yararına en iyi bir biçimde değerlendirilmesini sağlayacak, teknolojinin gelişmesine ve günün ihtiyaçlarına cevap verebilecek, Anayasanın öngördüğü esaslara uygun olarak hükümetlere, kalkınma planı hedeflerine ve aynı zamanda alındıktan sonra bir daha yerine konulması mümkün olmayan bu doğal zenginliklerimizin en iyi bir şekilde değerlendirilmesinin kolaylaştırılmasını ve yardım etme, mütesebbisi ürkütmeme zorunluluğu bulunan kanundan vana olduğumuzu belirtmek isteriz. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri)

Yüce Meclisin değerli üyeleri, yaşamın her alanına giren teknolojinin ham maddesinin tabiî servetler olduğu inkâr edilemez. Zengin yeraltı kaynaklarımızdan yeterince yararlandığımız söylenemez. 1954 yılından beri yürürlükte bulunan 6309 sayılı Maden Kanunu ve zamanla yapılan değişiklikleriyle maden sektöründe istenilen noktaya varmamız sağlanamamıştır. Madenciliğin ilerlemesinde, maden mevzuatının mükemmelliğinin maden tekniği sahasındaki ilerlemeler kadar mühim olduğunu geçmiş tecrübe ve 6309 sayılı Maden Kanununun 30 yıllık uygulamalarından anlıyoruz.

Madenciliğimizin ilerlemesinin, yeraltı kaynaklarımızın en iyi ve rantabl bir şekilde değerlendirebilecek genel bir politika ile mümkün olacağı kanısındayız. Siyasî iktidarlar değiştikçe bu genel politikanın dışına çıkmayarak ve özel programlarla gelişme ve daha verimli neticeler verecek hükümler üzerinde durulduğu müddetçe bu sektörün gelişip büyüyeceğine inanmaktayız. Tabiî kaynaklarımızın işletilmesi, aranması, ister devlet eliyle ve ister özel sektör eliyle olsun, bu sektör devletin güveni ve teminatı altında olmalıdır. Devlet destekleyici, teşvik edici, vol gösterici ve imkân yaratıcı olmalıdır. Bir maden rezervi ve dünya piyasalarındaki fiyat dalgalanmaları devletleştirme tehdidi yaratmamalıdır. Devletleştirme düşüncesinden ziyade, rezervin tamamının işletilebilmesine, tevsi yatırımlarının desteklenmesine ve üretimin artırılmasına imkân sağlayarak, dış politika çerçevesinde ihracını memleket ve millet menfaatına yönlendirmek çabasında olunmalıdır.

İktisaden gelişmiş ve madencilik politikasını yerleştirmiş hür ve demokratik ülkelerde, nükleer enerji kullanan stratejik madenler için dahi, genel politika, madenler ister devlet, isterse özel sektör tarafından işletilsin, bu madenlerin alıcısı devlettir veya devlete bağlı kuruluşlardır.

Bu görüş ve düşünceler altında hazırlanan Maden Kanunu Tasarısını incelediğimizde, memleket meselelerini cesaretle, gerçekçi ve akılcı bir politika

ile milletimizin isteği doğrultusunda çözüme kavuşturmaya çalışan hükümetimizin, bu maden kanununa da el attığını ve yeni, çağa uygun, bürokrasiden uzak olarak yeraltı zenginliklerimizi ekonomimizin emrine süratle sokabilecek bir şekilde bu tasarıyı hazırladığını görmekteyiz. Kesin hatlarla ve yatırımcıya güven veren, istikrar sağlayıcı ve yatırımları teşvik edici bir maden politikası izleneceği bu tasarıdan anlaşılmaktadır.

Gene bu tasarıyla yerli ve yabancı sermaye sahiplerinin bu alana uzun vadede güvenlik bir yatırım yapabilecekleri, bu yatırımlarının devlet tarafından yönlendirileceği ve esas hedefin bazı madenlerin yurt içi ihtiyacının emniyetli, yeterli ve ekonomik seviyede karşılanmasıyla birlikte, özellikle maden ihracatının süratle artırılmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Halen yürürlükte olan 6309 sayılı Maden Kanununun 160 maddesi yaklaşık üçte bire indirilerek, madencilik sektörünün mümkün olduğu kadar bürokratik engellerden arındırıldığı söylenebilir.

Taşocakları Nizamnamesinde olup da bu madenlere dayalı sanayilerin geliştiğini gördüğümüz kil, kaolin ve mermer gibi madenlerin bu kanun kapsamına alınması isabetli olmuştur. Bu sanayiye güven ve istikrar getirmiştir. 6309 sayılı Yasaya göre, bir maden sahasına müracaat edip izin almak için 200-220 gün beklenmekteyken, tasarıya göre bu süre çok kısa bir zamana indirilmiş ve bu, sektör için büyük bir kazanç olmuştur.

Buluculuk, ihbarcılık müessesesi getirilerek arayıcı, bulucu hakları teminat altına alınarak maden arayıcıları teşvik edilmektedir.

Bu tasarıyla devletin yükümlülüklerinin asgarî düzeye indirildiğine, yatırımcıya güvenilerek beyan esası getirildiğine; Madencilik Fonu kurularak yatırımcıya malî destek sağlanacağına, yarım kalan, sermayesi yetmeyen teşebbüs sahibine destek sağlanacağına; madencilik sektörüne canlılık, devamlılık ve hayatiyet getirileceğine inanmaktayız. Madencilikle uğraşan, milyarları ve milyonları yatıran bir madencinin bankalar nazarında bir köşe bakkalı kadar kredisi olmadığı düşünülürse, bu Madencilik Fonunun ehemmiyeti daha da anlaşılır sanıyorum.

Gerektiğinde memleket ekonomisi için elzem ve gerekli madenlerin bu fondan yararlanarak stok edilmesi ve fiyat kontrol mekanizmasının sağlanması da bu kanun tasarısının yeni bir özelliğidir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Tanker filoları yarattınız devlet kredileriyle, şimdi de madenciler filosu yaratacaksınız.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen.

Devam ediniz efendim.

AHMET EKİCİ (Devamla) — Düşen veya terk edilen maden potansiyeli olan sahaların, otomatikman tekrar aramalara açılması memleket ekonomisi bakımından yerinde ve isabetli bir karardır.

Bu tasarının en önemli yeniliği ise, bu sektörü teşvik tedbirleri içine alarak bu alana yatırımların çekilmesi, tercih edilir ve yatırıma değer bulunur bir hale getirilmesidir.

Devlet hakkının, işletme brüt kârı üzerinden alınmasıyla düşük vasıflı cevherlerin değerlendirilmesi ve yatırıma katkısının sağlanması amaçlanmıştır. İmrariye formaliteleri kaldırılmış olmaktadır.

Madenciliğin her safhasında teminat alınarak ciddî madenciliğe teşvik, saha spekülasyonlarını önleyicilik devlete devamlı bilgi aktarmayı sağlayıcılık bakımından yerinde bir karardır.

Maden sahalarına belirli bir sınırlama getirilmemesinin, havza madenciliğine dönülmesinin, işletmelerin devamlılık arz etmeleri ve uzun ömürlü olmaları bakımından ekonomimiz için yararlı olacağına inanıyoruz.

Madencilik faaliyetlerinde arama, ön işletme ve işletme dönemleri getirilerek bürokrasi tamamen azaltılmış ve işlemlere ferahlık getirilmiştir.

Değerli milletvekilleri, bu haliyle yeni Maden Kanunu Tasarısı kanunlaştığı takdirde Türkiye'nin maden potansiyeli âtıl kalmaktan kurtarılarak madencilik faaliyetlerine hız, yön ve verimlilik getirileceğine inanmaktayız.

Yeni Maden Kanununun madencilik sektörüne ve milletimize hayırlı olmasını diler, hepinize saygılar sunarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Ekici.

Gruplar adına yapılan konuşmalar tamamlanmıştır.

Şimdi şahısları adına söz alan milletvekillerine sırasıyla söz veriyorum.

Birinci sırada bulunan Sayın Ayhan Fırat; buyurun efendim konuşma süreniz 10 dakikadır efendim.

AYHAN FIRAT (Malatya) — Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üyeleri; biraz önce Sayın Ekici'yi dikkatle dinledim, kendisine teşekkür ederim; çünkü bizim şiar edindiğimiz bir şeyi söyledi; «Bir ülke kalkınabilmek için önce kendi öz kaynaklarına dayanmalıdır. Bunu kullanmayan ülkeler kalkınamaz.»

Bakın önümde 10 gün önce çıkmış dünya gazeteleri var. Bakın gazete ne diyor Türkiye için; «İt-

hal kömüre dayalı santralda yabancı firma rekabeti kızıştı». Ertesi günü çıkan gazetede ise, «İthal kömüre dayalı elektrik santralları kurulacak» diyor ve yanında Sayın Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanımızın resmî var. Bu tekzip edilmediği için de doğrudur.

Muhterem arkadaşlarım, Türkiye'de bugün 8,5 milyar ton linyit kömürü vardır ve bunun 3,5 milyar tonu Afşin - Elbistandadır. Neden oraya el atmıyorsunuz? Arkadaşlarımız bilir, 3 senedir bu mevzu burada konuşuluyor, daha (A) ünitesinin 2'si zor açıldı, (B) ünitesi için herhangi bir şey yok, Bizim konuşmalarımızın üzerine TEK'e emir verilmiş, (B) ünitesinde de yatırım yapmak üzere bir çalışma yapılsın denmiş. Açın Beşinci Beş Yıllık Planınızı, bakınız sondaki sayfaya 95'e kadar oradaki enerji yatırımlarının açılacak üniteleri vardır, Afşin - Elbistan (B) ünitesinden eser yoktur. Bu mudur ülke kaynaklarına dayalı yatırım yapmak?

Sayın Ekici, doğru söylüyorlar, aynı fikirdeyiz; ama tatbikatta yanlışsınız, tatbikatınız ters.

Muhterem arkadaşlarım, süremi genellikle bor üzerinde teksif edeceğim.

İSMAİL DAYI (Balıkesir) — Biz geleli 1,5 yıl oldu.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Arkadaşım, dinlerseniz herkes faydalanır.

Şu anda görüşmekte olduğumuz Maden Kanununda, zamanın kısa olması sebebiyle 49 uncu maddede yer alan bor, trona ve asfaltit üzerinde durmak istiyorum. Asfaltit üzerinde fazla durmayacağım; ama bor ve tronada biraz durmak gerekir.

Muhterem arkadaşlarım, dünya bor rezervinin yüzde 70'i ülkemizdedir. Dünya rezervi 2 milyar tondur. Bunun 1,5 milyar tonuna yakın kısmı Türkiye'dedir ve dünyada bu maden 150-160 sanayi kuruluşunda kullanılıyor. Yani bunun girmediği sanayi kolu yoktur, ya bu maden, ya tuzları, ya türevleri giriyor. O halde bütün dünya bunu kullanmaya mecbur.

Türkiye'deki bor madenini 1830 senelerinde bir İngiliz firması gelmiş, ele geçirmiş ve bunu uzun seneler kullanmış, sonra da bitti diye gitmiştir. Şimdi böyle bir maden Türkiye'nin eline geçiyor.

Bakın, bir değer vermek istiyorum. Maliye Bakanlığının 1977 senesi bütçesiyle ilgili kitabında belirtilmiştir; tüm ihraç ettiğimiz madenlerin bedeli 36 milyon dolardır, yıllık ekonomik rapordan arz ediyorum. 1978 senesinde devletleştirilmiştir, 56 milyon dolar olmuştur. 1979 senesinde yalnız bor ihracı 112 milyon dolara çıkmıştır muhterem arkadaşlarım; Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun 1979 yılı raporunun 13 üncü sayfasında yer almaktadır, fotokopisi buradadır.

Muhterem kardeşlerim, demek ki bor devletleşince yalnız maden ihracat gelirlerinin 4 misli gelirini 1 senede almaya başladık. Nasıl aldık; önce buna bakalım.

Bugün dünyada yüzde 20 oranında Amerika'da, yüzde 10 oranında da Rusya'da, yani Demirperde gerisinde bor rezervleri vardır. Amerika'ya bor satamazsınız; çünkü kendi rezervini kullanıyor. Rusya kendi ürettiğini kullanabiliyor ve ayrıca Türkiye'nin Demirperde gerisine bor veya bor türevlerini satması da yasaklanmış durumda. Bor devletleştirildikten sonra Etibank bütün Avrupa parasını ele geçirmiş ve bugün 600 - 700 veya 800 milyon ton bor veya bor tuzlarını Avrupaya satabilmektedir. Elde ettiği gelir 150 milyon doların üstüne çıkmıştır. Bakın arkadaşlarım, 30 milyon dolardan 150 - 180 milyon dolara çıkıyor. Sizin Beş Yıllık Planınıza bakın, orada; «1989 yılında Etibankın bor türevlerinin ihracatından elde edeceği gelir en az 487 milyon dolar olacaktır» demektedir. O Beş Yıllık Plan sizin eserinizdir ve siz orada, bundan sonra da kamu yatırımları bor ve türevleri üzerine teksif edilecektir» diyorsunuz ve buna ehemmiyet verileceğini, hükümet olarak buna yöneleceğinizi söylüyorsunuz. Neden? Çünkü bu geliri elde etmek için. Ama bugün tersini yapıyorsunuz, bir kanun getirip eski hale döndürmenin çabalarını arıyorsunuz.

Muhterem arkadaşlarım, Etibank eskiden ne üretiyordu; bir bakalım.

1976 yılında Etibank 195 bin ton ve özel sektör 365 bin ton üretmiş; elde ettiği gelir dolar olarak 38 milyon dolar 1978'de, özel sektör devletleştirildiği yıl 418 bin ton Arkadaşlar bakın, korkunç bir rakam, 2 misli olmuş Nereye gitti biliyormusunuz? 20 dolardan Avrupaya satıldı Bugün Avrupanın her ülkesinde bor türevlerinin fabrikası vardır; ama Türkiye'de yoktur. Neden? Çünkü yok pahasına alıp, orada üretip tekrar bize ve bütün dünyaya satıyorlardı. Etibankın eline geçtiği yıl özel sektör, kömürde olduğu gibi (kömürde 2 milyon ton 6 milyona çıkarıldı, tahrip edilmek pahasına), burada da 265 bin ton, 418 bin tona çıkarıldı ve dışarıya satıldı ve dışarıdaki ülkeler bunu depo ettiler.

Muhterem arkadaşlarım, bakın böyle olduğu halde Etibank akılıca bir davranışla 100 milyar liralık yatırım yapmış 4 sene içinde ve bu yatırımla gelirlerini devamlı artırmıştır. 1983 yılında özel sektörün dışarıya sattığı bor cevheri 70 bin tondur. Demek ki özel sektör hâlâ bor satıyor dışarı. Nasıl satıyor arkadaşlar; bakın kamunun malı nasıl çarçur ediliyor onu arz etmek istiyorum. 1978'de devletleştiriliyor bor, ondan sonra bor çıkaramıyor, özel sektör ama neyi satıyor pasaları. Yani pasa diye milyarlık şeyleri atmışlar, şimdi onları satıyor, halen satıyor ve 1983 yılında 70 bin tondur dışarıya sattığı cevher miktarı. Yanlışsa, yalansa burada yalan desinler ben devletin raporlarından okuyorum.

Muhterem arkadaşlarım 1983'te özel sektörün elde ettiği gelir 5 milyon dolar, o 70 bin ton karşılığında, Etibankın elde ettiği gelir 108 milyon dolar. Şimdi bakın 70 bin ton, 590 bin ton, aşağı yukarı 8 misli; 5 kere 8=40, yani 40 milyon dolar gelir elde etmesi gerekirken Etibankın, 100 küsur milyon dolar gelir elde ediyor. Neden? Çünkü artık cevher satmıyor, ürettiği türevleri satıyor ve biraz sonra arz edeceğim 25 dolarlık cevherin fiyatı 250 dolara, ürettiği tuzun fiyatı da 600 dolara sattığı var, 670 dolara sattığı var. Bu mudur kamu yararı, yoksa topraktan çıktığı gibi satılması mıdır?

Gelelim ikinci konuya: Bugün Etibankın cevher işleme kapasitesi 2 milyon ton; çıkardığı miktar 900-950 bin ton. Demek ki 2 milyon ton cevheri çıkarabileçek. Peki Avrupa'nın ihtiyacı ne kadar? 700-800 bin ton, Fazlasını çıkarsa satabileceği yer var mı? Yok. O halde akılcı çıkarıp, optimum fiyat politikasıyla ve değer fiyatıyla dışarıya satması lazımdır. Hâlâ bunun iki mislini çıkarıp satabilecek durumda. Bunu cevher olarak üretmekte sıkıntısı olsaydı, bırakalım özel sektör üretsin, getirsin Etibanka versin, Etibank da işletsin diyebilirdik. E, sıkıntısı da yok. Ürettiğini kime satacak özel sektör? Etibanka, al bunu diyecek. Çünkü özel sektörün bunu işleyecek tesisleri yok.

Yine Beşinci Beş Yıllık Planda siz, 5 yıllık süre için carî fiyatlarla 85 milyar liralık yatırım koymuşsunuz Etibanka, Kırka'yı tesis etsin diye. O halde, özel sektör ürettiği cevheri ne yapacak? Cevher olarak Etibanka satacak. E, Etibankın ihtiyacı yoksa bunu alıp da ne yapacak, kime verecek? İşte bugün Türkiye'deki gübre politikasının bir benzeri olacak.

Gübre politikası nedir? Dört tane firma vardır; tümünün sermayesini toplasanız 10 milyar lira etmez, fakat bu seneki kârları 56 milyar liradır. 10 milyar liralık sermayeye 56 milyar liralık kâr... Kimden çıkıyor bu? Sübvansiyon deniliyor. Kime veriliyor? Fabrikatöre. Köylüden alınıyor, fabrikatöre veriliyor.

Muhterem arkadaşlar, bor madeninde de durum budur.

Şimdi tekrar arz ediyorum: Borun cevherleri; arsenikli kolemanit, arseniksiz kolemanit, meksit tinkal; bakın bunlar Etibankın bugün satmaya çalıştığı muhtelif bor ürünleri. Bu cevherler 250, 300 dolardan satılıyor, ürünleri 660 dolardan satılıyor. Beşinci Beş Yıllık Planda, biraz önce söylediğim gibi, miktar olarak siz 487 milyon dolar gelir öngörmüşsünüz Etibank için.

Şimdi arkadaşlar, bir de bor stratejik maden midir, değil midir münakaşası vardır. Değildir deniyor. Doğrudur; bir İran için, bir Suriye için, bir Arabistan için bor stratejik maden değildir; ama eğer dünyada her ülke onu kullanmaya mecbursa ve rezervin yüzde 70'i de Türkiye'de ise Türkiye için bor stratejik madendir. (HP sıralarından alkışlar) Bakın Brezilya kahve üretiyor, kahve. Kahveyi ne yapıyor; denize döküyor. Neden? Onun için stratejiktir o. Onun optimum değerini bulmadan satmıyor.

Muhterem arkadaşlarım, bakın, şimdi bir misal daha veriyorum. (ANAP sıralarından gürültüler, «Süre doldu Başkan» sesleri)

BAŞKAN — Var efendim, daha var efendim.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Efendim, biz dinledik, kimseye itiraz etmedik süre doldu diye, 1 dakika geçirsem ne olur? Sayın Başkan orada, müsaade edin. (ANAP sıralarından gürültüler)

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Gerçekleri dinlemek istemezler.

BAŞKAN — Sayın Fırat, siz devam edin ve toparlamaya çalışın.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, bor nedir, nasıl çıkarılır? Tonu 5 dolara mal ediliyor çıkarırken. Yani bir masrafı olsa gam yemem. O halde nedendir bunu 4 aileye, 9 aileye vermek?

Muhterem kardeşlerim, şimdi bakın stratejik mi, değil mi, nerede kullanılıyor? Demin söyledim, sanayinin her kolunda kullanılıyor ve bakın devam ediyor; atom reaktörlerinde, jet ve roket yakıtlarında ve güneş...

NUH MEHMET KAŞIKÇI (Kayseri) — Yok efendim yok, hiç aslı yok.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Efendim, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun kitaplarını değiştirtin o zaman. İstirham ediyorum. «Yok» diyen arkadaşım, sizin ilme saygınız yok o zaman.

BAŞKAN — Sayın Fırat, bir dakika efendim.

AYHAN FIRAT (Devamla) — İstirham ediyorum, devletin belgelerinden okuyorum. (HP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Cevap vermeye çalışmayın efendim, siz konuşmanızı yapın efendim, konuşmanızı bitirin efendim.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Peki efendim.

Sayın arkadaşlarım, şimdi size devletin bir yazısını okuyorum. Ne diyor devlet bu yazısında, bakın: «Hazırlanan taslakta yürürlükten kaldırılmak istenen 2840 sayılı Kanunun borla ilgili hükümlerinin muhafaza edilmesini ülke yararları, kalkınma planları hedefleri yönünden yararlı görmekteyiz. Bor faaliyetlerinin devlet eliyle yürütülmesinde zaruret vardır. Bununla ilgili görüşlerimiz eklidir» demiş.

Görüşlerden de birkaçını okuyorum. Bakın, satışta artış var mı, yok mu, şimdi ona da devlet cevap veriyor, devlet:

«Dünya ekonomisinin son iki yılda düzenlemesine de paralel olarak satış miktarları yönünden de büyük artışlar sağlanarak, dünya bor pazarlarındaki payımız yüzde 26 seviyesine yükseltilmiştir. Bu istikrarlı bor politikamıza bağlı olarak hazırlanan hedeflerimize göre, 1989 yılında bor ihracatımızın 487 milyon dolara ulaşacağı ve dünya bor ticaretinin yüzde 50'sinin Türkiye'nin eline geçeceği planlanmıştır. Ancak bor sahalarının eski sahiplerine iade edileceği yönünde çalışma ve söylentiler, bor politikamızı menfî olarak etkilemektedir». Devlet diyor; 1984'te diyor arkadaşlar, geçen sene bu hükümet diyor.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Satışlar durmuş, bor satışları durmuş.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Bir dakika efendim.

Şimdi bakın, «Ayrıca devletleştirme esnasında arseniksiz Bigadiç kolemanitinin özel sektörce ihraç fiyatı 105 dolarken, bu, 250 dolara fırlatılmıştır. «Bunu devlet diyor. İmza mı istiyorsunuz? Devletin bakanı diyor, devletin bakanı. İsmini de okuyacağım: İsmail Özdağlar. Devlet bakanı değil miydi geçen sene? İşte yazısı elimde; Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığına yazmış.

Muhterem arkadaşlarım, bakın, ben... (ANAP sıralarından «Süresi doldu» sesleri)

BAŞKAN — Sayın Fırat, lütfen toparlayın artık, süreniz doldu efendim.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Sürem dolduğu için derhal keseceğim.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir şeyi açıklayayım.

Sayın milletvekilleri, söz kesildiği zaman onu hatibin süresine ilave ediyorum; bütün milletvekillerinde bunu yapıyorum. Onun için bir miktar söz süresi uzayabiliyor. Kaldıki başka bir uygulamamı da hemen arz edeyim; bütün konuşmacılara bir iki dakika eğer hoşgörü gösteriyorsam, bunu eşit olarak yapıyorum. (HP sıralarından alkışlar)

Sayın Fırat, buyurun efendim.

AYHAN FIRAT (Devamla) — Muhterem milletvekilleri, süremi geçirmek istemiyorum, Başkanlığa saygı duyuyorum; onun için son olarak şunu söylemek istiyorum :

Gene, bakanın yazısına ekli bulunan Etibankın resmî yazısından okuyorum. Ülxiti Etibank ile özel sektör birlikte dışarıya satıyorlar. Etibankın satış fiyatı 120 - 185 dolar, özel sektörün satış fiyatı ise 95 dolar. Gene 1983 yılında Etibankın satış fiyat 120 - 170 dolar, özel sektörün satış fiyatı ise 100 dolar.

Daha gerilere giderek 1979 yılından bir fiyat vermek istiyorum. Gene bu ülxit için, Etibank 135 dolar, özel sektör 68 - 109 dolar üzerinden satış yapmışlar.

İşte muhterem arkadaşlarım, Sayın Ekici'nin dediği doğrudur; hakikaten akılcı kullanmak lazımdır, bunlar tükenebilir kaynaktır. Anayasanın 168 inci maddesi, bunun kamu yararı gözetilerek kullanılmasını amirdir. Gelin hep bir araya toplanalım ve ülke yararı, kamu yararı orada olduğu için, bilhassa boru buradan çıkaralım. Bunu istirham ediyorum, bu bizim boynumuzun borcudur. İleride çoluk çocuğumuza bunun cevabını veremeyiz.

Vaktim olsaydı biraz da tronaya değinecektim, fakat olmadı.

Hepinize saygılar sunuyorum. (HP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Fırat.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sayın Bakan, süreniz 20 dakikadır efendim.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; esasında bu aşamada söz almayı düşünmüyordum. Yalnız, Ayhan Fırat arkadaşım 2 tane gazete gösterdi ve «İthal kömüre dayalı santralların yapımı işi kızıştı. Burada bakanın da resmi var, tekzip de etmedi» dediler. İthal kömüre dayalı hiçbir santral için hiçbir kimse ile şu anda temas edilmemiştir. Hiç kimseye de bir müsaade verilmemiştir, müracaatlar mevcuttur. Durum bundan ibarettir. Yoksa bizim bakanlık olarak ithal kömüre dayalı şu anda bir santral yapmamız veya bir santralı düşünmemiz ancak gelecek tekliflerden sonradır.

Aslında biz evvela kendi öz kaynaklarımızı kullanma kararındayız. Afşin - Elbistan A-2 numaralı ünite 340 megavat olarak bir ay içerisinde hizmete girecektir.

ALİ TOPÇUOĞLU (Kahramanmaraş) — Girdi Sayın Bakan.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Devamla) — Tecrübe safhası da bitti, bir ay içerisinde hatta 10 gün içerisinde de hizmete girebilir.

3 üncü ünitesi yıl sonunda, o da 340 megavat olarak hizmete girecektir. Türkiye süratle büyüyen bir devlettir. Geçen sene Türkiye'de 20 milyon ton kömür çıkarılmıştır. Bu sene 29 - 30 milyon ton kömüre ihtiyacı vardır ve bunu çıkaracaktır. Türkiye yüzde 1 - 2'lik büyümelerle değil, aşağı yukarı bu tip olaylarda yüzde 50'lik büyümelerle gitmektedir. Türkiye şu anda 30 - 32 milyar kilovat/saat elektrik kullanmaktadır, yıl sonuna kadar 5 milyar kilovat/saatlik enerji üretimi devreye girecektir. Yani bu eskiden yüzde 10, yüzde 5 arttığı zaman rakamlar 1 milyar, 2 milyar kilovat idi. Şu anda Türkiye'nin senede yüzde 16 ila yüzde 20'ye varan elektrik artışı vardır. 30 - 32 milyarın yüzde 16 - 20'sini düşünmek mecburiyeti vardır.

Türkiye her türlü imkândan ve evvela öz kaynaklarından faydalanacaktır. Ama Türkiye'yi ve Türk halkını karanlıkta bırakmak, enerjisiz bırakmak bizim hükümetimize uyan bir politika değildir, bunun gayreti içerisindeyiz.

Bu arada yapılmış olan birkaç tenkide de cevap vermek istiyorum.

Kanun tasarısının Devlet Planlama Teşkilatında hazırlandığı, başka hiçbir kurumda hazırlanmadığı ifade edilmiştir; doğrudur. Devlet Planlama Teşkilatında hazırlanan tasarı hükümetçe kabul edilmiştir. Bu yalnız Devlet Planlama Teşkilatında hazırlanmış değil, Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığınca da, Devlet Planlama Teşkilatınca da ve başka kurullarca da tasarı hazırlanmış; fakat hükümet, Devlet Planlama Teşkilatınca hazırlanan kanun tasarısını kabul etmiştir, yani Meclise sevk ettiği taasrı budur. Yoksa «Başka hiçbir kurum ve kuruluşça tasarı hazırlanmamıştır, haberi yoktur, Enerji Bakanlığının haberi yoktur» diye bir şey bahis mevzuu değildir. Bunu da ıttılaınıza arz etmek istiyorum.

Bor, trona ve asfaltit hakkındaki düşüncelerimizi madde geldiği zaman arz etmeye çalışacağız.

Sayın Fırat bunları Plan ve Bütçe Komisyonunda da ifade etmişlerdi, orada da karşılıklı konuşmuştuk. Burada da tekrar ifade ettiler, sırası geldiği zaman ben veya yetkili bir arkadaşım bu hususlaki bilgileri sizlere sunacaktır.

Bor hakkında şunu ifade edeyim : Bu kanunla, bugüne kadar Türkiye'de bulunmuş olan bor madenlerini alıp da kimseye verecek değiliz. O bor madenleri yerinde duracaktır ve kimin elinde ise onun elinde kalacaktır. Yoksa alınıp da tekrar 3 - 5 kişiye verilecektir diye bir durum yoktur. Şunu hulûsu kalple ve samimiyetle ifade ediyorum ki, bizim hükümetimizce hiçbir zümreye ve hiçbir kimseye hiçbir devlet menfaati peşkeş çekilmez. Bunu da ıttılaınıza arz ederim efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — İnanıyor musunuz?..

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Evet, bütün içtenliğimle ve bütün içimden gelen hislerle.

Teşekkür ederim, siz de demek iştirak ediyorsunuz. Teşekkür ederim.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Şimdi böyle diyorsunuz, ama o zaman cevap vermek biraz zorlaşır.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Devamla) — Efendim mümkün olduğu kadar, dilimizin döndüğü kadar cevap vermeye çalışırız; ama kabul edersiniz veya etmezsiniz, o sizin bileceğiniz iştir; nasıl ki sizin tenkitlerinizi biz kabul ediyoruz veya etmiyoruz bu bizim bileceğimiz işse, o da sizin bileceğiniz iştir.

Efendim Sayın Ayhan Fırat arkadaşımız dediler ki, «Bor madenini çıkaracaklar Etibanka satacaklar» Bu kanunda öyle bir şey yok.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — 49 uncu madde?..

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Devamla) — 49 uncu madde onu ifade etmiyor. Bundan sonra bulunacak bor madenlerinin özel sektörce işletilebileceğini amir kanun. Yoksa çıkarılan bor madenlerinin Etibanka satılacağına amir değildir. Etibank da bunu almaya mecbur değil.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Onlar bor değil mi?

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Devamla) — Bordur, evet. Biz bundan sonra bulunacak bor, asfaltit, trona; hatta toryum, uranyumun özel sektörce işletilebilmesini kabul ediyoruz; ama, normal rayiçten aşağı satılmasına müsaade edilmeyecektir. O da maddenin içerisinde vardır ve «Bunların ihracatına ait usul ve esaslar Bakanlar Kurulu kararıyla tespit edilir» denmektedir. Burada da elbette ki Devletin menfaati düşünülecektir.

Boru çıkardığı zaman, Etibanka «Al» derse, niye alsın Etibank?

AYHAN FIRAT (Malatya) — Ne yapacak Sayın Bakan?

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Devamla) — Hayır niye alsın Etibank yani? Böyle bir kanun mu var?

Etibank eğer ihraç edebiliyorsa, kendi çıkarmıyor da, yahut çıkardığı kendisine yetmiyor da (Biraz evvel verdiğim misal dünyanın ne kadar hızlı geliştiğinin bir işaretidir) Etibankın çıkardığı ve türevlerini işlediği bor, daha başka türevlerin de devreye girmesiyle yetişmiyorsa, özel sektörden isterse alır isterse almaz; isterse kendisi çıkarır. Yoksa, «Mutlaka özel sektörün çıkaracağını alacak» diye bir kaide yok.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Almayacak diye de bir hüküm yok.

ENERJİ VE TABİÎ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Devamla) — Ama sizlerin ifade ettiği, sanki bundan evvel 2840 sayılı Kanunla devletleştirilmiş bor, trona, asfaltit gibi madenlerin tekrar alınarak eski sahiplerine verileceği ve buradan çıkan madenlerin Etibanka satılacağı tarzında. Halbuki böyle bir şey yoktur kanunda Bu bakımdan da, müsterih olmanızı istirham eder, maddeler geldikçe suallerinize cevaplarımı arz edeceğimi bildirir, saygılar sunarım efendim. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın milletvekilleri, şahısları adına söz isteyen milletvekillerine söz vermeye devam ediyorum.

2 nci sıradaki Sayın Şeref Bozkurt; şahsınız adına konuşmak üzere buyurun efendim. (HP sıralarından alkışlar)

Sayın Bozkurt, süreniz 10 dakikadır.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Çanakkale) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin saygıdeğer üyeleri; madenler, yenilenemez doğal kaynaklardır. Bu özellik, madenleri diğer üretim faktörlerinden ayıran temel özelliktir. Gerçekten bir kez kullanılıp tüketilen bir madenin yerine yenisinin konulması olası değildir. Öyleyse, sınırlı miktarda bulunan ve yenilenmesi mümkün olmayan bu kaynaklar, yani madenler, en rasyonel bir biçimde kullanılmak durumundadır.

Bu nedenle, madenler konusunda yapılacak yasal düzenlemeler için, bir üretim faktörü olarak madenlerin ve bir üretim faaliyeti olarak madenciliğin, diğer üretim faktörlerinden ve üretim faaliyetlerinden farklılığını ve kendine özgü niteliklerini bilmek ve esas almak lazımdır. Bu niteliklere uygun, ulusal çıkarları, ekonomik verimlilik çerçevesinde ve optimal düzeyde değerlendirecek ilkeler esas alınmalıdır.

Bu bakımdan, madencilik konusunda yapılacak ilk ve önemli iş, Türkiye'nin maden varlıklarının bilimsel çalışmalarla en kısa sürede ve tam olarak saptanmasıdır. Bu saptama yapıldıktan sonra, bu tespitleri temel alan kısa, orta ve uzun vadeli maden planları oluşturulmalıdır. Kuşkusuz bu planlar aynı zamanda ülkemizin maden talebini, dışsatım potansiyelini ve hatta dışalım gereksinimini de belirlemek durumundadır. Böylesine önemli ve makro düzeyde yapılması gereken temel araştırma ve çalışmaların, uygulamaların salt bu işle görevli uzman bir kamu kuruluşunca yerine getirilmesi gerekmektedir. Bu konuda yetki dağınıklığının umulan amacın sağlanmasına olanak vermeyeceği de şimdiye kadar açıkça görülmüş bir gerçektir.

Tasarıyı bu açıdan bir değerlendirmeye tabi tutacak olursak, bırakınız ulusal maden kuruluşlarının tek güçlü ve geniş yetkili bir uzman kamu kuruluşu halinde örgütlenmesini, devletin madencilik alanındaki yükümlülüklerini minumum düzeye indirmek amaçlanmaktadır. Bu, son derece sakıncalı ve kabul edilmesi mümkün olmayan çarpık bir anlayıştır.

Değerli arkadaşlarım, madenler tümüyle halkın malıdır, hatta madenler üzerinde gelecek kuşakların hakkı vardır. Bu nedenle Anayasamız esasta madenlerin; devletin hüküm ve tasarrufu altında olması ge-

rektiğini vurgulamaktadır. Devlete, Anayasada bu konuda önemli bir sorumluluk yüklenmektedir. Devlet, bütün halka ait olan madenleri ulusal çıkar ve amaçlara en uygun biçimde değerlendirme yükümlülüğü altındadır. Maden yasalarının da, bu yükümlülük nedeniyle halkın çıkarlarını ve kamu yararını gözetir bir biçimde düzenlenmesi zorunludur. Ne yazık ki, huzurunuzdaki yasa tasarısı hükümetin genel ekonomik felsefesinin bir uzantısı olarak belirlemeye çalıştığımız bu çerçevenin dışında hükümler içermektedir. Bu tasarı, hükümetin serbest piyasa anlayışı görüntüsü altında ekonomide özel çıkarları güçlendirme ve öne çıkarma girişiminin yeni ve tipik bir örneğidir. Tasarıya damgasını vuran anlayış özel sektörcülük ve maksimum düzeyde özel kâr anlayışıdır. Oysa madencilik konusunda rasyonel ve ülke çıkarlarını gözeten bir işletmecilik için - altını vurgulayarak ve çizerek arz ediyorum - ancak devlet işletmeciliği, en azından devlet etkinliği gereklidir. Devlet işletmeciliğinde aslolan özel kâr değil, toplumun ve ülkenin genel çıkarlarının maksimizasyonudur. Özel işletmecilik ise, yalnız ve yalnız kâr amacı güder. (ANAP sıralarından «Doğru» sesleri) Belki, sizin o «Doğru» diyen arkadaşlarımın felsefesi açısından bu doğal sayılabilir; ne var ki, madencilik konusuna yalnızca özel sektörün kâr gözlüğü ile bakmak, yani madenciliği yalnızca özel sektörün kâr amacına terk etmek, bir bakıma gelecek kuşakların hakkının gasp edilmesine olanak sağlamak demektir. (Alkışlar)

BERATİ ERDOĞAN (Samsun) — Petrolde de aynı şeyleri söyledin, şimdi de aynı şeyleri söylüyorsun.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Devamla) — Bi-

çıkarlarının maksimizasyonudur. Özel işletmecilik ise,

ALİ TOPÇUOĞLU (Kahramanmaraş) — Çok ayıp ediyorsun.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Devamla) — Sen ayıp ediyorsun. Ayıp eden, dinlemesini bilmeyen sensin.

BAŞKAN — Lütfen, lütfen Sayın Bozkurt.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Devamla) — Bireysel kârı azamileştirmek isteyen özel girişim, ekonomik olarak verimli olduğu halde... (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Bozkurt bir dakika.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Devamla) — Sayın Başkanım, lütfen engelleyiniz.

NİHAT AKPAK (Sakarya) — Sayın Başkan, bu şekilde bağırarak konuşamaz.

BAŞKAN — Sayın Bozkurt, bir dakika efendim.

BERATİ ERDOĞAN (Samsun) — Sayın Başkan, petrolde de aynı şeyleri söyledi, gene aynı şeyleri tekrarlıyor.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, ben konuşuyorum, siz lütfen oturunuz; bir dakika.

Sayın Bozkurt siz konuşmanızı yapın efendim, cevap vermeyin. Hiç cevap vermeyin ve konuşmanızı yapın. (Gürültüler)

Lütfen efendim, mesele bitmiştir.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Devamla) — Bireysel kârı azamileştirmek isteyen... (ANAP sıralarından «Yeter artık» sesleri)

BAŞKAN — Lütfen efendim.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Devamla) — Ben milletin vekiliyim. Beni dinlemek mecburiyetindesin.

BAŞKAN — Sayın Bozkurt siz konuşmanızı yapın efendim.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Devamla) — Bireysel kârı azamileştirmek isteyen özel girişim... (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Devamla) — Konuşma olanağı bulamıyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Siz yalnız konuşmanızı yapınız Sayın Bozkurt.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Devamla) — Bireysel kârı azamileştirmek isteyen özel girişim, ekonomik olarak verimli olduğu halde, sırf özel kârlılığı düşük olduğu için bazı maden kaynaklarını kullanmaktan imtina edecek ve yalnızca özel kârlılığı yüksek olanlara yönelecektir. Bir başka anlatımla, özel işletmeciler yalnızca madenlerin kaymağını yemekle ilgilidirler. Özel kârlılıkla, toplumsal kârlılığın aynı olmadığı, bu 2 kavramın her zaman paralellik ve uyum içinde bulunmadığı bilimsel bir gerçektir. Toplumsal kârlılık, özel kârlılıktan farklı olarak, istihdam etkisi, başka sektörlere katkısı, döviz etkisi, ulusal güvenlikle ilgili etkileri ve sosyal refah etkisi gibi son derece önemli ve vazgeçilemez başka etkileri de dikkate alır ve bu niteliği ile de ülkenin bütününün çıkarlarını çok daha iyi yansıtan bir ölçüt teşkil eder.

Madencilik ,toplumsal kârlılığın behemahal gözetilmesi gereken bir sektördür. Bu nedenle madencilik sahasında her türlü işletmecilik ve denetim faaliyeti toplumsal kârlılık kriterine göre yapılmalıdır. Kamu yararını, ülke yararını korumanın ve daha ileri götürmenin yolu bu anlayıştan geçer. Bu düşünce iledir ki, Anayasamız doğal servetlerin, doğal servetler-

den olan madenlerin devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğunu beyan ile, arama ve işletme hakkının dahi esas itibariyle devlete ait olduğunu temel kabul etmektedir. Anayasamız her ne kadar bu hakkın bazı koşullarla özel sektöre devredilmesine olanak sağlamakla birlikte, madenlerin işletilmesinin özel veya kamu sektörü veya birlikte işletilmesi esas ve usullerinin, gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken koşulların, devletçe yapılacak denetim ve yaptırımların yasa ile belirleneceğini vurgulamakla da madenlerin kamusal niteliğine dikkat çekmiş bulunmaktadır. Tasarı, Anayasanın vurguladığı bu kamusal niteliği âdeta görmemezlikten gelmektedir. Bu tasarı, madenlerin Türk özel sektörüne devri bir yana, yabancı sermayeye de geniş olanaklar sağlamaktadır. Bu son derece endişe verici bir durumdur. (HP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Bozkurt toparlayınız efendim.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Devamla) — Toparlıyorum efendim, bir iki dakikalık sözüm kaldı.

Genelde madenlerin, kendine özgü nitelikler taşıyan ekonomik kaynaklardan olmaları, bir yana bırakılsa bile, stratejik önemi haiz ve ülke güvenliğiyle yakından ilgili bazı madenlerin yabancı sermayeye açılmasını kabul etmek, sizin de, bizim de milliyetçilik anlayışımızla bağdaşması mümkün olmayan bir davranıştır. Bor, trona, asfaltit, uranyum ve toryum gibi madenlerin stratejik önemi açıktır. Geçmişte stratejik madenler Etibank tarafından başarıyla işletilmiş ve bundan büyük kamu yararı sağlanmıştır. Yasanın 49 uncu maddesinde, bundan sonra bulunacak bor ve trona madenlerinin özel kesime ve bu arada yabancı sermayeye açılması son derece yanlıştır. Etibankın bu konudaki başarısı ortadayken, böylesi bir yola gidilmesinin halkımıza ve ülkemize ne getireceği ve ne götüreceği gözler önündedir. Bu yasa tasarısı kamu çıkarlarının, ülke çıkarlarının özel kâr hırsına ve yabancı sermayeye nasıl peşkeş çekildiğinin açık bir göstergesidir. (HP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından gürültüler) Hatta bu davranışın liberalizmle, serbest rekabet, özel sektör gibi yaftaların ardına gizlenmesi de mümkün değildir. «Devlet hakkı» konusunda tasarıda yapılan düzenlemeyi de kabul etmek mümkün değildir. Getirilen düzenleme ile devlet hakkı, hak olmaktan çıkarılmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, sözlerimi bağlıyorum; iktidar, ülke çıkarlarıyla bağdaşmayan bu tasarıyı sevk etmekle, çarpık bir anlayışın, yeni ve çarpık bir örneğini daha sergilemektedir.

BERATİ ERDOĞAN (Samsun) — Sen çarpıksın sen.

ONURAL ŞEREF BOZKURT (Devamla) — Bu çarpıklığın vebali, bu tasarıya «Evet» diyenlere ait olacaktır.

Yüce Meclise saygılar sunarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Bozkurt.

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Sayın Başkan, bu müsamahanız neden?

BAŞKAN — Kim onu söyleyen, lütfen ayağa kalkar mısınız? Demin burada prensiplerimi Genel Kurula arz ettim. Söz kesildiği zaman ilave ediyorum bir, bütün konuşmacılara aynı hoşgörüyü uyguladım ve eşit uyguladım, aynı şekilde uyguladım.

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Bu defa ayrıca müsamaha gösterdiniz.

BAŞKAN — Hayır göstermedim, lütfen itimat buyurun.

NİHAT AKPAK (Sakarya) — Tahriklere göz yumuyorsunuz.

BAŞKAN — Hayır efendim, hayır.

Sayın milletvekilleri, şahısları adına söz isteyenlerin konuşmaları tamamlanmıştır, başka söz isteyen yoktur.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Çanakkale) — Bakandan sonra söz hakkı doğmadı mı efendim?

BAŞKAN — Doğmadı efendim, çünkü bakan, milletvekilinden önce konuştu, bakandan sonra bir milletvekili konuştu.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın bakan, engelleme yaptı.

HALİL İBRAHİM ŞAHİN (Denizli) — Sayın Başkanım, ben şahsım adına söz istemiştim.

BAŞKAN — Hayır efendim, yok öyle bir söz yok, onu izah ediyorum. Şimdi izah ettim Sayın Şahin.

Efendim, maddelere geçilmesini açık oylamayla yapılması hakkında bir önerge vardır, okutuyorum:

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan kanun tasarısının maddelere geçilmesini, İçtüzüğün 119 uncu maddesi gereğince ad

okunarak açık oylamayla yapılmasını arz ve teklif ederiz.

Cahit Tutum Balıkesir	Salim Erel Konya
Şükrü Babacan Kırklareli	Muhittin Yıldırım Edirne
Kâzım İpek Amasya	Yılmaz İhsan Hastürk İstanbul
Ömer Kuşhan Kars	M. Turan Bayezit Kahramanmaraş
Feridun Şakir Öğünç İstanbul	Ayhan Fırat Malatya
Ahmet Sırrı Özbek Adıyaman	Vecihi Ataklı Şanlıurfa
Tülay Öney İstanbul	Paşa Sarıoğlu Ağrı
Mustafa Kâni Bürke Denizli	Salih Alcan Tekirdağ

M. Beşim Göçer
Çorum

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, şimdi Tüzük hükmü gereğince açık oylama isteyenleri birer birer okuyaraka, burada olduklarını tespit edeceğiz.

İsmi okunanlar, lütfen burada olduklarını ayağa kalkarak belirtsinler. (ANAP sıralarından «Ayakta beklesinler, sayacağız» sesi)

Lütfen efendim; onu burası sayar beyefendi. (Gülüşmeler)

Sayın Cahit Tutum?..

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Buradayım.

BAŞKAN — Sayın Tutum burada; 1.

Sayın Salim Erel?..

SALİM EREL (Konya) — Buradayım.

BAŞKAN — Sayın Erel burada; 2.

Sayın Şükrü Babacan?..

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Burada.

BAŞKAN — Sayın Babacan burada; 3.

Sayın Muhittin Yıldırım?..

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Burada.

BAŞKAN — Sayın Yıldırım burada; 4.

Sayın Kâzım İpek?..

KÂZIM İPEK (Amasya) — Buradayım.

BAŞKAN — Sayın İpek burada; 5.

Sayın Yılmaz Hastürk?..

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Buradayım.

BAŞKAN — Sayın Hastürk burada; 6.

Sayın Ömer Kuşhan?..

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Burada.

BAŞKAN — Sayın Kuşhan burada; 7.

Sayın Turan Bayezit?..

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Burada.

BAŞKAN — Sayın Bayezit burada; 8.

Sayın Feridun Şakir Öğünç?..

FERİDUN ŞAKİR ÖĞÜNÇ (İstanbul) — Burada.

BAŞKAN — Sayın Öğünç burada; 9.

Sayın Ayhan Fırat?..

AYHAN FIRAT (Malatya) — Buradayım.

BAŞKAN — Sayın Fırat burada; 10.

Sayın Sırrı Özbek?..

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Burada.

BAŞKAN — Sayın Özbek burada; 11.

Sayın Vecihi Ataklı?..

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Burada.

BAŞKAN — Sayın Ataklı burada; 12.

Sayın Tülay Öney?..

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Burada.

BAŞKAN — Sayın Öney burada; 13.

Sayın Paşa Sarıoğlu?..

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Buradayım.

BAŞKAN — Burada; 14.

Sayın Mustafa Kâni Bürke?..

MUSTAFA KÂNİ BÜRKE (Denizli) — Buradayım.

BAŞKAN — Burada; 15.

Sayın Salih Alcan?..

SALİH ALCAN (Tekirdağ) — Buradayım.

BAŞKAN — Burada; 16.

Tamam.

Bu yoklama isteği hakkındaki yeterli imza sahiplerinin burada olduğu tespit edilmiştir.

Önce açık oylamanın, adı okunan sayın üyenin «Kabul», «Ret», «Çekimser» şeklinde, yüksek sesle oyunu belirtmesi suretiyle yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

PERTEV AŞÇIOĞLU (Zonguldak) — Önergeyi oylamıyor musunuz?

BAŞKAN — Hayır efendim, o bir tekliften ibarettir.

Kabul edenler... (HP sıralarından «Sayın Başkan, bu oylanmaz ki» sesleri)

Oylanır efendim, hep oylandı bu. Şimdiye kadar hep oylandı. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri alkışlar)

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — O zaman pusula atılacak arkadaşlar kabul edilmezse.

BAŞKAN — Bu tarz oylamayı kabul etmeyenler... Efendim teklif ettiğim oylama şekli kabul edilmemiştir.

Sayın milletvekilleri, şimdi sadece oylama şeklini oyluyoruz ve ikinci alternatif olarak açık oylamanın, adı okunan sayın üyenin kürsü önüne konulacak kutuya oy pusulasını atması suretiyle yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

İçtüzüğümüzün 115 inci maddesinin sondan üçüncü fıkrası hükmüne göre, bu 2 tür oylama reddedildiği takdirde oylamanın yine açık oyla yapılacağı; fakat kupaların dolaştırılması suretiyle yapılacağı amir hükümdür ve zorunludur. (Alkışlar)

Kupalar sıralar arasında dolaştırılsın.

(Oylar toplandı)

BAŞKAN — Oyunu kullanmayan sayın milletvekilleri, lütfen oylarını kullansınlar.

Oyunu kullanmayan sayın milletvekili var mı?. Yok.

Oylama işlemi bitmiştir; kupalar kaldırılsın.

(Oyların ayrımı yapıldı.)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, açık oylamanın sonuçlarını arz ediyorum :

Açık oylamaya 328 sayın üye katılmış ve

Kabul : 193,

Ret : 135, oy çıkmıştır.

Böylece maddelere geçilmesi kabul edilmiştir. (ANAP sıralarından alkışlar, HP sıralarından gürültüler.)

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan usul hakkında söz lütfeder misiniz?.

BAŞKAN — Usul hakkında burada söz olmaz.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Efendim, müsaade ederseniz bir konuyu açıklayayım; en azından bundan sonraki taleplerimizde İçtüzüğe ters düşmemek için. Yapılan oylama yanlıştır, bunu arz edeceğim efendim.

BAŞKAN — Hayır efendim, bir dakika. Usulün neresi hakkında?.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Yapılan oylama yanlıştır, onu arz edeceğim. Bundan sonraki oylamalarda lüzumludur Sayın Başkanım, müsaade ederseniz arz edeyim.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, ben izah edeyim, ondan sonra siz lütfedersiniz.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Zonguldak) — Sayın Başkan, kendileri istediler efendim.

BAŞKAN — Şimdi efendim, açık oylamada bu usulü ilk defa yapmıyoruz, uygulama bu Mecliste devamlı oldu. İçtüzüğümüzde çok açık şekilde yazılı; daha iyi yazılması arzu edilirdi, fakat İçtüzükteki hükmü aynen uyguluyoruz ve birçok defada uyguladık.

Şimdi, verilen önergede nasıl bir açık oylama istediğini 15 kişi çok açık bir şekilde belirtmiş. O halde evvela bu oylanmaktadır. Açık oylamanın üç türünden birini seçmek mecburiyetindeyiz. Yani, iki oylama yapacağız; ikisini elimine edeceğiz ki, sonunda bir tanesi kalsın. Nitekim, 115 inci maddenin o bahsettiği fıkrasında, «Açık oylama şekillerinden birine başvurulması, Genel Kurulun kararına bağlıdır» denilmektedir. Bu kadar açık yazılmıştır bu.

Şimdi, asılında açık oylama isteyen arkadaşlar başka bir açık oylama türü isteseydiler, bu sefer oylamanın ancak sırası değişirdi, başka bir değişiklik olmazdı.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Efendim müsaade edin, bir noktayı arz edeyim. Kararların selameti bakımından...

BAŞKAN — Kararların selameti budur.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Değerlendirmenize sunacağım Sayın Başkan. Müsaade buyurun, 2 dakikada arz edeyim, uzatmayacağım efendim. Son oylamada da bu hata yapılırsa yasanın iptal sebebi olur bu efendim.

BAŞKAN — Sayın Bayezit, usul hakkındaki konuşmalar da Meclisimizde yanlış müesseseleşmektedir. Şöyle ki, usul hakkında konuşmak isteyen söze; Tüzüğün şu maddesine aykırı hareket edilmiştir demekle başlamalıdır.

Hangi maddeye aykırı hareket edilmiştir?.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — 119 uncu maddeye aykırı hareket edilmiştir. Müsaade buyurun izah edeyim : Endişem, son oylamada da aynı hata yapılırsa, yasanın Anayasa Mahkemesince iptal nedeni olabilir. Müsaade edin arz edeyim efendim.

BAŞKAN — Hukuk yolları açık gayet tabii.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Efendim, müsaade edin arz edeyim, 119 uncu maddeye aykırılık var efendim.

BAŞKAN — Şimdi Sayın Bayezit, usul hakkındaki konuşmalarda da yanlış uygulamadan bahsettim. Bir dakika efendim, bir dakika, hepsini bildiğinizi varsayıyorsunuz. Usul hakkında müzakere açtığım zaman lehte ve aleyhte söz vereceğim. Başka türlü usul hakkında söz almak yok.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Efendim, verin de salim bir usul uygulayalım.

BAŞKAN — Yok efendim, başka türlü söz almak yok. (HP sıralarından gürültüler.)

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Müsaade edin, 119'a aykırı bir uygulamadır diyoruz. Arz edeyim zatıâliniz değerlendirin efendim.

BAŞKAN — 119'un neresine aykırı efendim?.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Arz edeceğim müsaade edin efendim.

BAŞKAN — Hayır, söyleyin, o zaman veririm söz.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Efendim arz edeyim : 119'un üçüncü fıkrasının ilk cümlesini değerlendirmek gerek. Müsaade edin arz edeyim de ben, ondan sonra zatı âliniz yine karar verin efendim.

BAŞKAN — Karar bitti efendim, verildi, ben vermedim kararı.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Bundan sonra yine bir açık oylama talebi gelebilir. O zaman yapılacak bir hata yasanın iptaline neden olabilir. Müsaade edin arz edeyim efendim, bir şey kaybedilmezki.

BAŞKAN — Buyurun, çok kısa olarak usulünüzü söyleyin efendim. (HP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından «Sayın Başkan, vakit geçiriyorlar» sesleri)

Çok kısa olsun lütfen.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; hareketimiz ve maruzatımız ne oyalama taktiğine ne engellemeye yöneliktir. Arz ettiğim zaman değerlendireceksiniz. Şu Mecliste yapılan bir oylamanın İçtüzüğe uygun olmasına ve eğer kanunun tümünde de bir açık oylama istenir de bu şekilde bir oylama yapılırsa, Anayasa gereği Anayasa Mahkemesince son oylama nedeniyle yasanın iptal edilmesini önlemeye, yani iyi niyete yöneliktir çabamız, lütfen böyle dinleyin.

Sayın Başkan, 119'uncu madde ile 115'inci maddeyi bir arada mütalaa etmek gerekir : İçtüzük iki şekilde açık oylamayı öngörmüştür. Bir; Anayasa ve kanunlar veya İçtüzük gereği açık oylama yapılması halleri. Bunda yüce Genel Kurul açık oylamanın ne şekilde yapılacağını değerlendirmek yetkisindedir. Buna bir itirazımız yok.

İki; 15 üye tarafından açık oylamanın istenmesi. 15 üye tarafından açık oylamanın istenmesi halinde, açık oylamaya başvurulması mecburîdir, şarttır. Yüce Genel Kurulun, bu açık oylama talebini kabul edip etmeme yetkisi yoktur, İçtüzük bunu amirdir ve yine verilen önergede oylama şekli belirtilmiş ise, yine buna uyulmak mecburiyeti vardır. Her ne kadar oylama başka türlü yapılmış ise de bundan önceki uygulamalarda, niçin bu mecburiyet vardır? 119 uncu maddenin üçüncü fıkrasını okuyorum : «Oylamaya ilk olarak, açık oy isteminde bulunan üyelerden başlanır.» Bu amir bir hükümdür arkadaşlar. Açık oy isteminde bulunanlardan başlama mecburiyeti mevcut iken, kupaları dolaştırmak suretiyle oylama yaparsanız, özel olarak 15 kişinin istemine dayalı bir oylamayı tedvin eden 119 uncu maddenin bu hükmünü gerçekleştirmiş olur musunuz?

Yine 119 uncu maddede, kupalara oy atılmak suretiyle oylama vardır; ancak bunu üçüncü fıkradaki hükümle paralel değerlendirdiğimizde, kupalara oy atılmak suretiyle oylamanın da isim okunarak kürsüye çağırılıp, burada bir bir oy atılmak suretiyle olması gerekirdi. Kupa dolaştırılmak suretiyle oy atılması, 15 imzayla istem halindeki açık oylama prosedürüne aykırıdır. Niçin İçtüzük bu hükmü getirmiştir? Niçin İçtüzük, bu hükümle verilen bir önergeyi yüce Genel Kurulun oyuna bağlı kılmamıştır? Çünkü birinin yerine, başkasının oy vermesini engellemek istemiştir.

Sayın Başkanın, eğer tasarının tümü hakkında oylama yapılırken bir önerge daha verilecek olursa, maruzatımızı değerlendirmesini kendisine sunuyor ve yüce heyete, hareketimizin iyi niyete yönelik olduğunu bir kere daha vurgulayarak arz ediyoruz.

Saygılar sunarım. (HP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

Şimdi sayın milletvekilleri, bu Mecliste İçtüzük bu şekliyle daha önce uygulanmıştır. Mecburî olan, açık oylamadır ve onun için başka alternatif yoktur. Ama açık oylamanın türlerini başka bir madde ile açıklamıştır İçtüzük.

Demin de arz ettim, İçtüzük belki daha iyi yazılabilirdi, fakat bu açık oylamanın birkaç türü olunca, bir yerde İçtüzük bunun tayinini Genel Kurula bırakmıştır. Başkanlık Divanına hiçbir yetki verme-

miştir. Bu açık oylama türlerinden birinin uygulanmasına yüce heyetiniz karar vermiştir.

Sayın milletvekili biraz evvel izah etti, mecburî olan açık oylamadır. Açık oylama türlerinden birinin mecburî, diğerlerinin mecburî olmadığı şeklinde bir mananın çıkarılması anlamında bir hüküm yoktur. Açık oylama mecburîdir ve artık o istekten sonra açık oylamadan başka bir oylama yapılamaz. Ama hangi açık oylama? İşte ona da Genel Kurul karar verecektir.

Şimdiye kadar yapılan uygulamaya göre bu usulümüz, Tüzüğün bu maddesinin bu şekilde yazılmış olması nedeniyle, doğrudur; oylama yapılmıştır ve maddelere geçilmiştir efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — İmza sahiplerinden başlamayı nasıl gerçekleştirebilirsiniz öyleyse?

BAŞKAN — Arz edeyim efendim.

Bu, karşılıklı konuşma şeklinde olmamalı ama, mademki sordunuz söyleyeyim : Bu 3 tür açık oylamadan, o şekilde olan açık oylama kabul edilseydi, o zaman onu uygulayacaktık.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Olur mu öyle şey?

BAŞKAN — Onu uygulayacaktık.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Nasıl uygularsınız efendim?

BAŞKAN — Efendim yüce heyetiniz karar vermiştir, başka yapılacak bir şey yok.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Sayın Başkan, 193 tane kabul oyu çıktı, ama şuraya bir bakın. Sağlıklı bir sonuç mudur?

BAŞKAN — Efendim kanun yolları herkese açıktır, Anayasa Mahkemesi yolu da açıktır. Hata yapılabilir, tüzükler yanlış olabilir; onun için burada aldığınız karar gereğince, oylamaya katılmak suretiyle aldığınız karar dolayısıyla bu karar uygulanacaktır efendim.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — 190 kişi var mı burada Sayın Başkan?

BAŞKAN — O ayrı bir konu efendim.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sayın Başkan, burada...

BAŞKAN — Bir dakika efendim, bir dakika.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sayın Başkan, burada önemli olan, milletvekilinin iradesini yansıtmasıdır, bunlardan bir tanesi de açık oylamadır. (ANAP sıralarından gürültüler)

PERTEV AŞÇIOĞLU (Zonguldak) — Bitti, oylandı bitti.

MEHMET TİMUR ÇINAR (Manisa) — Sayın Başkan, vakit geçiriyorlar.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Benim irademe burada hiçbir zaman ipotek koyamazsınız.

BAŞKAN — Sayın Sarıoğlu, lütfen efendim.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Eğer açık denmişse ad okunarak yapılması lazım. Gizli olarak hiç kimse benim irademe ipotek koyamaz.

BAŞKAN — Anlaşıldı Sayın Sarıoğlu.

Değerli milletvekilleri, bir noktayı arz etmekte fayda görüyorum. O da şudur : Tüzüğün bu maddesini bu tarzda uygulama yasama yılının ve bu Meclisin başından beri yapılmaktadır ve hiçbir itiraz yapılmamıştır.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Hatalı Sayın Başkan.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, söyleyeceğim başka bir husus var.

Şimdiye kadar hiçbir itiraz yapılmamıştır. Bir noktayı daha arz edeceğim. Tüzüğün bu maddeleri yeteri kadar açık olmayabilir, bu Meclis tüzüğünü yeniden yapmaktadır, Anayasa Komisyonunda İçtüzük yapılmaktadır. Oraya devam eden tek bir milletvekili yoktur. (ANAP sıralarından alkışlar)

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, ben duymadım alkışladılar, bizim aleyhimizde bir söz mü söylendi?

BAŞKAN — Hayır efendim, Tüzüğün gereğini yapıyoruz.

1 inci maddeyi okutuyorum :

Maden Kanunu Tasarısı

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunda tanzim edilen madenlerin aranması, işletilmesi ve üzerinde hak sahibi olunması ve terk edilmesi bu Kanun hükümlerine tabidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyenlere söz vereceğim.

Sayın Üzel, buyurun efendim.

M. NURİ ÜZEL (Eskişehir) — Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; açık oylama neticesinde maddelere geçilmesiyle ilgili alınan karardan sonra 1 inci madde üzerindeki görüşlerimi arz etmek istiyorum.

1 inci maddeye başlanırken evvela bir amaç matlabı kullanılmış ve sistematiği içerisinde doğrudan

doğruya madenlere geçilmiştir. Bu suretle de kapsam gibi bir konu ihmal edilmiş vaziyettedir. Aslında amacın bu kanun ile yapılması istenen hususun memleket madenciliğini geliştirmeye dair ifadeleri taşıması lazım idi. Amaçtan bu kanun ile getirilen bütün faaliyetlerin memleket madenciliğini geliştirmek olduğu anlaşılır.

Böyle bir anlayış içerisinde kapsam hususu ifade edilmek istendiği vakit ancak 1 inci madde bir kapsam mahiyetini taşır. O itibarladır ki, bir kapsam şekli getirilmeden bir amaç şekli getirilmiştir. Fakat amaç etraflıca izah edilmemiştir.

Ne var ki, bu amaç şekliyle getirilmiş olanı şimdi kapsam şekliyle değiştirmek her halde yeni birtakım tetkikler ve komisyondan geçirilmeyi gerektirecektir. Bu itibarla amaç ve kapsamın ayrı ayrı alınması lazım gelirken, düzenleme şeklindeki zorluklar itibariyle de bu sefer yine amaç olarak kalması ve amaç maddesinin de kapsamı ifade edecek şekilde düzeltilmesi lazım gelecektir.

Kanun tasarısının 1 inci maddesini okuduğumuzda bir ifade bozukluğu içindeyiz. Şöyle ki, «Bu kanunda tanzim edilen (şunlar şunlar) bu kanun hükümlerine tabidir» Yani, «Bu kanunda tanzim edilen madenlerin aranması, işletilmesi ve üzerinde hak sahibi olunması ve terk edilmesi bu kanun hükümlerine tabidir» Yani kanunî bir hüküm, bir husus izafe ve ifade edilirken, sonraki ifade yine onu tekrarlamak şekliyle bir cümle tanzim edilmiş olmasını gösteriyor. «Bu kanunda tanzim edilen bu kanun hükümlerine tabidir. Bu kanunda tanzim edilen madenlerin terk edilmesi bu kanun hükümlerine tabidir.» Yani ifadede bir bozukluk, bir aksaklık var. İyi bir ifadeyle kanun tanzimine geçmek hepimizin arzusu olduğuna göre bunu düzeltmek lazım geliyor.

Bu itibarla bir önergemiz olacak; bunun yine kapsam olması lazım gelmekle beraber yine amaç ifadesiyle kalması, ancak maddenin şu şekilde yazılmasında fayda olacağı düşüncesindeyiz.

«MADDE 1. — Bu kanun kapsamında belirtilen madenlerin aranması, üzerinde hak sahibi olunması, işletilmesi, terk edilmesi bu kanun hükümlerine tabidir» demek, hiç olmazsa getirilen şekle de uygun ve fakat bir ifade düzenlemesi ve kanun sistematiğinde de amacı ve kapsamı bir arada belirtmek ve güzel bir ifade halinde tutmak bakımından uygun olacaktır.

Bu istikamette hazırladığımız bir önergeyi veriyoruz. Kanunun daha başlangıcı olan 1 inci maddesinde güzel bir ifade ile başlamak suretiyle bu yasayı yürütelim düşüncesiyle bu önergemizin kabulünü arz ediyoruz.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Üzel.

1 inci madde üzerinde başka söz isteyen var mı? Buyurun Sayın Sadıklar.

CAFER TAYYAR SADIKLAR (Çanakkale) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin çok değerli üyeleri; konunun genelinde söylemeye çalıştığım bazı hususları, amaç maddesi münasebetiyle özetle huzurunuzda ifade etmek istiyorum.

Tartıştığımız kanun, ülkemizin en önemli anakanunlarından biridir. Bu itibarla hepimizin, şu yüce çatının altında bulunan hepimizin, üzerine düşen vebal çok büyüktür.

Bu kanunla, Anayasamızın 168 inci maddesinin bir hükmünü, bir amir hükmünü yerine getirmiş oluyoruz. Anayasamız, bu maddesiyle, tabiî servetlerin ve kaynakların Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğunu ifade etmiş ve arama ve işletme konusundaki devlet hakkının ancak kanunla devredilebileceğini hükme bağlamıştır. Şimdi bu kanunu tartışıyoruz burada ve bu kanunla bu hak devredilecektir. Bu itibarla, kanunla yapabileceğimiz şeylerin, bu kanun ile 10 küsur yönetmeliğe dağıtılması, şahsî kanıma ve hukuk anlayışıma göre Anayasamızın bu maddesine aykırı düşmektedir. Bu itibarla, müzakerenin başında bu hususu belirtme ihtiyacını duyuyorum.

Bu kanun tasarısı ile, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planımızda öngörülen hususun ve amacın dışına kaydığımızı da belirtmek isterim. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planımızda; her ne şekilde olursa olsun, madenlerimizin işletilmesinin yararı üzerinde durulmuş, özel sektörün, yabancı sermayenin girebilmesini imkân dahiline koymuşuz, fakat bir hususta planımız sadece ve sadece bor tuzları ve stratejik madenler konusunda kamu sermayesini ve yatırımını öngörmüştür.

Hal böyle iken, biz bu kanun tasarısının 49 uncu maddesiyle bu noktai nazardan ayrılarak, bundan sonra bulunacak bor tuzlarının özel sektörce işletilmesi imkânını yaratmaktayız. Bunun pratikte birçok mahzurları ortaya çıkacaktır.

Serbest rekabetin faziletine en fazla inananlardan birisiyim. Ancak, serbest rekabetin bu konuya getirilmesi, ekonomik açıdan, liberal ekonominin karşısındadır; fikir olarak karşısındadır.

Özellikle bor tuzları konusunda, sadece Türkiye üretimi dahi -ki, dünya üretiminin yüzde 70'i civarındadır- dünya ihtiyacının üzerindedir. Dünya ihtiyacının üzerinde olan bir konuda, yeterince üretim varken rekabet şartları yaratmak, sadece ve sadece sizin dış gelirinizi azaltacaktır. Bu itibarla, bu konuda serbest rekabete açılmakla Etibank vasıtasıyla sağlanan 144 milyon dolarlık ihracat gelirimizi, bir gün göreceksiniz, bu seviyeyi bile bulmaz hale getireceksiniz.

Şimdi soruyorum; üretimde bir güçlük mü var ki, bir artırma ihtiyacı var mı ki bu konuya yeniden özel sektörü üretici olarak sokuyoruz? İhracatta bir güçlük mü var ki ihracat için yeni yollar arıyoruz? Şimdi ihracat konusunda akla gelen bir sual var : İhracat konusunda Bakanlar Kurulu bazı tedbirler alacak ve rekabet fiyatının dünya fiyatlarının altına düşmemesini sağlayacaktır. Bu Bütçe Komisyonunda sayın bakan tarafından üzerinde çok çok durulan bir konu ve gerçekten yerinde bir husus. Ancak daha sonraki bir uygulama münasebetiyle şöyle bir manzarayla karşılaşmamız mümkün olmayacak mıdır? İmtiyazlı bazı ihracat şirketlerinin ihracat konusundaki kabiliyetini görüp, «Gelin bunların da ihracatını, bor tuzlarının da ihracatını onlara yaptıralım» gibi bir eğilime girmek mümkün olmaz mı? Bunun da olmayacağını sayın bakan burada ifade ederlerse, zabıtlara geçmesi bakımından faydalı olacaktır. Belki ihracat konusunda devlet teşekkülünün bir özel şirket gibi elastiki olamayacağını ileri sürebilirsiniz, ki bunun için de yollar vardır, Etibank bir ihracat şirketi kurar ve onunla bunu sağlar.

Bu itibarla bu kanunda bor tuzlarıyla ilgili olarak getirilen hükümlerin, gerek anayasal bakımdan, gerek madenciliğimiz yönünden, gerek dış ticarette sağlayacağımız yeni gelirler bakımından bazı sakıncalar yaratabileceğini ifade ediyor; bu vesile ile saygılar sunuyorum. (HP ve MDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Sadıklar.

1 inci madde üzerinde başka söz isteyen var mı? Yok.

Soru sormak isteyen var mı? Yok.

Önergeler vardır, okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan 319 sıra sayılı Maden Kanunu Tasarısının 1 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Cahit Tutum	Kâzım İpek
Balıkesir	Amasya
Onural Şeref Bozkurt	S. Hüsamettin Konuksever
Çanakkale	Edirne
Cevdet Karslı	Neriman Elgin
Giresun	Ankara

Tülay Öney
İstanbul

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanun, madenlerin aranması, işletilmesi, üzerinde hak sahibi olunması ve terkedilmesiyle ilgili esas ve usulleri düzenler.

BAŞKAN — Diğer önergeyi de okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

319 sıra sayısı ile görüşülmekte olan Maden Kanunu Tasarısına, Plan ve Bütçe Komisyonunda amaç matlabı ile eklenen 1 inci maddenin daha uygun bir ifade ve sıra düzenini sağlamak bakımından, sözlü izahat verildiği üzere aşağıda belirtilen şekilde yazılmasının kabulünü saygı ile arz ve teklif ederiz.

M. Nuri Üzel	Feridun Şakir Öğünç
Eskişehir	İstanbul
Ömer Kuşhan	Reşit Ülker
Kars	İstanbul

Halis Soylu
Kars

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanun kapsamında belirtilen madenlerin aranması, üzerinde hak sahibi olunması, işletilmesi, terk edilmesi bu kanun hükümlerine tabidir.

BAŞKAN — Önergeleri şimdi de aykırılık sırasına göre okutup işleme alıyorum :

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan 319 sıra sayılı Maden Kanunu Tasarısının 1 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Amaç

Madde 1. — Bu Kanun madenlerin aranması, işletilmesi, üzerinde hak sahibi olunması ve terk edilmesiyle ilgili esas ve usulleri düzenler.

Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum ve arkadaşları

BAŞKAN — Efendim, bu önergeye komisyon katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANVEKİLİ AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Denizli) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Hükümet?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI SUDİ TÜREL (Antalya) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Şimdi, okuduğumuz önergeye komisyon ve hükümet katılmaktadır. Önergeyi oylarınıza sunuyoruz : Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Bu kabul edilen önergenin ışığında, ikinci önerge sahipleri acaba önergelerinde ısrar ediyorlar mı, yoksa geri almayı düşünürler mi?

M. NURİ ÜZEL (Eskişehir) — Sayın Başkan, maksat hasıl olmuştur, hem daha iyi hasıl olmuştur. Onun için önergeyi geri çekiyoruz efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Üzel.

Bu kabul ettiğiniz önergenin değiştirdiği, yeni değişik şekliyle 1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... 1 inci madde kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, gerek önergeler, gerek diğer tartışmalar sebebiyle 2 nci maddeye geçmeden çalışmalara burada son vereceğim. Çalışma süremiz de bitmek üzeredir.

Sözlü sorularla, gündemde bulunan ve gündeme girecek olan kanun tasarı ve tekliflerini sırasıyla, Maden Kanunu Tasarısını kaldığımız yerden görüşmek için 23 Mayıs 1985 Perşembe günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 18.42

III. — SORULAR VE CEVAPLAR (Devam)

B) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, sigortalıların 18 yaşından büyük çocuklarının tedavi sorununa ilişkin sorusu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli'nin yazılı cevabı (7/516)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı tarafından yazılı olarak yanıtlanmasına aracılığınızı arz ve rica ederim.

Saygılarımla.

Hilmi Nalbantoğlu
Erzurum

Soru 1. Sigortalı işçilerin 18 yaşından büyük çocuklarına sigorta hastanelerinde neden bakılmıyor ve bu gibilere ilaç ve diğer sosyal haklar neden verilmiyor?

Soru 2. Sigortalı işçilerin 18 yaşından büyük çocukları herhangi bir iş bulamamış ise bunların geçimlerinden başka sağlık ve ilaç masraflarıda sigortalı olup çalışan ya da emekli olmuş olan babasına yük olacağından bu sosyal güvence işlemlerini yaygınlaştırma bakımından gerekiyorsa yasalarda gerekli değişikliği yapmayı ve bu gibileri yasa kapsamına almayı yararlı bulur musunuz?

T. C.
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı — 22.5.1985
Sayı : SGK-0175-43/6544

Konu : Yazılı Soru Önergesi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İLGİ : Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığının 29.4.1985 tarih ve 7/516-3392/13448 sayılı yazıları.

Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun «Sigortalıların 18 yaşından büyük çocuklarının tedavi sorunları» hakkındaki Yazılı Soru Önergesi Bakanlığımızca incelenmiştir.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 35 ve 36 ncı maddelerinde, sigortalılar ile Kurumdan sürekli işgöremezlik geliri, malullük veya yaşlılık aylığı almakta olanların geçindirmekle yükümlü oldukları çocuklarının, 33 üncü maddede öngörülen sağlık yar-

dımlarından yararlandırılacakları belirtilmiş bulunmaktadır.

Aynı Kanunun sigortalının geçindirmekle yükümlü olduğu kimseleri belirleyen 106 ncı maddesinde, 18 yaşını veya orta öğrenim yapıyorsa 20 yaşını, yüksek öğrenim yapıyorsa 25 yaşını doldurmamış yahut 18 yaşını doldurmuş olup da çalışamayacak durumda malûl çocukları, sigortalının geçindirmekle yükümlü olduğu kimseler olarak kabul edilmiş ve sigortalı tarafından evlat edinilmiş, tanınmış veya nesebi düzeltilmiş yahut babalığı hükme bağlanmış çocuklar da aynı kapsam içinde mütalaa edilmiştir.

Söz konusu 106 ncı madde hükmüne göre, sigortalılar ile Sosyal Sigorta Kurumundan sürekli işgöremezlik geliri, malullük veya yaşlılık aylığı almakta olanların 18 yaşını doldurmuş olmakla beraber orta öğrenim yapıyorsa 20 yaşını, yükseköğrenim yapıyorsa 25 yaşını doldurmamış çocukları ile, 18 yaşını doldurmuş olup da öğrenim yapmayan çocuklarından çalışamayacak durumda malul olanlar da hastalıkları halinde, kurum sağlık yardımlarından yararlandırılmaktadır.

Diğer taraftan, sigortalılar ile Kurumdan sürekli işgöremezlik geliri, malullük veya yaşlılık aylığı almakta olanların, yaşları ne olursa olsun, evli bulunmayan ve Kanunla kurulmuş Sosyal Güvenlik Kurumlarına tabi olarak çalışmayan kız çocuklarının, kurum sağlık yardımlarından yararlanabilmelerinin temini hususunda,

Kocaeli Milletvekili Sayın Osman Nuri Akyol tarafından hazırlanarak Başkanlığınıza sunulan «506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 106 ncı maddesinin (b) bendinin Değiştirilmesi Hakkındaki Kanun Teklifi» Bakanlığımızda uygun mütalaası ile Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonunda görüşülerek kabul edilmiştir.

Söz konusu teklifin kabul edilerek Kanunlaşması halinde 18 yaşını doldurmuş olup evlenmemiş bulunan ve Kanunla kurulu sosyal güvenlik kurumlarında çalışmayan veya buralardan gelir yada aylık almayan kız çocuklarının sigortalıya bağımlılığı sürdürdüğü müddetçe sağlık yardımlarından yararlandırılmasına imkan sağlanacaktır.

Bilgilerinize arz ederim.

Doç. Dr. Mustafa Kalemli
Çalışma ve Sosyal
Güvenlik Bakanı

2. — Erzincan Milletvekili Veysel Varol'un, Erzincan İli Vakıflar Çarşısına ilişkin sorusu ve Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ın yazılı cevabı (7/526)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki soruların ilgili Devlet Bakanı tarafından yazılı olarak yanıtlanmasına aracılığınızı arz ve rica ederim.

Saygılarımla.

Veysel Varol
Erzincan

Soru 1. Erzincan İli içindeki Vakıflar Çarşısında kaloriferler yapılmadığı halde çarşı esnafından yakıt ücreti alındığı doğru mudur?

Soru 2. Ekserisi kuyumcu esnafı olan Koru Çarşıda bir bekçi bile bulundurulmadığı doğru mudur? Kiralar durmadan arttırıldığına göre Vakıflar İdaresi bir bekçi tutamaz mı?

Soru 3. Kaloriferler yakılmadığı nedeniyle esnaf ısınmak için soba, tüpgaz ısıtıcısı kullanmaktadır. Bir yangın çıkması halinde kim mesul tutulacaktır.

T. C.
Devlet Bakanlığı 21.5.1985
Sayı : 2.02.2906

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İLGİ : Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının 2 Mayıs 1985 gün ve 7/526-3419/13543 sayılı yazısı.

Erzincan Milletvekili Sayın Veysel Varol'un Bakanlığımıza yönelttiği yazılı soru önergesindeki hususlarla ilgili istenilen bilgiler aşağıya çıkartılmıştır.

2912 sayılı Yasa uygulamasından önce vakıf işhanlarının yönetimi vakıf idaresi tarafından yürütülmekte ve bazı işhanlarında yönetim, yakıt, elektrik vs. masraflar karşılanmaktaydı. Vakıf taşınmaz kiralarının düşük kalması nedeniyle, vakıf işhanlarının geliri giderini karşılayamaz hale gelmiş ve tahsil edilen kira bedelinden fazla yakıt ve yönetim masrafı yapma zorunluluğu doğmuştur. Bu nedenle vakfiyelere uygun olarak hayri, sosyal ve kültürel hizmetlerin ifasında malî güçlüklerle karşılaşılmıştır.

2912 sayılı Yasa uygulamasında bu durum dikkate alınarak vakıf işhanlarının yönetiminin kiracılar arasında seçilecek yönetim kurulu tarafından yürütülmesi kararlaştırılmış ve kira sözleşmelerinin eki özel şartname ile vakıf işhanlarının yönetiminin ne şekilde yapılacağı belirlenmiştir. (EK : 1)

Bu nedenle, Erzincan vakıf işhanının yönetimin kiracılar arasında seçilecek yönetim kurulu aracılığı ile yürütülmesi, işhanının bekçi ve diğer hizmetlilerinin yönetim kurulu taarfından temin edilmesi, işhanı kaloriferlerinin yönetim kurulu tarafından yaktırılması gerekmektedir.

Erzincan vakıf işhanı kiracılarından Vakıflar Genel Müdürlüğünce yakıt ücreti olarak herhangi bir tahsilat yapılmamıştır. İşhanı yönetim kurulu işhanı hizmetlerinin yürütülmesi için personel temin etmemiş ve bu sebeple işhanının açılıp kapanması ve temizlik işlerinin halen vakıf personeli tarafından yürütülmesi zarureti doğmuştur. Erzincan vakıf işhanında soba, tüpgaz gibi ısıtıcı kullanılması nedeniyle bir yangın çıkması halinde, sözleşmeye aykırı ısıtıcı kullanan kiracılar sorumlu olacaklardır.

Bilgilerine arz ederim.

Kâzım Oksay
Devlet Bakanı

Kiraya Verilecek Taşınmazlar İçin Genel Şartname ve İhale Tutanağı

Genel Şartlar :

1. Bu ihale tutanağında yazılı taşınmaz mal 10.9.1983 gün ve 18161 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu Hükümleri uyarınca kiraya verilecektir.

2. İdare, ihaleyi yapıp yapmamaktada veya dilediğine yapmakta ve arttırmada en uygun bedeli saptamakta bağımsızdır.

3. Geçici ihale yapıldıktan sonra kararlaştırılan bedel artırılamaz.

4. İhale kararının onanması veya iptali halinde ihalenin onandığı veya iptal edildiği günden itibaren (5) beş iş günü içinde istekliye veya vekiline bildirilir. Bu konuda 2886 sayılı yasanın 32 nci maddesi aynen uygulanır.

5. İhale komisyonlarının çalışmalarına temel olacak ilk veya son işleri ve belgeyi düzenleyen, imzalayan, tamamlayan, ihaleyi yapan ve ihale sonuçlarını uygulayacak olanlar;

Genel Müdürün, Genel Müdür Yardımcısının ihale konusunun ait olduğu Daire Başkanının ve ihale komisyonu başkan ve üyelerinin, ana, baba, kardeş, evlat, karı-koca ve bunların dahil oldukları ortaklıklar gerek doğrudan ve gerekse bir aracı ile ihaleye giremezler. (Anonim Ortaklıklar hariç)

Gerek doğrudan, gerek bir aracı ile ihaleye giremeyecek olanlardan birisi bilerek veya bilmeyerek artırmaya katılırsa ve üzerine ihale yapılmış bulunursa, bu ihale bozularak geçici teminatı gelir kaydolunur. Bu konuda 2886 sayılı yasanın ilgili hükümleri uygulanır.

6. İdareye kiradan borcu bulunanlar kira ihalelerine katılamazlar ve kefilde olamazlar. Herhangi bir nedenle bunlara ihale yapılmışsa, borçlarını ödemedikçe kendileri ile sözleşme yapılamaz. Haklarında tahliyelerine karar alınan ve tahliye kararı kesinleşenler ile tahsisen kira sözleşmesi yapılamaz. Tahliye edilen yer eski kiracısına verilemez.

7. Artırmaya katılacaklardan 2886 sayılı yasanın 25 ve 54 üncü maddesindeki oranlar dairesinde teminat alınır.

8. İhale üzerinde kalan şahıs, yetkili makamın ihaleyi onamasının kendisine veya kanunî ikametgahına bildirildiği tarihten itibaren en fazla (15) onbeş gün içinde teminatı kesin teminat miktarına çıkarmaya ve sözleşmeyi imzaya zorunludur. Bu zorunluğa uymadığı takdirde ihale feshedilerek geçici teminatı idare zararına mahsup edilmeksizin irad kaydolunur.

Sözleşme yapıldıktan sonra kiracı kiralananı teslim almaya yanaşmaz veya teslim aldıktan sonra akdin bitiminde terk ettiği takdirde, Vakıflar İdaresi kiralananı akid dairesinde kullanmaya hazır bulundurmuş olacağından, kiracı, kiranın tamamını vermekle yükümlüdür. Ancak bu takdirde Vakıflar İdaresi elde edeceği faydayı kiracının borcuna mahsup etmek üzere, taşınmazı geri kalan süre için yeniden ihaleye çıkararak başkasına kiralamaya yetkilidir. Yeniden yapılacak ihale sonucunda idarenin bir zararı doğarsa, hükmen tahsil edilecektir.

9. Kiracı, her kira artışında yeni kira miktarına göre teminat miktarını 2886 sayılı yasada belirtilen oranlar nisbetinde tamamlamayı kabul ve taahhüt eder.

Kesin teminat, sözleşme ve şartnameye uygun olarak kiracısının kiralananı, kiralayana teslimi ve tamamen ilişkisinin kesilmesinden sonra geri verilir. Kiracı sözleşmenin devam ettiği sürece teminatının kira borcuna mahsubunu isteyemez.

10. Kesin ihale sonucu belli olan kira miktarı sözleşmede yazılı süreler için Türk parası olarak ödenir.

11. Taşınmaz mallar eski kiracısına ihale edildiği takdirde kira başlangıcı eski kira süresinin bittiği tarihten, başka birine kiraya verildiği takdirde ise kira sözleşmesinde başlangıç tarihi olarak belirtilen tarihten başlar.

12. Vakıflar İdaresinden yazılı izin alınmadıkça kiracı kiraladığı yeri kısmen veya tamamen başkasına kiralayamaz yahut kullanma hakkını veya sözleşmesini başkasına devredemez veyahut kendisi taşınmazı bırakmış olduğu halde hiçbir nedenle kiralananı kısmen veya tamamen başkasına işgal ettiremez. İş ortağı ve kâr ortağı alamaz, bu yeri ortağının istifadesine bırakamaz.

13. Kiracı kiraladığı taşınmaz malı ne şekilde teslim almışsa sözleşmenin bitiminde yine aynı şekilde teslim etmekle yükümlüdür. Ancak kiracı tarafından yapılan ve aksine koşul bulunmayan kepenk, raf, dolap, döşeme, tavan, camekân, kalorifer vs. gibi asıl binaya bağlı olup sökülmesi halinde az çok yıkım yapacak kuruluşu ve ekleri de sürenin sonunda bedelsiz olarak Vakıflar İdaresine bırakmayı ve aksi halde zarar ve ziyanı ödemeyi kabul eder.

14. Kiracı giderleri tamamen kendisine ait olmasını kabul etse dahi Vakıflar İdaresinden resmen yazılı izin almadan taşınmaz malın bölme, duvar, kapı, oda gibi esas yapısını değiştiremez ve taşınmaz mala herhangi bir ek yapamaz. Aksi takdirde taşınmaz malı eski duruma getirmeye ve kiralanan da bir zarar ve ziyan meydana gelmiş ise ayrıca ödemeye zorunludur. Bu halde, Vakıflar İdaresi kira sözleşmesini fesihte serbesttir. Taşınmaz malda meydana gelecek değişikliğin ve tazmin edilecek bedelin şekil ve miktarı hususunda iş bu ihale tutanağının genel şartlarının 13 üncü maddesine göre işlem yapılır.

Kiralanan eski eser ise taşınmaza 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu uyarınca tasarruf edilir. Kiracı, idareden ve yüksek kuruldan izin almadan taşınmazda hiçbir tamirat, tadilat ve eklenti yapamaz. Aksi halde kiracı hakkında tazminat, tahliye ve ceza davası açılır.

15. Kiraya verilen yerin kullanılması için gerekli temizlik, aydınlatma ve yakıt giderleri ile yönetim giderlerinin tamamı kiracıya aittir. Kullanmadan doğacak gerekli onarımlar kiracıya, temel onarımlar kiralayana aittir. Kiracının kendiliğinden yapacağı her türlü inşaat ve ilaveler ve bağ, bahçe, bostan gibi yerlerde ekilmiş, dikilmiş veya aşı yapılarak iliştirilen ağaçlar vakfa bağışlanmış sayılır ve sökülemez. Ancak bu inşaat ve ilaveler taşınmaz malın başka bir yolda kullanılmasına ve serbestce kiraya verilmesine engel olabilecek şekilde ise kiraya verilen yeri kiracı eski durumuna getirmekle yükümlüdür.

16. Kanunî hükümler saklı kalmak koşuluyla kira süresinin sonunda kiracı herhangi bir bildirime gerek kalmadan kiralananı boşaltmaya ve teslime zorunludur. Buna rağmen kiralananı tahliye ve teslim etmediği takdirde Vakıflar İdaresinin bildirimde bulunmaması susma ile akdin yenilenmiş olduğu iddiasına sebep teşkil etmez. Kiracı sözleşmesinin bitmesinden sonra geçecek her bir gün için sözleşmesinde yazılı kira parası üzerinden hesaplanacak miktarı işgal tazminatı olarak vermekle beraber ayrıca bunun iki katını (cezaî şart) olarak vermeyi ve bu yüzden Vakfın ve yeni kiracının uğrayacağı zarar ve ziyanı ödemeyi şimdiden kabul eder.

17. Kendisine ihale edilen kimsenin pey sürmek için işbu artırma tutanağının ilgili sütununda yazdırılmış olduğu adresi kanunî ikametgah olarak beyan ve kabul etmiş ve bu adrese yapılan tebligat kendisine tebliğ edilmiş sayılır.

18. İşbu genel şartnameye ve ayrıca sözleşme akdi sırasında konulmuş özel şartlara ve tutanağa aykırı şart dermeyanı ile pey sürülemez.

19. Artırma sırasında fazla bedelle istekli çıktığı takdirde artırmadan vazgeçen isteklilerin teminatları geri verilir.

20. Kefalet ve ihale pulları kontrata ve pul paraları, noter harcı, ilan bedeli, kaydiye, dellaliye, kontratoya taalluk eden diğer giderler ile su, havagazı ve elektrik giderleri ayrıca yakıt, yönetim, kaloriferci, kapıcı ve bekçi gibi tüm işletme giderlerinin tamamı kiracıya aittir.

21. Kiracının, hükümet ve belediyeden izin almak gereken meslek ve sanatlara izin verilmemesinden veya kanun ve nizama karşı davranmaktan, yahut kiralananın belirlenen şekilden başka yolda kullanılmasından dolayı kiralanandan kullanma hakkı yasaklansa dahi kiracı kirayı ödemekle yükümlüdür.

22. İhale komisyonlarınca ihale üzerinde kalan şahısların kati teminattan başka ayrıca müşterek borçlu ve müteselsil kefil olabilecek güvenilebilir kefil alınır. Bu kefalet kiracının kiracılık durumunun devamı süresince geçerlidir. Akdin yenilenmesi halinde kiracı kabul ettiği bedel üzerinden kefil göstermek mecburiyetindedir.

23. Kiracı gerektiğinde idarenin yetkili elemanlarını kabul ve kiralananin her tarafını gezdirmekle yükümlüdür.

24. Kiracı kiraladığı yer dışında vitrin önü, kapı önü ve umuma ait sahanlıkları sureti katiyede işgal edemez ve diğer kiracıları rahatsız edebilecek fena kokulu dumanlı ve gürültülü işler yapamaz. Bu gibi

haller görüldüğü takdirde derhal kiracıya tebligat yapılarak kaldırılması istenilir. Bu tebliğe uymayanlar hakkında şarta riayetsizlik sebebiyle sözleşmenin feshi ve kiralananın tahliyesini Vakıflar İdaresi isteyebilir.

25. Kiracı adını meslek veya sanatını gösterir levhayı işhanlarında ve apartmanlarda ancak han ve apartmanların buna ayrılan kısımlarında ve kendi oda kapısının yanında idarece belirtilmiş yerden başka bir yere asamaz. Bilhassa hanın cephesinde, pencerelerin civarına, dış kapısının kenarlarına, merdiven ve koridorlara levha, yazı, resim veya ilan, ek vs. işaret ve alâmetlerin konulması yasaktır. Kiralayan kiracıya hiçbir bildirimde bulunmaksızın bu gibi levha vs. yi bizzat kaldırabilir. Bundan doğabilecek zarar ve ziyanı da gidererek bedelini kiracıdan ister.

Asılacak levhaların boyutları Vakıflar İdaresince saptanır.

26. İş bu genel şartlarla kira kontratosundaki basılı şartlar ve ayrıca kira sözleşmesine konulmuş özel şartlardan herhangibirine kiracının uymaması halinde Vakıflar İdaresi derhal sözleşmeyi feshedebilir ve o yıla ait kira tutarının tamamını tazminat olarak kiracıdan isteyebilir.

27. Geçmiş ay veya aylara ait kira borcu bulunanların ödediği, kira, evvelki aylara ait ödenmeyen kiraların ödendiği anlamına gelmez, kiralananı kiraladığı tarihten itibaren geçen devrenin her ayında mahsup bir makbuz ibraz etmedikçe kiralayanın muhasebe kayıtlarının esas olacağını kiracı kabul etmiştir.

28. Sözleşmenin yapılmasından sonra tarafların yazışmaları sözleşmeyi değiştiremez ve sözleşme hükümleri aksine tarafları bağlayamaz. Sözleşme ancak karşılıklı verilecek, birbirine uygun açık irade beyanları ve değişikliği kapsayan bir belgenin birlikte imza edilmesi suretiyle değiştirilebilir.

29. Ödeme yapılacak takvim ayının 5 inci günü iş saati sonuna kadar ödenen kiralar zamanında ödenmiş sayılır. Vakıflar İdaresince 2 nci bir süre verilmiş olsun veya olmasın bu tarihten sonraki kira ödemelerinde idare yararına % 9 faiz ile bu tahsilatın tahakkuk ettirilmesi için kiralayan tarafından yapılan bütün takip giderlerini bu arada kirayı ödemiş olsa dahi tazmin etmeyi kiracı önceden kabul etmiştir.

30. Kiralanan yer birden fazla kiracıya birlikte kiralanmışsa müşterek kiracılardan herhangi birisine çekilen ihtar ve herhangi birisi aleyhine açılan tespit, tahliye ve birikmiş kira bedellerinin tahsili davası ve icra takibatı diğer kiracılar hakkında da geçerlidir. Ayrıca müşterek kiracılar birbirleri için müşterek borçlu ve müteselsil kefildirler.

31. Kiracı, kira akti süresinde veya sonunda taşınmazla ilgili kira tenzil talebinde bulunamaz.

32. Cami, mescid, medrese ve benzeri ibadet ve dinî ziyaret mahallerine yakınlığı 100 metre ve daha yakın olan vakıf taşınmaz mallarda bira dahil her türlü alkollü içkilerin kullanılması, bulundurulması, satışı yasaktır. Aksi takdirde idare mukaveleyi tek taraflı olarak fesihte serbesttir.

33. Kiracı, kiraladığı yerin özelliğine ve büyüklüğüne göre, yangına karşı her türlü tedbiri almaya, yeterli miktarda kullanmaya hazır yangın cihası ve malzemesi bulundurmaya mecburdur. Kiracının ihmal ve kusurundan dolayı idare bir zarara uğrarsa kiracı bu zararı ödemekle yükümlüdür.

34. Kiracı, kirasındaki işyerini, ticarî cazibesini ve önemini azaltıcı ve görünümünü bozucu şekilde kullanamaz. Vakıflar İdaresinden resmen yazılı izin almadan kirasındaki taşınmazı üç (3) aydan fazla kapalı tutamaz.

35. Artırmaya katılacak her istekli yukarıda yazılı genel ve aktedilecek kira sözleşmesine konulmuş özel şartları okumuş ve kabul etmiş sayılır.

36. İhaleden ve sözleşmeden doğacak her türlü dava ve icra takiplerinde Başmüdürlük, Bölge Müdürlüğü ve Müdürlüğün bulunduğu il mahkemeleri ve icra daireleri yetkilidir.

Özel Şartlar :

1. İşhanı, apartman, pasaj ve benzeri yerlerin yönetimi, kiracıların kendi aralarından seçecekleri bir başkan ve iki üye ile Vakıflar İdaresince görevlendirilecek bir murakıbın katılmasıyla oluşacak bir yönetim tarafından sağlanır.

2. Kiracılar, her Ocak ayında toplanarak kendi aralarında yönetim kurulunda görev alacak biri başkan üç üyeyi seçerler. İşhanı, apartman ve pasajın ne şekilde yönetileceği yönetim planında gösterilmiş olup, kiracılar buna uymakla yükümlüdür. 1984 yılı için bu seçim sözleşme tarihinden itibaren en geç bir ay içerisinde yapılır.

3. Kiracılar; kapıcı, kaloriferci, bekçi giderlerine eşit olarak kiralarındaki işyerleri ile ortak yerlerin bakım, onarım, koruma, aydınlatma, ısıtma, temizleme, yönetici ücreti ve diğer işletme giderlerine kullanma alanları oranında katılmakla yükümlüdür.

4. Kiracılar, hisselerine düşen parayı her ayın 5 inci günü iş saati sonuna kadar peşin olarak yönetim kuruluna ödemeye mecburdur. İstenilen bu tür giderlere kiracılar itiraz edemeyeceği gibi, bu bedelleri zamanında ödemeyenler hakkında yönetim kurulunca icra takibi yapılmasını kiracılar kabul ve taahhüt ederler.

5. Kaloriferlerin yanmaması, asansör ve yürüyen merdivenlerin, koridor ve bürolardaki ışıkların arıza nedeniyle çalışmaması ve işhanının her türlü noksanlıklarından dolayı kiracılar, Vakıflar İdaresine karşı herhangibir hak talebinde bulunamaz, şikayet ve müracaatlarını yönetim kuruluna yaparlar.

6. Bir aylık kira bedelinin süresi içinde idareye ödenmemesi halinde bir yıllık kira bedelinin tamamı muaccel hale gelecektir. Kiracı da bunu defaten ödemeyi kabul ve taahhüt eder.

7. Kiracı, vakıf taşınmazda patlayıcı, parlayıcı, yanıcı madde ve malzeme satamaz; depolayamaz, çevreyi rahatsız edici şekilde gürültü çıkaran işlerde ve imalatlarda taşınmaz malı kullanamaz.

8. Kiracı, işhanındaki kurallara, mahallî örf ve âdete uygun hareket etmeyi, hana giriş ve çıkışlarda zabıta amirliklerince belirlenen zaman dilimleri içerisinde hareket etmeyi kabul ve taahhüt eder.

3. — İstanbul Milletvekili İbrahim Ural'ın, Bulgaristan'ın soydaşlarımıza reva gördüğü muameleler nedeniyle Hükümetin alacağı tedbirlere ilişkin sorusu ve Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun yazılı cevabı (7/529)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun Dışişleri Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

İbrahim Ural
İstanbul

1. Bulgar Hükümetinin soydaşlarımıza reva gördüğü muameleler üzerine hükümetin uyguladığını söylediği tedbirler nelerdir? Bu tedbirlerin olumlu sonuçları görülmüş müdür?

2. E-5 Karayolunu Bulgar tırlarına ve boğazları da gemilerine kapatmayı düşünüyor musunuz?

3. Bu ülke, Türkiye'yi parçalamak için hangi terörist gruplara yardım etmiştir? Şu ana kadar ülkemize ne kadar kaçak mal, ne kadar silah sokmuştur?

4. Sıkıyönetim mahkemelerine intikal eden davalarda, bu hükümetin ülkemizin parçalanması için yaptığı faaliyetlerle ilgili alınan ifadeleri bir kitap haline getirip açıklamakta fayda görüyor musunuz?

T. C.
Dışişleri Bakanlığı 21.5.1985
Sayı : İSDA-276-171

Konu : Yazılı Soru Önergesi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İLGİ : 8 Mayıs 1985 tarihli ve 7/529-3433-13592 sayılı yazıları

İstanbul Milletvekili Sayın İbrahim Ural'ın, «Bulgaristan'ın soydaşlarımıza reva gördüğü muameleler nedeniyle Hükümetin alacağı tedbirler» hakkındaki yazılı soru önergesine cevabım ilişikte sunulmuştur.

Söz konusu cevabın Sayın Ural'a iletilmesinin teminini saygıyla müsaadelerine arz ederim.

Vahit Halefoğlu
Dışişleri Bakanı

Bulgaristan'daki Türk azınlığının maruz kaldığı baskıların son bulması ve bu meseleye Türkiye ile Bulgaristan arasında diyalog ile bir çözüm bulunması için Hükümetimizin sarfetmiş olduğu çabalar ve görüşmelere başlanması önerimize Bulgaristan'ın bugüne kadar maalesef müspet bir karşılık vermemiş olduğu malûmunuzdur.

Hükümetimiz, meselenin başından itibaren gelişmeleri olumsuz yönde tırmandırıcı taraf olmamış, müzakere kapısının kapanmamasına özen göstermiştir.

Hükümetimizin bu politikası bugün için de geçerlidir. Ancak Türkiye'nin Bulgaristan'daki soydaşlarına reva görülen muameleleri sineye çekmesi ve olan bitene gözünü kapaması mümkün değildir. Bulgaristan'ın, Türk azınlığına baskıyı sürdürdükçe ve bu meseleyi Türkiye ile görüşmekten kaçındığı sürece iki ülke arasında normal ve karşılıklı güvene dayalı iyi komşuluk ilişkilerinin idamesine imkan bulunmadığını idrak etmesi lâzımdır. Bunun tarihî sorumluluğunun yalnızca Bulgaristan'a ait olacağı da açıktır.

Dışişleri Bakanları düzeyinde görüşmelere başlanması önerimize müspet bir karşılık vermemiş olan Bulgaristan ile resmî düzeydeki temaslarımız haliyle bu durumdan etkilenmiştir. Karşılıklı resmi ziyaretler durmuş, kültürel ve sportif temaslar tarafımızca askıya alınmıştır.

Hükümetimiz uluslararası düzeyde de, Bulgaristan'daki Türk azınlığının haklarına saygı gösterilmesini sağlamak için çabalarını sürdürmektedir. Bütün

dünya Bulgaristan'da cereyan eden olayların mahiyetini bu çabalarımız sonucu giderek daha iyi anlamaya başlamıştır. Dost ve kardeş islam ülkeleri de meseleye yakın ilgi göstermekte, basın ve yayın organları yolu ile Bulgaristan'ın izlediği politikayı ağır bir dille eleştirmektedirler. Kuveyt Parlamentosu bir bildiri yayınlayarak Bulgaristan'ı kınamış, İslam Konferansı Örgütü Genel Sekreteri yaptığı açıklama ile meseleye islam ülkelerinin dikkatini çekmiş, çeşitli islamî kuruluşlar yayınladıkları bildiriler ile konuya gösterdikleri hassasiyeti vurgulamışlardır.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Assamblesine bu konuda bir karar tasarısı sunulmuş, 59 Parlamenter yayınladıkları bir bildiri ile meseleye atfettikleri önemi göstermişlerdir. Çeşitli Batı Avrupa ülkeleri parlamentolarında milletvekilleri bu konuda Hükümetlerine soru yöneltmektedirler. Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu, Uluslararası Basın Enstitüsü gibi kuruluşlar konuya eğilmişler ve Bulgaristan'ı tutumundan ötürü kınamışlardır. Ottawa'da çalışmaları halen devam etmekte olan AGİK İnsan Hakları Konferansında başta Türk Heyeti olmak üzere pekçok ülke Bulgaristan'da Türklere yapılan muamelelerin hesabını Bulgar hükümetinden sormaktadırlar.

Bulgaristan'ın gerçek yüzü bu şekilde daha iyi görülmeye başlanmıştır. Bulgaristan'ın silah, uyuşturucu madde ve altın kaçakçılığının ve Papa'ya suikast teşebbüsünün arkasında olduğu hakkında uluslararası kamuoyuna hakim olan yaygın kanaate Bulgar hükümetinin ülkesindeki 2 milyona yakın kişiye reva gördüğü insanlık dışı muamelelerin ayıbı da ilave olmuş, Bulgaristan'ın uluslararası düzeydeki malum şöhretine yeni bir halka eklenmiştir.

Türkiye, Bulgaristan Türklerine ilgisini sürdürecek ve bunun en tabiî hakkı olduğunun herkesçe daha iyi anlaşılması için çabalarını yoğunlaştıracaktır. Türkiye'nin bu kararlı tutumu hakkında hiç kimsenin şüphesi olmaması gerekir.

Sorunuzda yer alan son iki hususa ilişkin bilgiler için, ilgili makamlarımızla bizzat temasa geçilmesinin isabetli olacağını zannediyorum.

4. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İstanbul - Şişli İlçesi Maslak mevkiindeki gecekondulara ilişkin Başbakandan sorusu ve Bayındırlık ve İskân Bakanı İsmail Safa Giray'ın yazılı cevabı (7/546)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

Aşağıdaki sorumun yazılı olarak Millî Savunma Bakanı, Bayındırlık ve İskân Bakanı ve Maliye ve Gümrük Bakanı tarafından cevaplandırılmasını dilerim.

Saygılarımla.

Reşit Ülker
İstanbul

Soru : İstanbul, Şişli İlçesi, Ayazağa Köyü, Maslak Mevkii 1 ada, 2 pafta 52 ve 54 parseller üzerinde 1940'dan beri yapılmış 110 adet gecekonduda 1 000'e yakın yurttaş yaşamakta ve bunların 213 çocuğu buradaki ilkokula devam etmektedir.

Şimdi bu yerin Millî Savunma Bakanlığı, Jandarma Atlı Süvari Okuluna tahsis olunduğu bildirilerek gecekonduların Şişli Belediyesince yıkımına girişilmiştir.

9 Mayıs 1985 günü bir bölümünün yıkılacağı öğrenilmiştir. Ötedenberi gecekondularda oturanlara yer gösterilmeden yıkmama ilkesi benimsenmiştir. Öte yandan bu ani yıkım, bu aileleri konut sıkıntısının en yüksek düzeyde olduğu şu sırada perişan edecektir.

Bu 1 000'e yakın yurttaşa yer göstermeyi düşünmekte misiniz?. Kendilerine ev bulmak üzere süre verilmesi düşünülmekte midir?.

T.C.
Bayındırlık ve İskân
Bakanlığı 22.5.1985
Basın ve Halkla İlişkiler
Müşavirliği
Sayı : A-13/02-1742

Konu : İstanbul Milletvekili Sn. Reşit Ülker'in Yazılı Soru Önergesi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Başbakanlığın 16.5.1985 gün ve K.K. Gen. Md. 18/106-881/04269 sayılı yazısı.

İstanbul İli, Şişli İlçesi Ayazağa Köyü Maslak mevkii 1 ada, 2 pafta 52 ve 54 parseller üzerindeki gecekonduların durumuna ilişkin yazılı soru önergesi incelenmiştir.

Ayazağa'da 3 üncü Kolordu Komutanlığınca askerî amaçlarla kullanılmakta olan 1 paftа 94, 75, 76, 46 No. lu parsellerde 53; 2 nci pafta 1 ada 93 No. lu parselde 120; 3 pafta, 2 ada 8 parselde 10 adet olmak üzere toplam 183 civarında gecekondu ile 7 adet fabrika bulunmaktadır.

Söz konusu gecekondular 2981 sayılı Yasanın 14 üncü maddesi kapsamında kaldığından buraların mu-

hafazası için askerî makamlardan izin alınması zorunludur.

Bu konuda bölge sakinlerince bugüne kadar herhangi bir girişim yapılmadığından, yasada belirtilen bir yıllık süre de dolmuş bulunduğundan 2981 sayılı Yasadan yararlanmaları mümkün olamamaktadır.

Söz konusu gecekonduların yıkım kararı alınmış olup, Bakanlığımızca yapılacak bir işlem bulunmamaktadır.

Ancak Toplu Konut Yasası çerçevesinde usulüne uygun yapılacak başvurular olduğu takdirde, ilgililerin bu imkândan faydalanmaları mümkün bulunmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Bayındırlık ve İskân
Bakanı
İ. Safa Giray

Maden Kanun Tasarısının Maddelerine Geçilmesi İçin Verilen Oyların Sonucu :

Kabul edilmiştir.

Üye sayısı	:	400
Oy verenler	:	328
Kabul edenler	:	193
Reddedenler	:	135
Oya katılmayanlar	:	67
Açık üyelikler	:	5

(Kabul edenler)

ADANA
Ahmet Akgün Albayrak
Ledin Barlas
Ahmet Remzi Çerçi
Mehmet Erdal Durukan
Ahmet Şevket Gedik
Nurettin Yağanoğlu

ADIYAMAN
Arif Ağaoğlu
Mehmet Deliceoğlu

AFYON
Abdullah Altıntaş
Metin Balıbey
Hamdi Özsoy
Nihat Türker

AĞRI
Hasan Fecri Alpaslan

AMASYA
İsmet Özarslan

ANKARA
Hüseyin Cahit Aral
Kamil Tuğrul Coşkunoğlu
Hüseyin Barlas Doğu
Osman Işık
Göksel Kalaycıoğlu
Hazım Kutay
Alpaslan Pehlivanlı
Mehmet Sezai Pekuslu
Nejat Abdullah Resuloğlu
Mehmet Sağdıç
İsmail Saruhan
Fatma Rezan Şahinkaya
Halil Şıvgın

ANTALYA
Mustafa Çakaloğlu
Abdullah Cengiz Dağyar
Ali Dizdaroğlu
Sudi Neş'e Türel

ARTVİN
Nevzat Bıyıklı
Ahmet Doğru
Hüseyin Şen

AYDIN
Nabi Sabuncu

BALIKESİR
Mustafa Çorapçıoğlu
İsmail Dayı
Şerafettin Toktaş

BİLECİK
Recep Kaya

BİNGÖL
Hakkı Artukarslan
M. Ali Doğuşlu

BOLU
Seçkin Fırat
Turgut Yaşar Gülez
Ahmet Şamil Kazokoğlu
Kâzım Oksay
Fuat Öztekin

BURDUR
Necip Oğuzhan Artukoğlu
Fethi Çelikbaş

BURSA
Ahmet K. Alptemoçin
İlhan Aşkın
M. Memduh Gökçen
Kemal İğrek
Mustafa Ertuğrul Ünlü

ÇANAKKALE
Nadir Pazarbaşı

ÇANKIRI
Ahmet Özkan
Saffet Sakarya
İlker Tuncay

ÇORUM
Ünal Akkaya
Ali Ayhan Çetin
İhsan Tombuş

DENİZLİ
Muzaffer Arıcı
Aycan Çakıroğulları

DİYARBAKIR
Özgür Barutçu
Cevdet Karakurt
Ahmet Sarp

EDİRNE
İsmail Üğdül

ELAZIĞ
Mehmet Özdemir
Naci Taşel
Nevzat Yağcı
Zeki Yavuztürk

ERZİNCAN
Yıldırım Akbulut
Metin Yaman

ERZURUM
İlhan Aras
Sabahattin Aras
Mustafa Rıfkı Yaylalı

ESKİŞEHİR
Mustafa Balcılar
Cemal Büyükbaş
İsmet Oktay

GAZİANTEP
Ahmet Ata Aksu
Ünal Yaşar
Feyzullah Yıldırır

GİRESUN
Burhan Kara
Yavuz Köymen
Ahmet Yılmaz

GÜMÜŞHANE
Akif Kocaman
Mahmut Oltan Sungurlu
İbrahim Turan

HATAY
Abdurrahman Demirtaş
Kâmran Karaman
Hamit Melek

ISPARTA
Metin Ataman
Fatma Mihriban Erden
Mustafa Kemal Toğay
İbrahim Fevzi Yaman

İÇEL
İbrahim Aydoğan
Hikmet Bicentürk
Rüştü Kâzım Yüceler

İSTANBUL
Behiç Sadi Abbasoğlu
Bülent Akarcalı
B. Doğancan Alkyürek
Yaşar Albayrak
Mehmet Vehbi Dinçerler
Hayrettin Elmas

İsmail Safa Giray
Doğan Kasaroğlu
Altan Kavak
Leyla Yeniay Köseoğlu
Turgut Özal
İbrahim Özdemir
Ali Tanrıyar
Mustafa Tınaz Titiz
Fazıl Osman Yöney

İZMİR

İsmet Kaya Erdem
Burhan Cahit Gündüz
Suha Tanık

KAHRAMANMARAŞ

Alaeddin Kısakürek
Ali Topçuoğlu

KARS

İlhan Aküzüm
Sabri Aras
Aziz Kaygısız

KASTAMONU

Sadettin Ağacık
Hüseyin Sabri Keskin

KAYSERİ

Nuh Mehmet Kaşıkçı
İbrahim Özbıyık
Cengiz Tuncer

KIRKLARELİ

Cemal Özbilen

KONYA

Abdurrahman Bozkır
Kadir Demir
Ziya Ercan
Nihat Harmancı
Haydar Koyuncu
Kemal Or
Saffet Sert
Abdullah Tenekeci

KÜTAHYA

Ahmet Büyükuğur
Ahmet Ekici
Mustafa Uğur Ener
Mustafa Kalemli

MALATYA

Ahmet İlhami Kösem
Fahri Şahin
Talat Zengin

MANİSA

Mehmet Timur Çınar
Mekin Sarıoğlu
Gürbüz Şakranlı

MARDİN

Süleyman Çelebi
Mehmet Necat Eldem
Abdülkerim Yılmaz Erdem

MUĞLA

Mehmet Umur Akarca
Ahmet Altıntaş

MUŞ

Alaattin Fırat
Atilla Sın

NEVŞEHİR

Ali Babaoğlu
Faruk Dırık
Hacı Turan Öztürk

NİĞDE

Mustafa Sabri Güvenç
Haydar Özalp

ORDU

Nabi Poyraz
İhsan Nuri Topkaya
Şükrü Yürür

RİZE

Ahmet Mesut Yılmaz

SAKARYA

Nihat Akpak
Mustafa Kılıçaslan
Mümtaz Özkök
A. Reyhan Sakallıoğlu

SAMSUN

İlyas Aktaş
Muhlis Arıkan
Mehmet Aydın
Berati Erdoğan
Gülami Erdoğan
Süleyman Yağcıoğlu

SİİRT

Aydın Baran

SİVAS

Mahmut Karabulut
Ahmet Turan Soğancıoğlu
M. Mükerrem Taşçıoğlu

ŞANLIURFA

Mustafa Demir
Osman Doğan

TEKİRDAĞ

Ali Rıfkı Atasever
Ahmet Karaevli

TOKAT

Metin Gürdere
Selim Koçaker
Talat Sargın
Mehmet Zeki Uzun

TRABZON

Eyüp Aşık
Fahrettin Kurt

UŞAK

Mümtaz Güler
Mehmet Topaç

VAN

Hüseyin Aydın Arvasi
Fevzi Necdet Erdinç

YOZGAT

Mehmet Bağçeci
Hüseyin Mükerrem Hiç
Mahmut Orhon

ZONGULDAK

Hasan Pertev Aşçıoğlu
Veysel Atasoy

(Reddedenler)

ADANA

Coşkun Bayram
Cüneyt Canver
Yılmaz Hocaoğlu
Nuri Korkmaz
Metin Üstünel

ADIYAMAN

Ahmet Sırrı Özbek

AĞRI

Paşa Sarıoğlu
İbrahim Taşdemir
Mehmet Yaşar

AMASYA

Arsan Savaş Arpacıoğlu
Kâzım Ilgaz

ANKARA

Eşref Akıncı
Ali Bozer
Necdet Calp
Neriman Elgin

ANTALYA

Kadri Altay
Ümit Halûk Bayülken
Aydın Güven Gürkan

AYDIN

Halil Nüshet Goral
Ertuğrul Gökgün
Osman Esgin Tipi

BALIKESİR

Davut Abacıgil
Cahit Tutum

BİLECİK

Yılmaz Demir

BURSA

Mehmet Azizoğlu
M. Kemal Gökçora
A. Sabahattin Özbek
İsmet Tavgaç

ÇANAKKALE

Onural Şeref Bozkurt
Cafer Tayyar Sadıklar

ÇORUM

Ali Rıza Akaydın
Mehmet Besim Göçer

DENİZLİ

Mustafa Kâni Bürke
Halil İbrahim Şahin
İsmail Şengün

DİYARBAKIR

Mahmud Altunakar
Şeyhmus Bahçeci
Hayrettin Ozansoy

EDİRNE

S. Hüsamettin Konukseven
Muhittin Yıldırım

ERZİNCAN
Veysel Varol

ERZURUM
Ebubekir Akay
Sabahattin Eryurt
Hilmi Nalbantoğlu

ESKİŞEHİR
Münir Sevinç
Mehmet Nuri Üzel

GAZİANTEP
Galip Deniz
Süleyman Koyuncugil

GİRESUN
Cevdet Karslı
Turgut Sera Tirali

HAKKÂRİ
Mehmet Sait Erol
Lezgin Önal

HATAY
Tevfik Bilal
Mustafa Çelebi
İhsan Gürbüz

İÇEL
Mehmet Kocabaş
Edip Özgenç
Durmuş Fikri Sağlar

İSTANBUL
İsmet Aykut
Sabit Batumlu
Hüseyin Avni Güler
Yılmaz İhsan Hastürk
Feridun Şakir Öğünç
Tülay Öney
Kemal Özer
Günseli Özkaya
Arife Necla Tekinel
Saim Bülend Ulusu
İbrahim Ural
Reşit Ülker

İZMİR
Hüseyin Aydemir
Durcan Emirbayer
Fikret Ertan
Hayrullah Olca
Işılay Saygın
Ahmet Süter
Rüştü Şardağ
Ali Aşkın Toktaş

KAHRAMANMARAŞ
Rıfat Bayazıt
Mehmet Turan Bayezit

KARS
Ömer Kuşhan
Halis Soylu

KAYSERİ
Mehmet Sedat Turan
Mehmet Üner
Muzaffer Yıldırım

KIRKLARELİ
Şükrü Babacan

KIRŞEHİR
Tevfik Güneş

KOCAELİ
Salih Güngörmez
Orhan Otağ

KONYA
Vecihi Akın
Salim Erel
Sabri Irmak
Emin Fahrettin Özdilek

KÜTAHYA
Abdurrahman Necati Kara'a

MALATYA
İlhan Dinçel
Ayhan Fırat

MANİSA
Abdullah Çakırefe
İsmet Turhangil

MARDİN
Kenan Nuri Nehrozoğlu

MUĞLA
İdris Gürpınar
Muzaffer İlhan

NİĞDE
Arif Toprak

ORDU
Ali Mazhar Haznedar
Hüseyin Avni Sağesen
Bahriye Üçok

RİZE
Fehmi Memişoğlu

SAKARYA
Turgut Sözer

SAMSUN
Hasan Altay
Fahrettin Uluç

SİİRT
M. Abdürrezak Ceylan
Nejdet Naci Mimaroğlu
Rıza Tekin

SİNOP
Halit Barış Can
Özer Gürbüz

SİVAS
Yılmaz Altuğ
Mustafa Kemal Palaoğlu
Şevki Taştan

ŞANLIURFA
Vecihi Ataklı
Bahri Karakeçili
Aziz Bülent Öncel

TEKİRDAĞ
Selçuk Akıncı
Salih Alcan

TOKAT
Cemal Özdemir

TRABZON
Osman Bahadır
Mehmet Kara
Yusuf Ziya Kazancıoğlu

TUNCELİ
Musa Ateş
Ali Rıdvan Yıldırım

UŞAK
Yusuf Demir

VAN
Ferit Melen

ZONGULDAK
Rıza Öner Çakan
Fevzi Fırat
Cahit Karakaş
İsa Vardal
Muhteşem Vasıf Yücel

(Oya katılmayanlar)

ADANA
Vehbi Batuman

ADIYAMAN
Mehmet Arif Atalay

AFYON
Mustafa Şükrü Yüzbaşıoğlu (İ. A.)

AMASYA
Hasan Adnan Tutkun

ANKARA
Ahmet Kemal Aydar
Sururi Baykal
Halil İbrahim Karal (Bşk. V.)
Mehmet Seyfi Oktay
Ogan Soysal

AYDIN
İskender Cenap Ege
Mehmet Özalp

BALIKESİR
Fenni İslimyeli
Necat Tunçsiper

BİTLİS
Rafet İbrahimoğlu
Kâmran İnan
Faik Tarımcıoğlu

BURSA
Fahir Sabuniş

ÇANAKKALE
Ayhan Uysal

DİYARBAKIR
Kadir Narin

EDİRNE
Türkân Turgut Arıkan

ERZURUM
Togay Gemalmaz

GAZİANTEP
M. Hayri Osmanlıoğlu
Mustafa Rüştü Taşar

HATAY
M. Murat Sökmenoğlu

İÇEL
Ali İhsan Elgin

İSTANBUL
Ömer Necati Cengiz
Halil Orhan Ergüder
Ömer Ferruh İlter
Mehmet Kafkaslıgil
R. Ercüment Konukman
Namık Kemal Şentürk
Bilâl Şişman
Ahmet Memduh Yaşa

İZMİR
Vural Arıkan
Yılmaz Önen
Özdemir Pehlivanoğlu
Turgut Sunalp

KAHRAMANMARAŞ
Mehmet Onur
Ülkü Söylemezoğlu

KARS
Musa Öğün

KASTAMONU
Şaban Küçükoğlu
Erol Bülent Yalçınkaya

KAYSERİ
Mustafa Şahin

KIRKLARELİ
Erol Ağagil

KIRŞEHİR
Mehmet Budak
İsmet Ergül

KOCAELİ
Osman Nuri Akyol
Abdulhalim Aras (Bşk. V.)
Mustafa Batgün

KONYA
Altınok Esen

MALATYA
Metin Emiroğlu

MANİSA
Mustafa İzci
İsmail Özdağlar
Münir Fuat Yazıcı

MARDİN
Beşir Çelebioğlu

MUŞ
Nazmi Önder

NİĞDE
Birsel Sönmez

RİZE
Arif Şevket Bilgin
Turgut Halit Kunter (Bşk. V.)

SİNOP
Hilmi Biçer

SİVAS
Ruşan Işın

TOKAT
Enver Özcan

TRABZON
Necmettin Karaduman (Başkan)

VAN
Mirza Kurşunluoğlu

YOZGAT
Lutfullah Kayalar (İ. A.)
Selahattin Taflıoğlu

ZONGULDAK
Engin Cansızoğlu

(Açık üyelikler)

BİNGÖL	: 1
BURDUR	: 1
İSTANBUL	: 1
İZMİR	: 1
NİĞDE	: 1

Türkiye Büyük Millet Meclisi

GÜNDEMİ

102 NCİ BİRLEŞİM

22 . 5 . 1985 Çarşamba

Saat : 15.00

1

BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

2

ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

3

SEÇİM

4

OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

5

GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

6

SÖZLÜ SORULAR

1. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, bakanlıkların dış ülkelerdeki teşkilatına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/357) (1)

2. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Türkiye Kömür İşletmelerinin kömür üretim ve satışlarına ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/358) (1)

3. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, işsizlik sorununa ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/308)

4. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, memur ve işçi emeklilerinin maaşlarına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/309)

5. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, asgarî ücrete ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/312)

6. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, Türkiye Kömür İşletmelerine İlişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/359) (1)

7. — İstanbul Milletvekili Feridun Şakir Öğünç'ün, çarşı ve mahalle bekçilerine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/317)

8. — İçel Milletvekili Ali İhsan Elgin'in, tasfiye halindeki bazı bankaların eski yönetim kurulu üyelerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/325)

9. — Ankara Milletvekili Seyfi Oktay'ın, sıkıyönetimce işlerine son verilen kamu personeline ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/326)

10. — Sinop Milletvekili Hilmi Biçer'in, Türkiye'de F - 16 uçaklarının yapılması projesine ortak olan bir firmaya ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/328)

11. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, Bakanlıkta zorunlu nakil yapıldığı iddialarına ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/331)

12. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, üst düzey yöneticilerinin ek görevlerine ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/336)

13. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, Çukurova Elektrik Anonim Şirketine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/340)

14. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in cezaevlerinde bulunan fikir suçlularına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/342)

15. — Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek'in, Atatürk Barajı göl alanında kalacak olan Samsat İlçesine İlişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/344)

16. — Adıyaman Milletvekili Ahmet Sırrı Özbek'in, Adıyaman İli Gölbaşı İlçesinde kurulacağı iddia edilen termik santrala ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/345)

17. — Balıkesir Milletvekili Cahit Tutum'un, Anavatan Partisi büyük kongresinde bazı Devlet memurlarının parti çalışmalarına alet edildiği iddiasına ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/350)

(Devamı arkada)

---

(1) İçtüzüğün 96 ncı maddesi uyarınca sözlü soruya çevrilmiştir.

18. — Çanakkale Milletvekili Onural Şeref Bozkurt'un, Katma Değer Vergisinden elde edilen gelirlere ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sözlü soru önergesi (6/351)

19. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, Türkiye Sakatları Koruma Millî Koordinasyon Kuruluna ait paranın amaç dışı kullanıldığı iddiasına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanından sözlü soru önergesi (6/353)

20. — Çanakkale Milletvekili Onural Şeref Bozkurt'un, millî gelir dağılımını gösteren istatistikî verilere ilişkin Başbakandan sözlü soru önergesi (6/354)

21. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, muhtarların birikmiş ödeneklerine ilişkin Maliye ve Gümrük ve İçişleri bakanlarından sözlü soru önergesi (6/355)

22. — Eskişehir Milletvekili Münir Sevinç'in, Kütahya İli eski Gediz İlçesinin belediye hizmetlerinden faydalanabilmesine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/356)

23. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Cihanbeyli İlçesi entegre süt mamulleri ve soğuk hava deposuna ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/361)

24. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Beyşehir İlçesinin iç ve dış turizme açılmasına ilişkin Kültür ve Turizm Bakanından sözlü soru önergesi (6/362)

25. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İlindeki telefon santral sistemine ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/363)

26. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Beyşehir İlçesi linyit kömürü rezervlerine ilişkin Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/364)

27. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Beyşehir İlçesindeki spor tesislerine ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/365)

28. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Konya İli Cihanbeyli İlçesi Devlet Hastanesine ilişkin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanından sözlü soru önergesi (6/366)

29. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, işkence yaptıkları iddiası ile yargılanan resmî görevlilere ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/367)

7

KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — Antalya Milletvekili Ali Dizdaroğlu'nun, Türk Ceza Kanununun 175, 176, 177 ve 178 inci Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/102) (S. Sayısı : 82 ve 82'ye 1 inci ek) (Dağıtma tarihi : 25.6.1984; 9.10.1984)

2. — Maden Kanunu Tasarısı ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/662) (S. Sayısı : 319) (Dağıtma tarihi : 17.5.1985)

(×) 3. — 8.6.1959 Gün ve 7338 Sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/684) (S. Sayısı : 318) (Dağıtma tarihi : 17.5.1985)

(×) *Açık oylamaya tabi işleri gösterir*

Dönem : 17 Yasama Yılı : 2

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 319

Maden Kanunu Tasarısı ve Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret; Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/662)

T. C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Genel Müdürlüğü
Sayı : K. K. Gn. Md. 18/101-1853/01893

25 . 3 . 1985

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 12.3.1985 tarihinde kararlaştırılan «Maden Kanunu Tasarısı» ve gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

GENEL GEREKÇE

6309 sayılı Maden Kanunu uygulamada aksaklıklara yol açmakta ve ihtiva ettiği bir çok hükümler değişik yorumlara sebep olmaktadır. Kanun hükümlerindeki bürokratik işlemler devlet dairelerini aşırı derecede meşgul etmekte dolayısıyla ilgili daire işlerin yürütülmesinde yetersiz kalmaktadır. Ayrıca Kanun teknik ve malî yönden de ihtiyaçlara cevap vermekten uzak bulunmaktadır. Madencilik, sürat ve ileri teknoloji isteyen, dış rekabet sistemine bağlı olarak çalışması gereken, yüksek sermaye ve kredi ihtiyacı ile geniş çevresi olan bir sektördür. Mevcut Kanunla Türkiye'nin maden potansiyeli atıl kalma durumuna kadar gerilemiştir. Arama ve işletme safhasında potansiyeli bilinen 40-50 bin maden sahasından bu gün için yaklaşık 5 000 adedi faal durumdadır. Bu sebeplerle Kanunun uygulanmasında karşılaşılan güçlükler de dikkate alınarak, madencilik faaliyetlerine hız, yön ve verimlilik getirmek amaçlanmıştır.

Tasarı ile Devletin yükümlülükleri asgarî düzeye indirilerek zamanında yerine getirilemeyen vecibelerden doğacak gecikmeler önlenmiş ayrıca hak sahipleri ile ilgililerin yetki ve sorumluluklarına kesinlik getirilmiştir.

Madencilik faaliyetlerine teknik ve malî açıdan ciddiyet ve süreklilik kazandırılarak bu faaliyetleri yürütecek yetişmiş teknik personele geniş iş imkânı verilmiştir.

Tasarı ile beyan usulü, otokontrol, teşvik tedbirleri öngörülmüş, maden üretim rejiminin istikrarını sağlamak için Madencilik Fonu kurularak bu fondan kredi imkânları, maden zuhurları üzerinde ihbar ve bulucuk hakları, maden hak ve ruhsatlarının süratle verilmesi, pasaların ve düşük tenörlü cevherlerin değerlendirilmesi, düşen veya terkedilen sahaların otomatik olarak aramalara açılması imkânları getirilmiş, maden kaçakçılıkları önlenmeye çalışılmıştır.

Mermer ve göl suları sahalarından istihsal edilen madenler hariç diğer bütün madenlere tek ruhsat verilmesi ile formaliteler azaltılmış, teknik insan gücü zayiatı önlenmiş ve araştırmalar dublikasyondan kurtarılmış, mahlutiyet konusu çözülmüş, yatırımcıya rahat çalışabileceği emniyetli, problemsiz bir ortam sağlanmıştır.

Devlet hakkının işletme brüt kârı üzerinden alınması ile uygulamada realist bir tahsil sistemi, düşük vasıflı cevherlerin değerlendirilmesi, kritik kârlı işletme dönemlerinde faaliyetlere devamlılığı sağlanarak diğer faydaları yanı sıra doğabilecek işsizliğin önlenmesi amaçlanmıştır.

Madencilik faaliyetleri ile ilgili I inci derecede güvenilir bütün teknik ve istatistikî bilgilerin bir envanteri içinde toplanmasını sağlayan tasarı plan ve program hedeflerinin tespitinde, madencilik politikasının belirlenmesinde, ithalat ve ihracat rejimlerinde, teşvik tedbirleri ile üretim projeksiyonlarında gerek duyulan bilgilerin teminini sağlayacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Maden sayılacak maddeler belirtilmektedir. Madenlerin 6309 sayılı Maden Kanununda tadadi sistemle sınıflandırılması bu güne kadar uygulamada herhangi bir aksaklık getirmemiştir. Bu bakımdan bu Kanunda da Maden tarifi yapılırken madenlerin tek tek sıralanması uygun görülmüştür. Listede yer almayan ve maden sayılabilecek yeni bir madde bulunduğu takdirde, doğabilecek sorunların önlenmesi için Bakanlar Kurulu Kararı ile kanun kapsamına alınması öngörülmektedir.

Madde 2. — Kanun metninde geçen deyimlerle ilgili genel ve kısa açıklamalar yapılmıştır.

Madde 3. — Madenlerin devletin hüküm ve tasarrufu altında, millî hedeflere en uygun şekilde değerlendirilmesinin Kanun hükümleri ile mümkün olacağı hükmü getirilmiştir.

Madde 4. — Maden haklarının bölünmesi kanun hükümlerinin maden sahasına tatbikini, uygulamalarının takibini ve yerine getirilmesini imkânsız kılabilir. Bu sebeple uygulamanın süratli, sıhhatli, bürokratik kademeleri azaltılmış ve devlet kademelerini en az meşgul edecek şekilde düzenlenmesini sağlamak amacı ile maden haklarının bölünmezliği prensibi getirilmiştir. Bölünmezlik prensibine uygun olarak hakların tek elde toplanmasını sağlamak üzere ölüm vukuunda Kanunun öngördüğü nitelikleri taşıyan mirasçılardan birine veya üçüncü bir şahsa devredilmesi imkânı getirilmektedir.

Madde 5. — Bu maddede madencilik haklarının kimlere verilebileceği belirlenmiştir. Bu hakların T.C. Kanunlarına göre kurulmuş olan şirketlere verilmesi ile de mevcut kanunlarda yer alan yabancı sermaye hükümlerinin geçerliliği sağlanmıştır. Yine aynı madde maden haklarını alamayacak şahısları belirlemektedir. Madencilik ticarî bir faaliyet olduğundan Devlet memurlarının ve kamu görevlilerinin bu hakları alıp faaliyette bulunmaları mümkün görülmemiştir.

Ayrıca uygulayıcı kuruluş olan Maden Dairesi personelinin de bu haklara sahip olması söz konusu değildir.

Ancak maden hakkı sahibi iken Devlet memuriyetine intisap edenlerin, 6 ay içerisinde haklarını devir veya feragat etmeleri hükmü getirilmiş, aksi takdirde bu çeşit hakların iptal edilmesi öngörülmüştür.

Madde 6. — Bu madde maden faaliyeti yapılması yasak ya da izne tabi bölgeleri belirlemektedir. Memleket kara sınırlarında kasıt, yabancı devletler ile olan sınırlardır.

Kara suları ve iç sular memleket sınırları dahilinde kaldığı için madencilik faaliyetleri bir problem yaratmayacağından tahdide tabi tutulmamıştır.

Belediye sınırları içinde kalan bölgelerde de madencilik faaliyetlerinin devamına belediyelerin müsaade etmesi şartıyla imkân sağlanmıştır. Ancak ruhsat verildikten sonra belediye imar sınırları içine alınan sahalar bu hükümden müstesnadır.

Sit alanlarına zarar verilmesini önlemek için ilgili Bakanlığın müsaadesi öngörülmüştür.

Ruhsat sahibinin madencilik faaliyetleri sebebi ile amme hizmetine ve memur istifadesine tahsis edilmiş mahallerle, çevredeki bina, bağ ve bahçelere zarar vermeyecek şekilde çalışması temin edilmiştir.

Madde 7. — Tek kişiye bütün madenler için ruhsat verildiğinden, bir ruhsat sahasında başka birine ruhsat verilmesi önlenmektedir.

Madde 8. — Madencilik büyük kaynak gerektiren, kırsal kesimde iş imkânı sağlayarak sosyal yapıda düzensiz şehirleşmeyi önleyici yönleri olan bir sektördür. Yatırım rizikolarının yüksekliği madencilik yatırımlarının en caydırıcı unsurunu teşkil eder. Bu kadar büyük problemler içinde bulunan sektör çok yüksek katma değer kazandırmasına rağmen, hali hazırda diğer sektörlerin yararlandıkları teşvik unsurlarından mahrum kalmaktadır. Maden zuhurlarının bulundukları ve işletildikleri ortamların çoğu kez gelişmemiş bölgelerden farksız hatta daha geri olduğu bilinmektedir.

Madde ile kalkınmada 1 inci derecede öncelikli yörelere uygulanan yatırım indirimi, gümrük muafiyeti ve taksitlendirilmesi, kredilerde faiz farkı iadesi ile ilgili teşvik tedbirlerinden madencilik sektörünün de yararlanması uygun görülmüştür.

İşletmelerdeki bir kesiklik hem yetişmiş insan gücünün dağılmasına hem de işletmenin atıl kalmasına yol açmaktadır. Belirli bir süre atıl kalmış bir işletmenin tekrar faaliyete geçirilmesi bir taraftan büyük kaynak gerektirirken diğer taraftan bu mümkün olmayarak çoğu zaman millî kaynakların heba olmasına yol açmaktadır.

Madde ile getirilen teşvik unsurları madencilikte devamlılığı, yetişmiş insangücü ve millî kaynakların kaybını önleyecektir.

Madde 9. — Madde ile madenciliğe beyan usulü getirilmiştir. Maden Kanununun takibi ve icraatında yapılan beyanlar doğru kabul edilir. Bu durumda maden hak sahiplerine, meslek erbablarına, ilgili kamu elemanlarına güven esası ile birçok bürokratik işlemlerin kaldırılması, ihtilafların asgariye indirilmesi, bürokratik kademelerin gereksiz yere meşgul edilmemeleri amaçlanmıştır.

Maden hak sahipleri, arama, ön işletme, işletme faaliyet raporları ön işletme ve işletme projesini hazırlayanlar, tüm işlemlerin takip ve tahkikatında görev alanlar bu hükme tabidir. Maden Kanunu icraatını engelleyici veya durdurucu, gerçek dışı beyanlarda bulunanlar, itimadın suiistimal edilmesine yol açtıklarından, sahip oldukları bütün hakları kaybederler; Bu durumlarının tespit edildiği andan itibaren 3 yıl süre ile madencilik yapamayacakları ve Türk Ceza Kanununa göre haklarında işlem yapılacağı hükme bağlanmaktadır.

Madde 10. — Bu madde ile maden faaliyetlerinin ve beyanların mahallinde kontrol ve denetimlerinin ehil kişilerce yapılması hükmü getirilmiştir. Kamu kuruluşlarında gizli işsizlik ve kadro şişkinlikleri önemli ölçüde önlenecek, yeminli teknik büroların teşkili ile de serbest iş imkânları artacaktır.

Madde 11. — Sevk ve kantar fişi ile maden naklindeki gaye, işletmelerde yapılan üretim miktarlarının denetlenmesini sağlamak, kaçakçılıktan dolayı vergi kaybını önlemek, üretimle ilgili bilgilere güvenirlik kazandırmak ve tahkikatlara delil sağlamaktır.

Kaçak cevher nakillerinde, cevherin sevk edildiği araçla birlikte müsadere edilerek madencilik Fonuna irad kaydedilmesi kontrollerin çok dikkatli yapılacağı ve sonucunun kesin olacağı hükmünü getirmektedir.

Ayrıca ruhsatsız maden çıkartılması halinde de çıkarılan cevherlere ek konması ve fiilin Devlet malına karşı işlenmiş sayılması kaçakçılığı önlemek amacı ile hükme bağlanmıştır.

Madde 12. — Maden hakları için alınan teminatlar bazı hallerde bunların irad kaydedilmeleri ruhsat sahasında madencilik faaliyetlerine ciddiyet kazandıracak ve işlemlerin zamanında yapılmasını sağlayacaktır.

Terk halinde teminatların çözülmesi hususu, ruhsat sahibinin sahadan kendi isteği ile feragat etmesini, dolayısı ile sahaların atıl olarak bekletilmesini önlemiş olacaktır.

Teminat miktarları alanlarla ortantılı olarak hesaplandığı için sadece faaliyette bulunulacak sahaya ruhsat talep edilmesi temin edilecek, ayrıca maden yataklarının geometrik dağılımına göre alan değiştirme imkânı getirilmesi ile de civar kesimlerde bulunabilecek madenlerin başka müracaatçılar tarafından aranması mümkün olacaktır. Aynı şahsa ait ruhsatların birleştirilmesi, madenciliğin daha rasyonel bir şekilde yapılmasını sağlayacak ve havza niteliğinde madenlerin işletilmesine kolaylık getirecektir.

Ayrıca, ruhsatların feshi yerine teminatların çeşitli etaplarda irad kaydedilmesi ise madenciye güvence sağlayacaktır.

Madde 13. — Devlet hakkının işletme yıllık brüt kârı üzerinden Mart ayı sonuna kadar alınması, madende gerçekten istihraç edilmiş olan cevher üzerinden Devlet hakkının alınmasını sağlayacak, işletmenin za-

rar ettiği yıllarda faaliyetin durmasını engelleyecek, işletmede çalışan personelin iş sürekliliği artırılmış olacaktır.

İmrariye ile ilgili formaliteler kalkacaktır.

İşletme brüt kârı hesaplamalarında merkez ve genel giderleri masraf gösterilmeyeceğinden alınacak Devlet hakkı daha rasyonel bir şekilde hesaplanacaktır.

Diğer taraftan yine brüt kâr üzerinden % 5 oranında alınacak olan pay madenciliği destek için kurulmuş fona gelir sağlayacaktır.

Madde 14. — Madencilik aramalarına yön ve hız vermek, madenciliğe olan ilgiyi artırmak, madencilik faaliyetleri esnasında bir otokontrol sistemi getirmek üzere ihbar hakkı tanınmıştır. İhbar hakkının şümulünü genişletmek amacı ile bu hakkın kullanılışı bütün vatandaşlara verilmiştir.

Uygulamada bu hakkın kullanılışıyla bir çok yeni zuhurlar belirlenecek ve madenlerle ilgili bilgi envanteri genişleyecektir. Bilgilerin maliyeti değerlendirilebildiği ölçüde, maden işletmecisi tarafından karşılanacaktır.

İhbarcı direkt olarak Maden Dairesine muhataptır. İşletme neticesi doğacak hakkının takibini de Maden Dairesi kanalı ile yapacaktır. İhbar mekanizması arama ruhsatlı sahalar haricinde tüm sahalarda geçerlidir. Böylece işletme ruhsatı almış bir madencilik sahasında daha evvel bilinmeyen veya bildirilmeyen zuhurlar ortaya çıkabilecek ve bunların işletilmesi mümkün olacaktır. Bu da ikinci derece bir otokontrol getirmektedir.

Ruhsat sahibinin bir zuhuru bulunmuş hale getirilebilmesi için yapmış olduğu rizikolu yatırımların bir karşılığı olarak buluculuk hakkı ihdas edilmiştir. İleride herhangi bir sebeple ruhsatın düşmüş olması halinde dahi buluculuk hakkı baki kalacaktır.

Madde 15. — Maden hakları Devletin hüküm ve tasarrufunda bulunduğundan bu hakların kullanımı bu Kanun hükümlerine dayanarak verilecek ruhsatla mümkün olacaktır. Mermer ve göl sülarının ihtiva ettiği madenlerin işletilebilmesi geniş alanların aramalara tahsisini gerektirmediğinden bu alan ve madenlerin aranması 250 hektarla sınırlandırılmıştır. Madde 1'de belirtilen diğer tüm madenlerin aranması ise daha yüksek bir teknoloji ve geniş alanların taranmasını gerektirir. Madencinin Kanun nezdindeki vecibeleri maddî ve teknik açıdan kapattığı ruhsat alanları ile orantılı olarak artar. Dolayısı ile kendisine yeterli alan için, kendi imkânları çerçevesinde ve ihtiyacına cevap verecek şekilde ruhsat talebinde bulunacaktır. Ayrıca tek madenciye tek ruhsat prensibi uygulamada kabul edilmesi mümkün olmayan sonuçlar doğuracağından benimsenmemiştir. Kanunun tutarlılığını sağlamak amacı ile bir madencinin birden fazla saha alabileceği mümkün hale geldiğinden sahalarda alan sınırlaması kaldırılmıştır.

Böylece toplanacak bilgilerde güvenilirlik ve formalitelerde azalma sağlanacaktır. Maden haklarının alınması, verilmesi ve icraatı ile ilgili sorumlulukların sınırlarını herhangi bir şekilde tereddüte mahal bırakmadan belirlemek, madencilerin almış olduğu ruhsatlarda çalışmaların dublikasyonunu önleyerek teknik işgücünün en iyi şekilde değerlendirilmesini, birim üretim için yapılacak yatırımları asgarî düzeyde tutmak ve tekelden bilgilerin en sıhhatli şekilde birikimi ve aynı şekilde kullanımını sağlamak amacı ile diğer bütün madenlerin aranması için tek ruhsat hakkı getirilmiştir. Bu suretle mahlutiyet ile ilgili ihtilaflar ve kaçak maden istihracı da büyük ölçüde önlenmiş olacaktır.

Bir saha üzerinde maden haklarının verilmesi, müracaat sahibinin bu Kanun hükümlerine uymayı taahhüt etmesi ve gerekli teminatları yatırması ile mümkün olur. Bu sebeple müracaatçılar arasında bir tercih yapılması haksızlığa yol açar. Madencilik sektörüne yatırımların kaydırılması ve sektörün güçlenmesi amacı ile ruhsat verilecek şahıslar tespit edilirken Kanunda belirlenen hususlar dışında herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Ayrıca hangi sahaya kimlerin ne zaman müracaat edeceği önceden bilinmediğinden sahaların atıl bekletilmesini önlemek amacı ile ruhsat müracaatları öncelik sırasına göre değerlendirilecektir.

Formaliteleri azaltmak ve ruhsat için müracaat edenin gereksiz yere vakit ve maddî kaybını önlemek amacı ile müracaatçıya talep ettiği sahanın hukukî durumu (mevcut başka ruhsatlar olup olmadığı ve sahanın çevresi) alenen gösterilecektir. Müracaatçı dilerse ruhsat sınırlarını belirleyerek arama ruhsatı talebinde bulunur veya kapatmayı düşündüğü alanı tekrar kontrol etmek amacı ile 15 gün süre ile rezerve edebilir. Bu süre içinde rezerv edilen alana bir başkasına ruhsat verilmez. Süresi sonuna kadar işlemlerini tamamlamayan müracaatçının rezervasyonu kaldırılır. Saha aramalara açılır.

Maden varlıklarının en kısa zamanda değerlendirilmesi ve hak zayi olmamasını sağlamak amacı ile yürürlükte olan sahalara rezervasyon imkânı getirilmiştir. Bu sahaların düşmesi halinde sahaların atıl kalması önlenecek, rezervasyon sırasına göre diğer müracaatçılara ruhsat alma imkânı sağlanacaktır.

Herhangi bir ruhsat müracaatında alınacak teminatlar sahalarda müracaattan dolayı madenciye doğacak vecibelerin daha itinalı bir şekilde sürdürülmesini sağlayacaktır.

Madde 16. — Arama ruhsat döneminde araştırmaların devamlılığını sağlamak amacı ile araştırma dönemleri 3 adet faaliyet raporu ile düzenlenmiştir. Böylece araştırmalar vaktinde başlatılarak sahaların gelişmesinin önceden tespiti mümkün olacak ve geri kalan sürelerin daha iyi değerlendirilmesi sağlanacaktır. Rapor aralıklarının 8'er aylık bir süre ile belirlenmesindeki ana neden Türkiye'nin iklim şartları altında arazi imkânlarının, 5 - 6 ay gibi bir süre için arama çalışmalarına müsait olamama ihtimalinden doğmaktadır. Fizibilite çalışmaları ise arazi şartlarından müstakil olarak yapılabileceğinden 6 aylık bir süre yeterli görülmüştür. Faaliyet raporlarının vaktinde verilmesi sistematik bir çalışma gerektirmektedir. Çalışmaların bu şekilde yürütülmesini zorlamak ve ayrıca raporların vaktinde ve usulüne uygun olarak verilmesini teşvik amacı ile alınan teminatların rapor dönemine tekabül eden kısmının iadesi öngörülmüştür. Teslim edilmemiş rapor dönemine ait teminat madencilik fonuna irad kaydedilecektir.

Teminatların irad kaydedilmesi ve tama iblağı arama döneminden bir sonraki döneme (ön işletme ve işletme dönemlerine) geçiş için yeterli kabul edilmemiştir. Madencinin ön işletme ve işletme ruhsatı alabilmesi için usulüne ve tekniğine uygun tüm arama faaliyet raporlarını ruhsat süresi sonuna kadar teslim etme yükümlülüğü getirilmiştir.

Madde 17. — Arama ruhsat sahibi kullandığı tekniklerin gereği olarak cevherleşme geometrisinin tespiti amacı ile aramalarını ruhsat sınırları dışında da sürdürebilir. Öncelikle kendi ruhsat sınırları içindeki cevherleşmeyi tespit amacını taşıyan bu çalışmalar neticesinde elde edilen bilgiler başka ruhsat sahaları içinde daha evvel raporlarla belirlenmemiş cevher zuhurları gösterdiği takdirde, araştırmayı yapan ruhsat sahibi bu zuhurların ihbarcısı sayılır. Eğer yeni bulunan zuhurlar bir arama ruhsatı sınırları içinde ise arama ruhsat süresi sonuna kadar bu zuhur raporlarla belirlenmediği takdirde onun da ihbarcısı sayılır.

Sahipli bir ruhsat sahasında, başka bir madenciye bulduğu zuhurdan dolayı ihbar hakkının doğması ve o zuhurun işletmeye alınma mecburiyetinin sağlanması sahalarda daha ciddî ve ilmî araştırma yapılmasını temin edecektir.

Madde 18. — Arama ruhsat süresi içinde sahada yapılan çalışmaların büyük gelişmeler gösterdiği hallerde ve aramaların bir süre daha devam ettirilerek daha büyük bir potansiyelin ortaya çıkabileceği belirlendiğinde, yatırım rizikosunu düşürücü mahiyetteki çalışmalar için ve işletmeye geçiş hazırlık döneminde de madenciye yeterli zaman verilmek amacı ile ön işletme ruhsatı hakkı getirilmiştir.

Arama süresini uzatmak amacı ile yeni şartlara göre faaliyetelere yön, hız ve güven sağlamak için özel şartlarla ayrı bir ruhsat verilmesi öngörülmüştür.

Madde 19. — Arama ruhsat sahibi ön işletme ruhsatı için müracaatında vermiş olduğu arama ve çalışma programları ve bunlar için gerekli olan süreyi projelerinde belirtir. Bu süre 3 yılı geçmemek üzere sınırlandırılarak faaliyetlerin süratle yürütülmesi sağlanmıştır. Faaliyetler yıllık raporlarla Maden Dairesine bildirilerek programa uyum sağlanacaktır. Vaktinde verilen raporlar ruhsat sahibinin taahhüdünü yerine getirdiği şeklinde kabul edilerek teminatın rapor dönemine tekabül eden kısmı iade edilecektir.

Madde 20. — Arama ve ön işletme devrelerinde araştırmaların tekniğine uygun ve sıhhatli bir şekilde yürütülmesi, cevher geometrisinin tespiti, pilot tesis çalışmaları üretim parametrelerinin tespiti, pazar araştırması ve diğer teknik donelerin temini maksadı ile tespit edilmiş olan görünür rezervin 1/10'nu işletilebilir.

İşletmenin teknik ve emniyet açısından denetimini sağlamak amacı ile bir maden mühendisinin fennî nezareti olarak tayin edilmesi öngörülmüştür.

Madde 21. — 6309 sayılı Maden Kanununda aramalara açılma ile ilgili bürokratik işlemler bir çok sahanın kapalı ve işletilemez durumda kalmasına sebep olmuştur. Otomatik açılma getirilmesi ile madencilik faaliyetine süreklilik kazandırılmış, sahaların optimal değerlendirilmesi ve faaliyette tutulması sağlanmıştır.

Madde 22. — İşletme ruhsat talebinde bulunabilmek için yeterli bilgilerin toplanıp müracaat hazırlıklarının yapılmış olması kâfidir. Bu suretle işletme ruhsatına geçiş için zaman kaybı önlenmektedir.

İşletme ruhsatı, sahada arama faaliyetleri ile ortaya çıkarılmış işletmeye elverişli ekonomik cevherlerin tamamı için verilir. Gaye madenlerin en kısa zamanda ve en iyi şekilde işletilmesini sağlamaktır. Ancak ruhsat sahibine bir madeni işletmeye alma büyük malî yükümlülükler getireceğinden bazı madenleri işletemeyeceği düşüncesinden hareketle işletme sınırlarının tespiti ve hangi madenlerin hangi sıra ile işletmeye alınacağının bildirilmesi öngörülmüştür. Böylece işletmeye alınmayacak cevherler kolaylıkla taksir edilecek ve bu yatakların başka madenciler tarafından değerlendirilme imkânı sağlanacaktır.

Madde 23. — İşletme ruhsat sürelerinin işletme projelerinde ve fizibilitesinde belirlenen sürelere uygun şekilde alınması sağlanarak madenin optimal şartlarda işletilmesi temin edilmiştir.

Madde 24. — İşletme ruhsatı diğer ruhsatlar gibi tüm madenlere verildiğinden sahada mevcut değişik maden zuhurları için ayrı ayrı işletme projesi mecburiyeti getirilmiştir.

İlk işletme izni işletme ruhsatı ile birlikte verilir. Ancak aksaklıkların doğabileceği ihtimali dikkate alınarak en geç 6 ay içinde madeni işletmeye alması öngörülmüştür.

Madde 25. — İşletme izninin devredilemeyeceği, işletme ruhsatının bir bütün olarak ve yönetmelikte belirtilecek esaslar çerçevesinde devredilebileceği hükme bağlanmaktadır.

Madde 26. — Madencilik faaliyetine aktivite kazandırılarak yer altı kaynaklarının en iyi ve en süratli şekilde değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

İşletme ruhsatı o sahadaki bütün madenler için verildiğinden işletmeye elverişli rezervlerin bekletilmeden işletmeye alınması anaprensibi getirilmiş ve işletmeciye getirilen malî yükümlülükte gözönünde bulundurularak her işletme izni için 5 yıl gibi bir zaman tanınmış tır. Diğer taraftan bu süre zarfında madenci kendisine maddî destek olabilecek bir ortak arayabileceği gibi, işletme iznini bir başkasına kiralayabilecek ve kanun karşısında teknik ve malî yönden tek sorumlunun ruhsat sahibi olacağı, esası getirilmekte, ayrıca sahanın işletilmeyen kısımları taksir edilerek başkalarınca değerlendirilmesi fikri benimsenmiştir.

Madde 27. — Madencilik faaliyetlerine plan, program, malî düzenlemeler, kâr ve zarar hesapları maliyet analizleri gibi kavramlar getirilmek ve her işletme izni Maden Kanunu nezdinde ayrı ayrı değerlendirildiğinden, bunların teknik ve malî yönden icraatlarının da ayrı ayrı yapılması zarureti esas alınmakta ayrıca projelerdeki herhangi bir değişiklik ile kanunun diğer hükümlerinin icraatını takip etmek maksadı ile Maden Dairesine bildirilmesi sağlanmaktadır.

Devlet hakkı, Madencilik Fon katkısı, buluculuk ve ihbar hakları işletme brüt kârı üzerinden alındığından, işletme bilançolarının işletme faaliyet raporu ve imalat haritaları ile birlikte verilmesi öngörülmüş ve bu raporlara gelecek yılki imalat programı ile bunlara mesnet teşkil edebilecek arama raporlarının dahil edilmesi ile de üretim projeksiyonların sıhhate kavuşturulması ve tutarlığı belirtilmiştir. Elde edilen bilgilerin istatistikî olarak değerlendirilerek plan ve programlara sıhhatli kaynak teşkil etmesi ve hükümetlerin madencilik üretiminin yönlendirilmesi imkânı sağlanmıştır.

İşletme izni için müracaat edenler ile faaliyet raporlarını iki yıl üst üste vermeyenlerin işletme teminatlarının irad kaydedilmesi ve üçüncü yıl da tüm eksikliklerin tamamlanmaması halinde ruhsatın iptal olunacağı hükmü getirilmiş ve işletme izni olmadan yapılan istihsalin ise kaçakçılık hükümlerine tabi olması sağlanmıştır.

Madde 28. — İşletme ruhsatlı sahalardaki madenlerin tekrar tüm arama safhalarını geçirmeksizin daha kısa sürelerde işletmeye alınarak ihale edilmesi hükme bağlanmıştır.

Madde 29. — Madenlerdeki işletmelerin tekniğine ve emniyet nizamnamelerine uygun olarak yürütülebilmesi bu konularda ihtisaslaşmış elemanlarla mümkün olacağından fennî nezaretin Maden Mühendislerinin yetki ve sorumluluğu altında yürütülmesi esası getirilmiştir.

Madde 30. — Herhangi bir ruhsat sahasının gereksiz yere atıl kalmasını önlemek amacı ile Maden Dairesine bildirmek sureti ile sahanın terk edilebileceği hükmü getirilmiştir.

Madencinin, sahasını terk etmeden evvel emniyet tedbirlerini getirip mevcut durumu belirtir rapor vermesi halinde geri kalan teminatını alabileceği esası getirilmiş ve böylece ilerde değerlendirilme imkânı doğ-

ruğunda saha ile ilgili son durumu belirtir bilgilerin elde edilmesi ve sahada yapılmış olan madencilik faaliyetlerinden doğabilecek kaza ihtimalleri asgariye indirilmesi ile sahaların terki halinde otomatik olarak aramalara açılması sağlanmıştır.

Madde 31. — Sahaların terk edilmelerinde eski işletmelerin emniyeti ve ilerde tekrar işletmeye alınabilme imkânlarının ortadan kalkmasını önlemek amacıyla sahada mevcut kuyu, galeri ve iksa tesislerin sökülmeksizin Devlete intikali sağlanmış ve diğer tesis, vasıta, alet ve malzeme ruhsat sahibine ait olduğundan, ihtiyarına bırakılmıştır.

Madde 32. — Madenciliğin rizikoları göz önünde tutularak madencilik sektörüne hizmet eden bir fonun teşekkülü öngörülmüş ve fonun kaynaklarının madencilik faaliyetlerinden dolayı elde edilen gelirin fona iştirak payları, hibeler, saha ihale gelirleri, teminatların irad kaydedilen kısımları ile devlet iştirakinden, tüzük ve yönetmeliklerde belirtilecek gelirlerden oluşması hükme bağlanmıştır.

Bu kaynakların madencilik sektörünün rizikosunu azaltacak yönde aranması, teknolojik araştırma, geliştirme, proje, tesis, alt yapı, istihsal ve ihracat finansman kredileri olarak kullanılması öngörülmüştür.

Etibank, fon kaynakları ile ilgili bankacılık hizmetlerinin yürütülmesi ile görevlendirilerek Türk sanayiinin ihtiyacı olan hammaddelerinin kritik buhran dönemlerinde sanayinin atıl kalmasını önlemek amacı ile stoklanması bunların miktar ve cinslerinin tespiti günün şartlarına göre değiştirilmek üzere Bakanlar Kuruluna bırakılmıştır. Bu suretle bir taraftan kritik stoklar teşekkül ettirilirken diğer taraftan piyasa talebinin düşük olduğu dönemlerde madencilik faaliyetlerine bir devamlılık getirilmek istenmiş ve cevher piyasasında meydana gelen hızlı fiyat değişikliklerinde madencinin zarar ederek tadil-i faaliyetini önlemek ve fiyatların yükseldiği zamanlarda piyasaya hazır mal arzetmek üzere Madencilik Fonunun destekleme alımlarında kullanılmasının yararlı olacağı görüşüne varılmıştır.

Faaliyeti durdurulan bir madenin tekrar faaliyete geçmesi malî açıdan külfet yaratacağından ve yer altı servetleri ziyan olacağından destekleme alımları ile işletmelere devamlılık sağlanarak bu zayiatlar önlenerek, kırsal kesimde iş imkânları sağlanacak, bunun indirek tesirleri olan düzensiz şehirleşme ve sosyal yapıdaki bozukluklara kısmen engel olunması ve Madenlerimizin dış piyasalara satılması mecburî hallerde ve damping hadiselerinde, maden ihracaatında bir emniyet ve devamlılık unsuru ve dış piyasadan gelebilecek kasti fiyat indirimlerine karşı tedbir olarak Madencilik Fonunun zararına ihraç bağlantılarında da kullanılması gerekli görülmüştür.

Madde 33. — Maden faaliyetleri ve beyanların doğruluğunun incelenmesi ile ilgili masraflar, kontrollerin ihbarsız yapılması sebebi ile ilk etapta Madencilik Fonundan karşılanması sağlanarak işlemlerin formalitelerden arındırılarak süratlendirilmesi ve bu işler için yapılan harcamaların bilahare ruhsat sahibinden tahsil edilerek fona iadesi öngörülmüştür.

Madde 34. — Günün şartlarına göre değerlendirilmesi ekonomik olmıyan pasalar, teknoloji ilerledikçe veya fiyatların artması sonucu değer kazanabileceği ve değerlendirme imkânı doğabileceği düşüncesiyle düşük tenörlü cevherler veya pasalar millî servet olarak kabul edilmiş ve pasaların, çevre kirliliği gibi bir problem yaratmıyorsa çıkarıldıkları şekilde ve haritalarda belirtilen döküm alanlarında muhafazasına gerek görülmüş, diğer taraftan işletmenin zarurî neticesi olarak çıkarılan taş ocakları malzemesi işletme ruhsat sahibinin olacağından bunların kullanılması için ayrıca izin alınmasının gerekmiyeceği düşüncesiyle hareket edilmiş ve satılmamış cevherlerin, taş ocağı malzemelerinin, işletme artıkları ve pasalar ruhsat süresinin içinde değerlendirilmediğinden Devlete intikal ederek ihale edilmesi esası getirilmiştir.

Madde 35. — Madencilik faaliyetlerinin sürekliliği, sektöründe ilerlemesi olacağından ruhsat sahibinin zarurî nedenlerle faaliyetlere ara vermek durumunda kalması halinde haklarını kaybetmesini önlemek amacı ile faaliyetlerde muvakkat tatil hükmü getirilmiştir.

Madde 36. — Herhangi bir sahaya ait madencilik faaliyetleri ile ilgili bilgilerin tek elden toplanması, bilimsel ve ciddî bir envanterin geliştirilmesi amacı ile maden sicilinin tutulması öngörülmüş, sicilin bilgisine hazır halde bir done olması sağlanmıştır.

Ayrıca sahaların herhangi bir nedenle fesih olunduğunda o sahaların cevher durumu ile ilgili kayıtlarının dağılması önlenmiş olacağından gelecekteki faaliyetlere ışık tutacaktır.

Madde 37. — Madenlerden çıkarılan cevherlerin ne şekilde rehnedileceği, rehin halinde ne gibi işlemlerde bulunulacağı açıklığa kavuşturulmakta olup rehinle ilgili tutulmasına ve diğer işlemlere ilişkin açıklamaların ise çıkarılacak bir yönetmelikte belirtilmesi öngörülmektedir.

Madde 38. — Maddede haciz ve ihtiyatî tedbir durumları açıklanmakta, bir madenin tamamının icra yolu ile satışı halinde 41 inci madde hükümlerine göre işlem yapılacağı belirtilmektedir.

Madde 39. — Haciz ve ihtiyatî tedbir konulması ile icraen satışa teşebbüs hallerinde maden faaliyetinin durdurulması ve müdahale edilmesi önlenmekte, böylece ülkenin ekonomik çıkarları ön planda tutulmaktadır.

Madde 40. — Ön işletme ve işletme döneminde madencinin madeni veya 38 inci maddede sözü edilen tesis ve malzemeleri ipotek etme imkânı getirilmekte, ipotek alacaklısının tapuya şerh verebilmesi imkânı sağlanmaktadır.

Madde 41. — İpoteğin vadesi sonunda ön işletme ve işletme ruhsatının satılabilmesi hükme bağlanmaktadır.

Madde 42. — İpotekle temin edilen alacaklarda madencinin ruhsatı devretse bile şahsen sorumluluğunun devam edeceği öngörülmektedir.

Madde 43. — Türk Medenî Kanununun ilgili hükümlerinin maden ipoteğinde de uygulanacağı hükmü getirilmektedir.

Madde 44. — Madencinin, ruhsat sahası içinde ve dışındaki faaliyetleri rahat sürdürebilmesi, diğer taraftan özel mülkiyete konu gayrimenkul söz konusu ise malikin hakkının zail olmaması için maden arama veya ön işletme dönemi içerisinde tarafların karşılıklı anlaşması ile irtifak hakkının tesisi imkânı getirilmekte, işletme dönemi içerisinde ise tarafların anlaşmasının mümkün olmaması halinde idarenin işletme ruhsat sahibi lehine kamulaştırma yapabileceği hükme bağlanmaktadır.

Madde 45. — Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün ruhsat veya izne gerek kalmaksızın arama faaliyetlerinde bulunması, 22 nci maddeye göre, buluculuk hakkı kazanması öngörülmektedir.

Madde 46. — Madencilik ön işletme veya işletme hakkının Devletçe geri alınması halinde yapılmış bütün yatırımlar ile bulunmuş cevher bedellerinin, gerçek değer üzerinden ruhsat sahibine ödenmesi öngörülmekte, ancak cevherin bedelinden Devlet hakkının mahsup edilmesi hükme bağlanmaktadır.

Madde 47. — Kamu kesiminde eleman yetersizliği dikkate alınarak yeminli teknik büroların kurulması öngörülmektedir. Bu büroların yapamayacağı işler, kurulma esasları, görev ve yetkileri belirlenmektedir.

Madde 48. — Bor ve trona madenlerinin işletilmesi ve ihracaatının Bakanlar Kurulunca tespit edilecek usul ve esaslara göre yapılması esası getirilmektedir.

Madde 49. — 6309 sayılı Maden Kanunu ile ek ve değişiklikleri ve 10.6.1983 tarihli ve 2840 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmaktadır.

Geçici Madde 1. — Kanunun yürürlüğünden önce hükümden düşen maden dosyası, arama, işletme ruhsatı her çeşit tetkik, işletme imtiyazı safhalarındaki ruhsatların paftalardan düşmesi öngörülmektedir.

Geçici Madde 2. — Hangi ruhsatların saklı tutulacağı ve esasları hükme bağlanmaktadır.

Geçici Madde 3. — Arza tatbik için yatırılmış masraf esasları Madencilik Fonuna irad kaydedilir.

Madde 50, 51. — Yürürlük ve yürütme hükümleridir.

Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Sanayi ve Teknoloji ve
Ticaret Komisyonu
Esas No. : 1/662
Karar No. : 11

3 . 4 . 1985

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca Komisyonumuza havale edilen «Maden Kanunu Tasarısı» Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı ve ilgili Bakanlık temsilcilerinin katıldığı; Komisyonumuzun 28.3.1985 tarihinde yaptığı toplantıda incelenip görüşüldü.

Tasarının gerekçesi uygun görülerek maddelere geçilmesi karar altına alınmıştır. Maddelere ilişkin kabul, ilave ve değişiklikler aşağıda açıklanmıştır.

I - Tasarının 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, Geçici Madde 1, Geçici Madde 2, Geçici Madde 3, 50 ve 51 inci Maddeleri Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

II - Tasarının 1 inci maddesinde tadât edilen maddeler gözden geçirilerek ismen yapılan yanlışlıklar düzeltilmiş, tekerrürler ortadan kaldırılmış, ilgili olduğu gurup tashihleri yapılmış ve 9.11.1976 tarih ve 7/12558 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile, 6309 sayılı Maden Kanunu kapsamına alınmış olduğu halde sehven bu maddede yazılmamış olan Pomza madeni madde metnine ilave edilmiştir.

III - İhbar ve Buluculuk hakkı ile ilgili Tasarının 14 üncü maddesinin 4 üncü paragrafına bu haklardan sadece işletme safhasında değilde ön işletme safhasında da maden çıkarılması halinde bu haktan istifade edilmesi teşvik bakımından uygun görülerek «işletmeye geçildiği andan itibaren» tabiri «ön işletmeye ve/veya işletmeye geçildiği andan itibaren» olarak tadil edilmiştir.

IV - Arama faaliyeti dönemleri ile ilgili Tasarının 16 ncı maddesinin 2 nci paragrafındaki maden mühendisi şartı göreceği işe uygun konu ile ilgili mühendislik dallarından da istifade edilebilmesi ve değişik şartlara derhal uyum sağlanabilmesini teminen madde metninden çıkarılmıştır. Yine aynı paragrafta ön işletme talebinde bulunacak ise verilmesi gereken; ön işletme projesi olacağından işletme projesinin önüne «ön» kelimesi konmuş olup, işletme talebide söz konusu olabileceğinden ön işletme projesinden sonra «işletme ruhsatı talebinde bulunacak ise işletme projesini» ibaresi eklenmiştir.

Ayrıca aynı maddenin son paragrafı da, ikinci paragrafta yapılan değişikliklere paralel olarak yeniden tanzim edilmiştir.

V - İşletme faaliyetiyle ilgili Tasarının 27 nci maddesinin 3 üncü paragrafı ile getirilen mükellefiyetlere uyulmaması halinde verilecek ceza ve yapılacak işlemleri şekillendiren 4 üncü paragrafdaki «iki yıl üst üste» tabirinin istismara yol açabileceği nazarı itibara alınarak bunu önlemek gayesiyle metin «iki defa» ibaresi kullanılarak yeniden düzenlenmiştir.

VI - İhale ile ilgili Tasarının 28. inci maddesinde açıklığı temin bakımından; madde metnindeki «2886 sayılı Kanuna göre» tabiri «2886 sayılı Devlet İhale Kanununa göre» olarak tadil edilmiştir.

VII - Pasaların muhafazası ile ilgili Tasarının 34 üncü maddesinin 3 üncü paragrafının sonundaki «ihalenin» tabirinin «bunun» tabiri olarak tadili uygun görülmüştür.

VIII - Cevherlerin rehni ile ilgili Tasarının 37 nci maddesinin 2 nci paragrafının son hükmü olan «Yazılı muvafakat alınmadan yapılan satışlarda bu rehin hakkı devam eder» hükmü 3 üncü şahısların korunabilmesini teminen madde metninden çıkarılmıştır.

IX - Tasarının 47 nci maddesinin 1 inci paragrafı ile ilgili olarak; bu Tasarının 10 uncu maddesi ile şekillendirilen denetim ve gözetim görevlerinin dışındaki görevlerin çıkarılacak bir yönetmelikle tespit edilmesi şartıyla yeminli teknik bürolara verilmesi uygun görüldüğünden maddenin bu paragrafı buna göre tadil edilmiştir.

Maddenin 2 nci paragrafındaki 15 yıllık meslek tecrübesi, mevcut potansiyelin daha geniş ölçüde kullanılabilmesi için 7 yıla indirilmiş ve maden mühendisi şartıda göreceği işe uygun konu ile ilgili mühendislik dallarında da istifade edilebilmesi ve değişecek şartlara derhal uyum sağlanabilmesini teminen metindeki «maden mühendisleri tarafından» tabiri yerine «ve yönetmelikle tespit edilen mühendisler tabiri» konulmuştur.

Ayrıca maddenin 5 inci paragrafı tadil edilen 1 inci paragrafa uygun olarak denetim görevi esasen kaldırıldığından hangi hakların verilemeyeceği sarahaten tashih edilmiştir.

X - Tasarının 48 inci maddesinin konusu olan bor ve trona madenlerinin aranma ve işletilmesinin vahdet temini bakımından, bu Kanun hükümlerince yapılması ve mezkûr madenlerin özellikleri itibariyle de ihraçlarına ait usul ve esasların Bakanlar Kurulunun yetkisine bırakılması uygun görülmüş ve madde metni buna göre tadil edilmiştir.

XI - Tasarının 49 uncu maddesinde 2840 sayılı Kanunla ilgili olarak; sadece, gene bu tasarının 48 inci maddesi ile, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bulunacak bor ve trona madenleri için yeni bir düzenleme öngörüldüğünden bu düzenleme dışındaki 2840 sayılı Kanunun diğer hükümleri yürürlükte bulunduğundan, 2840 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılacağı hükmü, madde metninden çıkarılmıştır.

XII - Tasarı kapsamına alınan mermer, kil ve Feldispat evvelce taş ocakları nizamnamesine tabi maddeler olup il özel idarelerince ruhsat verilerek işletildiğinden bu kabil ruhsatların adaptasyonlarının yapılabilmesi için Geçici Madde 4 ve bu adaptasyonlar yapılıncaya kadar doğabilecek kargaşalıkların önlenmesi amacı ile de Geçici maddedeki sürelere bağlı olarak maden müracaatlarının kabul edilmemesini hükme bağlamak amacıyla Geçici Madde 5'in Tasarıya ilave edilmesi Komisyonumuzca uygun görülmüştür.

İşbu raporumuz havalesi gereği Plan ve Bütçe Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan *Fahir Sabuniş* Bursa	Başkanvekili *Cevdet Karakurt* Diyarbakır	Sözcü *Rüştü Kâzım Yücelen* İçel
Kâtip *Gürbüz Şakranlı* Manisa	Üye *Kâzım İpek* Amasya Muhalefet şerhim ekli	Üye *Seçkin Fırat* Bolu
Üye *Kemal İğrek* Bursa	Üye *Seyit Hüsamettin Konuksever* Edirne	Üye *İsmet Oktay* Eskişehir
Üye *Mustafa Kemal Togay* Isparta	Üye *Mehmet Kafkaslıgil* İstanbul	Üye *Mustafa Şahin* Kayseri
Üye *İsmet Turhangil* Manisa	Üye *Faruk Dırık* Nevşehir	Üye *Cemal Özdemir* Tokat Muhalefet şerhim ekli

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Plan ve Bütçe Komisyonu *15 . 5 . 1985*
Esas No. : 1/662
Karar No. : 117

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 25.3.1985 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve 4.4.1985 tarihinde Komisyonumuza havale edilen «Maden Kanunu Tasarısı» ile ön havalesi uyarınca Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunca hazırlanan rapor ve metin, Komisyonumuzun 2-9-10-14.5.1985 tarihli 67, 68, 69, 70 inci birleşimlerinde Hükümet temsilcilerinin de katılmalarıyla incelendi ve görüşüldü.

11 Mart 1954 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren Maden Kanunu, bugünkü Türkiye şartları içerisinde teknik ve malî yönden ihtiyaçlara cevap vermediği, yürürlükteki kanunun uygulamada aksaklıklara yol açtığı ve ihtiva ettiği birçok hükümler değişik yorumlara sebep olduğu görüşlerinden hareketle madencilik sektöründe aksayan yönlerin düzeltilmesi, madencilik faaliyetlerine hız, yön ve verimlilik getirmek amaçlarıyla tasarının hazırlandığı anlaşılmaktadır.

Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerde söz alan üyeler; Türkiye'de madencilik sektöründe yapılan yatırımların diğer sektörlere oranla çok düşük olduğu, plan açısından madencilik sektörünün geri kaldığı, gayrisafi millî hâsılaya katkısının çok düşük olduğu, maden ihracaatının diğer sektörlere oranının çok az olduğu hususlarında görüşlerini belirtmişlerdir. Bu aksaklıkların; bugüne kadar istikrarsız bir maden politikasının izlenmesi, maden sektöründe yatırım yapmak isteyenlere şimdiye kadar yeterli güven verilmeyişi, Devlet sektörü-özel sektör tercihlerinin zaman zaman değişmesi maden işletmelerinde yeterli denetimin yapılamayışı nedenleriyle meydana geldiğini belirtmişlerdir.

Madencilik sektörüne sürat kazandırılması bakımından Maden Dairesinin Bakanlık içinde reorganizasyonu, ruhsat alma işlemlerinin kolaylaştırılması, kendi malî gücümüzü aşan konularda dış sermayeyi cezbedici tedbirlerin alınması gerektiğini belirtmişler ve bu düşünceler doğrultusunda hükümet temsilcilerine sorular yöneltmişlerdir.

Hükümet temsilcilerinin yaptığı açıklamalarda; Türkiye'de 45 bin maden sahasının bulunduğu, yürürlükteki kanundan doğan aksaklıklar nedeniyle bunlardan ancak850 maden sahasının işletilebildiği belirtilmiştir. Tasarı ile ruhsat alma işlemlerinin kolaylaştırılacağı, işletme döneminde yıllık rapor isteneceği ve tam denetim yapılacağı temsilciler tarafından açıklanmış ve asıl amacın Türkiye'deki maden sahalarının verimli bir biçimde işletilmesi, Devlet ve Millet menfaatine uygun bir üretim yapılması olduğu belirtilmiştir. Bu görüşmelerden sonra tasarının tümü benimsenerek Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metni esas alınmak suretiyle maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Komisyonumuz kanun tekniği yönünden uygun olacağı düşüncesinden hareketle amaç maddesi olarak «Bu Kanunda tanzim edilen madenlerin aranması, işletilmesi ve üzerlerinde hak sahibi olunması ve terk edilmesi bu Kanun hükümlerine tabidir.» şeklinde bir hükmün 1 inci madde olarak kabul edilmesi nedeniyle Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metninin 8, 14, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 33, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 45 inci maddeleri 9, 15, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 34, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 46 ncı maddeler olarak aynen, 49 uncu maddeden sonra 50 inci madde olarak yeni bir maddenin ilavesi nedeniyle 49 uncu madde 51 inci madde olarak aynen,

Geçici 3 üncü madde aynen kabul edilmiştir.

Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metninin 1 inci maddesinin II - METAL MADENLERİ Başlıklı Gruptaki «İlmenit ve Rutil» deki harf hatalarının düzeltilmesi, «Tantal» dan sonra «Tellür» ilave edilmesi,

«Aliminyum (Boksit)» den sonra gelen «ve cevherli eriyikler (İçerdiği) element veya elementler elde edilmek üzere yararlanılacak olanlar» ibaresinin tamamı ile kaldırılması,

III - SANAYİ MADDELERİ başlıklı Grubun başında yer alan «Bentonit»e kadar olan ibarenin «Bileşiminde en az % 15 $Al_2 0_3$ ihtiva eden killer (Kaolen, Kaolinit, Dikit, Alunitik Kaolen, Nakrit, Hallosit, Glossekolit, Allofan, İmogolit, Şiferton, Refrakter kil, Ateş kili, Bağlama kili)» şeklinde değiştirilmesi, aynı grubun sonunda yer alan «Mermer» ibaresinden sonra «(Kalker, Dolomit, Kalsit, Aragonit, Traverten, Albatr, Diabaz, Granit, Serpentin ve kesilip parlatılabilen diğer taşlar), Nefelin siyenit» ibaresinin eklenmesi.

IV. - Kıymetli taşlar başlıklı grupta yer alan «Morganit», «Karnolin», «Almandin» deki yazılma hatalarının düzeltilmesi, «Opal ibaresinden sonra parantez açılarak bu parantezin Ağaç Opalinden sonra kapatılmasını»,

«Kuvars kristalleri tabirinden sonra parantez açılarak bu parantezin gül kuvars (Rose) dan sonra tekrar kapatılmasını»,

Tadat edilen madenlere açıklık getirilmesini teminen maddenin sonuna «V. Yukarıdaki madenleri ihtiva eden ve bu madenlerin elde edilmesinde kullanılan gaz ve sular» şeklindeki bir ilavenin V inci Grup olarak ilave edilmesi nedeniyle ve 2 nci madde olarak,

2 nci maddedeki «Muvakkat İşgal» tabiri maddeden çıkarılarak, «istimlak» tabirinin 2392 sayılı Kanuna uygunluk bakımından «Kamulaştırma» olarak düzeltilmesiyle, Yeminli Teknik Büro tarifinin maddede yer almasının uygun olacağı düşüncesiyle «Yeminli Teknik Büro : Denetim ve gözetim dışında yönetmelikte belirtilen görevleri yürütmek üzere kurulmuş, çalışma alanlarında ihtisas sahibi olmuş, Devlet güvenliği açısından sakıncalı bulunmayan mühendis ve personelden oluşan büro» şeklinde bir tarifin konulması, sevk fişi tarifinin «Sevk Fişi : 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 2365 sayılı Kanunla değişik 240 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinde yer alan taşıma irsaliyelerindeki bilgileri ihtiva eden beyan niteliğinde belgedir». şeklinde değiştirilerek, İhtisaslaşmış Devlet Kuruluşu tarifinde yer alan «TKİ» ibaresinden sonra «TTK» ibaresinin, «DSİ» ibaresinden sonra «Sanayi ve Ticaret» ibaresinin konu ile yakından ilgili ihtisaslaşmış Devlet kuruluşlarında görevlendirilmesini teminen eklenmesiyle, bilanço tarifinin «Bilanço : Her işletme izni için ayrı ayrı yönetmelikteki örneğe göre hazırlanacak ve sadece Devlet hakkı, madencilik fon katkısı, ihbar ve bulunculuk haklarının hesaplanmasında geçerliliği olan beyan niteliğinde belgedir.» Bilanço brüt kârı tarifinin «Bilanço Brüt Kârı : Yönetmelikteki örneğe göre hazırlanmış bilançoda, genel yönetim giderleri payı hariç tutularak hesaplanacak brüt kârdır.» şeklinde değiştirilerek ve 3 üncü madde olarak,

3 üncü maddenin 2 nci fıkrasının amaç başlığıyla ve 1 inci madde şeklinde düzenlenmesi nedeniyle madde bu değişiklikle ve 4 üncü madde olarak,

4 üncü maddenin 4 üncü fıkrasına, hakların anlaşamamazlık halinde zayi olmasını önlemek amacı ile «6 ay içerisinde» ibaresinden önce «Mirasçıların ittifak edememeleri halinde mirasçılardan birinin müracaatı ile mahkeme mirasçılardan bu hakkın en ehil olana tahsisine veya bu da mümkün olmazsa ruhsatın satılmasına karar verir. Mahkeme bu hususu basit muhakeme usulü ile halleder. Eğer dava sözkonusu değil ise» ibaresi eklendiğinden madde yapılan bu düzenlemeyle 5 inci madde olarak,

5 inci maddede yer alan «Madencilik yapabileceği statüsünde yazılı» ibaresinden sonra «Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre kurulmuş» ibaresi eklenerek maden haklarını alabilecek şirketlerin bu hakları nasıl alabilecekleri hususuna açıklık getirilmesi amaçlanarak madde yapılan bu değişiklikle ve 6 ncı madde olarak,

6 ncı maddenin 2 nci fıkrasında yer alan «Belediye imar sahaları» ibaresinden sonra «ve mücavir alanlar» ibaresi eklenerek, 4 üncü fıkrada yer alan «mücavir alan sınırları dışındaki yerlerde» ibaresi çıkarılmak suretiyle ve bu ibarenin yerine «mahallerde» ibaresi konularak, aynı fıkrada «60 metre mesafede» ibaresi «60 metre mesafe dahilinde» şeklinde düzeltilerek ve fıkranın sonundaki «ilgili dairenin müsaadesine bağlıdır.» ibaresi «Bakanlığın müsaadesine bağlıdır.» şeklinde değiştirilerek madde bu değişikliklerle ve 7 nci madde olarak,

7 nci maddenin başına «Yürürlükte olan» ibaresi eklenerek bir kere ruhsat verilmiş sahaya bir daha ruhsat verilemeyeceği gibi bir anlamanın ortadan kaldırılması amaçlandığından madde bu değişiklikle ve 8 inci madde olarak,

9 uncu maddenin 1 ve 2 nci fıkralarının «Madencilik faaliyetlerinin bu Kanun hükümlerine göre devamı süresince teknik ve malî konularda yapılan yazılı beyanlar ile yetkili kişilerce tanzim edilen raporlar doğru kabul edilir.

Beyan ve raporlarda hata ve noksanlar tespit edildiği takdirde ilgililere 2 aylık bir süre verilerek bunların düzeltilmesi ihtar olunur. Yapılan yazılı ihtara rağmen hata veya noksanların giderilmemesi halinde yatırılan teminatın yarısı madencilik fonuna irat kaydolunarak ilgiliye teminatını eski haline getirmesi lüzumu bildirilir. Teminatı tamamlamayanlar hakkında 13 üncü madde hükmü uygulanır.

Bu Kanun hükümlerinin icraatını engelleyen beyan ve raporlar hususî bir maksatla hakikate aykırı tanzim edilmişse, bu durumun belirlendiği tarihten itibaren ilgililer sahip oldukları her türlü hakları kaybederler.

Gerçek dışı beyan ve raporlarla hak iktisap eden ve hak iktisabına sebep olanlar ile T.T.K.'na göre kurulmuş şirketlerin yetkili organlarında görev alanlar ve bunların birinci derecede kan hısımları 3 yıl süre ile bu Kanun hükümlerinden yararlanamazlar.» şeklinde değiştirilmesi ile 10 uncu madde olarak,

10 uncu maddeye açıklık getirilmesi amacıyla 1 inci fıkrada yer alan «Maden hakları ile ilgili bütün faaliyet ve vecibelerin yürütülmesi» ibaresi «maden hakları ile ilgili bütün faaliyetlerin yürütülmesini ve vecibelerin yerine getirilmesini» şeklinde düzeltilerek ve aynı fıkranın sonundaki «Devlet kuruluşlarını görevlendirerek» ibaresi de «Devlet kuruluşlarından da yararlanarak» şeklinde ve 3 üncü fıkrada yer alan «İncelemenin kimler tarafından» ibaresi «inceleme yapacakların nitelikleri, incelemenin» şeklinde yeniden düzenlenmesiyle ve 11 inci madde olarak,

11 inci maddedeki ceza hükümleri Komisyonumuzca fazla ağır bulunduğundan madenin sevki sırasında kantar fişinin bulunmayışı halinde aracın müsadere edilmesi hükmünün kaldırılarak madenin değerinin 5 kat tutarında para cezası hükmü getirilmek suretiyle madde yeniden düzenlenmesiyle ve 12 nci madde olarak,

12 nci maddenin 1 inci fıkrasında yer alan «Harçlar Kanunu ile belirlenen harçların» ibaresi «Harçlar Kanununun belirlediği harçlar ile» şeklinde yeniden düzenlenerek ve bu maddenin 3 üncü fıkrasındaki «Aynı şahsa ait bitişik gayrimenkullere» ibaresi «Aynı şahsa ait bitişik sahalara» şeklinde değiştirilerek maddeye açıklık kazandırıldığından madde yapılan bu değişikliklerle ve 13 üncü madde olarak,

13 üncü maddeye 2 nci fıkra olarak «Çıkardığı cevheri kendi fabrikasında hammadde - girdi olarak kullanan şirketler için Devlet hakkına esas olacak değer, bilançoda maliyetin asgarî % 30'u kadar brüt kâr kabul edilerek hesaplanır» şeklinde bir ibarenin eklenmesi ile, çıkardığı madeni kendi fabrikasında kullananların ne kadar Devlet hakkı ödeyecekleri belirlendiğinden madde yapılan bu düzenlemeyle ve 14 üncü madde olarak,

15 inci maddenin 1 inci fıkrasında yapılan değişiklik ile göl sahalarının işletilme teknolojisi ve yaz aylarında suların azalarak gölün derin taraflarına çekilmesi nedeniyle daha geniş ruhsat alanlarına ihtiyaç olduğu görüşünden hareketle ruhsat alanları genişletilerek ve aynı maddenin 3 üncü fıkrasında yer alan «geçici olarak kapatılmış sahalarda da» ibaresinden sonra «o sahaya tekabül eden teminatın beşte biri rezervasyon ücreti olarak madencilik fonuna yatırıldığı takdirde» ibaresi eklenerek kanundaki boşluğun doldurulması ve rezervasyon imkânının istismarının önlenmesi amaçlandığından madde yapılan bu değişikliklerle ve 16 ncı madde olarak,

16 ncı maddenin 2 nci fıkrası, Kanunun 9 uncu maddesinin uygulamada boşluk kalmadan yürütülebilmesi için mühendislik gruplarının görev dağılımı yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi gerekçesinden hareketle,

«Her arama faaliyet dönemi son günü akşamına kadar ruhsat sahibi, en az bir jeoloji ve bir maden mühendisi tarafından hazırlanan arama faaliyet raporlarını, eğer önişletme ruhsatı talebinde bulunacak ise en az bir maden mühendisi tarafından hazırlanan önişletme projesini işletme ruhsatı talebinde bulunacak ise en az bir maden mühendisi tarafından hazırlanan işletme projesini ilgili daireye vermek zorundadır.» şeklinde yeniden düzenlenerek ve projelerin kimler tarafından tanzim edileceği 2 nci fıkrada açıklandığı için maddenin son fıkrasında yer alan «ve kimler tarafından» ibaresi çıkarılarak madde yapılan bu değişikliklerle ve 17 nci madde olarak,

17 nci maddedeki «saha veya işletmeye zarar vermeyecek şekilde» ibaresinden sonra gelen «ve yaptığı çalışmalardan hiçbir hak iddia etmemek kaydı ile» ibaresinin çıkarılması ve maddenin sonundaki «hükümlerine göre ihbar hakkı doğar» ibaresi «sadece» ibaresinin eklenmesi ile «hükümlerine göre sadece ihbar hakkı doğar» şeklinde değiştirilmesiyle ve 18 inci madde olarak,

18 inci maddenin son fıkrasında yer alan «kimler tarafından ve» ibaresi 16 ncı maddede projelerin kimler tarafından tanzim edileceğinin belirlenmesi nedeniyle maddeden çıkarılmak suretiyle ve 19 uncu madde olarak,

19 uncu maddenin son fıkrasındaki «kimler tarafından» ibaresi diğer maddelere uygunluk bakımından metinden çıkarılmasıyla ve 20 nci madde olarak,

20 nci maddedeki «satılabilir» ibaresinden sonra gelen «fazlası Hazineye intikal eder.» ibaresi çıkarılarak yerine «fazlası tespit edildiği takdirde 12 nci madde hükümleri uygulanır,» ibaresi eklenerek Devlet hakkı verilmeden kaçak cevher istihracı'nın engellenmesi amaçlanarak, 20 nci madde yapılan bu değişiklikle ve 21 inci madde olarak,

21 inci maddeye açıklık kazandırılması ve bazı karışıklıkların önlenmesi amacıyla 2 nci fıkra olarak «yeni aramalara açılan sahaya aynı anda birden fazla müracaat olursa şahıslardan, ilgili dairede anında açık artırma şeklinde madencilik fonuna en fazla parayı bağışlayana ruhsat verilir.» şeklinde bir fıkra eklenerek 21 inci madde yapılan bu düzenleme ile ve 22 nci madde olarak,

22 nci maddenin son fıkrasında yer alan «kimler tarafından» ibaresinin yukarda belirtilen gerekçeler ile çıkarılması sonucu madde bu değişiklikle ve 23 üncü madde olarak,

28 inci madde, maden işletme ruhsatlarının 2886 sayılı Devlet ihale kanununa göre ihalesi bürokratik işlemlerin uzunluğu ve gazete ilanları sebebi ile oldukça güç bir işlem arzedeceğinden, sahaların uzun süre atıl kalmasını önlemek amacı ile yeniden düzenlenmek suretiyle ve 29 uncu madde olarak,

30 uncu maddeye açıklık kazandırılması bakımından maddenin 2 nci fıkrasının son cümlesi «Bu durumun bakanlıkça yerinde tespit ve kabulünü müteakip geri kalan teminat kendisine iade edilir.» şeklinde yeniden düzenlenerek ve 3 üncü fıkrasının sonuna «29 uncu madde hükümleri mahfuzdur.» ibaresi eklenmesiyle ve 31 inci madde olarak,

31 inci maddenin 1 inci fıkrasının sonundaki «Hazineye» ibaresi «Devlete» şeklinde değiştirilmek suretiyle ve 32 nci madde olarak,

32 nci maddede yer alan Fon'un Etibank'ın bünyesinde kurulmasının sakıncaları dikkate alınarak, Fon'un Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı bünyesine alınması, ayrıca 2 nci bent'de yer alan «Müsadere edilen cevher ve malzemeler» ibaresine ek yapılarak malzemeler yerine bunların satışından elde edilecek gelirlere yönelik düzenleme yapılarak ve Fon'un denetiminin Başbakanlık Yüksek Denetleme Kuruluna ait olacağına dair bir düzenleme yapılmak suretiyle madde bu değişikliklerle ve 33 üncü madde olarak,

34 üncü maddenin başlığındaki «Pasaların» ibaresinin, daha şumullü olduğu gerekçesiyle «Artıkların» şeklinde değiştirilmesiyle ve 35 inci madde olarak,

35 inci maddenin 2 nci fıkrasında yer alan «bir yıl» ibaresinin «6 ay» olarak değiştirilmesiyle ve 36 ncı madde olarak,

44 üncü maddenin 1 inci fıkrasında yer alan «madenci ilgili idareden irtifak hakkı tesisi isteyebilir.» ibaresi «madenci, Bakanlığa müracaat ile irtifak ve/veya intifa hakkı tesisi isteyebilir.» şeklinde değiştirilerek, 2 nci fıkradaki «İrtifak» ibaresinden sonra «ve/veya intifa» ibaresinin eklenmesi, aynı şekilde 3 üncü fıkradaki «irtifak» ibaresinden sonra «ve/veya intifa» ibaresinin eklenmesi, 4 üncü fıkra olarak «Faaliyetler sırasında sahaya zarar verilmesi durumunda ruhsat sahibi adlî merciler tarafından tespit edilecek tazminatı arazi sahibine ödemek ve sahayı kullanabilir durumda terk etmekle yükümlüdür.» şeklinde bir fıkranın eklenmesi ve son fıkradaki «ilgili idarece» ibaresinin «Bakanlıkça» şeklinde değiştirilmesi ayrıca madde başlığının «irtifak, intifa hakkı ve kamulaştırma» şeklinde yeniden düzenlenmesiyle ve 45 inci madde olarak,

46 ncı madde, ilgili dairenin kanun kuruluşlarına devir için ruhsat feshetme yetkisinin olmayışı, konunun ancak özel kanunlarla gerçekleştirilebileceği, ayrıca bulunmuş cevher bedelinin kesin olacak tespitinin mümkün olamayacağı düşüncelerinden, hareketle 46 ncı madde bu düşünceler doğrultusunda yeniden düzenlenmesiyle 47 nci madde olarak,

47 nci maddenin 7 nci fıkrası ile, suçu işleyen büroda çalışanların bu çeşit bürolarda bir daha çalışamayacaklarını belirleyen hükmün çok ağır bir ceza olduğu düşüncesiyle 7 nci fıkranın son cümlesi «Suçu işleyen büroda çalışan ve suça iştirak eden görevliler bu çeşit bürolarda bir daha görev alamazlar» şeklinde değiştirilmesiyle ve 48 inci madde olarak,

48 inci madde, 2840 Sayılı Kanun kapsamında bulunan madenlerin önemi sebebiyle,

«2840 Sayılı Kanun hükümleri saklıdır. Ancak, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra bulunacak bor, trona ve asfaltit madenlerinin aranması ve işletilmesi bu Kanun hükümlerine tabidir.

Bunların ihracatına ait usul ve esaslar Bakanlar Kurulunca tespit edilir.» şeklinde yeniden düzenlenmesiyle ve 49 uncu madde olarak,

2840 sayılı Kanun kapsamında bulunan madenlerin önemi sebebiyle bu madenlerin kanun kapsamı içerisine alınması için «Bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra toryum ve uranyum madenlerinin aranması bu Kanun hükümlerine tabidir. İşletilmesi, Devlet eliyle veya Bakanlar Kurulunca belirlenecek esaslar dahilinde yapılır. Üretilen cevher Devlete veya Bakanlar Kurulunca tespit edilecek yerlere satılır.» şeklinde bir metnin 50 inci madde olarak tasarıya eklenmesiyle,

Geçici 1 inci maddeye açıklık kazandırılması amacıyla 3 ve 4 üncü fıkra olarak «Müracaatlar geçici madde 5'e göre ilan edilen günden başlayıp ilk hafta yapılacak müracaatların tamamı aynı gün yapılmış kabul edilecektir. Aramalara açılan sahaların Bakanlıkça onaylanmış listeleri ise müracaat kabul tarihinden bir ay önce ilgili dairede asılarak bütün madencilere açık tutulacaktır.

Aynı sahaya aynı anda birden fazla müracaat var ise bunlardan açık artırma şeklinde madencilik fonuna en fazla bağışta bulunan ruhsatı almaya hak kazanacaktır.» şeklindeki fıkraların eklenmesiyle,

Geçici 2 nci maddeye dairede işlem safhasında bekleyen 35.000 adet dosyanın intibaklarının bu Kanun hükümlerine uygun olarak yapılabilmesini teminen 2 nci fıkra olarak «GMD safhasındaki müracaatlar bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 5 ay içerisinde ilgili daireye müracaat ederek hak sağladıkları alana tekabül eden teminatlarını kanun gereği yatırmadıkları takdirde müracaatları iptal olur.» şeklinde bir fıkranın eklenmesiyle,

Geçici 4 üncü maddenin, 2 nci maddede yapılan değişikliğe teknik açıdan uygun olmasını teminen 1 inci fıkradaki «Killer» ibaresinin «bileşiminden en az % 15 $Al_2 O_3$ ihtiva eden killer (kaolen, kaolinit, Dikit, Alunitik kaolen, Nakrir, Hallosit, Glossekolit, Allofan, Imogolit, Şiferton, Refrakter kil, Ateş kili, Bağlama kili)» şeklinde değiştirilmesi, 5 inci fıkradaki «ruhsatları» ibaresinden sonra «29 uncu madde esaslarına göre» ibaresinin eklenmesi ve son fıkranın sonundaki «uzatılır» ibaresinin «uzatılabilir» şeklinde düzeltilmesiyle,

Geçici 5 inci maddenin, uygulamadaki karışıklıkları önlemek ve geçici 4 üncü maddeye yapılan atıf nedeniyle sadece taş ocakları için getirilmiş bir hüküm gibi anlaşılmasını engellemek, mevcut sahaların intibaklarının yapılmasını sağlamak amacıyla «Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 6 ay süre ile hiçbir maden arama ruhsatı müracaatı kabul edilmeyecektir.» şeklinde yeniden düzenlenerek,

Müracaatlardaki karışıklıkların önlenmesi amacıyla «Vilayetler bu Kanunla ilgili işlemleri yürütebilecek şekilde gerekli doküman ve ekipmanla teçhiz edilinceye kadar maden hak ve müracaatları Ankara'daki ilgili Daireye yapılır» şeklinde bir hükmün Geçici Madde 6 olarak kabul edilmesiyle,

ETİBANK tarafından değerlendirilemeyen düşük kaliteli curufların değerlendirilerek memleketimize döviz kazandırılması amacıyla,

«2840 sayılı Kanunun geçici maddesinde yer alan Bor tuzları sahalarında eski ruhsat sahipleri tarafından çıkarılmış cevher, bakiye yığınları, curuf stokları ve pasalar üzerinde bunları çıkaranların her türlü hakları için belirtilen on sekiz aylık pasa değerlendirme süresi 1986 Aralık ayı sonu olarak değiştirilmiş ve hakları ihya edilmiştir. Adı geçen malzemelerin nakliyeleri, ödenecek Devlet hakkı ile madencilik fon katkısı ve yapılacak beyanlar bu Kanun hükümlerine tabidir.» şeklinde bir hüküm Ek Geçici Madde olarak eklenmesiyle,

Yürürlük ve yürütmeyi düzenleyen 50 ve 51 inci maddeler ise 52 ve 53 üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
Metin Emiroğlu	*Aycan Çakıroğulları*	*Alaattin Fırat*
Malatya	Denizli	Muş

Kâtip Üye		
Kadir Demir	*Ahmet Akgün Albayrak*	*Mehmet Deliceoğlu*
Konya	Adana	Adıyaman

A. Sırrı Özbek
Adıyaman
(Tümüne Karşıyım)

Sururi Baykal
Ankara
(Tümüne Karşıyım)

Nabi Sabuncu
Aydın

M. Fenni İslimyeli
Balıkesir
(İmzada Bulunamadı)

Ahmet Şamil Kazokoğlu
Bolu

N. Oğuzhan Artukoğlu
Burdur
(Tasarının 34 üncü Maddesindeki Müphem Kısmına Muhalifim)

İlhan Aşkın
Bursa

C. Tayyar Sadıklar
Çanakkale
(Tümüne Karşıyım)

Ünal Akkaya
Çorum

İsmail Şengün
Denizli
(Tümüne Karşıyım)

Ahmet Sarp
Diyarbakır
(Tümüne Karşıyım)

İsmail Dayı
Balıkesir

Metin Yaman
Erzincan

İlhan Aras
Erzurum

Togay Gemalmaz
Erzurum

Mustafa Rıfkı Yaylalı
Erzurum

M. Hayri Osmanlıoğlu
Gaziantep
(Tümüne Karşıyım)

İbrahim Fevzi Yaman
Isparta

Tülay Öney
İstanbul
(Tümüne Karşıyım)

Özdemir Pehlivanoğlu
İzmir

İbrahim Özbıyık
Kayseri

Cengiz Tuncer
Kayseri

Erol Ağagil
Kırklareli
(Tümüne Karşıyım)

Mehmet Budak
Kırşehir

İsmet Ergül
Kırşehir

Ayhan Fırat
Malatya
(Tümüne Karşıyım)

Haydar Özalp
Niğde

Fehmi Memişoğlu
Rize
(Tümüne Karşıyım)

H. Barış Can
Sinop
(Tümüne Karşıyım)

Enver Özcan
Tokat
(Tümüne Karşıyım)

Fahrettin Kurt
Trabzon

Ferit Melen
Van
(Muhalefet Şerhim Eklidir)

MUHALEFET ŞERHİ

Gerekçesinden anlaşıldığına göre bu tasarı Anayasamıza göre Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan arama ve işletme hakkı Devlete ait olan tabiî servet ve kaynakların verimli bir surette arama ve işletilmesini sağlamak amacıyla getirilmiştir. Ancak tasarıda yer alan hükümler bunu sağlamaya yeterli değildir.

Kanunla düzenlenmesi gereken birçok ana esaslar bu tasarıda yönetmeliğe bırakılmıştır. Millî Savunma ve Millî çıkarlar nedeniyle Devlet elinde kalması gereken madenler yabancı şirketler dahil özel kesime açılmaktadır. Bu haliyle Kanunlaştığı takdirde maden rezervleri için tasarıda amaçlandığı surette verimli olarak değerlendirilmesi şöyle dursun tersine yağma edilmek tehlikesiyle karşı karşıya gelecektir.

Bu nedenle tasarının tümüne karşıyım.

Ferit Melen
Van Milletvekili

HÜKÜMETİN METNİ

Maden Kanunu Tasarısı

Madenler

MADDE 1. — Tabiatta element (basit), bileşik (mürekkep) veya karışım (mahlut) halde bulunan, aşağıda yazılı maddeler bu Kanuna göre maden sayılır.

I — ENERJİ MADENLERİ :

Maden kömürü (turptan Antrasite kadar her nevi kömür) Asfaltit, Bitümlü şist, Bitümlü şeyl, Radyoaktif mineraller (Uranyum, Toryum), petrol menşeyli olmayan doğal gaz.

II — METAL MADENLERİ :

Altın, Bakır, Pirit, Kobalt, Nikel, Kurşun, Çinko, Gümüş, Kadmiyum, Bizmut, nadir elementler (İndium, Galyum, İtriyum, Talyum, Germanyum), Kalay, Tantal, Molibden, Tungsten (Wolframit, Şelit), Demir, Manganez, Titan (İlmenit, Rutil) Vanadyum, Arsenik, Civa, Antimuan, Krom, Platin, İridyum, Paladyum, Osmiyum, Rodyum, Rutenyum, Niyop, Rubidyum, Lantan, Neodyum, Prasepdyum, Selenyum, Alüminyum, (Boksit) cevherli eriyik (içerdiği element veya elementler elde edilmek üzere yararlanılacak olanlar).

III — SANAYİ MADENLERİ :

Kaolen (Kaolinit, Dikit, Alunitik Kaolen, Nakrit, Hallossit) Glossekolit, Allofan, İmogolit, Kil, (Şiferton, Refrakter, Ateş kili, Bağlama kili), Bentonit (İllit, Loglinit, Montmorillonit, Notronit, Saponit, Hektorit, Baydilit), Atapuljit (Poligorskit), Alünit (Şap), Sodyum, Potasyum, Lithium-Brom, Kalsiyum, Mağnezyum (Anion ve katyon olarak) tuzları, Vollastonit, Talk, Steattit, Pirofillit, Diatomit, Potas tuzları (Silvin, Karnolit, Kainit...), Dunit, Olivin, Zeolit, Sillimanit, Andoluzit, Dumortiorit, Disten (Kyanit), Fosfat, Apatit, Amyant, Manyezit, Trona (Tabii (Soda), Perlit, Grafit, Kükürt, Fluorit, Kriyolit, Zımpara taşı (Diyaspor), Barit, Stronsiyum tuzu (Sülestin), Kuvars, Kuvarsit, yatakları ve bileminde en az % 90 SiO_2 ihtiva eden kuvars kumu, Bor tuzları (Kolemanit, Ulxit-Borasit-Tinkal-Pandermit) veya bünyesinde en az % 10 B_2 O_3 bulunan diğer bor mineralleri, Feldsapt (feldspat ve feldspaloid grubu mineraller), Mika (Biyotit, Muskovit, Serisit, Lepidolit, Flogopit, Vernikulit), Mermer.

IV — KIYMETLİ TAŞLAR :

Elmas, Korendon, Morganit, Zümrüt, Akuvamarin, Haliodor, Aleksandirit, Beril, Yakut (Rubi), Safir (Gökyakut), Kalsedon, Agat, Yosunlu Agat, Oniks, Sardoniks, Jasp, Karnolin, Heliotrep, Kantaşı, Krizopras, Opal, İrize Opal (Aynülşems), Kırmızı Opal, Siyah Opal, Ağaç Opali, Kuvars kristalleri, Ametist, Sitrin, Neceftaşı (Dağ kristali) Dumanlı Kuvars, Kedigözü (Morion), Avantutin, Venüs taşı, gül kuvars (Rose) Turmalin (Rubellit, Vardelit, İndigolit), Zirkon, Topaz, Aytaşı (Moonstone), Turkuaz (Firuze), Kunzit (Spodümen), Kehribar, Lazurit (Lapislazuli) Oltutaşı, Diopsit, Amorzonit, Lületaşı, Labrodorit, Spinel, Epidot (Zoizit, Tanzanit), Olivin (Zebercet), Spinel, Jadeit, Yeşim veya Jat (Jade), Rodonit, Rodokrozit, Grüna Mineralleri (Spesartin, Grosüllar, Hessonite, Andradit, Demontoit, Uvarovit, Pirop, Almandin), Diaspor kristalleri, Kemererit.

Burada zikredilmemiş bir madde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu Kararı ile Maden Kanunu hükümlerine tabi tutulur.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ VE TİCARET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Maden Kanunu Tasarısı

Madenler

MADDE 1. — Tabiatta element (basit), bileşik (mürekkep) veya karışım (mahlut) halde bulunan, aşağıda yazılı maddeler bu Kanuna göre maden sayılır.

I — ENERJİ MADENLERİ :

Maden kömürü (Turptan Antrasite kadar her nevi kömür, Asfaltit, Bitümlü şist, Bitümlü şeyl), Radyoaktif mineraller (Uranyum, Toryum, Radyum, Niyop, Lantan, Neodyum, Praseodyum, Selenyum),

II — METAL MADENLERİ :

Altın, Bakır, Pirit, Kobalt, Nikel, Kurşun, Çinko, Gümüş, Kadmiyum, Bizmut, nadir elementler (İndium, Galyum, İtriyum, Talyum, Germanyum), Kalay, Tantal, Molibden, Tungsten (Wolframit, Şelit), Demir, Manganez, Titan (İlmenit Rutil) Vanadyum, Arsenik, Civa, Antimuan. Krom, Platin, İridyum, Paladyum, Osmiyum, Rutenyum, Rhadyum, Alüminyum (Boksit) ve cevherli eriyikler (içerdiği element veya elementler elde edilmek üzere yararlanılacak olanlar)

III — SANAYİ MADENLERİ :

Kaolen (Kaolinit, Dikit, Alunitik Kaolen, Nakrit, Hallossit) Glossekolit, Allofan, İmogolit, Kil (Şiferton, Refrakter, Ateş kili, Bağlama kili), Bentonit (İllit, Loglinit, Montmorillonit, Notronit, Saponit, Hektorit, Baydilit), Atapuljit (Poligorskit), Alünit (Şap), Sodyum, Potasyum, Lityum, Kalsiyum, Magnezyum, (Anion ve katyon olarak) tuzları (Tuz Kanunu hükümleri mahfuzdur) Vollastonit, Talk, Steattit, Pirofillit, Diatomit, Dunit, Olivin, Zeolit, Sillimanit, Andaluzit, Dumortiorit, Disten (Kyanit), Fosfat, Apatit, Amyant, Manyezit, Trona (Tabiî Soda), Perlit, Grafit, Kükürt, Florut, Kriyolit, Zımpara taşı (Diyaspor), Barit, Stronisyum tuzu (Selestin), Kuvars, Kuvarsit ve bileşiminde en az % 90 SiC_2 ihtiva eden kuvars kumu, Bor tuzları (Kolemanit, Ulxit, Borasit, Tinkal, Tandermit) veya bünyesinde en az % 10 B_2 O_3 bu-

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Maden Kanunu Tasarısı

Amaç

MADDE 1. — Bu Kanunda tanzim edilen madenlerin aranması, işletilmesi ve üzerinde hak sahibi olunması ve terk edilmesi bu kanun hükümlerine tabidir.

Madenler

MADDE 2. — Tabiatta element (basit), bileşik (mürekkep) veya karışım (mahlut) halde bulunan, aşağıda yazılı maddeler bu Kanuna göre maden sayılır.

I - ENERJİ MADENLERİ :

Maden kömürü (Turptan Antrasite kadar her nevi kömür, asfaltit, bitümlü şist, bitümlü şeyl), radyoaktif mineraller (Uranyum, Toryum, Radyum, Niyop, Lantan, Neodyum, Praseodyum, Selenyum),

II - METAL MADENLERİ :

Altın, Bakır, Pirit, Kobalt, Nikel, Kurşun, Çinko, Gümüş, Kadmiyum, Bizmut, nadir elementler (İndium, Galyum, İtriyum, Talyum, Germanyum, Kalay, Tantal, Tellür, Molibden, Tungsten (Wolframit, Şelit), Demir, Manganez, Titan (İlmenit, Rutil, Vanadyum, Arsenik, Civa, Antimuan, Krom, Platin, İridyum, Palatyum, Osmiyum, Rutenyum, Rhadyum, Alüminyum (Boksit)

III - SANAYİ MADENLERİ :

Bileşiminde en az % 15 Al_2 O_3 ihtiva eden killer (Kaolen, Kaolinit, Dikit, Alunitik kaolen, Nakrit, Hallosit, Glossekolit, Allofan, İmogolit, Şiferton, Refrakter kil, Ateş kili, Bağlama Kili) Bentonit (İllit, Loglinit, Montmorillonit, Notronit, Saponit, Hektorit, Baydilit), Atapuljit (Poligorskit), Alünit (Şap), Sodyum, Potasyum, Lityum, Kalsiyum, Magnezyum, (Anion ve katyon olarak) tuzları (Tuz Kanunu hükümleri mahfuzdur), Vollastonik, Talk, Steattit, Pirofillit, Diatomit, Dunit, Olivin, Zeolit, Sillimanit, Andaluzit, Dumortiorit, Disten (Kyanit), Fosfat, Apatit, Amyant, Manyezit, Trona (Tabiî Soda), Perlit, Grafit, Kükürt, Florut, Kriyolit, Zımpara taşı (Diyaspor), Barit, Stronisyum tuzu (Selestin), Kuvars, Kuvarsit ve bileşiminde en az % 90 SiC_2 ihtiva eden kuvars kumu, Bor tuzları (Kolemanit, Ulxit, Borasit,

(Hükümetin Metni)

Tanımlar

MADDE 2. — Kanunda geçen deyimler aşağıda açıklanmıştır.

Bakanlık : Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı.

İlgili Daire : Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı Maden Dairesi.

Takaddüm Hakkı : Maden hakkı için ilk müracaat edene tanınan öncelik.

İhbar : Arama ve ön işletme ruhsat sahasında olmamak kaydı ile evvelce tesbit edilmemiş bir maden zuhurunun ilgili daireye bildirilmesi.

Arama Ruhsatı : Belirli bir alanda maden arama faaliyetlerinde bulunulabilmesi için verilen yetki belgesi.

Buluculuk : Herhangi bir ruhsat döneminde yönetmeliğinde belirtildiği şekilde bir maden zuhurunun ortaya çıkartılması.

Ön İşletme Ruhsatı : Arama safhasından sonra işletme dönemine hazırlık ve gerek duyulabilecek diğer araştırmaların yapılabilmesini sağlamak için azamî üç yıl süre ile faaliyetlerin devamlılığı amacı ile verilen yetki belgesi.

İşletme Ruhsatı : İşletme faaliyetlerinin yürütülebilmesi için verilen yetki belgesi.

İşletme İzni ; Bir madenin işletmeye alınabilmesi için izin.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

lunan diğer bor mineralleri Feldspat (feldspat ve feldspatoid grubu mineraller), Mika (Biyotit, Muskovit, Serisit, Lapidelit, Flogofit, Vernikulit), Mermer, Pomza, Kalsedon.

IV — KIYMETLİ TAŞLAR :

Elmas, Korundum, Monganit, Zümrüt, Akuvamarin, Haliodor, Aleksandirit, Beril, Yakut (Rubi), Safir (Gök yakut) Agat, Yosunlu Agal, Oniks Sardoniks, Jasp, Kamolin, Heliotrop, Kantaşı, Krizopras, Opal, İrize Opal (Aynûl Şems), Kırmızı Opal, Siyah Opal, Ağaç Opali, Kuvars Kristalleri, Ametist, Sitrin, Neceftaşı (Dağ kristali), Dumanlı, Kuvars, Kedigözü (Maion), Avanturin, Venüstaşı, Gül kuvars (Rose), Turmalin (Rubellit, Vardelit, İndigolit), Zirkon, Topaz, Aytaşı (Moonstone), Turkuaz (Firuze), Spodümen, Kehribar, Lazurit (Lapislazuli), Oltutaşı, Diopsit, Amorzonit, Lületaşı, Labrodorit, Epidol (Zeozit, Tanzanit), Olivin (Zebercet), Spinel, Jadeit, Yeşim veya Jad, Rodonit, Rodokrozit, Gröna Minarelleri (Spesartin), Grosüllar, Hessonite, Dermontoit, Uvarovit, Pirop, Almundin), Diaspor kristalleri, Kemererit.

Burada zikredilmemiş bir madde Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu Kararı ile Maden Kanunu hükümlerine tabi tutulur.

Tanımlar

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Tinkal, Pandermit) veya bünyesinde en az % 10 $B_2 O_3$ bulunan diğer bor mineralleri, Feldispat (feldispat ve feldispatoid grubu mineraller), Mika (Biyotit, Muskovit, Serisit, Lepidelit, Flogofit, Vernikulit), Mermer (Kalker, Dolomit, Kalsit, Aragonit, Traverten, Albatr, Diabaz, Granit, Serpantin ve kesilip parlatılabilen diğer taşlar), Nefelin Siyenit, Pomza, Kalsedon.

IV - KIYMETLİ TAŞLAR :

Elmas, Korundum, Morganit, Zümrüt, Akuvamarin, Heliodor, Aleksandirit, Beril, Yakut (Rubi), Safir (Gök yakut), Agat, Yosunlu Agal, Oniks, Sardoniks, Jasp, Karnolin, Heliotrop, Kantaşı, Krizopras, Opal [İrize Opal (Aynûl Şems) Kırmızı Opal, Siyah Opal, Ağaç Opali], Kuvars kristalleri, [Ametist, Sitrin, Neceftaşı (Dağ kristali), Dumanlı Kuvars, Kedigözü (Maion), Avanturin, Venüstaşı, Gül kuvars (Rose)], Turmalin (Rubellit, Vardelit, İndigolit), Zirkon, Topaz, Aytaşı (Moonstone), Turkuaz (Firuze), Spodümen, Kehribar, Lazurit (Lapislazuli), Oltutaşı, Diopsit, Amorzonit, Lületaşı, Labrodorit, Epidol (Zeozit, Tanzanit), Olivin (Zebercet), Spinel, Jadeit, Yeşim veya Jad, Rodonit, Rodokrozit, Gröna Minarelleri (Spesartin, Grosüllar Hessonite, Dermontoit, Uvarovit, Pirop, Almandin), Diaspor kristalleri, Kemererit.

Burada zikredilmemiş bir madde Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu Kararı ile bu Kanun hükümlerine tabi tutulur.

V - YUKARIDAKİ MADENLERİ İHTİVA EDEN VE BU MADENLERİN ELDESİNDE KULLANILAN GAZ VE SULAR:

Tanımlar

MADDE 3. — Kanunda geçen deyimler aşağıda açıklanmıştır:

Bakanlık : Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı.

İlgili Daire : Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı Maden Dairesi.

Takaddüm Hakkı : Maden hakkı için ilk müracaat edene tanınan öncelik.

İhbar : Arama ve ön işletme ruhsat sahasında olmamak kaydı ile evvelce tespit edilmemiş bir maden zuhurunun ilgili daireye bildirilmesi.

Arama Ruhsatı : Belirli bir alanda maden arama faaliyetlerinde bulunulabilmesi için verilen yetki belgesi.

Buluculuk : Herhangi bir ruhsat döneminde yönetmeliğinde belirtildiği şekilde bir maden zuhurunun ortaya çıkartılması.

(Hükümetin Metni)

Beyan : İlgililerin resmî kuruluşlara herhangi bir durumu belirlemek veya açıklamak maksadı ile vermiş oldukları yazılı belge.

Maden Sicili : Tüm madencilik faaliyetleri ile ilgili bilgilerin kaydedildiği yer.

Pasa : Mevcut ekonomik ve teknik şartlara göre işletilmesi mümkün olmayan ancak işletme gereği istihsal edilen cevher.

Prospeksiyon : Madencilik arama faaliyetlerine mesnet teşkil edecek ön bilgilerin toplanması işi.

Görünür Rezerv : Boyutları, terörü belirlenmiş üretilebilir kesin cevher miktarı.

Ekonomik Cevher : Günün teknik ve ekonomik şartlarında kârlı olarak değerlendirilebilecek cevher.

Muvakkat İşgal : İşletme ruhsat sahalarında madencilik faaliyetlerinin gereği olarak özel mülkiyetlerde iki yıl süre ile çalışabilme izni.

İstimlak : İşletme ruhsat süresi boyunca ruhsat alanında kalan özel mülkiyet arazilerine madencilik faaliyeti için alınan istimlak kararı .

Nezaret : İşletmelerin tekniğine ve emniyet nizamnamelerine uygun olarak yürütülmesinin kontrolü.

Nezaretçi : İşletmelerin teknik ve emniyet yönünden nezaretini yapan sorumlu ve yetkili maden mühendisi.

Taksir : Ruhsat alanlarının bu Kanun gereğince küçültülmesi.

Münfesih : Hakların hiç bir bildirime gerek kalmaksızın otomatik olarak fesh olması.

Bilanço : İşletme izni gereği, gelir ve giderlerin gösterildiği yönetmeliğine göre hazırlanmış kâr-zarar tablosu.

Faaliyet Raporu : Madencilik faaliyetlerinin yönetmeliğinde belirlendiği üzere hazırlanan takdim metni.

İmalat Haritası : İşletmelerde üretim yapılan yerleri, miktarları ve yapılış şeklini gösterir ölçekli beyan niteliğinde harita.

Proje : Yeraltı kaynaklarının değerlendirilmesi amacına dönük belirli girdileri seçilmiş bir teknoloji kullanarak mevcut ve potansiyel talebi karşılamak üzere mal ve cevher üretmek için çalışmaları düzenleyen beyan niteliğinde rapor.

Kantar Fişi : Cevher nakillerinde cevherin ağırlığını gösterir tartı makbuzu.

Sevk Fişi : Maden sevklerinde sevkiyatın başlangıç ve bitiş noktalarını, cinsini, miktarını, fiyatını, vasfını, sevk araçlarını belirten resmî, tasdikli beyan niteliğinde olan belge.

İhtisaslaşmış Devlet Kuruluşu : Maden Dairesi, MTA, TKİ, ETİBANK, EİE İdaresi, DSİ, Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığına bağlı kuruluşlar, TEK, Karayolları ve Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri Genel Müdürlükleri gibi madencilik faaliyetleri ile ilgili konularda ihtisas sahibi Devlet kuruluşları.

Maden Hakları : Madenlerin aranması, bulunması ve işletilebilmesi için verilen izinler ve maden yataklarının bulunmasına yardımcı olanlara tanınan maddî imkânlar.

Teminat : Madencilik faaliyetlerinde kanun hükümlerine ve tekniğe uygun çalışmayı temin amacı ile alınan nakit karşılığı olan geçici ödeme.

Bilanço Brüt Kârı : Devlet hakkına esas teşkil edecek genel ve müteferrik giderler hariç, bilançoda yer alan brüt kâr.

Devlet Hakkı : Maden istihracı ile sağlanacak gelirden Devlet payına düşen kısım.

Madencilik Fonu : Madencilik faaliyetlerinde istikrarı sağlamak ve desteklemek amacı ile teşekkül ettirilmiş fon.

Kritik Cevher Stokları : Ekonominin buhranlı dönemleri geçiştirebilmesi için gerekli ekonomik büyüklükteki cevher stokları.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Ön İşletme Ruhsatı : Arama safhasından sonra işletme dönemine hazırlık ve gerek duyulabilecek diğer araştırmaların yapılabilmesini sağlamak için azamî üç yıl süre ile faaliyetlerin devamlılığı amacı ile verilen yetki belgesi.

İşletme Ruhsatı : İşletme faaliyetlerinin yürütülebilmesi için verilen yetki belgesi.

İşletme İzni : Bir madenin işletmeye alınabilmesi için izin.

Beyan : İlgililerin resmî kuruluşlara herhangi bir durumu belirlemek veya açıklamak maksadı ile vermiş oldukları yazılı belge.

Maden Sicili : Tüm madencilik faaliyetleri ile ilgili bilgilerin kaydedildiği yer.

Pasa : Mevcut ekonomik ve teknik şartlara göre işletilmesi mümkün olmayan, ancak işletme gereği istihsal edilen cevher.

Prospeksiyon : Madencilik arama faaliyetlerine mesnet teşkil edecek ön bilgilerin toplanması işi.

Görünür Rezerv : Boyutları, tenörü belirlenmiş üretilebilir kesin cevher miktarı.

Ekonomik Cevher : Günün teknik ve ekonomik şartlarında kârlı olarak değerlendirilebilecek cevher.

Kamulaştırma : İşletme ruhsat süresi boyunca ruhsat alanında kalan özel mülkiyet arazilerine madencilik faaliyeti için alınan kamulaştırma kararı.

Nezaret : İşletmelerin tekniğine ve emniyet nizamnamelerine uygun olarak yürütülmesinin kontrolü.

Nezaretçi : İşletmelerin teknik ve emniyet yönünden nezaretini yapan sorumlu ve yetkili maden mühendisi.

Taksir : Ruhsat alanlarının bu Kanun gereğince küçültülmesi.

Münfesih : Hakların hiç bir bildirime gerek kalmaksızın otomatik olarak fesh olması.

Bilanço : Her işletme izni için ayrı ayrı yönetmelikteki örneğe göre hazırlanacak ve sadece Devlet hakkı, madencilik fon katkısı, ihbar ve buluculuk haklarının hesaplanmasında geçerliliği olan beyan niteliğinde belgedir.

Faaliyet Raporu : Madencilik faaliyetlerinin yönetmeliğinde belirlendiği üzere hazırlanan takdim metni.

İmalat Haritası : İşletmelerde üretim yapılan yerleri, miktarları ve yapılış şeklini gösterir ölçekli beyan niteliğinde harita.

(Hükümetin Metni)

Devletin hüküm ve tasarrufu

MADDE 3. — Madenler Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup, içinde bulundukları arzın mülkiyetine tabi değildir.

Madenlerin aranması, işletilmesi ve üzerlerinde hak sahibi olunması ve terk edilmesi bu Kanun hükümlerine tabidir.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Proje : Yeraltı kaynaklarının değerlendirilmesi amacına dönük belirli girdileri seçilmiş bir teknoloji kullanarak mevcut ve potansiyel talebi karşılamak üzere mal ve cevher üretmek için çalışmaları düzenleyen beyan niteliğinde rapor.

Kantar Fişi : Cevher nakillerinde cevherin ağırlığını gösterir tartı makbuzu.

Sevk Fişi : 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 2365 sayılı Kanunla değişik 240 ıncı maddesinin 1 inci fıkrasının (A) bendinde yer alan taşıma irsaliyelerindeki bilgileri ihtiva eden beyan niteliğinde belgedir.

İhtisaslaşmış Devlet Kuruluşu : Maden Dairesi, MTA, TKİ, TTK, ETİBANK, ELE İdaresi, DSİ, Sanayi ve Ticaret, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığına bağlı kuruluşlar, TEK, Karayolları ve Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri Genel Müdürlükleri gibi madencilik faaliyetleri ile ilgili konularda ihtisas sahibi Devlet kuruluşları,

Maden Hakları : Madenlerin aranması, bulunması ve işletilebilmesi için verilen izinler ve maden yataklarının bulunmasına yardımcı olanlara tanınan maddî imkânlar.

Teminat : Madencilik faaliyetlerinde Kanun hükümlerine ve tekniğe uygun çalışmayı temin amacı ile alınan nakit karşılığı olan geçici ödeme.

Bilanço Brüt Kârı : Yönetmelikteki örneğe göre hazırlanmış bilançoda, genel yönetim giderleri payı hariç tutularak hesaplanacak brüt kârdır.

Devlet Hakkı : Maden istihracı ile sağlanacak gelirden Devlet payına düşen kısım.

Madencilik Fonu : Madencilik faaliyetlerinde istikrarı sağlamak ve desteklemek amacı ile teşekkül ettirilmiş fon.

Kritik Cevher Stokları : Ekonominin buhranlı dönemleri geçiştirebilmesi için gerekli ekonomik büyüklükteki cevher stokları.

Yeminli Teknik Büro : Denetim ve gözetim dışında yönetmelikte belirtilen görevleri yürütmek üzere kurulmuş, çalışma alanlarında ihtisas sahibi olmuş, Devlet güvenliği açısından sakıncası bulunmayan mühendis ve personelden oluşan büro.

Devletin hüküm ve tasarrufu

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Devletin hüküm ve tasarrufu

MADDE 4. — Madenler Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup, içinde bulundukları arzın mülkiyetine tabi değildir.

(Hükümetin Metni)

Hakların bölünmezliği, devir ve intikali

MADDE 4. — Madenler üzerinde tesis olunan ilk müracaat (takaddüm) ihbar, arama ruhsatnamesi, buluculuk, ön işletme ruhsatı ve işletme ruhsatı haklarının hiç birisi hisselere bölünemez. Her biri bir bütün halinde muameleye tabi tutulur.

Maden ruhsatları ve buluculuk hakkı, devredilebilir.

Durum maden siciline şerh edilir. Devir muamelesi maden siciline şerh edilmesi ile tamam olur.

Maden hak ve vecibeleri miras yolu ile intikal eder. Bu hak ve vecibeler, bütün mirasçıların vekâletini havi bir vekâletname ile 5 inci maddede belirtilen niteliklere sahip mirasçılardan birine veya üçüncü bir şahsa devredilir. 6 ay içerisinde intikal işlemleri tamamlanmayan ruhsatlar fesh edilir. Devir ve intikâl işlemlerinin ne şekilde yapılacağı yönetmelikte belirtilir.

Madenler üzerindeki hakların devir ve intikali bu Kanun ve yönetmelikte gösterilen hükümlerin tatbikini geciktirmez.

Maden Hakkı

MADDE 5. — Maden hakları, medenî hakları kullanmaya ehil T. C. vatandaşlarına, madencilik yapabileceği statüsünde yazılı tüzelkişiliği haiz şirketlere, bu hususta yetkisi bulunan kamu iktisadî teşebbüsleri ile müesseseleri, bağlı ortaklıkları ve iştirakleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına verilir.

Maden hakları gerçek veya tüzel tek kişi adına verilir.

Devlet memurları diğer kamu görevlileri ilgili dairenin merkez ve taşra teşkilatında çalışan yevmiyeli ve mukaveleli personel, arama, ön işletme ve işletme ruhsatı alamaz.

Maden arama veya işletme hakkını haiz iken memur olanlar memuriyete geçişlerinden itibaren 6 ay zarfında bu haklarını devir etmeye mecburdurlar.

Üçüncü fıkradaki yasaklamaya tabi olup miras yoluyla kendisine maden ruhsatı intikal eden mirasçı, durumundaki mani hal ortadan kalkmadığı takdirde 4 üncü maddenin dördüncü fıkrası hükmü uygulanır.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Hakların bölünmezliği, devir ve intikali

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Maden hakkı

MADDE 5. — Tasarının 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Hakların bölünmezliği, devir ve intikali

MADDE 5 — Madenler üzerinde tesis olunan ilk müracaat, (takaddüm) ihbar, arama ruhsatnamesi, buluculuk, ön işletme ruhsatı ve işletme ruhsatı haklarının hiç birisi hisselere bölünemez. Her biri bir bütün halinde muameleye tabi tutulur.

Maden ruhsatları ve buluculuk hakkı, devredilebilir.

Durum maden siciline şerh edilir. Devir muamelesi maden siciline şerh edilmesi ile tamam olur.

Maden hak ve vecibeleri miras yolu ile intikal eder. Bu hak ve vecibeler, bütün mirasçıların vekâletini havi bir vekâletname ile 6 ncı maddede belirtilen niteliklere sahip mirasçılardan birine veya üçüncü bir şahsa devredilir. Mirasçıların ittifak edememeleri halinde mirasçılardan birinin müracaatı ile mahkeme mirasçılardan bu hakkın en ehil olana tahsisine veya bu da mümkün olmazsa ruhsatın satılmasına karar verir. Mahkeme bu hususu basit muhakeme usulü ile halleder. Eğer dava söz konusu değil ise 6 ay içerisinde intikal işlemleri tamamlanmayan ruhsatlar fesh edilir. Devir ve intikal işlemlerinin ne şekilde yapılacağı yönetmelikte belirtilir.

Madenler üzerindeki hakların devir ve intikali bu Kanun ve yönetmelikte gösterilen hükümlerin tatbikini geciktirmez.

Maden hakkı

MADDE 6. — Maden hakları, madenî hakları kullanmaya ehil T.C. vatandaşlarına, madencilik yapabileceği statüsünde yazılı Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarına göre kurulmuş tüzelkişiliği haiz şirketlere, bu hususta yetkisi bulunan kamu iktisadî teşebbüsleri ile müesseseleri, bağlı ortaklıkları ve iştirakleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına verir.

Maden hakları gerçek veya tüzel tek kişi adına verilir.

Devlet memurları diğer kamu görevlileri ilgili dairenin merkez ve taşra teşkilatınca çalışan yevmiyeli ve mukaveleli personel, arama ön işletme ve işletme ruhsatı alamaz.

Maden arama veya işletme hakkını haiz iken memur olanlar memuriyete geçişlerinden itibaren 6 ay zarfında bu haklarını devretmeye mecburdurlar.

3 üncü fıkradaki yasaklamaya tabi olup miras yoluyla kendisine maden ruhsatı intikal eden mirasçı,

(Hükümetin Metni)

Maden faaliyeti izne tabi yerler

MADDE 6. — Memleket kara sınırlarından itibaren ufken 500 metre mesafede maden arama, ön işletme ve işletme ruhsatı verilmez, Kara suları, iç sular ve bunların altındaki yerler bu tahdide tabi değildir.

Belediye imar sahaları içindeki maden arama, ön işletme ve işletme faaliyetleri belediyeden müsaade alınması ile yapılır. Ruhsat alındıktan sonra belediye imar sınırları içine alınan maden sahaları bu hükümden müstesnadır.

Orman, ağaçlandırma alanlarında, askerî yasak bölgelerde ve sit alanları yakınlarında madencilik faaliyetlerinde bulunulması ilgili Kanun hükümlerine göre izne tabidir.

Amme hizmeti veya umumun istifadesine tahsis edilmiş mücavir alan sınırları dışındaki yerlerde ve bu tür tesislere ufken 60 metre mesafede arama, ön işletme ve işletme yapılabilmesi ilgili dairenin müsaadesine bağlıdır.

Binalara ufken 60 metre avlu, bağ ve bahçelere 20 metre mesafede maden araması ve işletilmesi mülk sahibinin iznine bağlıdır. Bu madde hükümlerine tabi yerlerde izinsiz madencilik faaliyetinde bulunulduğunun tespiti halinde teminatın 1/3'ü irad kaydedilir. Tekerrürü halinde teminatın tamamı irad kaydedilerek ruhsat fesh olunur.

Maden hakkının verilmeyeceği durumlar

MADDE 7. — Arama, ön işletme veya işletme ruhsatı verilmiş maden sahası üzerinde başka ruhsat verilmez.

Maden teşvik tedbirleri

MADDE 8. — Madencilik yatırımları, kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerde yapılacak yatırımlara sağlanan haklardan yararlandırılabilir.

Hangi madenlerin birinci fıkrada belirtilen haklardan yararlanabileceği, şartları ve diğer hususlar yönetmelikle tespit edilir.

Beyan usulü

MADDE 9. — Maden hakları ile ilgili bütün safhalarda teknik ve malî konularda yapılan beyanlar ve tanzim edilen raporlarla sair evraklar doğru kabul edilir.

Gerçek dışı, haksız ve yanıltıcı beyan ve projelerle Kanun hükümlerinin icraatını engelleyen, haksız suretle hak iktisap eden veya hak iktisabına sebep olanlar veya beyana aykırı icraatta bulunan ruhsat sahip-

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Maden faaliyeti izne tabi yerler

MADDE 6. — Tasarının 6 ncı maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Maden hakkının verilmeyeceği durumlar

MADDE 7. — Tasarının 7 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Maden teşvik tedbirleri

MADDE 8. — Tasarının 8 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Beyan usulü

MADDE 9. — Tasarının 9 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

durumundaki mani hal ortadan kalkmadığı takdirde 5 inci maddenin 4 üncü fıkrası hükmü uygulanır.

Maden faaliyeti izne tabi yerler

MADDE 7. — Memleket kara sınırlarından itibaren ufken 500 metre mesafede maden arama, ön işletme ve işletme ruhsatı verilmez. Kara suları, iç sular ve bunların altındaki yerler bu tahdide tabi değildir.

Belediye imar sahaları ve mücavir alanlar içindeki maden arama, ön işletme ve işletme faaliyetleri belediyeden müsaade alınması ile yapılır. Ruhsat alındıktan sonra belediye imar sınırları içine alınan maden sahaları bu hükümden müstesnadır.

Orman, ağaçlandırma alanlarında, askerî yasak bölgelerde ve sit alanları yakınlarında madencilik faaliyetlerinde bulunulması ilgili Kanun hükümlerine göre izne tabidir.

Amme hizmeti veya umumun istifadesine tahsis edilmiş mahallerde ve bu tür tesislere ufken 60 metre mesafe dahilinde arama ön işletme ve işletme yapılabilmesi Bakanlığın iznine bağlıdır.

Binalara ufken 60 metre, avlu, bağ ve bahçelere 20 metre mesafede maden araması ve işletilmesi mülk sahibinin iznine bağlıdır. Bu madde hükümlerine tabi yerlerde izinsiz madencilik faaliyetinde bulunulduğunun tespiti halinde teminatın 1/3'ü irad kaydedilir. Tekerrürü halinde teminatın tamamı irad kaydedilerek ruhsat fesh olunur.

Maden hakkının verilmeyeceği durumlar

MADDE 8. — Yürürlükte olan arama, ön işletme veya işletme ruhsatı verilmiş maden sahası üzerinde başka ruhsat verilmez.

Maden teşvik tedbirleri

MADDE 9. — Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metninin 8 inci maddesi 9 uncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Beyan usulü

MADDE 10. — Madencilik faaliyetlerinin bu Kanun hükümlerine göre devam süresince teknik ve malî konularda yapılan yazılı beyanlar ile yetkili kişilerce tanzim edilen raporlar doğru kabul edilir.

leri ve görevliler durumlarının belirlendiği tarihten itibaren bu Kanun ile sahip oldukları her türlü hakları kaybederler ve 3 yıl süre ile bu Kanun hükümlerinden yararlanamazlar.

Ayrıca Bakanlıkça bu Kanunla kendilerine görev verilenlerden ikinci fıkrada belirtilen fiilleri işleyenlerin durumları bağlı bulundukları meslek teşekküllerine de bildirilerek meslekî yayın organları vasıtasıyla ilan edilir.

Bunlardan memur veya kamu görevlisi olanlar hakkında disiplin kovuşturması yapılması için de durum çalıştıkları kurumlara bildirilir.

Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri mahfuzdur.

Faaliyetlerin denetimi

MADDE 10. — Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı maden hakları ile ilgili bütün faaliyet ve vecibelerin yürütülmesi, kontrol ve denetimini yapmak ve yönlendirmek için teknik ve malî konuları yerinde incelemek maksadıyla ihtisaslaşmış diğer Devlet kuruluşlarını görevlendirerek inceleme raporu hazırlatır.

Birinci fıkraya göre yapılan inceleme sonunda gerçek dışı ve/veya yanıltıcı beyanda bulundukları tespit edilenler hakkında 9 uncu madde hükümleri uygulanır.

İncelemenin kimler tarafından nasıl yapılacağı ve raporların tanzimi ile diğer hususlar yönetmelikte belirtilir.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Beyan ve raporlarda hata ve noksanlar tespit edildiği takdirde ilgililere 2 aylık bir süre verilerek bunların düzeltilmesi ihtar olunur. Yapılan yazılı ihtara rağmen hata veya noksanların giderilmemesi halinde yatırılan teminatın yarısı madencilik fonuna irat kaydolunarak ilgiliye teminatını eski haline getirmesi lüzumu bildirilir. Teminatı tamamlamayanlar hakkında 13 üncü madde hükmü uygulanır.

Bu Kanun hükümlerinin icraatını engelleyen beyan ve raporlar hususî bir maksatla hakikate aykırı tanzim edilmişse, bu durumun belirlendiği tarihten itibaren ilgililer sahip oldukları her türlü hakları kaybederler.

Gerçek dışı beyan ve raporlarla hak iktisap eden ve hak iktisabına sebep olanlar ile T.T.K.'na göre kurulmuş şirketlerin yetkili organlarında görev alanlar ve bunların birinci derecede kan hısımları 3 yıl süre ile bu Kanun hükümlerinden yararlanamazlar. Ayrıca Bakanlıkça bu Kanunla kendilerine görev verilenlerden 2 nci fıkrada belirtilen fiilleri işleyenlerin durumları bağlı bulundukları meslek teşekküllerine de bildirilerek meslekî yayın organları vasıtasıyla ilan edilir.

Bunlardan memur veya kamu görevlisi olanlar hakkında disiplin kovuşturması yapılması için de durum çalıştıkları kurumlara bildirilir.

Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri mahfuzdur.

Faaliyetlerin denetimi

MADDE 10. — Tasarının 10 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Faaliyetlerin denetimi

MADDE 11. — Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı, maden hakları ile ilgili bütün faaliyetlerin yürütülmesini ve vecibelerin yerine getirilmesini kontrol ve denetimini yapmak ve yönlendirmek için teknik ve malî konuları yerinde incelemek maksadıyla ihtisaslaşmış diğer Devlet kuruluşlarından da yararlanarak inceleme raporu hazırlatır.

Birinci fıkraya göre yapılan inceleme sonunda gerçek dışı ve/veya yanıltıcı beyanda bulundukları tespit edilenler hakkında 10 uncu madde hükümleri uygulanır.

İnceleme yapacakların nitelikleri, incelemenin nasıl yapılacağı ve raporların tanzimi ile diğer hususlar yönetmelikte belirtilir.

Kantar ve sevk fişi

MADDE 11. — Hertürlü maden naklinde kantar fişi ve sevk fişi tanzim edilmesi mecburidir. Bu hükme aykırı olarak yapılan sevklerde, nakledilen madenin değeri kadar ağır para cezası ile birlikte nakledilen madenin ve naklinde kullanılan aracın müsaderesine hükmolunur. Müsadere olunan araç ve maden satılarak bedeli Madencilik Fonuna irad kaydedilir.

Satılamayan madenin devlet hakkı ile birlikte rayiç değeri nakledenden tahsil edilerek mal kendisinde bırakılır.

Maden hakkı olmayan kişiler tarafından çıkarılan cevherlere el konularak bunlar hakkında 1 inci fıkra hükümleri uygulanır. Bu şekilde maden çıkarılması Devlet malına karşı işlenmiş fiil sayılır.

Bu madde ile ilgili kontroller valiliklerce yürütülür.

Harçlar ve teminatlar

MADDE 12. — Her türlü maden ruhsatının alınabilmesi için Harçlar Kanunu ile belirlenen harçların, şartları ve miktarları aşağıda belirtilen şekilde tespit edilecek teminatların ödenmiş olması gereklidir. Saha terk edildiği takdirde teminatların kalan kısmı iade edilir.

Teminatlar ruhsat alanları ile orantılı olarak arama ruhsatı için hektar başına 250.- lira, ön işletme ruhsatı için hektar başına 500.- lira, işletme ruhsatı için hektar başına 1000.- liradır. Bu miktarlar her yıl bütçe kanunlarında günün ekonomik şartlarına göre yeniden tespit edilir.

Ruhsat alanlarının sınırları iki defaya mahsus olmak üzere hak sahiplerinin müracaatı ile değiştirilebilir. Aynı şahsa ait bitişik gayrimenkullere ait ruhsatlar talep üzerine tek ruhsat altında birleştirilebilir. Teminatlar son duruma göre yeniden tespit edilir. Ruhsat alanlarının değiştirilmesi, ruhsatların birleştirilmesi ile ilgili işlemler yönetmeliğinde belirlendiği şekilde yapılır.

Teminatların irad kaydedilen kısımları ile bu Kanuna göre teminattan yapılan kesintiler 3 ay içerisinde tama iblağ edilmediği takdirde geri kalan teminat da irad kaydedilir. İkinci 3 aylık dönem sonuna kadar teminat tekrar yatırılmadığı takdirde maden ruhsatı fesh edilir.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Kantar ve sevk fişi

MADDE 11. — Tasarının 11 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Harçlar ve teminatlar

MADDE 12. — Tasarının 12 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Kantar ve sevk fişi

MADDE 12. — Her türlü madenin; sevk fişi ve sevkiyat güzergâhı üzerindeki en yakın kantardan alınmış kantar fişi ile nakledilmesi mecburîdir. Bu hükme aykırı olarak yapılan sevklerde nakledilen madenin 5 kat değeri tutarında ağır para cezası ile birlikte madenin müsaderesine hükmolunur. Konu ile ilgili işlemler valiliklerce yürütülür. Valilik bir olay vukuunda evrakları tekemmül ettirerek adlî makamlara iletir. Mahkeme kararı kesinleşinceye kadar cevhere el koyar. Karar kesinleştikten sonra müsadere olunan maden satılarak bedeli madencilik Fonuna irat kaydedilir.

Tahkikat neticesi ruhsat sahibinin kaçakçılığı tespit edildiği takdirde ruhsat teminatı Madencilik Fonuna irat kaydedilir.

Maden hakkı olmayan kişiler tarafından çıkarılan cevherlere el konularak bunlar hakkında 1 inci fıkra hükümleri uygulanır. Bu şekilde maden çıkarılması Devlet malına karşı işlenmiş fiil sayılır.

Harçlar ve teminatlar

MADDE 13. — Her türlü maden ruhsatının alınabilmesi için Harçlar Kanununun belirlediği harçlar ile şartları ve miktarları aşağıda belirtilen şekilde tespit edilecek teminatların ödenmiş olması gereklidir. Saha terkedildiği takdirde teminatların kalan kısmı iade edilir.

Teminatlar ruhsat alanları ile orantılı olarak arama ruhsatı için hektar başına 250 lira, ön ilşetme ruhsatı için hektar başına 500 lira, işletme ruhsatı için hektar başına 1 000 liradır. Bu miktarlar her yıl bütçe kanunlarında günün ekonomik şartlarına göre yeniden tespit edilir.

Ruhsat alanlarının sınırları iki defaya mahsus olmak üzere hak sahiplerinin müracaatı ile değiştirilebilir. Aynı şahsa ait bitişik sahalara ait ruhsatlar talep üzerine tek ruhsat altında birleştirilebilir. Teminatlar son duruma göre yeniden tespit edilir. Ruhsat alanlarının değiştirilmesi ruhsatların birleştirilmesi ile ilgili işlemler yönetmeliğinde belirlendiği şekilde yapılır.

Teminatların irat kaydedilen kısımları ile bu Kanuna göre teminattan yapılan kesintiler 3 ay içerisinde tama iblağ edilmediği takdirde geri kalan te-

(Hükümetin Metni)

Devlet hakkı

MADDE 13. — Maden sahasından çıkarılacak cevherlerden işletme yıllık brüt kârının % 5'i Devlet hakkı olarak, % 5'i Madencilik Fon iştiraki şeklinde her yıl mart ayının son günü akşamına kadar ilgili Daire tarafından tahakkuk ettirilerek, ruhsat sahibince Devlet hakkı Hazineye, fon iştiraki ise Etibank'a ödenir.

Devlet hakkının ve fon iştirakinin tahakkukuna esas teşkil edecek bilanço yönetmelikle belirlendiği şekilde hazırlanır.

İhbar ve buluculuk hakkı

MADDE 14. — Reşit her Türk vatandaşının daha evvel tespit edilmemiş bir maden zuhurunu yürürlükte bulnan bir arama ve ön işletme ruhsat sahasında olmamak üzere cins, yer ve ebadı ile birlikte ilgili daireye bildirmesi ile ihbar hakkı doğar.

Ruhsat sahibi, arama, ön işletme ruhsatları sürelerinde faaliyet raporu ile zuhurunu bildirdiği madenlerin de bulucusu sayılır.

İhbar ve buluculuk hakkı ile ilgili işlemler yönetmelikte belirtilir.

İhbar ve buluculuk hakkı mevcut sahalarda o madenler için işletmeye geçildiği andan itibaren yıllık işletme brüt bilanço kârının % 1'i ihbar, % 2'si buluculuk hakkı olarak her yıl mart ayının son günü akşamına kadar ruhsat sahibi tarafından ilgili Daireye yatırılır. Süresi içinde yatırılmayan ihbar veya buluculuk hakkı tutarları ruhsat teminatlarından kesilerek ilgili daire tarafından hak sahibine ödenir.

Aynı yılın son günü akşamına kadar ihbar veya buluculuk hakkı ile ilgili alacaklar, hak sahibince mücbir bir sebebe dayanmaksızın alınmadığı takdirde Madencilik Fonuna irad kaydedilir.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

minat da irat kaydedilir. İkinci 3 aylık dönem sonuna kadar teminat tekrar yatırılmadığı takdirde maden ruhsatı feshedilir.

Devlet hakkı

MADDE 13. — Tasarının 13 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Devlet hakkı

MADDE 14. — Maden sahasından çıkarılacak cevherlerden işletme yıllık brüt kârının % 5'i Devlet hakkı olarak, % 5'i Madencilik Fon iştiraki şeklinde her yıl mart ayının son günü akşamına kadar ilgili daire tarafından tahakkuk ettirilerek, ruhsat sahibince Devlet hakkı Hazineye, fon iştiraki ise Etibank'a ödenir.

Çıkardığı cevheri kendi fabrikasında hammadde - girdi olarak kullanan şirketler için Devlet hakkına esas olacak değer bilançoda maliyetin asgarî % 30'u kadar brüt kâr kabul edilerek hesaplanır.

Devlet hakkının ve fon iştirakinin tahakkukuna esas teşkil edecek bilançc yönetmelikle belirlendiği şekilde hazırlanır.

İhbar ve buluculuk hakkı

MADDE 14. — Reşit her Türk vatandaşının daha evvel tespit edilmemiş bir maden zuhurunu yürürlükte bulunan bir arama ve ön işletme ruhsat sahasında olmamak üzere cins, yer ve ebadı ile birlikte ilgili daireye bildirmesi ile ihbar hakkı doğar.

Ruhsat sahibi, arama, ön işletme ruhsatları sürelerinde faaliyet raporu ile zuhurunu bildirdiği madenlerin de bulucusu sayılır.

İhbar ve buluculuk hakkı ile ilgili işlemler yönetmelikte belirtilir.

İhbar ve buluculuk hakkı mevcut sahalarda o madenler için ön işletmeye ve/veya işletmeye geçildiği andan itibaren yıllık işletme brüt bilânço kârının % 1'i ihbar, % 2'si buluculuk hakkı olarak her yıl Mart ayının son günü akşamına kadar ruhsat sahibi tarafından ilgili Daireye yatırılır. Süresi içinde yatırılmayan ihbar veya buluculuk hakkı tutarları ruhsat teminatlarından kesilerek ilgili daire tarafından hak sahibine ödenir.

Aynı yılın son günü akşamına kadar ihbar veya buluculuk hakkı ile ilgili alacaklar, hak sahibince mücbir bir sebebe dayanmaksızın alınmadığı takdirde Madencilik Fonuna irad kaydedilir.

İhbar ve buluculuk hakkı

MADDE 15. — Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metninin 14 üncü maddesi 15 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Metni)

İlk müracaat arama ruhsatı

MADDE 15. — Madenler, arama ruhsatı ile aranır. Göl sularının ihtiva ettiği madenler ile mermer için 250 hektara kadar ayrı ayrı, diğer madenler için ise alan sınırlaması olmaksızın tek ruhsat verilir.

Müracaatlarda öncelik hakkı esastır. Müracaat ilgili daireye veya valiliklere 1/25.000 ölçekli haritalarda koordinatları verilen noktalarla sınırlandırılmış alanlar için yapılır. Talep edilen sahanın müsait olup olmadığı müracaatçıya bildirilir ve 15 gün süre ile saha müracaatçı adına kapalı tutulur. Süresi sonuna kadar gerekli işlemleri tamamlanmayan müracaatlar iptal edilir.

Arama veya ön işletme ruhsatlı veya geçici olarak kapatılmış sahalarda da rezervasyon yaptırılabilir. Saha herhangi bir sebeple açıldığında rezervasyon sırasına göre arama ruhsatı müracaat hakkı doğar.

İşlemleri tamamlanan, harç ve teminatları yatırılmış müracaatlara arama ruhsatı verilir.

Bu maddeye göre yapılacak müracaatların ve işlemlerle arama ruhsatının veriliş şekli yönetmelikte belirtilir.

Arama faaliyeti dönemleri

MADDE 16. — Arama ruhsatı 8'er aylık 3 arama dönemi ve 6 aylık proje hazırlık dönemi olmak üzere toplam 30 aydır, bu süre uzatılamaz.

Her arama faaliyet dönemi son günü akşamına kadar ruhsat sahibi, en az bir maden mühendisi tarafından hazırlanmış faaliyet raporlarını, eğer ön işletme ruhsatı talebinde bulunacak ise işletme projesini ilgili daireye vermek zorundadır.

Faaliyet raporları veya projeler süresi içinde verildiği takdirde teminatın 1/4'i ruhsat sahibine iade edilir. Süre sonunda rapor veya projeler verilmediği takdirde o döneme ait teminat Madencilik Fonuna irad kaydedilir.

İşletme ve işletme ruhsatı talebinde bulunulabilmesi için arama ruhsat süresi son günü akşamına kadar bütün arama faaliyet raporlarının teslim edilmiş olması gerekir.

Şartları yerine getirilmeyen arama ruhsatları, süreleri sonunda fesh edilir ve saha otomatik olarak yeni aramalara açılır.

Faaliyet raporlarının ne şekilde tanzim edileceği ve ihtiva edeceği hususlar yönetmelikte belirtilir.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

İlk müracaat arama ruhsatı

MADDE 15. — Tasarının 15 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Arama faaliyeti dönemleri

MADDE 16. — Arama ruhsatı 8'er aylık 3 arama dönemi ve 6 aylık proje hazırlık dönemi olmak üzere toplam 30 aydır, bu süre uzatılamaz.

Her arama faaliyet dönemi son günü akşamına kadar ruhsat sahibi, faaliyet raporlarını, eğer ön işletme ruhsatı talebinde bulunacak ise ön işletme projesini işletme ruhsatı talebinde bulunacak ise işletme projesini ilgili Daireye vermek zorundadır.

Faaliyet raporları veya projeler süresi içinde verildiği takdirde teminatın 1/4'i ruhsat sahibine iade edilir. Süre sonundan rapor veya projeler verilmediği takdirde o döneme ait teminat Madencilik Fonuna irad kaydedilir.

İşletme ve işletme ruhsatı talebinde bulunulabilmesi için arama ruhsat süresi son günü akşamına kadar bütün arama faaliyet raporlarının teslim edilmiş olması gerekir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

İlk müracaat arama ruhsatı

MADDE 16. — Madenler arama ruhsatı ile aranır. Mermer için 250 hektara kadar, göl sularının ihtiva ettiği madenler için 2.000 hektara kadar ayrı ayrı diğer bütün madenler için ise alan sınırlaması olmaksızın ve maden ismi belirtmeksizin tek ruhsat verilir.

Müracaatlarda öncelik hakkı esastır. Müracaat ilgili daireye veya valiliklere 1/25 000 ölçekli haritalarda koordinatları verilen noktalarla sınırlandırılmış alanlar için yapılır. Talep edilen sahanın müsait olup olmadığı müracaatçıya bildirilir ve 15 gün süre ile saha müracaatçı adına kapalı tutulur. Süresi sonuna kadar gerekli işlemleri tamamlamayan müracaatlar iptal edilir.

Arama veya ön işletme ruhsatlı veya geçici olarak kapatılmış sahalarda da o sahaya tekabül eden teminatın beşte biri rezervasyon ücreti olarak madencilik fonuna yatırıldığı takdirde rezervasyon yaptırılabilir. Saha herhangi bir sebeple açıldığında rezervasyon sırasına göre arama ruhsatı müracaat hakkı doğar.

İşlemleri tamamlanan, harç ve teminatları yatırılmış müracaatlara arama ruhsatı verilir.

Bu maddeye göre yapılacak müracaatların ve işlemlerle arama ruhsatının veriliş şekli yönetmelikte belirtilir.

Arama faaliyeti dönemleri

MADDE 17. — Arama ruhsatı 8'er aylık 3 arama dönemi ve 6 aylık proje hazırlık dönemi olmak üzere toplam 30 aydır. Bu süre uzatılamaz.

Her arama faaliyet dönemi son günü akşamına kadar ruhsat sahibi en az bir jeoloji ve bir maden mühendisi tarafından hazırlanan arama faaliyet raporlarını, eğer ön işletme ruhsatı talebinde bulunacak ise en az bir maden mühendisi tarafından hazırlanan ön işletme projesini işletme ruhsatı talebinde bulunacak ise en az bir maden mühendisi tarafından hazırlanan işletme projesini ilgili daireye vermek zorundadır.

Faaliyet raporları veya projeler süresi içinde verildiği takdirde teminatın 1/4'i ruhsat sahibine iade edilir. Süre sonunda rapor veya projeler verilmediği takdirde o döneme ait teminat Madencilik Fonuna irat kaydedilir.

Aramanın sınırları

MADDE 17. — Arama ruhsatı sahibi, arama faaliyetinin teknik gereklerini yerine getirebilmek için çevresindeki ruhsat sahalarında, saha veya işletmeye zarar vermeyecek şekilde ve yaptığı çalışmalardan hiç bir hak iddia etmemek kaydı ile prospeksiyon yapabilir. Arama ruhsat sahibinin, prospeksiyon yaptığı işletme ruhsat sahalarında daha evvel kayıtlara geçmemiş bir maden varlığının tespitinde 14 üncü madde hükümlerine göre ihbar hakkı doğar.

Ön işletme ruhsatı

MADDE 18. — Arama ruhsat sahibi arama ve rezerv tespit çalışmalarının olumlu bir gelişme gösterdiğini, arama ve diğer faaliyetlere bir süre daha devam edilmesi ile daha büyük işletme veya tesis kurma imkânlarının doğabileceğini beyanla ön işletme projesi vererek ön işletme ruhsatı talebinde bulunabilir.

İşlemlerini tamamlayan arama ruhsat sahibi ön işletme ruhsatı almaya hak kazanır.

Ön işletme ruhsatı için müracaat işlemleri, ön işletme projesinin kimler tarafından ve ne şekilde tanzim edileceği yönetmelikle düzenlenir.

Ön işletme faaliyeti

MADDE 19. — Ön işletme ruhsat süresi üç yıldır. Bu süre uzatılamaz. Ön işletme faaliyet raporlarının ruhsat verildiği tarihten itibaren azamî birer yıl ara ile ilgili daireye teslim edilmiş olması gerekir. Teslim edilen faaliyet raporları ile teminatların 1/3'ü iade olunur. Aksi takdirde Madencilik Fonuna irad kaydedilir.

Ön işletme faaliyet raporlarının kimler tarafından ne şekilde tanzim edileceği yönetmelikte belirtilir.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Şartları yerine getirilmeyen arama ruhsatları, süreleri sonunda fesh edilir ve saha otomatik olarak yeni aramalara açılır.

Faaliyet raporlarının ön işletme projesinin, işletme projesinin ne şekilde ve kimler tarafından tanzim edileceği ve ihtiva edeceği hususlar yönetmelikte belirtilir.

Aramanın sınırları

MADDE 17. — Tasarının 17 nci madesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Ön işletme ruhsatı

MADDE 18. — Tasarının 18 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Ön işletme faaliyeti

MADDE 19. — Tasarının 19 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

İşletme ve işletme ruhsatı talebinde bulunulabilmesi için arama ruhsat süresi son günü akşamına kadar bütün faaliyet raporlarının teslim edilmiş olması gerekir.

Şartları yerine getirilmeyen arama ruhsatları, süreleri sonunda feshedilir ve saha otomatik olarak yeni aramalara açılır.

Faaliyet raporlarının ön işletme projesinin, işletme projesinin ne şekilde tanzim edileceği ve ihtiva edeceği hususlar yönetmelikte belirtilir.

Aramanın sınırları

MADDE 18. — Arama ruhsat sahibi, arama faaliyetinin teknik gereklerini yerine getirebilmek için çevresindeki ruhsat sahalarında, saha veya işletmeye zarar vermeyecek şekilde prospeksiyon yapabilir. Arama ruhsat sahibinin, prospeksiyon yaptığı işletme ruhsat sahalarında daha evvel kayıtlara geçmemiş bir maden varlığının tespitinde 15 inci madde hükümlerine göre sadece ihbar hakkı doğar.

Ön işletme ruhsatı

MADDE 19. — Arama ruhsat sahibi arama ve rezerv tespit çalışmalarının olumlu bir gelişme gösterdiğini, arama ve diğer faaliyetlere bir süre daha devam edilmesi ile daha büyük işletme veya tesis kurma imkânlarının doğabileceğini beyanla ön işletme projesi vererek ön işletme ruhsatı talebinde bulunabilir.

İşlemlerini tamamlayan arama ruhsat sahibi ön işletme ruhsatı almaya hak kazanır.

Ön işletme ruhsatı için müracaat işlemleri, ön işletme projesinin ne şekilde tanzim edileceği yönetmelikle düzenlenir.

Ön işletme faaliyeti

MADDE 20. — Ön işletme ruhsat süresi üç yıldır. Bu süre uzatılamaz. Ön işletme faaliyet raporlarının ruhsat verildiği tarihten itibaren azamî birer yıl ara ile ilgili daireye teslim edilmiş olması gerekir. Teslim edilen faaliyet raporları ile teminatların 1/3'ü iade olunur. Aksi takdirde Madencilik Fonuna irad kaydedilir.

Ön işletme faaliyet raporlarının ne şekilde tanzim edileceği yönetmelikte belirtilir.

(Hükümetin Metni)

Arama ve ön işletme dönemlerinde cevher istihracı

MADDE 20. — Arama ve ön işletme ruhsat süresi boyunca ruhsat sahibi faaliyet raporlarıyla tespit edilen görünür rezervin 1/10'una kadar cevheri istihraç edip satabilir, fazlası Hazineye intikal eder. Cevher istihracı bir maden mühendisi nezaretinde yapılır.

Sahaların yeni aramalara açılması

MADDE 21. — Arama ruhsat süresi sonuna kadar ruhsat sahibi faaliyet raporları ile işletilmeye elverişli cevher bulamadığını bildirmiş veya ruhsatın herhangi bir döneminde kendiliğinden sahayı terk etmiş veya ön işletme veya işletme talebinde bulunmamış ise, saha, arama sürecinin hitamında otomatik olarak yeni aramalara açılır.

İşletme ruhsatı için müracaat

MADDE 22. — Ruhsat sahibinin, arama veya ön işletme ruhsat süresi sonuna kadar ilgili daireye müracaatı ve işletme ruhsatı talebinde bulunması ile işletme ruhsat hakkı doğar.

İşletme ruhsatı alınabilmesi için, raporlarla tespit edilmiş işletmeye elverişli ekonomik cevherlerin bilahara gerektiğinde taksire mesnet teşkil edecek şekilde işletme sınırlarının, işletmeye alınma sıralarının ve ilk işletmeye alınacak maden içinde işletme projesinin ilgili daireye verilmesi gerekir.

İşletme ruhsatı verilmesi ile ilgili işlemler, işletme sınırlarının tespit şekli, işletme projesinin kimler tarafından nasıl hazırlanacağı ve neleri ihtiva edeceği yönetmelikte belirtilir.

İşletme ruhsat süresi

MADDE 23. — İşletme ruhsatı süresi on yıldan az olamaz. Bu süre, talep üzerine ilgili Daire tarafından maden rezervlerinin kaynak israfına sebep olmayacak şekilde aranması, bulunan maden kaynak ve damarlarının rasyonel bir şekilde işletilmesi için gerekli ve zorunlu yatırımların yapılmış ve tesislerin inşa edilmiş olması, tesislerin üretimi seferber edecek şekilde çalıştırılmasının sağlanması ve benzeri şartların bulunması halinde uzatılabilir.

Ancak toplam süre altmış yılı geçemez. Süre, ruhsatın verildiği tarihte başlar.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Arama ve ön işletme dönemlerinde cevher istihracı

MADDE 20. — Tasarının 20 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Sahaların yeni aramalara açılması

MADDE 21. — Tasarının 21 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İşletme ruhsatı için müracaat

MADDE 22. — Tasarının 22 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İşletme ruhsat süresi

MADDE 23. — Tasarının 23 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Arama ve ön işletme dönemlerinde cevher istihracı

MADDE 21. — Arama ve ön işletme ruhsat süresi boyunca ruhsat sahibi faaliyet raporlarıyla tespit edilen görünür rezervin 1/10'una kadar cevheri istihraç edip satabilir. Fazlası tespit edildiği takdirde 12 nci madde hükümleri uygulanır. Cevher istihracı bir maden mühendisi nezaretinde yapılır.

Sahaların yeni aramalara açılması

MADDE 22. — Arama ruhsat süresi sonuna kadar ruhsat sahibi faaliyet raporları ile işletilmeye elverişli cevher bulamadığını bildirmiş veya ruhsatın herhangi bir döneminde kendiliğinden sahayı terk etmiş veya ön işletme veya işletme talebinde bulunmamış ise, saha, arama süresinin hitamında otomatik olarak yeni aramalara açılır.

Yeni aramalara açılan sahaya aynı anda birden fazla müracaat olursa şahıslardan, ilgili direde anında açık artırma şeklinde Madencilik Fonuna en fazla parayı bağışlayana ruhsat verilir.

İşletme ruhsatı için müracaat

MADDE 23. — Ruhsat sahibinin, arama veya ön işletme ruhsat süresi sonuna kadar ilgili daireye müracaatı ve işletme ruhsatı talebinde bulunması ile işletme ruhsat hakkı doğar.

İşletme ruhsatı alınabilmesi için, raporlarla tespit edilmiş işletmeye elverişli ekonomik cevherlerin bilahara gerektiğinde taksire mesnet teşkil edecek şekilde işletme sınırlarının, işletmeye alınma sıralarının ve ilk işletmeye alınacak maden içinde işletme projesinin ilgili daireye verilmesi gerekir.

İşletme ruhsatı verilmesi ile ilgili işlemler, işletme sınırlarının tespit şekli, işletme projesinin nasıl hazırlanacağı ve neleri ihtiva edeceği yönetmelikte belirtilir.

İşletme ruhsat süresi

MADDE 24. — Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metninin 23 üncü maddesi 24 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

İşletme izni

MADDE 24. — İşletme ruhsat sahibi sahasında her hangi bir maden için proje vererek işletme izni almadan işletme faaliyetinde bulunamaz.

İlk işletme izni, 22 nci maddeye göre işletme projesinin ilgili daireye tevdii üzerine işletme ruhsatı ile birlikte verilir. Bu iznin veriliş tarihinden itibaren altı ay içerisinde ruhsat sahibi madeni işletmeye almak zorundadır. Aksi takdirde ruhsat münfesih olur.

İşletme izninin veriliş şekli yönetmelikte belirtilir.

İşletme izninin devir edilemeyeceği

MADDE 25. — İşletme izni devredilemez. İşletme ruhsatı bir bütün olarak ve yönetmelikte belirtilecek esaslar çerçevesinde devredilebilir.

Madenlerin işletmeye alınması

MADDE 26. — İşletme ruhsat sahibi 22 nci madde hükümleri uyarınca işletmeye alma sırasını bildirdiği madenleri, en fazla beşer yıl ara ile işletmeye almak zorundadır.

Değişik dönemlerde süresi içinde işletmeye alınmayan madenler ile ruhsat sahası içinde henüz işletmeye alınmamış diğer madenler 22 nci maddenin ikinci fıkrasında belirtildiği şekilde ruhsat sahibince bildirilmiş taksir sınırlarına göre ilgili dairece taksir edilerek ruhsat alanı sadece işletmeye alınmış madenleri içine alacak şekilde küçültülür.

İşletme faaliyeti

MADDE 27. — Bir işletme ruhsatındaki her işletme izni ile ilgili bütün faaliyetler ayrı ayrı yürütülür.

Proje değişikliğinin uygulamaya geçmeden ilgili daireye bildirilmesi zorunludur. Aksi halde dokuzuncu maddeye göre işlem yapılır.

İşletme süresince ruhsat sahibi her yıl mart ayı sonuna kadar her işletme izni için işletme faaliyet raporunu, imalat haritasını, bilançosunu, arama faaliyet raporunu ve bir sonraki yıl için üretim programını ilgili daireye vermek zorundadır.

İki yıl üst üste yukarıdaki fıkrada belirtilen hususlar yerine getirilmediği takdirde işletme teminatı Madencilik Fonuna irad kaydedilir. Üç yıl içinde bütün noksanlıklar tamamlanmamış ise ruhsat iptal olunur.

İşletme faaliyet raporlarının, imalat haritasının, üretim programlarının kimler tarafından ne şekilde tanzim edileceği yönetmelikte belirtilir.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

İşletme izni

MADDE 24. — Tasarının 24 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İşletme izninin devir edilemeyeceği

MADDE 25. — Tasarının 25 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Madenlerin işletmeye alınması

MADDE 26. — Tasarının 26 ncı maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İşletme faaliyeti

MADDE 27. — Bir işletme ruhsatındaki her işletme izni ile ilgili bütün faaliyetler ayrı ayrı yürütülür.

Proje değişikliğinin uygulamaya geçmeden ilgili daireye bildirilmesi zorunludur. Aksi halde dokuzuncu maddeye göre işlem yapılır.

İşletme süresince ruhsat sahibi her yıl mart ayı sonuna kadar her işletme izni için işletme faaliyet raporunu, imalat haritasını, bilançosunu, arama faaliyet raporunu ve bir sonraki yıl için üretim programını ilgili Daireye vermek zorundadır.

Yukarıdaki fıkrada belirtilen hususlar iki defa yerine getirilmediği takdirde işletme teminatı Maden-

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

İşletme izni

MADDE 25. — İşletme ruhsat sahibi sahasında herhangi bir maden için proje vererek işletme izni almadan işletme faaliyetinde bulunamaz.

İlk işletme izni, 23 üncü maddeye göre işletme projesinin ilgili daireye tevdii üzerine işletme ruhsatı ile birlikte verilir. Bu iznin veriliş tarihinden itibaren altı ay içerisinde ruhsat sahibi madeni işletmeye almak zorundadır. Aksi takdirde ruhsat münfesih olur.

İşletme izninin veriliş şekli yönetmelikte belirtilir.

İşletme izninin devir edilemeyeceği

MADDE 26. — Sanayi ve Tekniloji ve Ticaret Komisyonu metninin 25 inci maddesi 26 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madenlerin işletmeye alınması

MADDE 27. — İşletme ruhsat sahibi 23 üncü madde hükümleri uyarınca işletmeye alma sırasını bildirdiği madenleri, en fazla beşer yıl ara ile işletmeye almak zorundadır.

Değişik dönemlerde süresi içinde işletmeye alınmayan madenler ile ruhsat sahası içinde henüz işletmeye alınmamış diğer madenler 23 üncü madenin 2 nci fıkrasında belirtildiği şekilde ruhsat sahibince bildirilmiş taksir sınırlarına göre ilgili dairece taksir edilerek ruhsat alanı sadece işletmeye alınmış madenleri içine alacak şekilde küçültülür.

İşletme faaliyeti

MADDE 28. — Bir işletme ruhsatındaki her işletme izni ile ilgili bütün faaliyetler ayrı ayrı yürütülür.

Proje değişikliğinin uygulamaya geçmeden ilgili daireye bildirilmesi zorunludur. Aksi halde 10 uncu maddeye göre işlem yapılır.

İşletme süresince ruhsat sahibi her yıl mart ayı sonuna kadar her işletme izni için işletme faaliyet raporunu, imalat haritasını, bilançosunu, arama faaliyet raporunu ve bir sonraki yıl için üretim programını ilgili daireye vermek zorundadır.

Yukarıdaki fıkrada belirtilen hususlar iki defa yerine getirilmediği takdirde işletme teminatı Ma-

İhale

MADDE 28. — Herhangi bir sebeple düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş işletme ruhsat sahaları 2886 sayılı Kanuna göre ihale edilir.

İhale gelirleri Madencilik Fonuna aktarılır.

İşletmede fennî nezaretçi

MADDE 29. — İşletme ruhsat sahibi işletme süresince en az bir maden mühendisini fennî nezaretçi olarak görevlendirmek zorundadır.

Fennî nezaretçinin görev, yetki, sorumlulukları ile diğer hususlar yönetmelikte belirtilir.

Terk

MADDE 30. — Herhangi bir ruhsat döneminde, ruhsat sahibi sahasında madencilik faaliyetinde bulunmayacağını ve ruhsat hakkından vaz geçeceğini dilekçe ile ilgili daireye bildirmek suretiyle terk talebinde bulunabilir.

Ancak dilekçeye son durumu gösterir raporu eklemek ve ayrıca gerekli emniyet tedbirlerini yerine getirdiğini belirtmek zorundadır. Bu durumda teminat kendisine iade edilir.

Terkedilen ruhsat sahaları sınırları kaldırılarak yeni aramalara açılır.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

cilik Fonuna irad kaydedilir. Üç yıl içinde bütün noksanlıklar tamamlanmamış ise ruhsat iptal olunur.

İşletme faaliyet raporlarının imalat haritasının, üretim programlarının kimler tarafından ne şekilde tanzim edileceği yönetmelikte belirtilir.

İhale

MADDE 28. — Herhangi bir sebeple düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş işletme ruhsat sahaları 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa göre ihale edilir.

İhale gelirleri Madencilik Fonuna aktarılır.

İşletmede fennî nezaretçi

MADDE 29. — Tasarının 29 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Terk

MADDE 30. — Tasarının 30 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

dencilik Fonuna irad kaydedilir. Üç yıl içinde bütün noksanlıklar tamamlanmamış ise ruhsat iptal olunur.

İşletme faaliyet raporlarının imalat haritasının, üretim programlarının kimler tarafından ne şekilde tanzim edileceği yönetmelikte belirtilir.

İhale

MADDE 29. — Herhangi bir sebeple düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş işletme ruhsat sahaları, ilgili dairede ve vilayetlerde bakanlıkça onaylanmış listeler halinde 3 ay süre ile ilan edilerek; yine bu listelerde belirtilen tarihte, bakanlıkça öngörülen şartlarla ilgili dairede yapılacak açık artırma ile ihale edilir.

Açık artırmada taban fiyat ruhsat alımına tekabül eden teminat kadar olup, bu bedel üzerinden en yüksek değeri veren talip ruhsat almaya hak kazanır.

Yapılan ihalede sahaya talip çıkmaz ise saha, 3 ay süre ile bekletilerek teminat kadar meblağı ihale bedeli olarak yatırmayı taahhüt eden ilk talibine verilir. 3 ay sonunda sahaya talip çıkmaz ise otomatik olarak aramalara açılır.

İşletmede fennî nezaretçi

MADDE 30. — Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metninin 29 uncu maddesi 30 uncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Terk

MADDE 31. — Herhangi bir ruhsat döneminde, ruhsat sahibi sahasında madencilik faaliyetinde bulunmayacağını ve ruhsat hakkından vaz geçeceğini dilekçe ile ilgili daireye bildirmek suretiyle terk talebinde bulunabilir.

Ancak dilekçeye son durumu gösterir raporu eklemek ve ayrıca gerekli emniyet tedbirlerini yerine getirdiğini belirtmek zorundadır. Bu durumun bakanlıkça yerinde tespit ve kabulünü müteakip geri kalan teminat kendisine iade edilir.

Terk edilen ruhsat sahaları sınırları kaldırılarak yeni aramalara açılır. 29 uncu madde hükümleri mahfuzdur.

(Hükümetin Metni)

Tesislerin intikali

MADDE 31. — Arama, ön işletme ve işletme ruhsatının fesholunması, yürürlük sürelerinin bitmesi veya terk sebebiyle sona ermesi hallerinde ruhsat sahibine tazminat verilmeksizin kuyular, galeriler ve bunların muhafazası için yapılmış olan iksa tesisleri Hazineye intikal eder.

Birinci fıkra şümulü dışında kalan tesis, vasıta, alet ve malzeme ruhsat sahibine aittir.

Madencilik fonu

MADDE 32. — Madencilik arama, teknolojik araştırma, geliştirme, proje, tesis, altyapı, istihsal ve ihracat finansman kredileri olarak kullanılmak üzere Etibank'ta Madencilik Fonu kurulur.

Fonun kaynakları şunlardır .:

1. İrad kaydedilen teminatlar,
2. Müsadere edilen cevher ve malzemeler,
3. İhale gelirleri,
4. Maden ithalat ve ihracatından alınacak fon kesintileri,
5. Bütçeden ayrılacak ödenek,
6. Diğer gelirler.

Fonun yönetimi Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığına aittir. Fon Bakanlar Kurulu kararı ile kritik cevherlerin stoklanmasında, yurt içi destekleme cevher alımlarında, zararına yapılacak ihraç bağlantılarının sübvansiyonunda kullanılabilir.

Fonla ilgili hususlar yönetmelikte belirtilir.

İnceleme masraflarının karşılanması

MADDE 33. — Maden faaliyetleri ve beyanların incelenmesi için yapılacak masraflar yönetmelikte belirtildiği şekilde, bilahara ruhsat sahibinden tahsil edilmek üzere Madencilik Fonundan karşılanır.

Pasaların muhafazası

MADDE 34. — Madencilik ve müteakip safhalardaki faaliyetler sırasında; cevher, metal veya ekonomik değerler ihtiva eden, günün şartlarında teknik veya ekonomik değerlendirilmesi mümkün olmayan maden, zenginleştirme ve izabe artıkları çevre kirliliği açısından mahzur teşkil etmiyorsa geçirildikleri son işlemden çıktık-

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Tesislerin intikali

MADDE 31. — Tasarının 31 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Madencilik fonu

MADDE 32. — Tasarının 32 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İnceleme masraflarının karşılanması

MADDE 33. — Tasarının 33 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Pasaların muhafazası

MADDE 34. — Madencilik ve müteakip safhalarındaki faaliyetler sırasında; cevher, metal veya ekonomik değerler ihtiva eden, günün şartlarında

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Tesislerin intikali

MADDE 32. — Arama, ön işletme ve işletme ruhsatının fesholunması, yürürlük sürelerinin bitmesi veya terk sebebiyle sona ermesi hallerinde ruhsat sahibine tazminat verilmeksizin kuyular, galeriler ve bunların muhafazası için yapılmış olan iksa tesisleri Devlete intikal eder.

1 inci fıkra şümulü dışında kalan tesis, vasıta, alet ve malzeme ruhsat sahibine aittir.

Madencilik fonu

MADDE 33. — Madencilik, arama, teknolojik araştırma, geliştirme, proje, tesis, altyapı, istihsal ve ihracat finansman kredileri olarak kullanılmak üzere Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı nezdinde Madencilik Fonu adı ile bir fon kurulmuştur.

Fonun kaynakları şunlardır :

1. İrad kaydedilen teminatlar.
2. Müsadere edilen cevher ve malzemelerin satışından elde edilen gelirler.
3. İhale gelirleri.
4. Maden ithalat ve ihracatından alınacak fon kesintileri.
5. Bütçeden ayrılacak ödenek.
6. Diğer gelirler.

Fonun işleyişi Muhasebe-i Umumiye Kanunu, Devlet İhale Kanunu ve Harcırah Kanunu hükümlerine tabi değildir. Fonun denetimi 20.10.1983 tarih ve 72 sayılı Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Hakkında Kanun Hükmünde Kararname esaslarına tabidir. Fon, Bakanlar Kurulu Kararı ile kritik madenlerin stoklanmasında, yurt içi destekleme maden alımlarında, zararına yapılacak maden ihraç bağlantılarının sübvansiyonunda kullanılabilir. Fonla ilgili hususlar Yönetmelikte belirtilir.

İnceleme masraflarının karşılanması

MADDE 34. — Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metninin 33 üncü maddesi 34 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Artıkların muhafazası

MADDE 35. — Madencilik ve müteakip safhalardaki faaliyetler sırasında; cevher, metal veya ekonomik değerler ihtiva eden, günün şartlarında teknik

ları şekliyle ayrı ayrı muhafaza edilir. Bu artıkların ve hafriyat malzemelerinin miktarları, fizikî özellikleri usulüne göre alınmış numunelerin analiz raporları ve döküm alanları, faaliyet raporları, plan ve haritalarda gösterilir.

İşletme ruhsat alanında işletme faaliyetinin zaruri neticesi olarak çıkarılan taş ocağı malzemeleri işletme ruhsat sahibi tarafından değerlendirilebilir.

İşletme ruhsatnamesinin herhangi bir sebeple sona ermesi halinde, sahadan çıkarılmış fakat satılmamış cevherlerle işletme artıkları ve pasalar ilgili daire tarafından ihale edilerek satıştan sağlanan gelir Madencilik Fonuna irad kaydedilir. İhalenin ne şekilde yapılacağı yönetmelikte belirtilir.

Birinci fıkraya aykırı hareket edenlerin teminatlarının 1/3'ü kesilerek Madencilik Fonuna irad kaydedilir.

Mücbir sebeplerle tatil

MADDE 35. — Mücbir sebep veya beklenmeyen haller dolayısıyla ön işletme ve işletme ruhsat sahalarında faaliyetin muvakkaten tatiline ruhsat sahibinin müracaatı üzerine ilgili dairece karar verilebilir.

Muvakkat tatili gerektiren durumun ortadan kalkmasından itibaren bir yıl içinde ruhsat sahibi ruhsat sahasında normal faaliyete geçmeye mecburdur.

İkinci fıkraya aykırı hareket edenlerin teminatının 1/2'si Madencilik Fonuna irad kaydedilir.

Sicilin teşkili ve özellikleri

MADDE 36. — Bütün maden hakları ve faaliyetleri ile ilgili teknik ve malî konuları havi maden sicili, yönetmelikte belirtildiği şekilde ilgili daire tarafından tutulur.

Maden haklarının devr, intikal, haciz, rehin ve ipotek veya sona erme durumları bu sicile işlenir.

Maden sicili alenidir. İlgililer sicil kayıtlarının maden sicil memurlarından biri huzurunda gösterilmesini isteyebilir. Maden sicilindeki kayıtların bilinmediği iddia edilemez.

Madenler üzerine iktisap edilecek haklar tescil edilmedikçe hüküm ifade etmez.

Cevherlerin rehni

MADDE 37. — Madenlerden çıkarılan cevherler, arama, ön işletme ve işletme ruhsat sahibinin ilgili daireye yazılı müracaatları üzerine bildirildiği şahıslara kabzedilmeksizin rehnedilebilir. Bu durum maden sicilline kaydedilir.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

teknik veya ekonomik değerlendirilmesi mümkün olmayan maden, zenginleştirme ve izabe artıkları çevre kirliliği açısından mahzur teşkil etmiyorsa geçirildikleri son işlemden çıktıkları şekliyle ayrı ayrı muhafaza edilir. Bu artıkların ve hafriyat malzemelerinin miktarları, fizikî özellikleri usulüne göre alınmış numunelerin analiz raporları ve döküm alanları, faaliyet raporları, plan ve haritalarda gösterilir.

İşletme ruhsat alanında işletme faaliyetinin zaruri neticesi olarak çıkarılan taş ocağı malzemeleri işletme ruhsat sahibi tarafından değerlendirilebilir.

İşletme ruhsatnamesinin herhangi bir sebeple sona ermesi halinde, sahadan çıkarılmış fakat satılmamış cevherlerle işletme artıkları ve pasalar ilgili Daire tarafından ihale edilerek satışdan sağlanan gelir Madencilik Fonuna irad kaydedilir. Bunun ne şekilde yapılacağı yönetmelikte belirtilir.

Birinci fıkraya aykırı hareket edenlerin teminatlarının 1/3'ü kesilerek Madencilik Fonuna irad kaydedilir.

Mücbir sebeplerle tatil

MADDE 35. — Tasarının 35 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Sicilin teşkili ve özellikleri

MADDE 36. — Tasarının 36 ncı maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Cevherlerin rehni

MADDE 37. — Madenlerden çıkarılan cevherler, arama, ön işletme ve işletme ruhsat sahibinin ilgili daireye yazılı müracaatları üzerine bildirildiği şa-

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

veya ekonomik değerlendirilmesi mümkün olmayan maden, zenginleştirme ve izabe artıkları çevre kirliliği açısından mahzur teşkil etmiyorsa geçirildikleri son işlemden çıktıkları şekliyle ayrı ayrı muhafaza edilir. Bu artıkların ve hafriyat malzemelerinin miktarları, fizikî özellikleri usulüne göre alınmış numunelerin analiz raporları ve döküm alanları, faaliyet raporları, plan ve haritalarda gösterilir.

İşletme ruhsat alanında işletme faaliyetinin zarurî neticesi olarak çıkarılan taşocağı malzemeleri işletme ruhsat sahibi tarafından değerlendirilebilir.

İşletme ruhsatnamesinin herhangi bir sebeple sona ermesi halinde sahadan çıkarılmış fakat satılmamış cevherlerle işletme artıkları ve pasalar ilgili Daire tarafından ihale edilerek satışdan sağlanan gelir Madencilik Fonuna irad kaydedilir. Bunun ne şekilde yapılacağı yönetmelikte belirtilir.

1 inci fıkraya aykırı hareket edenlerin teminatlarının 1/3'ü kesilerek Madencilik Fonuna irad kaydedilir.

Mücbir sebeplerle tatil

MADDE 36. — Mücbir sebep veya beklenmeyen haller dolayısıyla ön işletme ve işletme ruhsat sahalarında faaliyetin muvakkaten tatiline ruhsat sahibinin müracaatı üzerine ilgili Dairece karar verilebilir.

Muvakkat tatili gerektiren durumun ortadan kalkmasından itibaren altı ay içinde ruhsat sahibi ruhsat sahasında normal faaliyete geçmeye mecburdur.

2 nci fıkraya aykırı hareket edenlerin teminatının 1/2'si Madencilik Fonuna irad kaydedilir.

Sicilin teşkili ve özellikleri

MADDE 37. — Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metninin 36 ncı maddesi 37 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Cevherlerin rehni

MADDE 38. — Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metninin 37 nci maddesi 38 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Bu kabil cevherlerin rehin süresi içinde satışı, rehin alan şahısların yazılı muvafakatı ile mümkündür. Yazılı muvafakat alınmadan yapılan satışlarda bu rehin hakkı devam eder.

Rehinle ilgili sicilin nasıl tutulacağı ve diğer işlemler, yönetmelikte belirtilir.

Haciz ve ihtiyatî tedbir

MADDE 38. — Madenin işletilmesinde gerekli olan kuyular, ocaklar ve galeriler ile makineler, binalar, yer altında ve yer üstünde kullanılan her türlü nakil vasıtaları madenin çıkarılması, temizlenmesi, izabesi gibi cevherin kıymetlendirilmesine yarayan alet ve tesisler ve bir senelik işletme malzemesinin üzerine münferiden haciz veya ihtiyatî tedbir konulamaz.

Ancak işletme hakkı ile bir bütün teşkil eden birinci fıkrada yazılı tesis, vasıta, alet ve malzemenin tamamı veya çıkarılmış cevherlerle bu cevherlerin bakiyeleri ve curufu üzerine haciz ve ihtiyatî tedbir konulabilir. Üçüncü şahsın rehin hakları saklıdır.

Bir madenin tamamının icra yolu ile satışı 41 inci maddede yazılı usule tabidir.

Haciz ve ihtiyatî tedbir dolayısıyla madenin faaliyetine müdahale edilemeyeceği

MADDE 39. — Madenin tamamını veya çıkarılmış cevherlerle bakiye yığını ve curufuna gerek haciz veya ihtiyatî tedbir konulması ve gerekse bunların icraen satışına teşebbüs edilmesi hallerinde alacaklı veya icra dairesince madenin faaliyeti durdurulamayacağı gibi bu faaliyete müdahale de edilemez.

İpotek ve kapsamı

MADDE 40. — Maden ön işletme ve işletme ruhsat sahibinin maden için yapmış olduğu borcunu veya ileride bu maksatla borçlanmasının temini için maden üzerinde bir veya müteaddit derece ve sırada ipotek tesis olunabilir.

İpotekle takyit edilmiş ön işletme ve işletme ruhsatının alanlarında değişiklik olduğu takdirde mevcut ipotek, hiçbir muameleye tevessül edilmeden yeniden ita edilen ruhsat üzerinde de aynı şartlarla devam eder.

Ön işletme ve işletme ruhsatı ile bir bütün teşkil eden 38 inci maddenin birinci fıkrasında yazılı tesis, vasıta, alet ve malzemenin heyeti umumiyesi ipoteğin şümulüne girer.

Tesis olunacak ipotek ruhsat süresini geçemez.

İpotek alacaklısı, maden ön işletme ve işletme ruhsatı ile kül teşkil eden ve tapu sicilinde kayıtlı bulunan gayrimenkuller üzerinde ön işletme ve işletme ruhsat sahibinin tasarruflarına mani olmak için umumî hükümler dairesinde tapu siciline şerh verilmesini isteyebilir.

Maden işletme hakkının sona ermesi halinde ipoteğin hükmü 31 inci maddenin birinci fıkrası şümulü dışında kalan tesis, vasıta, alet ve malzemeye inhisar eder.

Maden ipoteği sicil kütüğündeki ipotek kaydının terkini ile sakıt olur.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

hıslara kabzedilmeksizin rehnedilebilir. Bu durum maden siciline kaydedir.

Bu kabil cevherlerin rehin süresi içinde satışı, rehin alan şahısların yazılı muvafakatı ile mümkündür.

Rehinle ilgili sicilin nasıl tutulacağı ve diğer işlemler, yönetmelikte belirtilir.

Haciz ve ihtiyatî tedbir

MADDE 38. — Tasarının 38 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Haciz ve ihtiyatî tedbir dolayısıyla madenin faaliyetine müdahale edilemeyeceği

MADDE 39. — Tasarının 39 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İpotek ve kapsamı

MADDE 40. — Tasarının 40 ncı maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Haciz ve ihtiyatî tedbir

MADDE 39. — Madenin işletilmesinde gerekli olan kuyular, ocaklar ve galeriler ile makineler, binalar, yer altında ve yer üstünde kullanılan her türlü nakil vasıtaları madenin çıkarılması, temizlenmesi, izabesi gibi cevherin kıymetlendirilmesine yarayan alet ve tesisler ve bir senelik işletme malzemesinin üzerine münferiden haciz veya ihtiyatî tedbir konulamaz.

Ancak işletme hakkı ile bir bütün teşkil eden 1 inci fıkrada yazılı tesis, vasıta, alet ve malzemenin tamamı veya çıkarılmış cevherlerle bu cevherlerin bakiyeleri ve cürufu üzerine haciz ve ihtiyatî tedbir konulabilir. Üçüncü şahsın rehin hakları saklıdır.

Bir madenin tamamının icra yolu ile satışı 42 nci maddede yazılı usule tabidir.

Haciz ve ihtiyatî tedbir dolayısıyla madenin faaliyetine müdahale edilemeyeceği

MADDE 40. — Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metninin 39 uncu maddesi 40 ıncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

İpotek ve kapsamı

MADDE 41. — Maden ön işletme ve işletme ruhsat sahibinin maden için yapmış olduğu borcunu veya ileride bu maksatla borçlanmasının temini için maden üzerinde bir veya müteaddit derece ve sırada ipotek tesis olunabilir.

İpotekle takyit edilmiş ön işletme ve işletme ruhsatının alanlarında değişiklik olduğu takdirde mevcut ipotek, hiçbir muameleye tevessül edilmeden yeniden ita edilen ruhsat üzerinde de aynı şartlarla devam eder.

Ön işletme ve işletme ruhsatı ile bir bütün teşkil eden 39 uncu maddenin birinci fıkrasında yazılı tesis, vasıta, alet ve malzemenin heyeti umumiyesi ipoteğin şümulüne girer.

Tesis olunacak ipotek ruhsat süresini geçemez.

İpotek alacaklısı, maden ön işletme ve işletme ruhsatı ile kül teşkil eden ve tapu sicilinde kayıtlı bu-

İpoteğin paraya çevrilmesi

MADDE 41. — İpoteğin vadesi sonunda, veya alacağın muacceliyet kesbetmiş olması halinde alacaklı alacağının tahsili için ipoteğin taalluk ettiği maden ön işletme ve işletme ruhsatını genel hükümler dairesinde sattırabilir.

Maden ön işletme ve işletme ruhsatını iktisap etmek isteyen talibin bu hakkın iktisabı için aranan kanunî şartları haiz olması lazımdır. Talip bu şartları haiz bulunduğunu, Bakanlıktan alacağı vesika ile ispat eder. İcra Dairesi bu vesikayı ibraz etmiş olan talipler arasında satışı yapar.

Satışın neticesi icra dairesi tarafından Bakanlığa bildirilir. Keyfiyet madenin sicil kütüğüne şerh ve ipotek kaydı terkın edilir. Devir muamelesi bu surette tekemmül eder.

Şahsî mesuliyet

MADDE 42. — Maden ipoteğiyle temin edilen alacaktan dolayı maden ön işletme veya işletme ruhsat sahibi şahsen de mesuldür.

İpotekle takyit edilmiş bir maden ön işletme veya işletme ruhsatının âhara devri halinde, bu hakkı devredenin borçluluk durumunda bir değişiklik husule gelmeyeceği gibi, alacağın teminatını teşkil eden ipotek de aynen baki kalır.

Ancak, maden ön işletme veya işletme ruhsatını devralan şahıs ipotekle temin edilmiş olan borcu da şahsen kabul ve taahhüt ettiği ve alacaklı, keyfiyetin Bakanlıkça kendisine tebliğinden itibaren, bir yıl içinde hakkını evvelki borçluya karşı muhafaza eylediğini yazı ile bildirmediği takdirde ön işletme veya işletme ruhsatını devreden evvelki borçlu borcundan kurtulur.

Medenî Kanuna atıf

MADDE 43. — Türk Medenî Kanununun ipoteğe ait hükümleri maden ipoteklerine de uygulanır.

İrtifak hakkı ve kamulaştırma

MADDE 44. — Maden arama dönemi içerisinde arama sahası özel mülkiyete konu gayrimenkul üzerinde, kullanma amacına münhasır olmak kaydıyla belli süreler için madenci ilgili idareden irtifak hakkı tesisi isteyebilir.

İrtifak hakkı karşılığı, Kamulaştırma Kanununa uygun olarak seçilecek bilirkişiler tarafından tespit edilir.

Arama süresi sonunda ön işletme talebi söz konusu olduğu takdirde tesis edilen irtifak hakkının süresi ön işletme süresini geçmemek kaydıyla uzatılabilir.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)	(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)
	lunan gayrimenkuller üzerinde ön işletme ve işletme ruhsat sahibinin tasarruflarına mani olmak için umumî hükümler dairesinde tapu siciline şerh verilmesini isteyebilir. Maden işletme hakkının sona ermesi halinde ipoteğin hükmü 32 nci maddenin birinci fıkrası şümulü dışında kalan tesis, vasıta, alet ve malzemeye inhisar eder. Maden ipoteği sicil kütüğündeki ipotek kaydının terkini ile sakıt olur.
İpoteğin paraya çevrilmesi MADDE 41. — Tasarının 41 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.	*İpoteğin paraya çevrilmesi* MADDE 42. — Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metninin 41 inci maddesi 42 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.
Şahsî mesuliyet MADDE 42. — Tasarının 42 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.	*Şahsî mesuliyet* MADDE 43. — Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metninin 42 nci maddesi 43 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştiir.
Medenî Kanuna atıf MADDE 43. — Tasarının 43 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.	*Medenî Kanuna atıf* MADDE 44. — Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metninin 43 üncü maddesi 44 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.
İrtifak hakkı ve kamulaştırma MADDE 44. — Tasarının 44 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.	*İrtifak, intifa hakkı ve kamulaştırma* MADDE 45. — Maden arama dönemi içerisinde arama sahası özel mülkiyete konu gayrimenkul üzerinde kullanma amacına münhasır olmak üzere belli süreler için madenci, Bakanlığa müracaat ile irtifak ve/veya intifa hakkı tesisi isteyebilir.

(Hükümetin Metni)

İşletme ruhsatı safhasında, işletme sahası özel mülkiyete konu gayrimenkul, taraflarca anlaşma sağlanmaması halinde ruhsat sahibinin talebi üzerine ilgili idarece, 2942 sayılı Kanun hükümlerine göre kamulaştırılabilir.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü hizmetleri ile ilgili haklar

MADDE 45. — Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü herhangi bir ruhsat veya izne gerek kalmadan madencilik yapılabilecek bütün sahalarda 17 nci maddede belirtilen esaslar dahilinde arama faaliyetlerinde bulunabilir.

Genel Müdürlük bu Kanun hükümlerine göre arama ve ön işletme ruhsatları alarak faaliyet raporları ile belirlediği zuhurların 22 nci maddeye göre buluculuk hakkını kazanır. Bu durumda ruhsat süresi içinde ruhsatını devreder. Bu sürede devredilmeyen ruhsatlar feshedilir.

Arama, ön işletme ve işletme hakları

MADDE 46. — Arama, ön işletme ve işletme ruhsatları, madenin kamu kurum ve kuruluşlarınca işletilmesi ve değerlendirilmesi amacı ile ilgili dairece fesh edilirse ruhsat ve izin sahibine, o güne kadar ilgili mevzuata ve tekniğe uygun olarak yapılmış bütün yatırımları ile bulunmuş cevher bedelleri, devlet hakkının mahsubundan sonra gerçek değer üzerinden nakten ödenir. Kendisine bu ödeme yapılan ilgilinin madencilik sektöründe yatırım yapması halinde, verilen bedeli geçmemek kaydı ile Madencilik Fonundan 2 yılı ödemesiz, 6 yıl vadeli ve faizsiz kredi verilebilir.

Kredi işlemleri ile ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

İrtifak ve/veya intifa hakkı karşılığı, kamulaştırma kanununa uygun olarak seçilecek bilirkişiler tarafından tespit edilir.

Arama süresi sonunda ön işletme talebi söz konusu olduğu takdirde tesis edilen irtifak ve/veya intifa hakkının süresi ön işletme süresini geçmemek kaydıyla uzatılabilir.

Faaliyetler sırasında sahaya zarar verilmesi durumunda ruhsat sahibi adlî merciler tarafından tespit edilecek tazminatı arazi sahibine ödemek ve sahayı kullanılabilir durumda terk etmekle yükümlüdür.

İşletme ruhsatı safhasında, işletme sahası özel mülkiyete konu gayrimenkul taraflarca anlaşma sağlanmaması halinde ruhsat sahibinin talebi üzerine Bakanlıkça 2942 sayılı Kanun hükümlerine göre kamulaştırılabilir.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü hizmet leri ile ilgili haklar

MADDE 45. — Tasarının 45 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü hizmetleri ile ilgili haklar

MADDE 46. — Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü herhangi bir ruhsat veya izne gerek kalmadan madencilik yapılabilecek bütün sahalarda 18 inci maddede belirtilen esaslar dahilinde arama faaliyetlerinde bulunabilir.

Genel Müdürlük bu Kanun hükümlerine göre arama ve ön işletme ruhsatları alarak faaliyet raporları ile belirlediği zuhurların 23 üncü maddeye göre buluculuk hakkını kazanır. Bu durumda ruhsat süresi içinde ruhsatını devreder. Bu sürede devredilmeyen ruhsatlar fesh edilir.

Arama, ön işletme ve işletme hakları

MADDE 46. — Tasarının 46 ncı maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Arama, ön işletme ve işletme hakları

MADDE 47. — Arama ve ön işletme ruhsatları madenlerin kamu kurum ve kuruluşlarınca işletilmesi amacı ile Anayasanın ilgili hükümleri uyarınca Devletçe geri alınırken, ruhsat sahibine sahasında o güne kadar ilgili mevzuata ve tekniğe uygun olarak yapılmış tüm yatırımlar günün rayiçlerine göre hesaplanarak ödenir. Ayrıca Madencilik sektöründe yatırım yapması halinde kendisine verilen tazminat kadar 2 yılı ödemesiz, 6 yıl vadeli ve faizsiz kredide Madencilik Fonundan verilir.

Eğer bahse konu ruhsat maden işletme izni almış bir saha ise ruhsat sahibine, bu saha ile birlikte değerlendirilmesi mümkün olan yer altı ve yer üstü sınaî ve sosyal tesisler, araç ve gereçler, teçhizat, malzeme,

Yeminli teknik büroların kuruluşu, yetki alanları ve sorumlulukları

MADDE 47. — Bu Kanunla verilen görevleri yürütmek üzere gerektiğinde yeminli teknik bürolar, Bakanlığın izni ile kurulabilir.

Yeminli teknik bürolar, en az onbeş yıllık fiilî meslek tecrübesi olan maden mühendisleri tarafından kurulabilir.

Nüfus ve iş yoğunluğunun fazla olduğu il ve ilçelerde birden çok yeminli teknik büronun kurulması Bakanlığın müsaadesine bağlıdır.

Bir ilçede, iş azlığı sebebiyle yeminli teknik büro kurulamadığı veya kurulmuş büro kapandığı takdirde, çevre ilçelerden bir yetkili büro Bakanlıkça görevlendirilebilir.

Yeminli teknik büro sahibi ve bu büroda çalışanlarla bunların ikinci dereceye kadar kan ve sıhrî hısımlarına denetim görevi ile maden hakları (arama, ön işletme, işletme izni) verilemez.

Yeminli teknik büroların teşkili, bu bürolarda çalışacak personelin nitelikleri, hizmet karşılığı ücret tarifeleri, çalışma esasları ve diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikte belirtilir.

Bu Kanunda yetki ve görev verilen yeminli teknik bürolar elemanları bu görevlerini ifa ederken işledikleri suçlar dolayısıyla Devlet memuru sayılırlar ve Devlet memuru gibi cezalandırılırlar. Ayrıca bu suçları işleyen büro sahibi ise büroları kapatılır; bir daha büro açamazlar. Suçu işleyen büroda çalışan görevliler ise bu çeşit bürolarda bir daha görev alamazlar.

Yeminli teknik bürolar Bakanlığın denetimine tabidir.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Yeminli teknik büroların kuruluşu, yetki alanları ve sorumlulukları

MADDE 47. — Denetim ve Gözetim dışında yönetmelikle tespit edilen görevleri yürütmek üzere gerektiğinde yeminli teknik bürolar, Bakanlığın izni ile kurulabilir.

Yeminli teknik bürolar, en az yedi yıllık fiilî meslek tecrübesi olan ve yönetmelikle tespit edilen mühendisler tarafından kurulabilir.

Nüfus ve iş yoğunluğunun fazla olduğu il ve ilçelerde birden çok yeminli teknik büronun kurulması Bakanlığın müsaadesine bağlıdır.

Bir ilçede, iş azlığı sebebiyle yeminli teknik büro kurulamadığı veya kurulmuş büro kapandığı takdirde, çevre ilçelerden bir yetkili büro Bakanlıkça görevlendirilebilir.

Yeminli teknik büro sahibi ve bu büroda çalışanlarla bunların ikinci dereceye kadar kan ve sıhrî hısımlarına arama, ön işletme, işletme ruhsatı verilemez.

Yeminli teknik büroların teşkili, bu bürolarda çalışacak personelin nitelikleri, hizmet karşılığı ücret tarifeleri, çalışma esasları ve diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikte belirtilir.

Bu Kanunda yetki ve görev verilen yeminli teknik bürolar elemanları bu görevlerini ifa ederken işledikleri suçlar dolayısıyla Devlet memuru sayılırlar ve Devlet memuru gibi cezalandırılırlar. Ayrıca bu suçları işleyen büro sahibi ise büroları kapattırılır; bir daha büro açamazlar. Suçu işleyen büroda çalışan görevliler ise bu çeşit bürolarda bir daha görev alamazlar.

Yeminli teknik bürolar Bakanlığın denetimine tabidir

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

çıkarılmış cevher stokları günün rayiç bedellerine göre hesaplanarak ödenir. Ayrıca ruhsat sahibi madencilik sektörüne yatırım yaptığı takdirde sahası karşılığında aldığı meblağın % 150 sine kadar 1 inci fıkradaki şartlarla Madencilik Fonundan kredi verilebilir.

Ödemeler nakit olarak yapılır. Kredinin müracaat ve alınış şekli Yönetmelikle düzenlenir.

Yeminli teknik büroların kuruluşu, yetki alanları ve sorumlulukları

MADDE 48. — Denetim ve gözetim dışında yönetmelikle tespit edilen görevleri yürütmek üzere gerektiğinde yeminli teknik bürolar, Bakanlığın izni ile kurulabilir.

Yeminli teknik bürolar, en az yedi yıllık fiilî meslek tecrübesi olan ve yönetmelikle tespit edilen mühendisler tarafından kurulabilir.

Nüfus ve iş yoğunluğunun fazla olduğu il ve ilçelerde birden çok yeminli teknik büronun kurulması Bakanlığın müsaadesine bağlıdır.

Bir ilçede, iş azlığı sebebiyle yeminli teknik büro kurulamadığı veya kurulmuş büro kapandığı takdirde, çevre ilçelerden bir yetkili büro Bakanlıkça görevlendirilebilir.

Yeminli teknik büro sahibi ve bu büroda çalışanlarla bunların ikinci dereceye kadar kan ve sıhrî hısımlarına arama, ön işletme, işletme ruhsatı verilemez.

Yeminli teknik büroların teşkili, bu bürolarda çalışacak personelin nitelikleri, hizmet karşılığı ücret tarifeleri, çalışma esasları ve diğer hususlar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikte belirtilir.

Bu Kanunda yetki ve görev verilen yeminli teknik bürolar elemanları bu görevlerini ifa ederken işledikleri suçlar dolayısıyla Devlet memuru sayılırlar ve Devlet memuru gibi cezalandırılırlar. Ayrıca bu suçları işleyen büro sahibi ise büroları kapatılır, bir daha büro açamazlar. Suçu işleyen büroda çalışan ve suça iştirak eden görevliler bu çeşit bürolarda bir daha görev alamazlar.

Yeminli teknik bürolar Bakanlığın denetimine tabidir.

(Hükümetin Metni)

MADDE 48. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra bulunacak bütün bor veya trona madenlerinin işletilmesi ve ihracatına ait usul ve esaslar Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

Kaldırılan hükümler

MADDE 49. — 6309 sayılı Maden Kanunu ile ek ve değişiklikleri ve 10.6.1983 tarihli, 2840 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce herhangi bir nedenle hükümden düşmüş bütün GMD (Genel maden dosyası), AR (Arama ruhsatı), İT (İlk tetkik), PRT (Proje tetkik), İR (İşletme Ruhsatı), İİ (İşletme imtiyaz) safhasındaki ruhsatlar paftalardan silinerek sınırlarına bakılmaksızın otomatik olarak aramalara açılır.

Bu hüküm Osmanlı İmparatorluğu zamanındaki mekşuf madenlere ait ruhsatlar için de geçerlidir.

İşletme ruhsatı ve işletme imtiyazı olan sahaların buluculuk hakkı saklıdır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten yürürlükte bulunan GMD, AR, İT, PRT, İR, İİ safhasındaki bütün ruhsatlar 6309 sayılı Maden Kanununda hangi madenler için verilmişse yalnız o madenlere mahsus olmak üzere kaldıkları yerden bu Kanun hükümlerine göre devam ederler.

Ruhsat süresi bitimine sekiz aydan az zamanı kalmış AR, İT, PRT safhasındaki ruhsatlar Kanunun yürürlük tarihinden itibaren sekiz ay içerisinde gerekli teminat ve harçlarını yatırarak Yönetmelikte belirtil-

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 48. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra bulunacak bütün bor veya trona madenlerinin aranması ve işletilmesi bu Kanun hükümlerine tabidir. Ancak bunların ihracatına ait usul ve esaslar Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

Kaldırılan hükümler

MADDE 49. — 6309 sayılı Maden Kanunu ile ek ve değişiklikleri yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1. — Tasarının Geçici 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Tasarının Geçici 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 49. — 2840 sayılı Kanun hükümleri saklıdır. Ancak, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra bulunacak bor, trona ve asfaltit madenlerinin aranması, ve işletilmesi bu Kanun hükümlerine tabidir.

Bunların ihracatına ait usul ve esaslar Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

MADDE 50. — Bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra toryum ve uranyum madenlerinin aranması bu Kanun hükümlerine tabidir. İşletilmesi Devlet eliyle veya Bakanlar Kurulunca belirlenecek esaslar dahilinde yapılır.

Üretilen cevher Devlete veya Bakanlar Kurulunca tespit edilecek yerlere satılır.

Kaldırılan hükümler

MADDE 51. — Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metninin 49 uncu maddesi 51 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce herhangi bir nedenle hükümden düşmüş bütün GMD (Genel maden dosyası) AR (Arama ruhsatı), İT (İlk tetkik), PRT (Proje tetkik), İR (İşletme Ruhsatı), İİ (İşletme İmtiyazı) safhasındaki ruhsatlar paftalardan silinerek sınırlarına bakılmaksızın otomatik olarak aramalara açılır.

Bu hüküm Osmanlı İmparatorluğu zamanındaki mekşuf madenlere ait ruhsatlar için de geçerlidir.

Müracaatlar Geçici 5 inci maddeye göre ilan edilen günden başlayıp ilk hafta yapılacak müracaatların tamamı aynı gün yapılmış kabul edilecektir. Aramalara açılan sahaların Bakanlıkça onaylanmış listeleri ise müracaat kabul tarihinden bir ay önce ilgili dairede asılarak bütün madencilere açık tutulacaktır.

Aynı sahaya aynı anda birden fazla müracaat var ise bunlardan açık artırma şeklinde Madencilik Fonuna en fazla bağışta bulunan ruhsatı almaya hak kazanacaktır.

İşletme ruhsatı ve işletme imtiyazı olan sahaların buluculuk hakkı saklıdır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte bulunan GMD, AR, İT, PRT, İR, İİ safhasındaki bütün ruhsatlar 6309 sayılı Maden Kanununda hangi madenler için verilmişse yalnız o madenlere mahsus olmak üzere kaldıkları yerden bu Kanun hükümlerine göre devam ederler.

diği şekilde arama faaliyet raporlarını, ön işletme projesini veya işletme projesini vererek, ön işletme ya da işletme ruhsatı talebinde bulunmakla yükümlüdür.

Bu ruhsat sahipleri, ruhsat alanını ilgili daireye müracaatla bir defaya mahsus olmak üzere küçülterek işletme sınırları dahiline girebilir.

Sahada ruhsat sahibinin bulduğu ve bunu faaliyet raporları ile tespit ve beyan ettiği başka madenler mevcut ve bu madenlere o sahada verilmiş yürürlükte bulunan başka haklar yok ise, proje verilmesi suretiyle o madenler için de ön işletme veya işletme ruhsatı şümulüne alınma hakkı doğar.

Yürürlükteki işletme ruhsatları ve işletme imtiyaz sahipleri projelerini sekiz ay içinde bu Kanunda belirtilen şartlara uygun şekilde tadil etmekle yükümlüdür. Ayrıca faaliyet raporlarını, bilançosunu Yönetmelikte belirtildiği şekilde tanzim etmek ve Devlet hakkı, varsa buluculuk hakkı, teminat ve harçlarını bu Kanun hükümlerine göre ödemek zorundadır. Ancak ödemelerin mükerrer olanları borçtan mahsup edilir.

Süresi içinde tadilat yapmayan, vecibelerini yerine getirmeyen ruhsatlar feshedilir.

Yanıltıcı, eksik, yanlış beyanda bulunanlar hakkında 9 uncu madde hükümleri uygulanır.

Bu madde gereği feshedilen ruhsatlarla ilgili alanlar, başka ruhsat yok ise otomatik olarak aramalara açılır.

O ruhsat sahasında değişik kişilere ait başka ruhsat alanları varsa ruhsat sahipleri de aralarında anlaşamazlarsa Madencilik Fonuna en büyük hibeyi yapan, o madenin kendi ruhsatı içinde kalan kısmını, ruhsat şümulüne alınmasına hak kazanır. Teklif ruhsat sahiplerinin anında ilgili dairede karşılıklı beyanı ve açık artırma şeklinde yapılır.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

GMD safhasındaki müracaatlar bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 5 ay içerisinde ilgili daireye müracaat ederek hak sağladıkları alana tekabül eden teminatlarını kanun gereği yatırmadıkları takdirde müracaatları iptal olur.

Ruhsat süresi bitimine sekiz aydan az zaman kalmış, AR, İT, PRT safhasındaki ruhsatlar Kanunun yürürlük tarihinden itibaren sekiz ay içerisinde gerekli teminat ve harçlarını yatırarak Yönetmelikte belirtildiği şekilde arama faaliyet raporlarını, ön işletme projesini veya işletme projesini vererek, ön işletme ya da işletme ruhsatı talebinde bulunmakla yükümlüdür.

Bu ruhsat sahipleri, ruhsat alanını ilgili daireye müracaatla bir defaya mahsus olmak üzere küçülterek işletme sınırları dahiline girebilir.

Sahada ruhsat sahibinin bulduğu ve bunu faaliyet raporları ile tespit ve beyan ettiği başka madenler mevcut ve bu madenlere o sahada verilmiş yürürlükte bulunan başka haklar yok ise, proje verilmesi suretiyle o madenler için de ön işletme veya işletme ruhsatı şümulüne alınma hakkı doğar.

Yürürlükteki işletme ruhsatları ve işletme imtiyaz sahipleri projelerini sekiz ay içinde bu Kanunda belirtilen şartlara uygun şekilde tadil etmekle yükümlüdür. Ayrıca, faaliyet raporlarını, bilançosunu Yönetmelikte belirtildiği şekilde tanzim etmek ve Devlet hakkı, varsa buluculuk hakkı, teminat ve harçlarını bu Kanun hükümlerine göre ödemek zorundadır. Ancak ödemelerin mükerrer olanları borçtan mahsup edilir.

Süresi içinde tadilat yapmayan, vecibelerini yerine getirmeyen ruhsatlar feshedilir.

Yanıltıcı, eksik, yanlış beyanda bulunanlar hakkında 10 uncu madde hükümleri uygulanır.

Bu madde gereği feshedilen ruhsatlarla ilgili alanlar, başka ruhsat yok ise otomatik olarak aramalara açılır.

O ruhsat sahasında değişik kişilere ait başka ruhsat alanları varsa ruhsat sahipleri de aralarında anlaşamazlarsa Madencilik Fonuna en büyük hibeyi yapan, o madenin kendi ruhsatı içinde kalan kısmının, ruhsat şümulüne alınmasına hak kazanır. Teklif ruhsat sahiplerinin anında ilgili dairede karşılıklı beyanı ve açık artırma şeklinde yapılır.

(Hükümetin Metni)

GEÇİCİ MADDE 3. — 6309 sayılı Maden Kanunu gereğince arza tatbik için ruhsat sahipleri tarafından yatırılmış olan masraf avansları bu Kanunun yürürlük tarihi itibariyle Madencilik Fonuna aktarılır.

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

GEÇİCİ MADDE 3. — Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metninin Geçici 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu Kanunun yayımı tarihine kadar mermer, killer ve feldispat için il özel idarelerince verilmiş mevcut veya temlit talebinde bulunulmuş işlemleri tamamlanmamış taş ocağı ruhsatları sahipleri bu Kanunun yayımından itibaren en geç 2 ay içerisinde bu Kanun hükümlerine göre harç ve teminatlarını yatırarak, projelerini vermek kaydı ile ilgili daireye müracaat ettikleri takdirde işletme ruhsatı almaya hak kazanırlar.

6309 sayılı Maden Kanununun II nci maddesi uyarınca süresi içinde müracaat etmiş ve Maden Kanunu kapsamına alınmak üzere bekleyen bütün taş ocağı ruhsatları Bakanlar Kurulu kararına gerek kalmaksızın 1 inci paragraftaki hususları yerine getirdiği takdirde işletme ruhsatı almaya hak kazanır.

1 Ocak 1985 tarihine kadar İl Özel İdarelerine müracaatlar mermer, kil ve feldispat taş ocağı ruhsatı talebinde bulunanlardan arazi sahipleri ile problemlerini halledererek, müracaatlarını resmî belge ile kanıtlayanlar, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 2 ay içerisinde bu Kanun hükümlerine göre harç ve teminatlarını yatırarak, ön işletme projesi vermek sureti ile ilgili daireye müracaat ettikleri takdirde ön işletme ruhsatı almaya hak kazanırlar. Aksi takdirde müracaatları iptal edilir.

Süresi içinde intibaklarını yaptırmayan bu kabil taş ocağı ruhsatları süre hitamında uzatılmadan fesh olur.

Fesh edilen bu kabil ruhsatları Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre ihale edilir.

2 aylık süre Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığınca 1 defaya mahsus olmak üzere 2 ay daha uzatılır.

GEÇİCİ MADDE 5. — Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığınca Geçici 4 üncü maddede verilen 2 aylık süre uzatılmadığı takdirde bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 3 ay süre ile hiç bir maden arama ruhsatı müracaatı kabul edilmeyecektir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

GEÇİCİ MADDE 3. — Tasarının Geçici 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu Kanunun yayımı tarihine kadar mermer, bileşiminde en az % 15 $Al_2 O_3$ ihtiva eden killer (Kaolen, Kaolinit, Dikit, Alunitik kaolen, nakrit, hallosit, glossekolit, allofan, imogolit, şiferton, refrakter kil, ateş kili, bağlama kili) ve feldspat için il özel idarelerince verilmiş mevcut veya temdit talebinde bulunulmuş işlemleri tamamlanmamış taş ocağı ruhsatları sahipleri bu Kanun yayımından itibaren en geç 2 ay içerisinde bu Kanun hükümlerine göre harç ve teminatlarını yatırarak, projelerini vermek kaydı ile ilgili daireye müracaat ettikleri takdirde işletme ruhsatı almaya hak kazanırlar.

6309 sayılı Maden Kanununun 2 nci maddesi uyarınca süresi içinde müracaat etmiş ve Maden Kanunu kapsamına alınmak üzere bekleyen bütün taş ocağı ruhsatları Bakanlar Kurulu kararına gerek kalmaksızın 1 inci fıkradaki hususları yerine getirdiği takdirde işletme ruhsatı almaya hak kazanır.

1 Ocak 1985 tarihine kadar il özel idarelerine müracaatlar, mermer, kil ve feldstpat taş ocağı ruhsatı talebinde bulunanlardan arazi sahipleri ile problemlerini halledererek, müracaatlarını resmî belge ile kanıtlayanlar, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 2 ay içerisinde bu Kanun hükümlerine göre harç ve teminatlarını yatırarak, ön işletme projesi vermek sureti ile ilgili daireye müracaat ettikleri takdirde ön işletme ruhsatı almaya hak kazanırlar. Aksi takdirde müracaatları iptal edilir.

Süresi içinde intibaklarını yaptırmayan bu kabil taş ocağı ruhsatları süre hitamında uzatılmadan fesh olur.

Fesh edilen bu kabil ruhsatlar 29 uncu madde esaslarına göre ihale edilir.

2 aylık süre Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığınca 1 defaya mahsus olmak üzere 2 ay daha uzatılabilir.

GEÇİCİ MADDE 5. — Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 6 ay süre ile hiçbir maden arama ruhsatı müracaatı kabul edilmeyecektir.

(Hükümetin Metni)

Yürürlük

MADDE 50. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 51. — Bu Kanun Hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

12 3 . 1985

Başbakan *T. Özal*	Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısı *İ. K. Erdem*	Devlet Bakanı *K. Oksay*
Devlet Bakanı *A. M. Yılmaz*	Devlet Bakanı *C. Büyükbaş*	Devlet Bakanı *A. Tenekeci*
Devlet Bakanı *M. T. Titiz*	Devlet Bakanı *A. Karaevli*	Adalet Bakanı *M. N. Eldem*
Millî Savunma Bakanı *Z. Yavuztürk*	İçişleri Bakanı *Y. Akbulut*	Dışişleri Bakanı *V. Halefoğlu*
Maliye ve Gümrük Bakanı *A. K. Alptemoçin*	Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı *M. N. Dinçerler*	Bayındırlık ve İskân Bakanı V. *S. N. Türel*
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı *M. Aydın*	Ulaştırma Bakanı *V. Atasoy*	Tarım Orman ve Köy İşleri Bak. V. *K. Oksay*
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı *M. Kalemli*	Sanayi ve Ticaret Bakanı *H. C. Aral*	Kültür ve Turizm Bakanı *M. M. Taşçıoğlu*

Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanı
S. N. Türel

(Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)	(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)
	GEÇİCİ MADDE 6. — Vilayetler bu Kanunla ilgili işlemleri yürütebilecek şekilde gerekli doküman ve ekipmanla teçhiz edilinceye kadar maden hak ve müracaatları Ankara'daki ilgili daireye yapılır. EK GEÇİCİ MADDE — 2840 sayılı Kanunun geçici maddesinde yer alan bor tuzları sahalarında eski ruhsat sahipleri tarafından çıkarılmış cevher, bakiye yığınları, cüruf stokları ve pasalar üzerinde bunları çıkaranların her türlü hakları için belirtilen 18 aylık pasa değerlendirme süresi 1986 Aralık ayı sonu olarak değiştirilmiş ve hakları ihya edilmiştir. Adı geçen malzemelerin nakliyeleri, ödenecek Devlet hakkı ile madencilik fon katkısı ve yapılacak beyanlar bu Kanun hükümlerine tabidir.
Yürürlük MADDE 50. — Tasarının 50 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.	*Yürürlük* MADDE 52. — Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metninin 50 nci maddesi 52 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.
Yürütme MADDE 51. — Tasarının 51 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.	*Yürütme* MADDE 53. — Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu metninin 51 inci maddesi 53 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.